Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	af forskjellige Forfattere.
Titel | Title:	Hjemmekinesere og andre Fortællinger
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : N. C. Roms Forlagsforretning, 1886
Fysiske størrelse | Physical extent:	345 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

57. 57.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 57 8°

1 1 57 0 8 01781 1

† Rex

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Hjemmekinesere

og

andre Fortællinger.

Kjobenhavn.

N. C. Roms Forlagsforretning.

Trykt hos J. H. Schultz.

Hjemmekinesere.

Fortælling af

F. Krag.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Hjemmekinesere

og andre Fortællinger

af

forskjellige Forfattere.

Kjøbenhavn.
N. C. Roms Forlagsforretning.
Trykt hos J. H. Schultz.
1886.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Først i Halvfjerdserne vandrede en ung, kraftig Svend en Junidag ad de indviklede og markvejlignende Veje i Gammelsted Sogn.

Hans Holdning var rank, Ansigtet aabent, livsglad og med et Præg af Begavelse, Klædedragten lidt „fornem“: lyst, Klædes Sommertøj, hvid Krave, fort Hat. — Men hans Hænder var tykke og røde og vidnede om strængt Arbejde, og Ansigtet var meget solbrændt. I Hænderne bar han et Nivellérinstrument og en Vadsæk.

Det var Engvandingsmester Jakob Povlsen, 25 Aar gl., et ægte Barn, der ved Driftighed og Forstandighed havde arbejdet sig frem og faaet sig selv oplært i den den Gang endnu i mange Egne ny og ukjendte Kunst, at gjøre fattige Heder til frodige Enge.

Hans hidtilværende Hjem laa en fire, fem Mil borte, men han var ugift. Arbejdet var nu, i det mindste for en Tid, sluppet op i Hjemegnen, og han havde derfor taget sig for, hvad der længe havde staaet ham i Hovedet, at rejse „uden for Horisonten“ navnlig

til Gammelsted og omliggende Sogne, hvor der efter Sigende skulde være Brug for Engvandingsmestre, og med det samme se, hvordan Verden saa ud ad den Kant.

Maaske kunde der paa Turen aabne sig Udsigt til eget, fast Hjem. Hjemegnen, der hørte til Landets gode Egne, var overbefolket og kultiveret, der var ikke meget at gjøre for en Mand i hans Fag og intet at faa for en 8—900 Kr. —

Han var ordentlig begejstret ved Turen — han følte, at han var ung og selvstændig og nød Rejselivets Eventyrlighed. Thi for den, der ikke er forvænt, og som er tilfreds i sin Stilling, kan en to, tre Dages Fodvandring i Aarets skjønneste Tid være lige saa forfriskende og tiltrækkende som Italiens- og Lapplandsture for den blaserte Turist.

Herregud! Sommerlivet laa jo for — to friske Næver havde han og et Hoved, som forstod at kommandere dem! — han trak Vejret med Velbehag og lod Øjnene løbe rundt over Egnen, mens de glimtede i den lykkedrømmende Sjælstilstand, der er over en dygtig Ungdom, hvem Muligheder smilende vinker og lokker i broget Dans. —

Gammelsted Sogn laa ogsaa i broget Mangfoldighed — slet ikke som der hjemme, hvor Markerne laa flade og fede, saa langt Øjet rakte, inddelte i Snese større og mindre Firkanter af de levende Hegn, hver med sin Gaard eller sit Hus.

Her var magre Marker — han syntes endda ikke saa meget paa Jordbund som paa Korn og Græs. Men Avlsdriftens Standpunkt lod heller ikke til at tiltale ham, thi han rystede jævnlig paa Hovedet og smaasmilede, som han skred forbi de dyrkede Marker.

Der var store, sammenhængende Bakkepartier, hvor Lyng og Gyvel Aar for Aar tog Jordbundens Kraft og gav intet igjen, Kjærstrækninger fulde af Rokker og blaaskimlet Vand, og endelig en Mølleaa, der snoede sig som en blaa Kæmpeslange — omrandet af enggrønt med isprængte gule Engblommer, blaa Forglemmigejer og røde Trævlekroner — gjennem et vidtstrakt Hedestrøg ned mod det nære Hav.

Junisolens Ild dansede og bævrede i funklende Glans paa det ilende Vand og laante Blomsterbrimlen hver en Straale af sit skabende Lys, mens Lyngen laa sort og død ved Siden og rugede over sine Hugorme og blege Mosser.

„Jeg tror saamænd, de Folk her æder selv den tørre Rugbrødsskorpe og lader Musen tage Kagen!" sagde Jakob Povlsen, mens hans Øjne lyste med samme Glans som en Tænkers eller Opdagers, naar Gaaden er løst og Landet fundet.

„Kan de da ikke se, Guldet glimter dem lige for Næsen i Aaen!"

Det gav ordentlig ligesom nogle Træk over Skuldrene, som om Armene samlede sig for at tage fat.

Foreløbig maatte han dog se, om han kunde slæbe de trætte Fødder op til den lille Landsby.

Jakob Povlsen blev højlig skuffet, da han traadte ind i Gammelsted By. Han troede at finde en Samling af smaa, fattige Gaarde og mange Huse, men Gammelsted præsenterede sig som en lille, solid By med otte anselige Gaarde og et Par kummerlige Huse. Disse otte Gaarde maatte eje det vidtstrakte, omliggende Opland, der jo ogsaa havde vist sig aldeles ubebygget — ja, ja — saa burde de jo egentlig have præsenteret sig som smaa Herregaarde!

I øvrigt laa Byen tavs, afsides og skaldet — ingen Mennesker paa Gaden, ingen Træer i Haverne, eller overhovedet ingen Haver — røde, solide Stuehuse, men kluntede og alle ens udvendig.

Jakob Povlsen stod stille og betænkte sig — nu begyndte Eventyret at blive Virkelighed — havde der endda været en Kro, hvor han kunde gaaet ind og bleven foreløbig kjendt, men nej! — ingen Kro, ingen Høker — der kunde jo heller ingen leve af at kjøbe og sælge for disse otte Gaarde.

Mens Jakob Povlsen staar stille og betænker sig, være det mig, som paa en Prik kjender de gode Gammelsteder, tilladt at sige et Par Ord om deres hjemlige Forhold.

Gammelstederne var Hjemmemennesker — aldrig havde en Mand dér nogen Sinde solgt sin Gaard og kun yderst sjælden skiftedes de til at sende en Vogn til Kjøbstaden for at hente Nødvendighedsartikler. Andre Udflugter foretog de sig næsten ikke og havde det ikke nødig — de behøvede ikke at rejse i Familiebesøg, thi deres Slægt rummedes i alle sine Forgreninger inden en halv Mils Omraade. Og Møder og Samkomster af en hvilken som helst Art — undtagen Gilder og Begravelser — havde ikke saa megen Tiltrækningskraft paa Gammelstederne, at de kunde lokke dem til at ulejlige Øgne med en Udenbystur eller „splitte" Dagen ved at undvære en Middagslur.

Man trængte ikke til fremmedes Hjælp i Gammelsted — man trængte ikke til ny Tanker for at finde Udkommet, de vidtstrakte Marker, dyrkede paa gammel Maade, gav et sorgfrit Udkomme, og man „samlede Penge" nok. Gammelstederne havde nok hørt, at andre Øgne regnede dem for at staa noget tilbage — men!

— det var Gammelstederne, der satte de Penge i Sparekassen, som de andre Egne laante.

Der er mange Mennesker, der er glade ved, at deres By voxer og udvikler sig, de viser med Stolthed deres Gjæster, at nu har Byen faaet Bager, Skomager o. s. v. og stiller en forøget Udvikling i Udsigt — men Gammelstederne var forfærdelig bange for at faa deres By forøget. Om det var en bestemt, edfæstet Aftale imellem dem, véd jeg ikke, men det er i hvert Fald vist, at det vilde have været aldeles umuligt for en fremmed at faa nogen Byggeplads i Byen. — De to elendige Huse, som fandtes der, var Misgreb af en afdød Slægt.

Grunden til denne Vægring laa deri, at man var bange for at blive bebyrdet med fattige og daarlige Folk — naar man ikke ejede tre, fire hundrede Tønder Land, hvordan skulde man saa kunne erhverve en ordentlig Føde? — og var ikke de fleste „udenvælts" Folk noget Kram? Som jeg berørte, havde Slægten altid gjstet sig inden for den samme Sognekreds — saa vidt det havde ladet sig gjøre helst inden for samme Bykreds — og der herskede de besynderligste Slægtskabsforhold: næsten alle Gammelstederne var Søskendebørn, Børns Bedsteforældre var tillige deres Svigerforældre og meget mere — som kun skarpsindige Folk kunde hitte Rede i.

Man vil paastaa, at et saadant længe vidt drevet Slægtskabsforhold virker skadeligt paa Slægten, fremkalder Vanførhed og Dumhed, og saa meget er i hvert Fald vist, at en usædvanlig stor Del af Gammelstederne var vanføre og forvoxede. — —

Havde der nu ingen Sinde været prøvet paa at skyde

Hul i denne kinesiske Mur, saa friske Strømninger ude fra kunde sætte den forgjemte Luft i Bevægelse?

Jo, foruden flere Smaaforsøg, navnlig af Byens Skolemester paa at faa dem til at lade deres Skolevæsen følge lidt med Tiden, havde navnlig en enkelt af Nutidens aandelige Bevægelser for en Række Aar siden haft en Talsmand i Gammelsted. En ung Bondekarl fra en fremmed Egn, Palle Jensen, der var noget beslægtet med en Gaardmand i Gammelsted, havde den Gang opholdt sig en Tid i Byen. Han hørte til de saakaldte „opvakte" eller „hellige", der den Gang i de fleste Egne, og navnlig i Gammelsted, var et ukjendt Parti. Han var bleven dybt forarget over deres religiøse Standpunkt, thi skjønt Gammelstederne den Gang, som nu, altid ved Barnedaab nævnedes som „gode kristne", saa mærkede man dog ikke meget til noget kristeligt Liv iblandt dem. Søvnigt var der i deres Kirke om Søndagen, og kun søvnig og svagt mærkede man i deres daglige Liv, ved Sammenkomster, i Handel og Omgang, at Kristendommens Aand havde paavirket dem.

Saa prædikede Palle Jensen for dem med hele den Ild og Iver, som den første Opvækkelses Varme giver.

Men selv var han ung og uklar og næppe saa „kapitelfast" som Gammelsted gamle Mænd, der havde „Balle" fastbanket i Hovedet. Da han dertil ideelig skaanselsløst fremdrog deres Lyder uden at kunne drage dem ved Kjærlighed, saa vakte han almindelig Forbitrelse mod sig, og ved et Julegilde, hvor han plagede Gammelstederne for at lægge Kortene og i Steden for synge Salmer, sagde en indflydelsesrig Mand hvast til ham: „Naar du vil være imellem os, saa faar du følge

vor Skik, ellers véd du, hvor Døren er — vi er for gamle til at lade os lære af en Grønskolling!"

Kort efter havde han ryſtet Støvet af ſine Fødder og rejſt bort.

Men ſiden den Tid var Byens aandelige Standpunkt dalet, thi den Ungdom, ſom ſiden voxede frem, beſad mere Frihed og flere Penge, end de gamle havde haft i deres Opvæxt, og den brugte naturligvis ved ſine Sammenkomſter diſſe Goder paa en Maade, der ſvarede til dens aandelige Standpunkt.

Det var derfor heller intet Under, at de gamle ofte med en Hovedryſten maatte ſe paa de unges Udſkejelſer, uden at de dog kunde øjne, hvor Lægemidlet derimod var at finde. —

Jakob Povlſen beſluttede ſig til at gaa ind i en af de nærmeſte Gaarde for at ſkaffe ſig Natteleje og ſamtidig ſpørge ſig lidt for om Udſigten til Arbejde.

En ſex, ſyv Aars Tøs kom daſkende hen ad Bygaden. Da hun blev den fremmede Mand va'r, ſtandſede hun og ſtirrede paa ham med vidt opſpilet Mund og Øjne, og ſom han nærmede ſig hende, trak hun ſig baglængs tilbage. Derved tog hun ſig ikke i Agt for Vejgrøften og trimlede ſluttelig ned i den, hvor hun begyndte en øredøvende Skraalen, mens Jakob Povlſen ſkyndte ſig at komme ind i Gaarden for ikke at komme i Uſtand med Barnets Moder, der rimeligvis vilde give ham Skyld for dets Skraalen.

Han kom ind i en rummelig, men noget mørk Dagligſtue med lummer, ildelugtende Luft. Der var ingen Mennesker, kun enkelte Høns trippede ſmaaſkrukkende om og ſamlede Affald paa Gulvet, mens en Mængde Fluer holdt Gilde med Levninger fra Middagsmaaltidet paa det lange, hvide Bord.

Jakob Povlsen rømmede sig nogle Gange højt og gjorde lidt Støj med Fødderne.

Endelig stak en kraftig Arm i Skindærme ud af en Alkove i Sidevæggen.

„Aa! — aa — ja, ja!" sagde en Røst inde i Alkoven, mens Armen imens beskrev en Bue uden for.

„God Dag!" sagde Jakob Povlsen.

Nu blev skyndsomst et Hoved rakt ud fra Indelukket.

„Hva'! Hvem er den Karl?"

„Det er en Engvandingsmester fra Robstrup. Jeg er ude at søge om Arbejde, og nu er jeg gaaet her ind for at bede jer sige mig lidt Besked paa Egnens Forhold, for jeg er lige kommen til Byen og helt ukjendt."

„Har du været her inde i Stuen længe?" spurgte Manden og lod sine Øjne løbe skarpt omkring.

„Nej, jeg er kommen lige nu."

„Naa — nej, her er intet Arbejde for saadanne Folk, vi passer selv vore Sager her."

Jakob Povlsen, der fandt Situationen komisk, blev staaende, mens Manden stavrede op.

„Du er vel en „rejsendes" eller saadan en?"

„Nej jeg har ellers hidtil haft Arbejde nok i min Hjemegn, men jeg har ladet mig fortælle der hjemme, at her skulde være store Hedestrækninger, som egner sig godt til Engkultur, især da her jo er Vand nok — — "

„Hede, siger du — ja kunde du endda gjøre vor Hede i Eng!"

„Det har jeg gjort mange Steder."

„Naa, ja saa maa du jo være en Helvedes Karl — saa tykkes jeg snart ikke, du behøvede at gaa omkring og tigge dig ind paa Folk" — sagde Manden, der følte

sig stødt over, at den fremmede vilde binde ham saa tyk en Løgn paa Ærmet.

„Men nu er det min Hensigt at blive her og se Forholdene an, og I vilde gjøre mig en stor Tjeneste, om I foreløbig for i Nat kunde hjælpe mig til et ordentligt Logi — for Betaling naturligvis."

„Nej — det kan jeg ikke have med at gjøre — selv tager vi aldrig rejsendes ind, og ikke heller vil jeg pudse dig paa nogen anden."

Det var paafaldende, hvor ens det gik Jakob Povlsen i næsten alle Gaardene. Næsten hvert Sted laa en Mand og sov i en Alkove. Det var nu rigtignok ogsaa en „Hviledag", men Klokken var sex, syv Eftermiddag. Alle Steder var der daarlig Luft, Høns og Fluer, alle Steder kom Mændene frem med sort Ansigt, sorte Hænder og uredt Haar.

Men det, der undrede ham mest, var, at alle Gaardene var saa aldeles ens indrettede indvendig, at de absolut maatte være byggede efter én Tegning. Ligheden var saa fuldstændig, endog i alle Smaaforhold, at han nødvendigvis maatte komme til at tænke over Sagen.

Jeg skal betro mine Læsere, at Sognefogdens Hus havde været Model for dem alle. Han var Byens rigeste Mand og havde bygget først. Siden, naar en Gammelsteder skulde til at sætte nyt Stuehus, og Murmesteren spurgte om Tegningen, svarede vedkommende altid: „Ja, tho dé ska' wal væ' nøj i Stil etter Søren Sognfogds."

I Gaard efter Gaard blev Jakob Povlsen nægtet Logi — især da han var saa uforstandig at meddele paa hvert Sted, hvor mange der havde bortvist ham, noget han dog kun gjorde for at vække Barmhjær-

tighed, thi Sagen begyndte at se noget mistænkelig ud: Solen dalede, Maven var tom og Benene trætte.

Den sidste Gaard, han forsøgte i, var Sognefogdens. Den var alligevel hyggeligere og renligere end de andre. Sognefogden— „Søren Sognefoged"— lignede dog alle de andre Gammelsted-Mænd, men var vaagen og oppe — et Billede paa den vaagende Retfærdighed. Ogsaa havde han et Præg af Selvfølelse, hvilket ofte opstaar hos den, der er sig bevidst at være Byens bedste og indflydelsesrigeste Mand.

Sognefogden modtog Jakob Povlsens Anbefalingsskrivelse — den han ogsaa havde tilbudt Byens øvrige Mænd, men som disse af ufremførte Grunde havde vægret sig ved at læse — ledte sine krogede, messingindfattede Briller op og gik hen til Bordet for at læse.

Imens lod han Jakob Povlsen staa ved Døren som en fattig Per Eriksen.

Men i Stuen færdedes en vakker, voxen Pige, Lavra, Sognefogdens eneste Barn. Hun saa paa den fremmede, tog en Stol frem og bød ham sidde ned.

Jakob Povlsen hørte langt fra til dem, der bliver forelskede, hver Gang de ser en ung Pige, men alligevel gjorde hun et mægtigt Indtryk paa ham ved det første Øjekast. Nu gjorde den Smule Venlighed og Agtelse, hun viste ham, ogsaa godt, her hvor man var ringeagtet og mistænkt.

Hun var kjøn, fyldig og langt det seværdigste, han i denne By havde set — men det var slet ikke det alligevel, der fik hans Øjne til at følge hende, saa meget Velanstændighed tillod, men det var den underlige Følelse, der somme Tider plud selig kan slaa ned i et Menneskebryst, at vi staar over for én, som for-

staar os, som udtyder eller undskylder vore Handlinger i Tillidens og Kjærlighedens Lys — fordi den ser Hjærtekilden, de strømmer fra.

Det var jo noget Snak! — hvor skulde hun forstaa ham eller føle for ham! og dog følte han i dette Nu, at hun gjorde det — det laa i den Maade, hvorpaa hun satte Stolen til ham, det laa i det Blik, hvormed hun betragtede sin læsende Fader.

Thi Ungdommen har den Forret, at den vinder Livets bedste Kjærlighed som i et Eventyr og ikke ved Manddomsbedrifter.

Det tog Tid med Sognefogdens Læsning.

„Jeg tykkes ikke, du ser mig ud til at være klædt som et Arbejdsmenneske", sagde Sognefogden efter endt Læsning.

„Aa hvad!" sagde Jakob Povlsen leende, „da har Kroppen selv slidt for det, den har paa."

„Det kan nok være, men her plejer vi at sige at den, der gaar bovn til Fonds, maa gaa skiden til Kirke, — men hvad det angaar med dit Tilbud om Arbejde, saa kan jeg svare dig som de andre, vi har mere Jord dyrket, end vi vel kan passe, og de ny Spekulationer dem skjøtter vi ikke om her".

„Ja, men jeg tror ogsaa, I lægger jeres Arbejde paa urette Sted," tillod Jakob Povlsen sig at mene — „den Jord, der ligger i Hede her i Sognet, kan give et langt større og nemmere Udbytte end den, I dyrker paa".

Han havde allerede, før Sognefogden læste Anbefalingen, forklaret denne noget om sin Kunst.

„Hm! ja det kan nu enhver af os beholde sin Mening om," sagde Sognefogden med afsluttende Betoning, han var ikke vant til at tage mod Lærdom —

„men hvad angaar Logi, da kjender jeg ingen nærmere Steder end Brødbæk Kro, der er kun en lille Mil der til."

„Det er rigtignok slemt", sagde Svenden noget nedstemt, „jeg er meget træt, for jeg har jo gaaet en fire Mil i Dag."

„Vi kan vist godt huse ham i Nat", sagde Datteren, øjensynlig flov ved Faderens Anvisning — „vi kan jo nemt rede en Seng omme i Aftægtsstuen."

„Aftægtsstuen er jo, som du ved, fuld af Uld," svarede Sognefogden med et strængt Blik til Datteren — „nej det kan vi ikke indlade os paa, men vil du have en Taar at drikke — værs'go'!"

„Nej Tak!" svarede Engmesteren, bød Farvel og gik.

Rygtet om den fremmedes Tilstedeværelse havde nu naaet alle i Byen og kaldt en Flok nysgjerrige Koner, Børn og Karle frem. Hundene var ogsaa blevne alarmerede, og da Jakob Povlsen gik fra Sognefogdens hen ad Bygaden, fulgtes han af en Flok Øjne og dæmpede Bemærkninger, mens fem Smaahunde bjæffende fulgte ham i Hælene.

Der er noget ydmygende og forbitrende i at blive miskjendt og lide Nederlag over for Dumheden, og det harmede Jakob Povlsen, at hver af de Tosseho-veder der henne vidste Besked om den Medfart, han havde faaet, og nu saa paa ham som en afvist Tigger. Da han imidlertid ikke nu kunde hævne sig paa Hjemmefødningerne, saa gik det ud over Hundene, han vendte sig og tildelte et Par Stykker et saa kraftigt Rap, at de hylende opgav Forfølgelsen. Men ved denne Bedrift opnaaede han at faa Tilskuernes Mistænksomhed forvandlet til Had og Forbandelser.

Man vilde nu imidlertid gjøre Gammelstederne Uret ved at antage, at de altid viste sig saa ugjæstfri. Der gaves saaledes flere Exempler paa, at rejsende Uldkræmmere havde faaet Tilladelse til at overnatte i en tom Kobaas med et Knippe Halm og et Par Dækkener.

Naar Jakob Povlsen havde faaet en anden Behandling, saa laa det dels deri, at man fandt ham for fin til et saadant Logi, dels deri, at man antog ham for en farlig „Spekelanter", der kunde have mange slemme Hensigter med sit Besøg.

For ikke at gjøre Gammelstederne Uret, er det maaske ogsaa nødvendigt at tilsøje, at tilrejsende meget godt kunde faa Logi hos dem, endog i deres allerhelligste Øverstestuer, i Senge fyldte til Loftet med fjærpakkede, stive Dyner, men de maatte da helst besidde følgende Egenskaber:

1. være Prangere; 2. være i sorte Vadmelsklæder, syede med gammeldags Snit, Frakken meget smal om Livet og udstaaende lange Skjøder, 3. ikke bære fuldt Skjæg og især ikke „Ovenskjæg", men lidt i Adstadighed langs Hage og Kinder; 4. have en fyldt Tegnebog i Lommen.

En Del af dem, der smiler vantro til disse Bemærkninger, vil jeg bede om at tænke sig deres Egns Tilstand tyve, tredive Aar tilbage, og — lade Gammelstederne være i Fred!

I Udkanten af Byen laa et fattigt og forsømt Hus. Manden og Konen tilligemed et Par Smaabørn stod uden for og trak frisk Luft. Jakob Povlsen spurgte om Vej til Kroen og erfarede nu, at der til var mindst fem Fjerdingvej. Husfolkene havde et aa-

bent og tjenstvilligt Væsen, og Engmesteren fortalte dem til sidst sin Rejses Hensigt og Udfald.

„Det kunde jeg gjærne sagt dig i Forvejen," sagde Manden, „det er egentlig fredelige og skikkelige Folk, men de er saa grulig mistroiske mod alt fremmed. Min Kone og jeg er ogsaa fra en fremmed Egn, det lykkedes os jo endelig at faa Hus her, men vi har ikke haft det bedre end godt siden."

„Nej, det skal Gud vide" sagde Konen med et Anstrøg af Forknythed, „naar der kommer en fattig, fremmed Haandværker eller saadan her til, saa sammenrotter de sig ligefrem om ikke at taale ham, indtil Sult og Kjedsomhed driver ham væk — min Mand er nu Træskomand, og jeg kan væve, men tror De, der er en eneste, der under os Arbejde — nej de gaar en halv Mil uden om os for at kjøbe."

„Men hvorfor dog?" spurgte Jakob Povlsen tvivlende.

„De er bange, vi skal blive her i fem Aar og blive forsørgelsesberettigede og saa falde Sognet til Byrde!"

„Fy!" sagde Engmesteren.

„Ja, saadan gjør de ved alle fremmede Smaafolk, nu har jeg dog boet her i fire Aar, men nu er det mig ogsaa komplet umuligt at faa en Lejlighed i hele Pastoratet."

„Vi er jo dog allesammen Landets Børn, og ét Sted skal fattige Folk jo være!" sagde Jakob Povlsen.

„Er det ikke sandt!" faldt Konen ind og tørrede sine Øjne, „og saa maa jen flakke om fra Sted til Sted, og det hjælper jo ogsaa til, at jen bliver mistænkt og forgjældet og kommer paa daarlige Veje, skjønt

jen gjærne vilde have kommet igjennem Verden som et pænt Menneſk'."

Enden paa Samtalen blev, at Husfolkene tilbød Engmeſteren Logi for Natten, og han takkede og tog mod Tilbudet. Rigtignok blev det intet flot Logi, men han havde ſet og levet i Smaafolks Lejligheder før. Da Spejdere fra Byen ſaa' ham forſvinde ind ad Husmandens Dør, enedes man der oppe let om, at man havde bedømt Manden ret, og beklagede kun, at der var Reder, hvor ſaadanne Fugle kunde ſøge ind.

Imidlertid talte Jakob Povlſen med Husmanden om ſine Planer, og denne fortalte ham da, at der uden for Byen boede endnu en Gaardmand, der for ſaa vidt dannede en Undtagelſe fra alle de andre Gammelſteder, ſom han var yderſt forgjældet og fordrukken. Efter Træſkomandens Mening ejede denne Mand betydelige Strækninger af Heden nede ved Aaen.

Da Jakob Povlſen var kommen til Hvile, laa han og tænkte over Dagens Begivenheder. Den handlekraftige og fremadſtræbende Ungdom har ofte en egen Lyſt til netop at give ſig i Lag med det, der ægger og gjør Modſtand. Det er ſaa trivielt, det, der gaar jævnt ud ad Vejen, og det er ſaa tillokkende, det, at vove ſig i Kamp mod noget uſſelt og beſejre det! Og hos den ægte Ungdom voxer Modet i ſamme Forhold ſom Modſtanden — den kues ikke af Saar, den vejer ikke forſtandskoldt Betalingen mod Arbejdet, men følger Hjærtets Røſt:

„Ur vägen Moſkoviter!"

Saadan tænkte Jakob Povlſen. Her vilde han blive — de ſkulde komme til at tage deres Hat af for ham! Sandſynligvis vilde han kunne faa et Stykke Jord af den forgjældede Bondemand, der ikke vidſte, hvad hans

egen Ejendom duede til — og en Fjerdingvej fra Byen kunde de vel taale ham!

Men bag ved hver Beslutning laa den Tanke, at Sognefogdens Datter dog var en vidunderlig tiltalende Pige, og at han kunde have Lyst til at se hende en Gang endnu.

Næste Morgen fik han sit Ønske opfyldt, thi da han forlod Træskomanden for at gaa ud til den omtalte Gaardmand, og var bleven fri for Træskomandens Følgeskab, gjorde han en Omvej forbi Sognefogdens Gaard, og Datteren stod ude ved Porten.

„God Morgen! Du skulde vel ikke kunne sige mig, hvor Rasmus Timsen bor?" spurgte han.

„Det er ikke saa nemt at sige herfra, men jeg skal følge dig et Par Skridt for at vise dig paa Vej!"

„Du er modigere end dine Bysbørn, for de er noget bange for fremmede," sagde han og fulgte efter hende, mens hun gik rask op ad en Bakke nær Gaarden.

„Ja, du tykkes maaske nok, vi er noget gammeldags," svarede hun uden at se op.

„Det er ikke det værste, men de er ugjæstfri og uoplyste!" —

„Du skaaner os ikke!"

„Nej, men du skal ikke sige „os", for dig tæller jeg ikke med i den Flok!"

Hun rødmede synlig og skyndte sig nu at vise ham Vejen; men hjemad beholdt hendes Kinder den nys erhvervede Rødme, for Hjærtet klappede stærkt og uroligt — det slemme, slemme Hjærte!

Jakob Povlsen naaede ud til Rasmus Timsen og fik ham endelig efter lang Snak og ved det lykkelige Træf, at han tilfældigvis kjendte nogle af Rasmus's Svirebrødre fra Nabosognene, lokket med ud paa He-

hjem sent paa Aftenen. Hvad han og Nybyggeren tog sig for der ude, det holdt Gammelstederne sig for gode til at fritte om, men ét kunde de mærke, at Træskomanden havde faaet Sølv paa Lommen. De nysgjerrigste listede sig op paa Bakkedrag og Høje og stirrede der ud efter, men de saa ikke andet end et lille hvidt Telt, nu og da en Røgsøjle, og, naar Solen skinnede, Blinkene af de blanke Staalspader, der blev svungne af Engmesteren og Træskomanden.

Men Jakob Povlsen havde i denne Tid planeret og anlagt en „Kunsteng" paa 7—8 Td. Land.

En dejlig Septemberdag med blankt Solskin var de færdige. Klokken ti om Formiddagen blev et lille Dannebrogsflag sat i Toppen af Teltet, det svære Stigbord ved Mølleaaen trukket op, og det klare, frugtbare Vand bølgede ind over Landingsgrøften, tegnede sig snart som en bred, skinnende Streg i Heden, rislede over og fyldte de andre Grøfter, og en god Time efter saa' man tydelig det hele, blinkende Net af Vandgrøfter, mens Vandet for første Gang sivede ind mellem Lyngen og det tørre Mos og forbavsede de vimse Firben og lurende Hugorme.

„Nu Træskomand! Nu skal vi lære de Gammelsted Mænd at lukke deres Øjne op!" sagde Jakob Povlsen, mens hans Øjne lyste af det Velbehag, hvormed man ser paa sit lykkelig fuldendte Værk.

Og det viste sig, at hans Arbejde var godt, det var en Dødens Drik, Lyngen fik. Dens Blomster falmede tidlig allerede det første Aar, og dens Stængler blev sorte og bladløse. Strax derpaa tog Engmesteren fat paa at rejse en Bolig paa sin Jord. Han kjøbte nogle Fag af et gammelt Bindingsværksstuehus, der solgtes til Nedbrydning i en Landsby noget borte,

og med Træskomandens og en Murers Bistand fik han det rejst der ude i en meget forskjønnet Skikkelse. Der blev baade Stue og Sovekammer og endda et Værelse til foruden Udenomslejligheden.

Jakob Povlsen lod nu Træskomanden flytte ind i sit Hus og overlod ham det for det første til fri Beboelse, mod at han førte Tilsyn med Engen og besørgede en fire, fem Td. Land i Heden brækket. Et Værelse blev forbeholdt Engmesteren, som vilde have sit faste Hjem i Huset, naar han ikke var borte paa Arbejde. Derpaa forsvandt han i længere Tidsrum fra Egnen — det kunde nok behøves nu at tjene nogle Penge, og den følgende Vinter var saa mild, at der kunde arbejdes meget ude. Men det følgende Foraar opholdt han sig dog en Tid hjemme, Engen skulde nemlig nu besaas med Græsfrø, og der skulde ordnes mere ved Jordlodden.

Det var en Søndag Eftermiddag i denne Tid, at Sognefogden med Hustru var i en Naboby i Besøg. Lavra sad hjemme og syede ved den nederste Ende af det lange Dagligstuebord. Paa Bænken ved Siden af hende sad en Karl med Benene skrævs over Bænken, Kaskjetten paa og en Pibe dinglende i den ene Mundvig. Af og til spyttede han langt ud over Gulvet gjennem de næsten sammenlukkede Tænder, hvilket han aabenbart fra først af havde øvet som en Kunst, men nu gjorde uden at forandre det Præg af Tankeløshed og Fløsethed, der var over hans Ansigt.

Det var Lavras Søskendebarn og Morbroder — rigtignok kun hendes Stedmoders Broder, thi Lavras Moder var forlængst død — Ole Jepsen, hvem Folkesnak fra hans Barndom af havde udpeget som Lavras Mand.

den. Rasmus Timsen havde endnu ikke hørt noget om Engmesterens Besøg i Gammelsted Dagen før, og denne var nu snild nok til at fortie dette samt alt om sin Engvandingskunst for ikke at skræmme Manden. Derimod sagde han, som sandt var, at han havde Lyst til at kjøbe et Stykke Ejendom, at han havde faaet Anvisning paa Rasmus Timsen som den, der havde Hedejord, tjenlig til Opdyrkning, og at han kunde betale strax kontant.

Rasmus skottede alligevel mistænksomt til den fremmede og fulgte kun trevent med, men hver Gang Jakob Povlsen nævnede Ordene „Penge," „kontant" — og det gjorde han stadig med passende Mellemrum — saa kom der lidt mere Liv i Rasmus's Ansigt, og han tog et Par raske Skridt fremad.

Da de naaede der ud, udsaa Engmesteren snart et Stykke paa en halvtredsindstyve Td. Land. Halvdelen kunde nok være tjenlig at bringe under Plov, og Resten, der dannedes af en temmelig flad Slette med kort Lyng og Havsandsunderlag, kunde egne sig godt til en „Kunsteng".

Bondemanden ansaa sikkert Stykket for omtrent værdiløst, hvilket det ogsaa havde været, dersom Aaen ikke havde løbet lige forbi det.

„Hvad skal jeg give dig for dette Stykke?"

„Aa Snak, hvad vil du med det! Og det kan jeg heller ikke saadan sælge, jeg har ikke talt med nogle af de andre Bymænd derom."

„Du er vel selv myndig for din Gaard!"

„Ja Gu' er jeg saa!" sagde Rasmus og rettede sig. —

„Lad os sige, her er et halvhundrede Td. Hede

— jeg giver dig med lige Penge — lad os sige kontant 800 Kr. derfor!"

„Det var intet daarligt Bud!"

Men Rasmus Timsen turde dog ikke slaa til, skjønt Pengene aabenbart fristede ham stærkt. Først da Jakob Povlsen sluttelig bød 1000 Kr. og derpaa fjærnede sig med den Forsikring, at aldrig vilde nogen byde ham det halve for dette Lynggods, saa kaldte Rasmus Timsen ham tilbage, slog til, og Jakob Povlsen var nu Ejendomsbesidder i Gammelsted Sogn.

Saa forsvandt Engmesteren en Tid fra Egnen, mens der blev gjort Skridt til at faa Ejendommen lovformelig fraskilt. Denne Ejendomshandel var et staaende Samtaleæmne blandt Gammelstederne fra denne Dag af, og de var dødelig forbitrede paa den fordrukne Gaardmand, der havde aabnet en Port til Sognet, hvor ind ad alskens Pak kunde strømme. Imidlertid trøstede man sig med, at den fremmede Landstryger sikkert havde holdt Manden for Nar, maaske blot for at faa et Maaltid og Lidkjøb, og man trøstede Rasmus Timsen med, at han aldrig mere vilde se hverken „Fyren" eller Pengene.

Man blev imidlertid skuffet, thi en Dag i Juli kom en sværtlæsset Fragtvogn kjørende ud til Jordstykket. Jakob Povlsen tilligemed Kusken sprang af Vognen og aflæssede en Del blanke Spader og andre Redskaber, lidt Husgeraad og et Telt. Derpaa kjørte Vognen med Kusken atter bort, mens Jakob Povlsen gik op til Rasmus Timsen og afleverede ham den aftalte Kjøbesum og derpaa gik ind til Træskomanden, som senere fulgte med ham ud paa Heden.

Hver Morgen tidlig i de paafølgende fem, sex Uger gik Træskomanden ud paa Heden og kom først

Kort efter at Ole Jepsen var kommen, traadte Jakob Povlsen ind.

„Velkommen!“ sagde Lavra og bøjede sig mere over sit Sytøj.

„Tak!“ svarede Engmesteren, „jeg er gaaet her ind for at se Bykortet, det maa jo være her, da Sognefogden er vor største Ejendomsbesidder.“

Lavra hentede Kortet og bad ham sætte sig. Derpaa syntes han en Tid ganske forbybet i at studere det.

Imens tog Ole Jepsen og bankede sin Pibe ud, langede derpaa hen efter en Kardus paa Bordet og sagde: „Ja nu tror jeg, jeg vil prøve paa at smage jeres Tobak til en Forandring — er 'et af den sam' Slavels, I plejer at have?“

Jeg véd det ikke,“ svarede Lavra kort.

„Ja for mi' Faa'e han har faaet Sejt paa en nøj Slavels ind' ve' Markussen; di for'et saadan i no' spids' Poller til 50 Øre Pundet, og det er livaller for ve' de' gammel.“

Engmesteren skottede over Kortet og smilede, og Lavra, der øjeblikkelig mærkede det, blev rød i Ansigtet.

„Har du løst den Gravseddel, som er skreven te' gammel Pe' Kristians Ku'ens Begravels?“ spurgte Ole Jepsen Lavra, „di har bestilt 'en nie ve' jen, der gjør Væ's i Fjolstrup og gi'n tow Kroner for'en — de' er livaller nøj' mæ de' skjønneſt, jeg har løst læng'!“

Nej, Lavra havde ikke læst den.

„Hør no de' føst Væ's:

„Med Brudekrans om Tinde
i Julens Højtid stod
en skjøn og dejlig Kvinde

ved Kirkealtrets Fod!
Men ak, da Vaarens Vinde
hen over Marken foer,
da falmed og den Kvinde
med samt sit lille Noer!'

Hvad sejer du te' de'?" spurgte Ole Jepsen.

Bykortet gjorde nogle hoppende Bevægelser i Engmesterens Hænder, og han gjemte ganske sit Hoved bag det, Lavra svarede intet hørligt.

Der blev nu nogen Tavshed. Engmesteren sad og saa sig om i Stuen, Ole Jepsen spyttede langt et Par Gange, Lavra syslede mere forlegen end flittig med sit Sytøj — kun det gamle Bornholmerur sagde: „Tik — Tak!"

„Gammelsted er en mærkværdig død By, især saadan en Søndag," sagde Engmesteren endelig, „det er, som om der ingen Mennesker var i Byen! Kommer man ind noget Sted, saa ligger Manden og sover, og Karlene sidder i det højeste og dvasker i deres Kamre over en Pibe eller et Slag Kort!"

„Hvordan er det, hvor du kommer fra?" spurgte Lavra.

„Aa, saamænd ikke noget at prale med, men Folk er da oppe undtagen lige i Middagsstunden; nogle spaserer omkring i deres Haver eller paa deres Marker, eller ogsaa de sidder hjemme og læser i en god Bog. Vi Ungkarle samlede os til Skyttemøder eller ligefrem et rask Slag Boldt. Men her ligger enhver og snuer i sin Rede. Folk gaar ikke en Gang i Kirke, endda de jo er svært fornøjede med deres Præst. Men naar der ikke er Altergang eller saadant noget, saa er Kirken jo altid næsten tom."

„Du gi' dig nok ud for at væ' helle' Prædikant li'som Palle Jensen," sagde Ole Jepsen, der var forlegen for en Bemærkning.

„Hvem var det?"

„De va' s'gu jen ni'e sønnerfræ, der va' nøj' i Slægt te' mæ' og som kom her og præked' saa svært for di gammel, at di vil' gaa i Fortabels', hvis di ikke blæw helle'."

„Hører I aldrig fra ham?" Gud ved, hvor han forresten blev af?" spurgte Lavra.

„Der er vis' ingen, der ved 'et! — etter somm' skal han væ' blæwen Præjst, men mi' Faa'e trower, han er kommen i Dorkisten — de' va' snaar' ikke godt, for de' er livaller en Sorre' for Forælder, næ' dje Bøen ta' skidt a'stej!"

„Ja, men I tror nu ogsaa altid, at de, der ikke tænker lige bestemt som I, er taabelige," sagde Engmesteren. „Jeg tænker nu, det havde været til jert eget Gavn, om I havde hørt efter ham! For I maa jo endelig staa tilbage for alle andre Folk, naar I hverken hører eller læser noget andet Steds fra! — Ja, nu fornærmer jeg dig vel med mit Præk?" sagde han og vendte sig mod Lavra.

„Nej, sig kun din Mening frit ud, ellers kan vi jo ikke forstaa, hvad vi mangler!" sagde hun.

„Ja se nu her," sagde han, og gik hen til en lille Hylde paa Væggen, „her er vel al den Læsning, I har, og det er en Bibel, en Salmebog og en Almanak — saadan var det ogsaa i Gaardene hjemme en Gang, men det er nu forbi for længe siden. Hvorfor skaffer I jer ikke nogen god Læsning til de lange Vinteraftener? — hvad bestiller I, naar I er fri for jeres daglige Arbejde?"

„Ja, de' vil jeg ikke sej' dig imod i — de' ka' væ' gue' nok, at ha' nøj' te' en Tidsfordriv" sagde Ole Jepsen, der opgav at tale imod.

„Det skal ikke blot være til en Tidsfordriv, men vi skulde jo ogsaa drage en god Lærdom ud af det," svarede Engmesteren.

„Men saadan no' nøj' faar jen heller ikke for in't!" indvendte Ole.

„Ja, hvad saa! Her i Gammelsted har Folk jo Penge nok! Naar en Mand ejer en Gaard til 20—30 Tusend, saa skal han vel ikke krympe sig ved at give nogle faa Kroner ud om Aaret til Læsning eller anden Oplysning. Og hvad kan det ellers hjælpe os, om vi har aldrig saa meget Sølvtøj og Vadmel paa Kistebunden, for naar vi ingen Ting har set og ingen Ting har lært, saa maa vi holde vor Mund, paa hvad Plads vi kommer, eller ogsaa skal vi være til Nar."

„Ja, de' har jeg nu livaller ikke mærket nøj' te', vi er!" sagde Ole Jepsen halvt fornærmet.

„Ja, da skal jeg give dig et Bevis paa det lige strax," sagde Engmesteren og gik hen til et Billede, der skulde forestille Jesus paa Korset. — En hvid Frelserskikkelse var trykt paa et „forgyldt" Kors, der var oprejst paa et ligeledes forgyldt Alter med en blaa Bort omkring. To forgyldte Engle med Vinger knælede paa Alteret og nogle grønne Duske ved Siden forestillede Palmetræer. Billedets Baggrund var øverst ultramarinblaa, forneden havde det en Farve, der bedst kan sammenlignes med stærkt farvet Smør. — Underneden stod følgende Vers, trykt med blaa Bogstaver, som Engmesteren læste op:

„Fader! naar Moderen spørger:
Hvor er hvort Kjæreste hen?

Naar hun klager og græder
Sig jeg ere i Himlen igjen.
Eller: naar Faderen græder
Tørre hans Taarer ham af
Planter, naar Solen skinner
Taarene paa mit Grav."

„Sikke noget Daarekisteslubber! — er det nu ikke at være til Nar at give sine Penge ud til saadant noget Kram? — For der er vel ingen af jer saa enfoldige, at de kan synes, der er Mening og Stads ved det! Jeg skal sige jer, det er noget tysk Smøreri, som bliver lavet for at faa fat i vore Penge. Tyskerne ved jo nok, at vi Bønder gjærne vil have nogen Læsning under, og saa er det, de laver, saadant noget meningsløst Sludder, for de kan jo ikke skrive rigtig dansk. De smører nogle højrøde og himmelblaa Farver paa Billedet, for at det rigtig kan glo i Øjnene paa os. Men vi skulde være for kloge til at være deres Narre! — sikke et Billede! — skal det være et Menneske!"

„De' er Vo'hæ'er'!" forklarede Ole Jepsen.

„Ja, det skal vel forestille Vorherre," sagde Engmesteren, „men vi ved da alle sammen, at Vorherre lignede et Menneske, da han gik paa Jorden, og saadant et Menneske, som her er tegnet af, har vist ingen af jer set! — sikke et Træ, der er jo hverken Grene eller Blade derpaa, og nu Himlen, den kan vi da se her lige uden for, er den nogen Tid saadan blaa eller saadan gul! — nej, det ligner ikke mere, end som en Høne ligner en Stork!"

„Ja, men hvordan skal vi forstaa at kjøbe det, der duer?„ spurgte Lavra.

„Ja, det kan jeg ikke sige dig saadan paa en

Studs, men det, vi kjøber, skal da ligne det, som det skal forestille — som nu den Forglemmigej dér, den skulde have set lige saadan ud, som de, der gror nede ved Aaen — dem kjender du da!"

Der blev nu lidt Tavshed. Ole Jepsen, der havde været i Færd med at tænde sin Pibe, gik. Engmesteren, der havde talt sig varm, benyttede derimod ikke Pavsen til at sige Farvel, men lod, som om han var stærkt optagen af at se paa nogle Fotografier, indtil Ole Jepsen var ude.

„Nej, saa maa man hellere hænge saadanne Billeder op end det andet Gjøgl," sagde han for at bryde Tavsheden, „se her er nu for Exempel ét, det ligner rigtig godt!"

Billedet, han pegede paa, fremstillede tilfældigvis Ole Jepsen i hans Soldatertid. Han havde aftjent sin Værnepligt som „Dunk."

„Ja, men derfor er det alligevel ikke kjønt," sagde Lavra skjælmsk.

„Men det behøver heller ikke at være kjønt, for at man kan lære noget af det," sagde Engmesteren og lo, „baade i Bøger og Billeder bruger man tit at tegne grimme og dumme Ting af, for at vi kan se os i Spejl paa det."

„Hvor har du egentlig faaet Besked paa alt saadan noget?" spurgte Lavra.

„Aa, hist og her! — en Del lærte jeg ved den Mand, der hjalp mig at blive Engvandingsmester, og siden har jeg spurgt og set mig for."

„Ja men her er det ikke Skik, at Folk rejser ud fra Hjemmet."

„Nej, det er ikke saa, men derfor er Egnen ogsaa, som den er."

„Aa, sig mig Navnet paa nogle gode Bøger!"

„Du kan komme ud til mig, saa skal jeg laane dig nogle, saa kan du ogsaa med det samme se min Eng!"

„Nej — det vilde Folk tykkes sært om."

„Men dersom ingen vil bryde med Folkeskikken, saa kommer I jo aldrig længere frem, end I er!"

Han var kommen helt hen til hende og satte sig paa Ole Jepsens Plads ved hendes Side. Hans Øjne hvilede paa hende, og hun holdt sine ivrigt fæstede paa Sytøjet, hun følte, at om hun saa op, vilde de forraade hende.

Men nu hørtes én komme, og han rejste sig og bød Farvel.

*

* *

„Var Engmesteren her inde forrige Søndag?" spurgte Sognefogden sin Datter og saa nøje paa hende.

„Ja!"

„Vilde han tale med mig?"

„Han vilde se Bykortet."

„Var du ene med ham i Stuen?"

„Nej, Ole Jepsen var her da den meste Tid."

„Er det sandt, at du har faaet Bøger fra ham?"

„Ja!"

„Har du selv været ude efter dem?"

„Træskomandens Kone var her med dem."

„Lad mig se dem!"

Lavra hentede sin Fader Bøgerne. Det var „Fra Landet" af Anton Nielsen og Barfods Fortællinger

af Fædrelandets Historie. Sognefogden tog sine Messingbriller paa og satte sig til at læse Bøgerne. Læberne bevægede sig synlig; sindig og stille hviskede de Ordene frem. Lavra fulgte Faderen med Øjnene og forberedte sig paa den egentlige Dyst, som hun ventede vilde komme efter endt Læsning.

Sognefogden bruste sjælden op strax, brugte oftest saa Ord, men rugede over sine Hævn- eller Forebyggelsesplaner og gjennemførte dem skaansels løst med tavs Ro, naar Tid var.

Vel var Lavra Sognefogdens eneste Barn og i Grunden hans Hjærtes og Strævens eneste Maal, men derfor var hun alligevel opdragen strængt til ubetinget Lydighed; et synderlig kjærligt eller fortroligt Barneforhold havde hun aldrig staaet i til Faderen. Hos gammeldags Bønder er det ikke Skik at vise Kjærlighedsforhold i det ydre, og Lavras Fader havde altid staaet for hende som en fremmed Mand, der sørgede for hendes Nutids- og Fremtidsvelvære, som én, der nok vilde hende godt, men som man var alt for fremmed for til at kunne betro ham sit Hjærtes Tanker og Hemmeligheder.

Som ofte hos alle uoplyste Folk havde desuden alle Kvinder en meget underordnet Plads i Gammelsted. Mændene satte Pris paa denne smaalige Myndighed, at Konen skal til Manden om alt — naadig modtage 5 Øre af hans Haand til Svovlstikker og ud i Loen at rykke ham i Ærmet, naar Sypigens Regning skal gjøres op. —

„Det er jo ikke andet end noget forbandet Løgn og Dejteri!“ sagde Sognefogden omsider.

Lavra tav.

„Og nu flyr du mig snarest de Bøger ud igjen,

og saa er det vel det bedste, du holder dig ved en Side!" —

„Men saa vil jeg gjærne bede om Lov til at komme ud at tjene i en fremmed Egn," sagde Lavra, „for naar jeg ingen Ting maa læse eller se her hjemme, saa kan jeg jo aldrig blive andet end en sølle Hjemmefødning, der kun lige kjender Gammelsted By og dens Skik."

Det var det „skrappeste," Lavra nogen Sinde havde talt til sin Fader, og han stod ordentlig stille, midtvejs imellem forundret og vred, og saa nøje paa hende, mens hun talte ud, forundret over den fremmede Tanke, der slog ud fra Ordene, harmfuld over at kunne skjønne, hvor Paavirkningen var kommen fra.

„Hvad du skal og skal ikke, det lader du mig om, og det skal jeg vel sørge for, naar den Tid er!" sagde Sognefogden og skjulte sine Tanker for ikke i Utide at faa Sagen purret for meget op.

Men nu havde han faaet noget at tænke paa.

Han forstod godt, at den Sorg var timedes ham i hans Alderdom, at hans eneste Datter havde kastet sine Øjne paa den fremmede, fattige Landløber. Han havde nemt ved at forstaa Sagen, for han var selv en erfaren Mand paa dette Omraade. I sin Ungdom havde han ikke været fri for Elskovssjans og spillet Kjæreste med en særdeles kjøn, men fattig Pige fra en Naboby. Men da der siden uformodentlig var blevet en ledig Gaardmandsplads i Gammelsted, derved at en Gaardmand døde, saa nyttede han naturligvis Lejligheden til at gifte sig med Enken og lod Pigen sejle sin egen Sø, der for Øjeblikket havde ført hende ind i Gammelsted Sogns Fattighus.

Nu gjaldt det at forpurre det begyndende Kjæresteri

i Tide — men frem for alt i Stilhed, at det ikke skulde blive Gjenstand for Folkesnak. Sognefogden syntes at have en Anelse om, at Datteren paa dette Omraade vilde være rede til at føre Krig — maaske havde hine Ord styrket ham i denne Mening, maaske kjendte han sit eget faste Sind og ansaa Datteren for at have taget dette i Arv.

Tankearbejdet ved Knudens Løsning gjorde de gamle Kinder røde om Dagen og dyppede Kroppen i Sved om Natten.

Det mest nærliggende var strax at gifte hende med Ole Jepsen, men — skjønt hun ganske vist skulde giftes med Ole Jepsen — dersom Engmanden imens blev paa Egnen, saa kunde dette gjærne lede hende til at gjøre Modstand, for naturligvis — skjønt han passede nøje paa — havde hun Samtaler med Skurken. Nej — han maatte bort, bort fra Egnen, at der kunde blive Fred og Ro igjen.

Og den gamle Sognefoged rystede ordentlig ved Tanken om, at en Skandale — han tænkte sig den under den værste Form — skulde komme over hans Hus. I sin Uvidenhed og Pengestolthed saa han paa den „fremmede Engmand," omtrent som almindeligt, velforhyret Godtfolk ser paa „en fattig rejsende," der præsenterer sig uden for vor Dør en Vinterdag med brændevinsrød Næse og bare Ben i Støvlerne.

Men hvordan skulde han faa Fyren væk? — Det var det, der kaldte Sveden frem.

Endelig, som ved et Tilfælde, kom Gaadens Løsning. En Dag var han kjørt ned til Havet efter et Læs Tang. Da han kom til Jakob Povlsens Ejendom, faldt det ham ind, at der netop paa dette Strøg, hvor Engen var anlagt, skulde gaa en 15 Al. bred Vej

ned til Havet. Vejen havde oprindelig været udlagt med den betydelige Bredde, fordi det paa denne Tid var almindeligt, at Gammelstederne drev deres Kvæg ned til Havet for at græsse langs Strandens og i Tangbunkernes saltagtige Planter. Nu benyttedes Vejen aldrig, undtagen naar Gammelstederne med halve Aars Mellemrum sendte en Vogn ned til Stranden efter et Læs Tang eller Sand. Imidlertid havde der selvfølgelig aldrig været nogen planeret Vej, men enhver kjørte efter eget Tykke over det værdiløse Jordstykke, saa hele Heden var gjennemkrydset af ældgamle Hjulspor. Engmesteren havde ikke taget i Betænkning at planere en Mængde af disse Hjulspor, især da Gammelstederne nu altid kjørte ad et Spor, der slyngede sig uden om Engen og alligevel gik paa hans Ejendom.

Sognefogden kastede sit Blik ned over den nyanlagte Eng. Lyngen var nu næsten overalt borte, og den firkantede Flade tegnede sig saftiggrøn midt i den mørke, øde Lyngramme. De fældede Agre, det nette Hus, der nylig malet og afstolpet skinnede venlig og indbydende i Sommersolen med sin nysanlagte, indhegnede Have ved — alt det var ikke fri for at skære Sognefogden lidt i Øjnene.

Havde han og de andre Gammelsted Mænd taget fejl? — Var der virkelig en saadan Kunst til, hvor mager Sand kunde give Hø som gammel, fed Engbund, og skulde det nu lykkes denne fremmede, som de havde bortvist, at ydmyge dem ved at gjøre Kunststykket lige for deres Øjne? Skulde den Tid nogen Sinde oprinde, da Gammelsted ikke ansaa Søren Sognefoged for den viseste og paalideligste Fører, men en fattig og „udenvælts“ tog denne Plads?

Misundelsen — denne i alle Menneskehjærter saa

nemt spirende Giftplante — begyndte at stikke Sognefogden i Hjærtet og tog saa meget Raaderum der inde, at den ellers retsindige og besindige Mands Øjne og Ansigtstræk nu lyste af Tilfredshed over, at Midlet, der skulde fordrive den farlige Gjæst, var fundet.

Hjemkommen begyndte han at virke for Sagen — naturligvis uden at angive sine personlige Hensyn. Det var ham en let Sag at faa alle Gammelsted Mænd til at holde med sig.

Paa Landet kan en enkelt, formuende og herskeranlagt Personlighed ofte øve et utaaleligt Herredømme over en Egn, naar han forstaar at skaffe sig Vaaben og Værge i den Magt, som det giver at være støttet af en ukritisk, blindt følgende Skare. Saaledes havde Sognefogden det. Den Sag, han støttede, stod, den, han var imod, maatte falde. Da han var yderst pengekjær, saa blev det efterhaanden Byens vigtigste Opgave at „samle Penge," og da han en Gang havde svaret Lavras Lærer, der havde ønsket en Geografi til hende, at „naar hun lærte saa meget „Gjennemgrafi," at hun kunde finde op gjennem Marken og flytte Køerne, saa kunde det vel være nok for en Pige — saa blev det siden en fast pædagogisk Anskuelse hos de Gammelsted Mænd, at Piger ikke burde lære „Gjennemgrafi."

Ogsaa nu kunde Gammelstederne klarlig indse, at Byen stod Fare for at miste et gyldent Palladium, hvis den afstod sin Ret til Vej over „Engmandens" Eng.

Man var endnu den Gang ikke saa diplomatisk i Gammelsted, at man gik til Sogneraad eller Amtsraad, men tog Sagen ganske simpelt som en Bysag, og en særlig ilter Bonde gav Engmesteren den første Underretning om den ham truende Krig ved at kjøre tværs

over „hele Religheden", rigtignok først efter at have faaet paalidelig Underretning om, at Engmesteren ikke var hjemme.

Da det var en af Byens mere rige Mænd, der havde gjort dette, fulgte nogle hans Exempel, og Jakob Povlsen blev omsider klog paa, hvad der var i Gærde, og gik op til Sognefogden.

„Ja ikke fordi" — sagde Sognefogden — „at jeg vil gjøre mig stridig, men der er stor Misfornøjelse i Byen med, at du har lagt os Vejen af — det er vel ogsaa mere, end du er mægtig for, selv om du er nok saa klog!"

„Jeg kjender ikke til, at der var Vej."

„Men det er Skade at være selvklog — det kunde vel heller ingen Fejl have været, om du havde taget et Par Bymænd med dig paa Raad, inden du trængte dig ind i et fremmed Sogn."

„Men dersom jeg nu anlægger en god og ny Vej paa min Ejendom uden om Engen, saa vil I vel være fornøjede?" sagde Jakob Povlsen, der fandt det fornuftigt at tie til Sognefogdens Stiklerier.

„Er du myndig for at vise ny Veje ud?"

„Ja over min egen Ejendom!"

„Det kan jeg ikke svare dig noget til — jeg vil som de andre Bymænd — men jeg tvivler paa, at de godvillig giver deres gamle Ret bort, især da den ny Vej bliver noget længere." —

Paa den Maade, Krigen hidtil var ført, fik man ikke Engmesteren og Engen bort, det kunde Sognefogden indse. Den Smule Skade, som det voldte Engen, naar én i Ny og Næ kjørte over den, var ikke at regne imod den Anstrængelse, det kostede Skadevolderen at fuldbringe den. — Man maatte have en ordentlig

15 Alen bred Vej, rigtig anlagt og indgrøftet, saadan som Nutidens Vejvæsen fordrede det.

Efter megen Agitation blev der saa endelig berammet en Søndag, paa hvilken alle Bymændene skulde give Møde ude ved Engen for at faa Vejen afstukket.

Lavra fik Nys om, hvad der var i Gærde, og Efterretningen satte hendes unge Blod i Kog, hendes naturlige Følelse oprørtes mod denne lave, hadefulde Maade at forfølge og ødelægge en Mand paa. Hendes ubevidste, spirende Kjærlighed blussede nu op til Klarhed.

Hvad om de fik Held til at ødelægge hans Ejendom og Arbejde, saa han, ruineret og træt, med en Forbandelse vendte Egnen Ryggen for aldrig at se den mere! — Aa, da kunde hun ikke leve her og atter synke tilfreds tilbage i den gamle, forstenede Afkrog!

Lørdag Aften, som Mødet skulde være næste Søndag, kunde hun ikke styre sin Bevægelse længer, men gik ud til sin Fader, som han stod alene i Foderloen. Hun havde gjort sig Umag for at være rolig, men Hjærtet slog og slog, saa Bevægelsen hørtes paa Stemmen.

„Fader — er det sandt, at Bymændene vil have en Vej over Engmesterens Eng?"

Sognefogden saa op: „Du har vist glemt at give Grisene", sagde han, „jeg synes, de kalder."

„Nej jeg har ikke" — svarede hun — „men svar mig nu lige et Ord paa det! — Vil du være med?"

„Har du noget imod det?" spurgte han affærdigende.

„Ja, Fader, det har jeg saa meget imod — og lov mig, at du vil faa Sagen jævnet i Mindelighed — det kan du jo! — Jeg synes ikke, vor By kan være bekjendt at ødelægge en strøbsom og dygtig Mand — det er saamænd ikke andet end Misundelse af de andre

Mænd, fordi han er klogere end de — jeg synes ikke, du skal være med til det, Fader, for din egen Samvittigheds Skyld!"

Sognefogden saa atter forbavset op, han kjendte ikke sin Datter igjen! Hendes Ord havde pirret lidt ved hans Samvittighed, han følte det sande i dem, men paa den anden Side var de et utvivlsomt Vidnesbyrd om hendes Kjærlighed til „Engmanden" — og derfor: han maatte holde paa sit! — For at døve den prikkende Røst gjorde han sig vred: „Forresten," sagde han, „er det bedst, du gaar ind til dit og lader Bymændene om den Sag. Det bliver mig noget paafaldende med den Omsorg, du viser for den Fyr — kan hænde sig, det bliver nødvendigt for din egen Skyld, at der bliver lidt længere imellem jer!"

„Ja, tvinger I ham til at rejse, saa rejser jeg ogsaa hjemmefra!" sagde hun iltert.

„Ser vi det! — naa det er saa vidt imellem jer!" sagde Sognefogden spændt.

„Nej det er ikke," sagde Lavra, der nu slog om i Graad, „men du maa ogsaa godt vide det — jeg har altid syntes svært godt om ham, og alt, hvad han siger, er meget klogere og bedre end det, vore Karle forstaar at tale om!"

„Lad mig minde dig om en Ting," sagde Sognefogden behersket, „du ved vel, at det er en gammel Aftale mellem Jep Olsen og mig, at du skal have Ole Jepsen?"

„Nej — det ved jeg ikke!" svarede hun lidt trodsig."

„Men saa har du faaet det at vide nu!"

„Men ham tager jeg aldrig i mine Dage!" svarede

hun med en Røst, der paafaldende lignede Sognefogdens.

„Gaa nu ind!" sagde Sognefogden og skød hende iltert ud af Lodøren.

Lavra havde ingen andre at trøste sig hos og tage paa Raad med. Hun havde jo Stedmoder, og Stedmoderen var en indflydelsesløs og hende fremmed Kvinde, og Veninderne kunde man ikke betro denne Sorg — saa krøb hun i sin Seng, og Taarerne løb, og Tankerne arbejdede, der var ikke Ro, end sige Søvn, at finde.

Tusmørket svandt, og hele Huset var til Ro. Uden for blandede Fuldmaanen sin Glans med Sommernattens Lys, den stjal en Straale ind igjennem de smaa Vinduer og lagde den som en Fredens og Renhedens Englearm over hendes Seng. Der var for hende i dette Øjeblik noget højtidsfuldt deri, der ligesom omformede den raadvilde Uro til Andagt og ledte den magtesløse Sjæl til at søge sin Gud.

Men under og bagefter hendes Bøn blev det gamle Bornholmerur ved med sit „Tik — Tak — Tik — Tak!" — Skulde det betyde: „Aa Snak!"? — Skulde det betyde: alting i Verden drejes af en fast, ubønhørlig Maskine? — Kunde et lille følende Hjærte ikke tage et virkningsfuldt Haandtag i med? —

*

* *

Søndag Morgen kom en rejsende til Gammelsted Sogn og forlangte Logi, og han lod sig ikke afvise. Skjønt Gammelstederne var saa kjede af at røre ved ham, at det ordentlig vamlede for dem, saa maatte de

dog skyndsomst og anstændig rede en ordentlig Seng til ham og være ham behjælpelig med at komme i den.

Det var en „Strandvasker."

Det er en velbekjendt Begivenhed for Strandboere, at det sommerfredelige, vuggende Hav opkaster et saadant Offer, som det tog i et eller andet Vredesanfald og nu ligesom angrende afleverer paa sine bløde Arme, for at dets Brødre kan stede det til Ro.

Langt omme ved en af Sognets Udkanter var han skyllet op. Benene med de tykke Søstøvler var slængte op over en Tangbunke, Hovedet hvilede i Havstokken. En bredskuldret, svær Skikkelse i islandsk Trøje med Læderbælte om. Solen brændte ned paa hans halvt udviskede Træk, og de varme Havbølger skyllede nu og da over hans Overkrop, rislede tilbage fra Ansigt og Bryst og trak i de vaade Haartjavser.

Stakkels hjemløse, omtumlede Fyr! — Og dog! — Han havde jo kun døjet, hvad vi alle maa døje: et Rejseliv snart i Med- snart i Modbør — en Død og en Grav!

Havde han det forud for os, at han nu havde fundet et Hjem, hvor der var Paradisfred — et Land uden Død og uden Taarer? —

Der kom Bud til Sognefogden, just som han var færdig til at gaa ud til Mødet hos Engmesteren. Han maatte skynde sig at komme, hed det, ingen af Fiskerne vilde tage sig af Liget, og det maatte de da heller ikke, før det var synet af en eller anden „Myndighed." Sognefogden brummede, men afsted maatte han jo. Der var nu ikke at tænke paa at komme til Mødet, Historien med Strandvaskeren vilde lægge Beslag paa hele Dagen. Folk og Vogn skulde tilsiges, Logi skaffes og Forberedelser her og der.

I en Fart løb Sognefogden over til Jep Olsen, fortalte ham om sin nødtvungne Udeblivelse fra Mødet samt formanede ham indstændelig til ikke at give Kjøb med Vejen. —

Eftermiddagen gled i Uro og Spænding for Lavra. Hen imod Kl. 5 saa hun Gammelstedmændene vende hjem fra Hærtoget. Hvem havde sejret?

Hun indsaa, at med hendes Faders Fjærnelse var den værste Modstand brudt, ingen af de andre havde hverken Indflydelse til at samle Flokken eller Gaver til at tale for sig, og hun haabede, det skulde være lykkedes den langt dygtigere Engmester at afvende Krigen.

Imidlertid var Uvisheden ikke til at udholde. Men gaa om til Jep Olsens og spørge om Udfaldet vilde hun ikke — at Sladderen om hende var godt nok i Gang i Byen, kunde hun forstaa af, at hendes Fader var bleven varskoet. Kunde der være noget i at gaa en lille Tur ned over Bakkerne? — Aa Gud, hvor der dog var trist og dræbende i Gammelsted! — Det vilde ikke blive Aften, og man kunde ikke sove i Nat ovenpaa en saa gjennemkjedelig Dag, hvor man havde længtes saa meget, drømt saa meget, og Længslen og Drømmen ikke havde faaet Svar!

En lille Tur ned mod Havet i hvert Fald! — Hvor længe siden, hun havde været ved Havet for denne snærpede Ærbarheds Skyld!

Hun bandt et sort, fileret Klæde om sit fyldige Haar, tog en Strikkestrømpe i Haanden og gav sig paa Vej.

Se, hvor alting vinkede frisk og frodig der ude! Her var hendes Ønskers og Længslers Maal — dukket frem som ved et Trylleri! Det, her var sket, og den Forskjel, der kunde være paa Livet i Gammelsted og

her ude, der maaske vilde synes mange dagligdags og ubetydelig, den stod for hendes efter Fremskridt tørstende Aand som hendes Ideals Virkeliggjørelse. Hist inde var snævert, indelukket, et Liv i Madstræv — her ude var vidt, frit — aa, her kunde et Menneskehjærte ogsaa faa Lov at leve og gro!

Lige over for det Sted, hvor Ledningsgrøften fra Aaen begyndte, var der en lille Høj. Det brusede der omme bag Højen som fra et lille Vandfald. Længe før hun naaede der til, hørte hun den syngende Lyd i Hedestilheden. Nysgjerrigheden drev hende efter Lyden — mon det var en Maskine eller saadan? Men som hun naaede at se ned ad Højens modsatte Skraaning, blev hun højlig overrasket: der laa han paa Grønsværen, rolig, som havde han Fred med Alverden, og røg af en lang Pibe og stirrede ned i Vandstrømmen.

Et vældigt Stigbord havde hidtil spærret for Vandet, nu var det draget op og laa vaadt og glinsende paa Græsset, mens den frigjorte Strøm i sammenpresset Regelmæssighed med Kraft styrtede ud ad den frie Port.

Det giver en vidunderlig Tankerigdom og dog Fred at stirre ned i et brusende, ilende Vand. Det har en Magt til at kalde Minder levende tilbage og fylde Sjælen med Ædrueligheд.

Aarsagen kan vel ikke angives — maaske kommer det deraf, at Vandets Musik vugger Sjælen, at dets Brus holder Omverdens Røster borte, at dets Dans spreder de tyngende Tanker — men meget af Jordelivets Tummel og Lyst viser sig som Gjøgl, Hadets og Vredens Lidenskaber dæmpes, og Sorgen forvandles til et stille Savn, mens man stirrer der ned.

Prøv det, naar du er omtaaget af saadant, men ene og længe!

Ogsaa Jakob Povlsen var af Vandets Brusen bleven indlullet i en Aandsfraværenhed, som gjorde, at han ikke mærkede Lavras Komme. Nu turde hun dog ikke træde tilbage uden at hilse, thi blev han hende vaer, vilde det være alt for flovt.

„Goddag!“ sagde hun uden at ane, hvor meget Undseelsen forhøjede hendes Skjønhed.

Han vendte sig hastig om.

„Nu har jeg —! Nej! — Kom og sæt dig ned!“ sagde han og viste paa Græsset med sin Haand.

„Jeg vilde en Tur til Havet — saa hørte jeg, det brusede her — jeg vidste ikke, du var her!“

„Nej, det tror jeg, saa havde du vist rendt langt uden om!“ sagde han og lo.

De taltes nu en hel Del ved om Stigbordet og andre ligegyldige Ting, hendes Forlegenhed svandt, og hun satte sig hos ham paa Højen — der kunde jo træffe at komme en Gammelsteder forbi.

„Du har jo haft Besøg i Dag — hvordan stod det af?“ spurgte hun.

„Udmærket! Det gik med dem, som det gaar med alle uoplyste Folk: naar Anføreren er borte, saa ved Flokken hverken ud eller ind — ja for jeg vil tilstaa, at jeg tror, det meste af det stammer fra din Fader! — Naa, de kom drattende én for én, og jeg tog dem ind og beværtede dem godt — det lader til, Gammelsted Mænd sætter overmaade megen Pris paa god Levemaade — derefter fulgte jeg hver Mand for sig ind over Engen, og de blev jo rent forbavsede — og til sidst lovede de mig alle under fire Øjne, at naar de andre ikke vilde gjøre mig Fortræd, saa skulde de saa-

mænd heller ikke. Jep Olsen var den haardeste til sidst — da han mærkede, jeg var ved at sejre, stod han op og sagde: „Ja jeg vil sige jer, at Sognefogden giver aldrig i Verden sit Minde!“ Men saa sagde jeg, at Sognefogden havde sagt til mig i Vidners Overværelse, at hvis de andre Mænd ikke havde noget imod, at Vejen flyttedes, saa havde han heller ikke — man maatte jo bruge alle lovlige Midler, forstaar du!“

„Havde Fader lovet dig det?“

„Ja!“

„Ja, jeg tror nok, du gjør Fader Uret i at tro, at han er Hovedmanden!“

Jakob Povlsen tav til denne Bemærkning, og Lavra lettede paa sig.

„Ja, saa er dit Arbejde og din Ejendom da ikke ødelagt,“ sagde hun.

„Nej, men var det *alene ste* for den Engs Skyld, saa tror jeg dog ikke, jeg blev her i Længden, man er alligevel ensom og i mange Maader forladt!“

Disse ligefremme Ord gjorde en underlig Virkning paa dem begge. Det var, som om Sammenkomsten lige med ét fik et Præg af større Fortrolighed, og Sindene kom i en aandeløs Spænding, som naar man hører Vossehanens sagte, knækkende Lyd, før det afgjørende Skud falder.

Lavra rejste sig helt op — hun trængte til at gjøre en Bevægelse.

„Nej, sæt dig!“ sagde han og greb hendes Haand, „det var for *din* Skyld, jeg gjorde det! — Jeg vilde vise dig, at jeg var andet end en Landløber — jeg vilde vinde din Kjærlighed — — !“

„Vilde du!“ — spurgte hun betaget.

„Ja, og dig selv!“ fortsatte han mere sikkert og

drog hende ind til sig — „Lavra, vil du være min?"

„Ja, ja!" sagde hun og tog mod hans Favntag.

Og nu nød de den Stund, der er Menneskelivets Paradisstund paa Jord, da Hjærte fylder Hjærte ud og mætter dets Trang til Kjærlighed. Og Ungdomsblodet bruser saa sundt og rask, og Fremtidshindringer synes ikke at være til, thi Øjnene ser saa tindrende mildt paa Verden, og man drømmer, at den er som Ungdomslegemet, berusende skjøn og kjærlighedsvarm.

Det blev sent, og Solen var ved at gjemme sig, uden at Kjærestefolkene fik andet aftalt, end at deres Kjærlighed skulde ties, og uden at hun kunde faa sig revet løs — det kunde aldrig blive det sidste Kys, det kunde aldrig blive det sidste Haandtryk.

Vandets Brus var standset, og Aaløbet duggede sig lydløst gjennem Sluſen. Overfladens stærke Solglans var svunden ind til enkelte vidtskinnende Strimer hist og her i Aakrumningerne. Det forhen gjennemsigtige Dyb blev skyggedunkelt med en mørk Kobberglans, der tyktes at flyde under Bølgekrusningen, og som maatte hidrøre fra de lette, røde Aftenskyer, der stod stille over Aaløbet.

Viben, der havde skreget sig træt for at faa Kjærestefolkene bort fra Højen, løb nu ude paa Engen og knejsede med sin røde Haartop, mens en Lærke under stærk Kvidren dvælende svævede nær Højens Top og til sidst dalede ned paa den og tav. Og ude i Synskredsen bredte Havet sig og sendte ind over Landet sin kølige, saltfriske Aande, som et stort, letaandende Menneskebryst, der ikke havde ladet sig knuge af de Aartusenders mørke Minder, det gjemte i sin Favn.

Ja, selv her ude i det tomme, fattige Landskab svandt Solen bort med Millioner af Afskedskys, vex-

lede Blikke med Naturen og listede sig bort fra et Natur- og Stemningsliv, som ingen Pen eller Pensel kan afmale. —

*

* *

Gammelsted Folk var ikke gode til at læse Skrift. De gamle vil vi ikke tale om, men ogsaa blandt de unge stod det daarlig til med denne Kunst. Det var nemlig gaaet med Skriftlæsningsbøgerne som med Geografierne: man havde ømmet sig ved at kaste en 30—40 Kroner ud til Skriftlæsningsbøger og henvist Læreren til at hjælpe sig med en Snes pjaltede, løse Skrivelser. Skriftlæsningen drevdes saa paa den Maade, at Læreren og Børnene løb rundt mellem hverandre, hver med sit forskjellige Brev, overhørte, stavede og kom ingen Vegne.

Nu høstede de Frugterne.

Naar der kom et Brev til én eller anden af dem, saa trippede de hen til Læreren for at lade sig de gaadefulde Tegn udlægge.

Der var nu sket Ole Jepsen den sjældne Ære og Værdighed, at der var kommet et Brev til ham langt „udenvælts" fra. Poststemplet viste Kjøbenhavn, og Underskriften, som han kunde læse, var til hans store Forbavselse: „Palle Jensen." Havde Brevet været fra Randers, saa vilde Ole Jepsen have betænkt sig paa at lade nogen læse det og heller selv have givet Afkald paa at faa dets Indhold at vide; thi Ole Jepsen var ingen Hjemmefødning: han havde jo ligget som „Dunk" i Randers og havde selvfølgelig sine Oplevelser og Hemmeligheder der fra.

Nu gik han hen til Degnen med Brevet. Men Degnen var ikke hjemme, han var netop gaaet et Ærende hen til Sognefogdens, og Ole Jepsen traf baade Degnen og Sognefogden ude i Stalden. Lavra var just paa samme Tid ude at give Kalvene Mælk i Kalvehuset, der kun ved en tynd Brædderæg var adskilt fra Stalden. Da hun hørte sin Faders og Ole Jepsens Stemmer, kunde hun ikke modstaa sin Lyst til at lytte efter deres Tale, thi Ole Jepsen, hvis Fader nu var død, havde i den sidste Tid usædvanlig mange hemmelige Sammenkomster med hendes Fader, og hun frygtede, at hendes Fader, der var overordentlig forbitret over Udfaldet af Vejstriden, nu for Alvor tænkte paa at gjøre hende til Ole Jepsens Kone.

Degnen bredte Brevet ud og læste:

„Min kjære, unge Slægtning!

Det vil sikkert forundre dig at modtage Brev fra mig, som du jo næsten ikke kjender, og efter at jeg ikke har ladet høre fra mig i alle de mange Aar, siden jeg forlod eders By. Des værre maa jeg nu, som den Gang jeg var hos eder, komme til min kjødelige Slægt med Bebrejdelser og Herrens Tugt, skjønt jeg hellere favnede eder med Kjærlighed som mine sande Slægtninge i Herren; men jeg mærker, at I endnu ikke har vendt om fra Syndens brede Vej, som fører til Fortabelse, og det er min dyre Pligt som Missionær og Sendebud fra den kjære Herre Jesus til hans arme, forvildede Faar, der tjener denne Verdens Fyrste, at formane dem og kalde dem tilbage fra Fortabelsens Ørk".

„Han er vist bløwen Præjst," afbrød Ole Jepsen lidt tvivlraadig.

Degnen læste videre:

„Nu opholder jeg mig her i Staden i nogen Tid for sammen med andre hellige Brødre og Søstre at styrke mig til min Gjerning, og nu er her til mig kommen en Pige, som er hjemmehørende i min Hjemegn, men siden tog til Randers for at tjene, hvor du blev kjendt med hende, da du var Soldat, og Satan fristede eder begge, saa I glemte det sjette Bud, om hvilket den kjære Herre Jesus siger, at Skjørlevnere og Horkarle skulle ikke arve Guds Rige."

„Du er en pæn Swynhund!" udbrød Sognefogden forbitret.

Ole Jepsen svarede ikke men stod med begge Tommelfingrene i Vestens Ærmegab og stirrede ildrød i Ansigtet ned for sig.

„Ja nu kan vi lige saa godt faa det hele, da vi véd saa meget!" sagde Sognefogden.

Degnen læste:

„Og siden fødte hun et Barn og tog her til og levede af de Penge, som du nok havde givet hende for at tie, men siden lod den kjære Herre Jesus hende falde i Sygdom og Elendighed, saa hun lærte at kalde paa ham, som haver sagt: „Kald paa mig paa Nødens Dag og jeg vil udfri dig," og hun saa, at hun vandrede vild i Ørken, hvor Djævelen som en hungrig Ulv vilde opsluge hende, men Jesus hørte hendes Raab og bar hende tilbage til sin Hjord, og hun er nu frelst og hellig formedelst hans Blod, Amen. — Men nu græder hun og er bedrøvet, fordi hun skal sætte sit spæde Barn alene ud i Verdens besmittede Ørk, og som hun beder til Gud daglig

derom, saaledes har hun ogsaa bedt mig om at røre dit Hjærte, saa at du vilde tage dig hende og Barnet an og frelse dem fra den Skam, der overgaar dem blandt Menneskene.

Og nu kommer jeg til dig og siger som Natan til David: du er Manden! Og jeg formaner dig alvorlig for din egen Sjæls Saligheds Skyld, at du tager Pigen til dig. Vil du gjøre det og angre din Synd og blive et helligt Guds Barn, da tilsiger jeg dig alle dine Synders naadige Forladelse formedelst den Herres Jesu Blod, men siger du nej, farer du fort i din Forhærdelse, da siger jeg, du vil fortryde det, o kjære Ven! Hvor vil du fortryde, at du ikke agtede paa mit Raab, naar en Gang den Stund kommer, da du ikke mere kan udfri dig med Penge, men Satan tager din arme Sjæl i sine stærke Arme og kaster den i Helvedes bundløse Luer. Ja, det er forfærdeligt at falde i den levende Guds Hænder, staar der skrevet. Da vil du raabe i grufuld Angest efter mig, og jeg vil svare: jeg er ansvarsfri, jeg kaldte ad dig og raabte: vend om, vend om, i Dag, i Dag! Men du vilde ikke!

Flittig Hilsen med Gud til eder alle!

Kjøbenhavn, ...gade, Nr. 31, 4.

Venligst
Palle Jensen."

„Venter du flere af den Slags Skrivelser?" spurgte Sognefogden, der var dobbelt harmelig over, at Degnen var Vidne til denne Skandale.

„Det kan ikke nytte at tage Sagen paa den Maade," sagde Degnen, „vi har jo des værre hørt før, at et Par unge Mennesker har forløbet sig. Nu gjælder det kun at bringe Sagen til den bedst mulige Afslutning. Hvad siger du, Ole?"

„Jeg ved snaar' ikke," sagde han fortabt.

„Da er det mit Raad, at du følger Missionærens Raad og gifter dig med Pigen — du maa jo desuden ogsaa have nogen Følelse for dit eget Barns Fremtid. — Er det en hæderlig Pige?"

„Ja, hun havde da tjent paa det samm' Stej i 5 Aar og var svær' godt lidt, men ellers havde hun jo ikke nøj'."

„Jo hun havde, for saa havde hun et godt, pletfrit Navn, dagligt Brød og Udsigt til en lykkelig Fremtid, og alt det har du taget fra hende! — Du maa sandelig ikke lade hende i Stikken nu, Ole; det vilde være en gruelig Synd!"

„Tror De nu ogsaa, det kan blyw' saa galt, som der staar i den Skrywels'?" spurgte Ole Jepsen, der ordentlig var bleven bleg.

„Skrivelsen er det ikke værd, vi drøfter nu," sagde Degnen. „Manden har aabenbart Ret i, at det er din store Pligt for Gud og Mennesker at tage Pigen.

„Men De ved vel, at vi havde betænkt, at han skulde have min Datter", sagde Sognefogden.

„Det kan nok være, men Pligt og Ære gaar foran. I hvert Fald maa Lavra underrettes om dette her først. Jeg skal ikke bryde Brevhemmeligheden, men paa den anden Side vilde jeg aldrig kunne forsvare at være Medvider i, at denne Sag blev fortiet for hende, til hun blev gift med Ole. Skal de

to giftes, maa Ole nu først skaffe mig Bevis for at han har fortalt Lavra Sagen og faaet hendes Tilgivelse, ellers siger jeg hende den. Desuden synes jeg ikke, Søren, at De behøver at lægge saa stærk Vægt paa at faa hende gift med Ole, især da de unge vist ikke har saa stærk Tilbøjelighed for hinanden. Deres eneste Datter kan jo faa mere end nok, selv om hun ingen rig Mand faar, og Ole Jepsen kan jo magelig sidde og leve godt, naar han faar sin Moders Gaard, selv om han skal svare lidt Afstægt og Arv til Moder og Søstre."

Det var let at se paa Sognefogden, at han var vred, men alligevel tav han — enten fordi han havde lidt Agtelse for Degnen, eller fordi han erindrede sig, at Degnen var gammel nok til at huske ogsaa hans Ungdomsstreger. Sikkerlig havde ogsaa Brevet kølnet hans Lyst til at faa Ole Jepsen til Svigerson.

De talte videre ved om Sagen, og Degnen foreslog Ole Jepsen at tage til Kjøbenhavn for at se Forholdene an. Noget burde der i hvert Fald gjøres; thi at Pigen vilde tie, hvis Ole Jepsen tav, fandt Degnen ikke rimeligt. — Ole Jepsen selv syntes at være uden Mening, han stirrede raadvild fra Degnen til Sognefogden, og turde ikke benægte Degnens fremsatte Antagelse, at naar Pigen var en hæderlig og afholdt Pige, saa maatte Ole Jepsen sikkerlig have lovet hende Ægteskab, før Forholdet mellem dem var kommet saa vidt. Sognefogden øjnede nu en retslig Sag og sluttede sig til Degnens Forslag. Ole Jepsens snævre Tanker blev forskræmte, og villig gik han ind paa at følge de to Raadgiveres Plan.

Degnen og Sognefogden viste ham nu den Velvilje at gaa over til hans Moder, hvem Ole Jepsen ganske

havde taget Arv efter baade til Legeme og Sjæl, for at forberede hende paa Sagen.

Men Lavra, der var ude af sig selv, baade af Jubel og Beklemmelse, listede sig ind og skrev en Seddel til Ole Jepsen med store Skjønskrivningsbogstaver, hvorpaa stod:

„Jeg har hørt det hele fra Kalvehuset, og jeg tager dig aldrig. Tag hende, som du har forført!

Lavra."

Saaledes forberedt begyndte Ole Jepsen sin Kjøbenhavnsrejse. Der ovre kom han i en Ild, der brændte bedre. Missionæren var endnu tilstede og gjennemrystede ham med Bods- og Formaningsprædikener, og han turde dog ikke slaa hans Ord ganske af sig, da han skjønnede af de idelig indflettede Skriftsteder og Salmevers, at det var ren Lære, saadan som den ogsaa forkyndtes hjemme i Gammelsted af Præst, Degn og Lærebog — blot ikke saa hvast.

Den forførte Pige græd og holdt ham sit lille Barn op for Ansigtet — hun var jo rigtignok „udenvælts" og fattig, men Barnet det var baade „udenvælts" og ikke „udenvælts"; det var ikke til at klare fra sig saa let.

Og Ole Jepsen havde nu naturligvis — som alle Gammelsteder — et Hjærte, som vel klappede søvnig og umærkelig, naar han gik hjemme i Gammelsted i de gammelkloges Fodspor, men som ogsaa kunde bringes til at slaa stærkt, baade af Frygt og under Følelse af Pligt og Kjærlighed!

Og Ole Jepsen traf sit Valg og tog Pigen og Barnet med sig hjem.

Saa dagligdags og ubetydelig denne Begivenhed nu end kunde synes, saa blev den dog af en gjennemgribende Betydning for Gammelsted Sogn.

Den blev Aarsag til, at Gammelsted nu blev aabnet for den Paavirkning uden fra, som Palle Jensen forhen og Engmesteren nu i et Par Aar, hver paa sin Vis, havde virket for. Forandringen skete hurtigere, end man skulde troet.

Den ny, fremmede Gaardmandskone var nemlig ikke alene en dygtig og viljefast Kvinde, der snart aldels fik Magten i Ole Jepsens Gaard, men hun var ogsaa meget stærkt paavirket af Missionærens religiøse Anskuelse, og det var ikke fri, at Ole Jepsen fik en Rem af Huden.

Missionæren besøgte dem, og der blev indvarslet til Møde i Ole Jepsens Gaard. — Gammelsted By kom i Bevægelse. Engmesterens Kunster havde allerede tabt deres Evne som Sladderstof over for Ole Jepsens ny „Gywt". Men denne Efterretning maatte røre endnu mere op, thi noget virkeligt gudeligt Møde udenfor Kirken havde Gammelstederne aldrig kjendt.

Palle Jensen vilde komme og prædike, han kaldte sig „Missionær" og havde dog aldrig været ude i varme Lande at prædike for de vilde! Man drøftede, om han da var Mormon eller „Grundtvig'an". Nogle fmente, at have hørt Navnet „Paptist" og spurgte Ole Jepsen, om Missionæren ikke var det, men Ole Jepsen forsikrede, at han var Lutheran ligesom Præst og Degn.

De, der ikke kunde holde Uvisheden ud, adspurgte forsigtig den ny Gaardkone og fik af hende den Besked, at Palle Jensen var et „helligt Guds Barn", men det oplyste ikke ret Sagen.

Imidlertid rystede man paa Hovedet ad Ole Jep-

sens Giftermaal og agtede paa Forhaand Palle Jensen for lidt. Men den Dag, Mødet skulde være, viste det sig, hvor megen Magt Nysgjerrigheden havde over Gammelstederne. Ole Jepsens Stue var ganske fuld af Mænd og Kvinder, der med forventningsfulde Ansigter betragtede Prædikanten, som nu viste sig at være en ældre, jævn Bondemand med et alvorligt, aandfuldt Ansigt.

Da Salmen begyndte, istemte kun Missionæren og Ole Jepsens Kone, men de havde begge klare og kjønne Stemmer, og den stemningsfulde Melodi, de gribende, alvorsfulde Ord, udsungne med en dyb, lidenskabelig Følelse, fremkaldte dog en underlig Betagethed i Sindene, især da Gammelstederne kun vare vante til en forretningsmæssig, træg Kirkesang.

„Ak kunde du, — du kunde, om du vilde, —
dog gribe ret Guds rige Naade fat!
Nu kan det ske, nu, før det er forsilde,
det mørknes alt mod Evighedens Nat!
Ak, hvilken Glæde Jesus fik,
om du begyndte nu, i dette Øjeblik!"

Efter en lang, brændende Indgangsbøn, i hvilken Missionæren bad „den kjære Herre Jesus rigtig lægge sin Velsignelse i det Ord, her skulde tales, at det maatte rive én, om ogsaa kun én, stakkels Menneskesjæl ud af Satans Klør og gjøre det til et helligt Guds Barn", begyndte han.

Han var i Besiddelse af en Veltalenhed, der aldrig fattedes Ord, og talte med en glødende Begaandelse, der stundum strejfede over i sekterisk Lidenskab. Men

Udtryk og Billeder var saa ukunstlede, at selv den enfoldigste Tilhører kunde følge med.

Han foreholdt dem Skriftens strænge Ord om, hvordan et Guds Barns Liv var et Liv i daglig Forsagelse, Kamp, Anfægtelse og Bøn, og dernæst hvor lidt de fleste saakaldte kristnes Liv lignede, hvad det burde ligne, nævnede dem dernæst alle de liderlige Synder, hvori man daglig følede sig, lige fra Drik og Hor til Kortspil og Dans. Han skildrede dem med gribende Billeder og Farver de to Hjem, der ventede paa et Menneske, naar det korte Liv var endt her nede — Paradisets søde Hjem for de hellige og troende, Helvedes Pinested for de vantro Verdens Børn.

„Ja, mine Venner" — sluttede han — „o, hvor er ikke et stakkels Verdensbarns Liv et tomt og rædselsfuldt Liv: han æder og drikker den ene Dag som den anden, faar sig maaske af og til en saakaldt Glæde, som er en Satans Giftdrik, og synker til sidst for evig ned i Helvede, naar han dør.

Ja:

„Verdens Glæde tit mon være
Fraadseri og Dans og Drik!
Ej det sker til Herrens Ære,
nej, det er en syndig Skik!"

Og naar disse Glæder hører op, da siger Herren: gaa bort fra mig, I forbandede, i den evige Ild, hvor Søen brænder med Ild og Svovl! — og de skal pines, Dag og Nat, i al Evighed! — men da, o, da, Venner, da skal vi hellige straale som Solen i Gud Faders Rige, da skal vi ikke længer kæmpe og stride, sukke og længes, bede og raabe, men Gud skal aftørre

hver Taare af vore Øjne med Jesuslammets velsignede Blod, mens vi istemmer et evigt, jublende Halleluja for Tronens Fod!

Amen i vor Herres Jesu Navn, Amen!"

Jo længere han talte, des større blev Stilheden, og da han sagde Amen, kunde der ikke høres en aandende Lyd. — Aldrig, aldrig havde der været talt saadanne Ord i Gammelsted! Virkningen, de havde gjort, var naturligvis foreløbig ubestemmelig — de havde forbavset, og Gammelstederne gik tavse hjem, uden Lovtaler men ogsaa uden Spot.

Men dette Møde blev ikke det eneste. Missionæren havde nu faaet en Fæstning i Fjendens Land, og han agtede at benytte den. Da flere Møder var afholdte, begyndte Forbavselsen hos Gammelstederne at sætte sig og give Plads for meget forskjellige Synsmaader.

En ikke ringe Part tog ivrigt Parti for Missionæren og sluttede sig bestandig fortroligere til hans Møder, mens en anden Part følte sig frastødt og mere og mere holdt sig hjemme.

Hvad kunde dog være Grunden til, at denne tildels fremmede Prædikant nu, paa saa kort Tid, havde vundet Ørelyd i Gammelsted?

Vistnok bidrog meget hertil, at Menneskehjærtet lettest først lader sig aabne ad Religionens Vej, dernæst ogsaa den Dygtighed og Veltalenhed, hvormed Palle Jensen nu var udstyret — men sikkerlig havde han dog sin bedste Hjælper i den Erkjendelse, der var modnet hos mange besindige Gammelsteder, at en Pestbyld virkelig var groet ud paa deres Samfund, at deres Ungdom virkelig var forvildet og ofte skamløs, saa Missionæren havde Grund under Fødderne, naar han bebrejdede dem deres Liv. —

Da det først var kommet saa vidt i Gammelsted, at man var begyndt at dele sig, var det forbi med den gamle Fred og Ro.

Missionærens Tilhængere sondrede sig mere og mere ud og forandrede næsten helt Væsen, efterhaanden som de blev mere oplærte af ham.

Det blev snart almindeligt, at de kaldte sig selv de „hellige" eller „troende", mens de med et sørgmodigt Suk betegnede Modstanderne som „Verdens Børn" eller „vantro".

Missionæren, der ikke vilde overlade den spæde Vækst til sig selv, tog forelobig næsten stadigt Ophold i Byen, og der holdtes hyppig Møder. Han lærte sine Tilhængere en Del ny Salmer og religiøse Sange med mere opflammende og „nymodens" Toner, end de før havde kjendt, og fra deres Møder lød nu Sangen ud i den tavse By:

„Hosianna, Ho—o—si—anna!
Hosianna! synge vi Guds Søn!"

Og de gamle, tvære Gammelsteder, der gik hjemme, lyttede og rystede paa Hovedet — det var noget andet, end naar de enkelte rystende og sløjfende Stemmer fulgte med Degnen oppe i Kirken:

„Tak, Fader, for dit Guddomsord!
for Jesu blide Lære!"

Efterhaanden som Sagen udviklede sig, kom de opvakte mere og mere ind paa kun at ville tale om „hellige" Ting — ja, naar to gamle Gammelstedkoner, som før i Smug havde nydt mangen Spølkum' Kaffe sammen,

nu mødtes, saa tog de i Steden for Kaffen et Hæfte Salmer frem og sang:

„I Guds Himmel at indkomme
vistnok alle ønske vil!
skjønt kun hellige og fromme
Himmerige skjænkes til!"

Men denne bestandige Talen om disse Ting forbitrede Modstanderne, og det kunde ikke undgaas, at Uvilje og Strid opstod i den før fredelige By. Da tilmed det samme Hus ofte rummede baade opvakte og Modstandere, saa kunde det heller ikke undgaas, at Striden greb ind i de huslige Forhold.

Striden gjaldt især Ordet: „hellig". Modstanderne syntes, at det aldrig kunde rime sig med deres Børnelærdom at kalde sig selv hellige — det var ligefrem Gudsbespottelse! — Gud var hellig, men Menneskene arme Syndere til Hobe. De opvakte holdt med Standhaftighed fast paa Navnet: „Er vi ikke hellige!" sagde de, „jo rigtignok er vi hellige, og de, som ikke vil være det, gaar fortabt, for der staar skrevet, at uden Hellighed skal ingen se Herren!"

Saa var der ogsaa den Forskjel, at mens Modstanderne altid nævnede „Gud", saa nævnede de opvakte bestandig „Jesus" — og de opvakte paastod, at de „vantro", aldrig nævnede Jesus, fordi de var selvretfærdige, de troede at kunne frelse sig selv, hvorimod de „vantro" netop mente, at det var de „hellige", der troede højt om sig selv.

Og jo mere de to Lejre talte sammen, des mere voxede Uviljen paa begge Sider, uden at man blev mere klar over Sagen.

Sognefogden hørte til Modstanderne, og Lavra var en af Missionærens ivrigste Tilhængere. Hende fulgte desuden saa godt som hele Sognefogdens Husstand. Sognefogdens Myndighed og Lavras religiøse Lidenskab tørnede nu sammen, og Striden blev haardere her end andre Steder paa Grund af begges faste Karakter.

Men Sognefogden maatte vige.

— Naar et Folk rejser sig til Værn for sit Land, saa kan Stympere stundum gro op til Helte — naar det rejser sig for sin Tro, saa maa det sejre eller dø. —

Sognefogden kunde ikke „besvare" sig mod Lavras ildfulde Prædikener. De ny Salmer klang i hans Øren, og det var ham umuligt at holde hende fra Møderne.

„Kan du ikke stille dit Sind ved at gaa op og høre vor egen Præst? Jeg tykkes ogsaa, han kan tale gode Ord!" mente Sognefogden.

„Ja Gud bedre ham! Ham har vi nu hørt paa saa længe, til Djævelen har faaet os alle dybsede i Søvn! — Nej, nej, Fader! Hans kolde, søvnige Ord viser ikke Vej til Jesus! At være kristen er først og sidst at leve et helligt Liv i Samfund med Jesus, og ikke det at kjende en Lære!

Jakob Povlsen hørte heller ikke med til de opvakte, han indlod sig dog heller ikke i Strid med dem og syntes næsten upaavirket af det hele Røre. Men med Lavra havde han flere Smaadyster ved deres hemmelige Samkomster. Hun søgte ivrig at give sin bedste Ven Syn for Opvækkelsens Nødvendighed og Goder, og han søgte ved Rolighed, Spøg og Samtale at fordele hendes Tanker noget. Striden mellem dem kunde dog ikke blive saa bitter, at den tærede paa

deres Kjærlighed. Naar Lavra blev saa ivrig, at hun græd over hans Upaavirkelighed, saa tog hun dog bagefter mod hans Kjærtegn og lo ad hans Fortælling om, at Peder Spænds ikke vilde sælge Jens Top sin Hest, fordi han ikke vilde have Dyret i en vantro Gaard.

Lavra gjorde sig Umag for at faa saa vel sin Fader som Kjæreste med til Moderne. En Dag mødtes de begge ved et. Palle Jensen tog kraftig fat og lagde særlig an paa at „vække" Sognefogden ved først at fremføre mange af dennes Grunde og Meninger og siden slaa dem ihjel. Sognefogden forstod det og var vred, og ved Samtalen bagefter tog han til Gjenmæle. Det var den gamle Sag om „Synder" eller „hellig".

Men Sognefogden havde tabt sin Indflydelse og gamle Privilegium paa at være den klogeste i denne Kreds, og han var snart færdig. Missionæren kvalte hans Modstand i et Mylr af Skriftsteder. Sognefogdens forhenværende gamle Tropper trængte mildt overbevisende ind paa den gamle, agtede Bymand. Selv kunde han ingen Skriftsteder anføre for sin Paastand om, at han var en Synder, og som han stred mod Overmagten, glødede de gamle Kinder, ikke af Vrede men af Bevægelse og Forladthed.

Da rejste Jakob Povlsen sig for at tale, og der blev med ét ørelydt af Nysgjerrighed:

„Det bæres mig for, at den Strid, vi fører her i Dag, er en Strid om ingen Ting. I mener vist nok i Grunden det samme, naar I bare kan komme til at forstaa hverandre. Sognefogden siger jo, han er en Synder, fordi han synder hver Dag, og det gjør han jo da ogsaa, det gjør vi jo ogsaa allesammen. Men nu er det, I siger, at I er hellige, og det tror

I, I er, fordi Jesus har lidt og er død for jeres Synd, saa nu tror I, han har taget den fra jer, saa I har ingen Synd mere. Og paa den Maade kan I jo ogsaa nok sige, at I er hellige.

Men det tror Sognefogden jo ligesaadan. Han tror jo ogsaa, at Jesus har lidt for hans Synder, og at det er derfor, han kan blive salig, naar han dør, og kommer i Paradis. Han siger jo selv, at han tror saadan.

Men da vi nu i Grunden mener det samme, kan vi saa ikke lade være med al den Strid imellem os. Saa kan jo enhver kalde sig „Synder" eller „hellig", som han tykkes bedst. Jeg tykkes, det lyder saa grimt, naar vi saadan gaar og fordømmer hverandre, og det tilkommer jo heller ikke nogen af os. — Vi ved jo da desuden ogsaa, at det er ikke saa vigtigt, enten vi tror, at vi er hellige eller ikke, for der staar jo, at hvem, som tror og bliver døbt, skal blive salig."

Hans Tale voldte en stor Bevægelse, den rokkede dog aldeles intet ved Partilidenskaben, men fra den Dag havde Engmesteren vundet sig en god Plads i Sognefogdens Hjærte.

*

* *

Det var en Søndag, over et Aar siden Jakob Povlsens og Lavras Forlovelse og den fjerde Sommer, Engmesteren opholdt sig i Gammelsted Sogn.

Sognefogden gik hjemme i sin Gaard. I Byen holdtes just hellig Forsamling, og paa Grund af Varmen havde man samlet sig ude i det fri.

Sangen tonede Sognefogden om Ørene, hvor han gik og stod:

„Men vil du ej hellig blive,
siger Ordet dig din Dom:
aldrig i Guds Himmerige
skal du finde Plads og Rum!"

Det var jo forfærdeligt! Skulde den gamle Søren Sognefoged aldrig finde Plads og Rum i Guds Rige! Versets truende Ord knugede Hjærtet, og dog: han kunde ikke blive „hellig," — han kunde ikke!

Og den forpinte Sognefoged, der ikke kunde „besvare" sig, dukkede sig ordentlig for den forurolignde Sang som Vildanden for de saarende Hagel!

Hans Ansigt havde tabt sit selvsikre Præg og havde nu et Udtryk af Modløshed og Forladthed, og hans hele Skikkelse syntes mere træt og gammel.

Til sidst tog han sin Kjæp og vandrede ud af Byen, saa langt ud, at han ikke kunde høre Sangen. Der ude fik han Øje paa Jakob Povlsens Hus, og uden han selv gjorde sig ret klart hvorfor, begyndte han at styre sine Skridt der hen imod.

Det var, som om Brystet blev lidt frit igjen her ude, hvor man ikke kunde høre Sangen!

Nej se dog hvilken Fremgang denne Engmester gjorde! Engen formelig bugnede af Græs i en Længde som en voxen Mands Ben! Tre fede, store Køer græssede i Overflødighed ved Udkanten, Rug, Havre og Kartofler stod i kaalgrøn Kraft paa den opdyrkede Hedejord, mens et Stykke Brakmark ved Siden var overmærglet.

Ja, sikkerlig, denne Engmester var en dygtig Mand, og Søren Sognefoged havde taget fejl! han maatte være Herre over sine Sager, saa længe, det nu havde gaaet for ham, og immer fremad! — Det hele kunde

snart være lige saa mange Tusender værd, som det før havde kostet Hundreder!

Men der var ogsaa Begavelse i ham — saadan han havde kunnet besvare sig! Hvordan var det nu, han havde sagt: „Den gamle Sognefoged kunde ogsaa blive salig og komme i Guds Paradis!“ — Det var, som om det var kommet fra en Præst!

Og da Søren Sognefoged saa Jakob Povlsen gaa og pusle ude i sin Have i Skjorteærmer, gik han hen til ham.

„Jeg fik i Sinde at høre her ned til dig, om du ikke skulde kunne bytte mig en Hundredekroneseddel — jeg er bleven saa svært forlegen for at faa den slaaet i Stykker — hm!“

„Jo!“ sagde Jakob Povlsen og bød Sognefogden ind. „Vil du have den vexlet i Sedler eller Sølv?“

„Har du det saa flot, at du kan sige saadan — hm! — Ja lad mig saa kun faa den i Sedler — du tjener vist en grov' Hoben Penge!“

„Aa, ja — jeg er jo ung og stærk og har lært et godt Haandværk!“

„Ja, det har du — og du forstaar at bringe dine Sager i Fremgang, ser jeg — vi tog fejl ad dig, da du begyndte her ude!“

„Aa hvad, man skal jo se en Ting først, inden man kan sætte sig ind i den.“

Sognefogden kom til Sæde i den venlige Stue og saa sig med Velbehag omkring, mens Jakob Povlsen stoppede en Pibe til ham. Træskomandens Kone kom ind med Kaffen, og Sognefogden syntes mere og mere oplivet og tilfreds. Engmesteren, der i Førstningen havde været noget forundret, fik til sidst en behagelig Tanke.

„Ja du faar Tak for din gode Hjælp den Dag ved Mødet — jeg kan ikke besvare mig for dem, og jeg kan heller ikke have med deres Væsen at gjøre — det er en sørgelig Ting, det Menneske har ført over vor By — jeg er færdig at tage min Død af Sorg over det!" sagde Sognefogden.

„Det skal du saamænd ikke tage dig saa nær, det sætter sig nok, naar det faar raset sin Tid — og det gjør da ogsaa sin Gavn, kan jeg tro; Folk her trængte virkelig til at komme lidt i Bevægelse, og det har ogsaa fejet mange Unoder væk!"

„Ja, du har maaske Ret," sagde Sognefogden, „jeg er gammel nu og forstaar mig ikke paa det, men det er en stræng Skole at gaa igjennem for en gammel Mand — vi har aldrig hverken Fred eller Enighed i vort Hus mere, Lavra er jo bleven rent hwims!"

Da Sognefogden nævnede Lavras Navn, skottede han hen til Jakob Povlsen.

„Ja," sagde denne efter en lille Betænkningstid, „men lad mig nu sige dig en Ting, som jeg har gaaet og ventet paa at sige dig længe nok: nu har du set, hvad jeg ejer, og det er mit baade inde og ude, og vel er det ingen Gaard, men ellers kan det nok veje op i Værdi mod en god Arvelod fra en Bondegaard, og nu har jeg ogsaa boet saa længe i Sognet, at du maa kjende mig for et ordentligt Menneske, og jeg holder nu af din Datter, og hun ogsaa af mig — giv os saa dit Minde til, at vi maa faa hinanden! — ikke lige strax, men en Gang — saa bliver du desuden fri for at drages med hende og en anden „hellig" Svigerson."

De sidste Ord tilsøjede han spøgende, da han fik Mod ved at betragte Sognefogdens Ansigt.

„Du kan ikke være tjent med hende nu!“ sagde Sognefogden med et eget Smil.

„Aa, jeg faar hende nok drejet ret om igjen!“

„Ja saa tag hende i Guds Navn!“ sagde Sognefogden og slog sin Haand kraftig i Jakob Povlsens.

*

* *

Et Par Maaneder efter blev der lyst til Bryllup for Jakob Povlsen og Lavra — længere maatte det slet ikke vare for Sognefogden.

Han havde faaet en saadan „Indsigt“ i sin ny Svigersøn, at han slet ikke kunde undvære ham. Daglig travede han rundt med Jakob Povlsen ude i den ny Eng, undrede og glædede sig som et Barn og hørte med Andagt paa hans Forklaring om, hvordan Sognefogdens egen Gaard kunde udvides og kultiveres.

Kuelsen og Forladtheden havde lært ham at trænge til en Ven, og han var saa glad over den, han havde fundet, at det ikke mere smertede ham at være forstødt af de „hellige.“

Brylluppet blev fejret med stor Stads; og alle Gammelsteder — ogsaa Træskomanden med Kone og alle Børn! — vare med. Lavra havde holdt paa, at der ikke maatte være Dans, thi Dans var en syndig Ting, men Sognefogden holdt med hele sin gjenfundne Myndighed paa, at Dans skulde der være i hans Gaard. Vilde Gammelstederne saa ikke med, kunde de blive hjemme — saa kunde han selv og Jakob Povlsen og Træskomanden danse! — Vor Engmester lo og var lige glad, og Lavra, der selv i Grunden var saa glad, saa glad, skottede hen til Jakob Povlsens smilende

Ansigt og mindedes uvilkaarlig hans Fortælling om Øget, der ikke maatte komme i den vantro Gaard — og gav tabt.

Men Gammelstederne mødte dog alle sammen, og saa stor Magt havde Sognefogden, eller den gamle Lyst, eller hvad det nu var, over dem endnu, at da Sognefogden tog sin Datter og dansede en syndig Vals med hende, saa blandede lidt efter lidt de fleste sig med i Dansen — og det kunde de ogsaa trygt, for naar man undtager det, at de drejede sig rundt, saa gik det hele meget „helligt" og sognefogedværdigt til.

Efter Brylluppet blev Jakob Povlsen Besidder af Sognefogdens Gaard og flyttede der op, mens Træskomanden for en rimelig Afgift fik Huset og Jordlodden i Forpagtning og ved Flid og Paapassenhed snart blev en velstaaende Mand.

*

* *

Den religiøse Bevægelse vedblev endnu i lang Tid usvækket i Gammelsted Sogn, og det var fra først af urokkelig de „helliges" Mening, at den saaledes vilde vedblive at bestaa, i hvert Fald mens de „hellige" levede. Men tilsidst begyndte Bevægelsen dog at sygne, og bange Anelser bemægtigede sig selv de standhaftigste. Der kom en Tid, da de ny, jublende Salmer ikke var saa ny længer, der kom en Tid, da de ildfulde Ord, ja selv Ordet „hellig," tabte deres Spænding og fik et Hverdagspræg.

Det gik med Salmerne og Prædikenerne, som med Buen, hvis Kraft slappes, hver Gang den spændes, og

deres Kraft til at bevæge Hjærterne slappedes des før, fordi de saa ustandselig var brugte.

Man mærkede Vendingen og ildnede sig kunstig op: indkaldte ny Missionærer, lærte ny Salmer og ny Toner o. s. v. og ethvert saadant Forsøg fremkaldte en Blussen-op — men saadanne Anstalter vare besværlige at sætte i Værk, og ogsaa i denne Retning slappedes man mere og mere. Tiden, denne ubønhørlige Læremester, gjorde sin Gjerning, og det gik med Forsamlingerne, som det gaar en Gamling, der en Tid umager sig for at følge Ungdommen og trodse Alderen, de sank mere slappe tilbage efter Anstrængelserne.

Og hvad kunde Grunden være?

Ganske vist kunde den ikke være denne, at Hjærterne vare utro og „dysede i Søvn af Djævelen," thi imod denne Antagelse syntes den omtalte Stritten-imod kraftig at vidne som og den Kjendsgjerning, at Bevægelsens dygtigste og bedste Trop siden blev Gammelsteds mest lærelystne og virkelystne Folk.

Kunde Grunden være den, at det nyvakte Liv, som det nyfødte Barn, ikke stadig kunde næres ved Moderens Mælk — at det siden, som det voxende Menneske, maatte have meget forskjelligartet Kost for at trives, et Arbejde for Sjæl og Legeme, for at udvikles sundt og godt — og at dette var ikke der at faa?

Saa gik det da saaledes i Gammelsted, at naar den kjendte Ordstrøm — enten det nu var fra ny eller gamle Missionærer — de gjennemsungne Salmer klang i Møderne, da vendte først flere og flere adspredt Hoved og Øjne bort, siden blev hele Kroppe og mange Kroppe borte, og Mødernes Antal svandt ind.

De gamle Koner byttede igjen Salmebogen med Kaffekoppen.

Efter tre, fire Aars Forløb var hele Bevægelsen uddød paa det nær, at sex, syv gamle Koner og Mænd samledes „ivessomda“ og læste en Prædiken og sang:

„Alene ste Gud i Himmerig
skal Lov og Pris tilhøre!“

Og den Ting volder ingen Strid i Gammelsted, det finder man i sin Orden. —

Imens havde Jakob Povlsen levet et lykkeligt og arbejdsrigt Liv. Der var atter forlængst baade Fred og Tilfredshed i Sognefogdens Gaard. Gaardens Avlsbrug har Jakob Povlsen i høj Grad udbedret og derved fordoblet dens Besætning og Værdi. En kjøn og frodig opvoxende Have hygger om det hvidkalkede Stuehus, og man paastaar, at det er den gamle Sognefoged, der passer den.

Inden for de blankfskinnende Ruder titter frodige, blomsterfyldte Potteplanter frem, og bagved er der et smukt og sundt Hjem for oplyste, dygtige Mennesker.

Hønsene bor i Hønsehuset, Gulvet er hvidt, og Boghylden er meget større — de gamle Skilderier véd jeg ikke, hvor er — og Lavra fra „Gammelsted“ kan nok maale sig med enhver dygtig Husmoder fra „Nysted.“

Lavra var en af de første, der slappedes ved Møderne. Hendes hyggelige, lykkelige Hjem drog hende, Samlivet med hendes Mand udvidede hendes Blik. Sammen med sin Mand kom hun ud paa flere Smaarejser, hørte og saa sig om. En Gang, han gjorde en Rejse til Hovedstaden for at anskaffe sig nogle Landbrugsmaskiner, tog han hende med og viste hende dygtig om paa Rejsen og der ovre. Denne Rejse lærte hende at kjende meget, hvis Tilværelse hun aldrig havde anet,

frigjorde hendes Syn og vakte hendes Lærelyst. Snart blev hun med sine rige Evner sin Mand en jævnbyrdig Hustru.

Og ikke ulig hende gik det den bedste Del af Gammelsted Ungdom. Da de vaagnede af den religiøse Betagethed, saa de lige for deres Øjne det fremskredne Hjem.

En Afsky for det urene og søvnige var der vakt i deres Hjærter, en dyb Trang efter at fyldes med fremadbærende, menneskelig Lys og Lykke.

Derfor blev Jakob Povlsens Hus naturlig Samlingsstedet for Gammelsteds bedste Ungdom, det blev, en efterstræbt Sag og Ære, at være Husets Ven. Men derfra ledte Strømmen med naturlig Nødvendighed udad og fremad.

Udad at se og høre, at de senere kunde være med at bringe deres Hjem fremad.

Nu er Gammelsted virkelig en prægtig By, fuld af smukke, løvkransede Gaarde og Huse, fuld af prægtige, oplyste Mænd, fuld af Gjæstfrihed og Lærelyst!

Og det er Missionærens Skyld alt sammen, for han rystede, som en vred Samson, den gamle Bygnings Støtter, saa den styrtede og — dræbte ham selv med det samme.

Hjærtensfryd.

En Fortælling

af

Henrik Pontoppidan.

Der fejredes aarlig mange Festdage hos pensioneret Højbaadsmand Oluffen i Hjærtensfrydgade.

For det første var der alle de store og almindelige Bods- og Bededage, som vi alle kjender og ærer. Saa var der Aarsdagen for Kanarifuglen „Peter"s højtidelige Indlemmelse i Familien, Mindefest for Højbaadsmandens salig Storetaa, som en Gang for tredive Aar siden blev klippet af for Benedder, samt Madammens Kopsætningsdag, der gjærne indtraf ud paa Foraaret, naar Varmen kom i Luften.

Endelig var der Majestætens Fødselsdag og Skipper Mortensens Ankomst.

Hvad Selskabet ved disse Festligheder angaar, saa bestod dette regelmæssig af de samme gode gamle Venner, som nu i fyrretyve Aar havde gaaet paa Omgang hos hinanden, hver Gang der i Familien indtraf en Begivenhed, der højtidelig skulde fejres — nemlig: pensioneret Tømmermand Bendtz fra Tulipangade, pensioneret Kvartermand Mørup fra Delfingaden,

Overkanoner Jensen og Bolteslager Fuss fra Krokodillen — alle med Madammer.

Og da nu hver af disse Familier i lignende Anledninger havde et tilsvarende Antal Festdage at højtideligholde, vil man forstaa, at de i det mindste ikke døde af Mangel paa Selskabelighed.

Selve Sammenkomsternes Forløb var — i alt Fald hos Olussens — en Gang for alle ufravigelig slaaet fast. Paa Slaget sex aabnede Olussen Døren ind til „Salen“ (hvor Bordet stod dækket) med den staaende Vittighed: om de vilde komme ind og „putte noget i Ansigtet.“ Naar man derpaa var kommen til Ro paa Pladserne, og Værtinden havde sat den dampende Gaas eller Skinke paa Bordet, udbrød Bolteslager Fuss lige saa regelmæssig, i det han som i overvældende Forbavselse faldt tilbage mod Stoleryggen: „Naada, Madam! — der har De s'gu lagt et ordentligt Æg!“ hvorpaa Madammen smilende kaldte ham et gammelt Brøvl og bad Gjæsterne lade, som de var hjemme.

Dermed var Begyndelsen gjort; og efterhaanden som Knive, Gafler og Glas kom i Virksomhed, steg Lystigheden gradvis.

Paa et bestemt Tidspunkt hævede Tømmermand Bendtz som Aldersspræsident (paa 84) sit Snapseglas for at udbringe „Jubilarens“ Skaal, og gjorde dette med samme trohjærtede Højtidelighed, enten Jubilaren var Kanarifuglen „Peter“ eller Højbaadsmandens Storetaa eller selve Majestæten.

Men først ud paa Aftenen, naar Punschebollen og de sukkerbestrøede Æbleskiver kom paa Bordet, naaede Festen sit Højdepunkt.

Indtil da sad man forholdsvis rolig paa sin Plads

og fordrev Tiden efter Maaltidet med Afsyngelsen af forskjellige Selskabs- og Fædrelandssange, hvortil navnlig Madam Fuss medbragte en smuk og høj Diskant. Men efter at et Par Glas af den stærke, koghede Rom-Essents var skyllet ned til den halve Snes syv Graders Smaasnapse, der fulgte Gaasen paa dennes sidste Kjødets Gang, antog Munterheden en mere opløsende Karakter.

Madammerne løste en Hægte over Maven og trak ugenert Manchetterne af de faste, stærke Arme. Og da de endnu var forholdsvis blomstrende Skikkelser, og da Mændene — trods Alderen — ingenlunde endnu var blottede for erotiske Rørelser, udbredte der sig snart en Stemning af Ømhed og Galanteri, hvilken imidlertid Punschen hurtig tog Aanden af, i det Mændene — gjærne henad Klokken to — ufravigelig begyndte at fortælle Fruentimmerhistorier.

Da flyttede Konerne krænkede ind i den forreste Stue, hvor Kaffen serveredes med Kandissukker og Kirsebærratafia.

Endelig henad Morgenstunden sejlede de atter forligte hjemad — hver til sit — og i en Lyksalighedstilstand, fra hvilken der endnu Dagen efter hvilede et Skjær over deres Ansigter ligesom fra en nedgaaet Sol. —

Af alle disse Fester var der ingen, der imødesaas med en saadan Spænding og fejredes med en saadan Fryd som „Skipper Mortensens Dag."

Denne indtraf hen paa Efteraaret, naar Oluffen — med Messingbrillerne paa Næsen — ved den daglige og grundige Gjennemlæsning af „Telegrafen" fik konstateret, at Skipper Mortensen fra Flensborg med Sluppen „Flyvefisken" havde passeret Tolbodbommen og lagt ind ved Børsen.

Det første, der i den Anledning blev foretaget, var, at Chatolskabets hemmelige Skuffe aabnedes af Madammen og Sparekassebogen blev eftersét, hvorpaa Oluffen (der ikke gjærne blev betroet Omgang med Penge) blev sendt til Byen for at opsøge Didriksen.

Didriksen var en anden gammel Ven af Huset, der var Droskekusk og boede i St. Brøndstræde, og som — i Følge en snart halvhundredaarig Skik — til denne Fest beredvillig stillede sig selv og sit Kjøretøj til de gamle Venners Disposition.

Dette er dog saaledes at forstaa, at den nulevende Didriksen, „unge Didriksen," ikke var den virkelige, men en Søn af den gamle Didriksen, som Højbaadsmanden en Gang i dennes Orlogstid frelste for „Kat," og som af Taknemmelighed derfor aarlig viste dem denne lille Billighed.

Men den unge Didriksen havde som en god Søn gjort sig en Ære af at overtage sin afdøde Faders Forpligtelser, — og desuden vidste han, hvad der ved denne Lejlighed ventede ham.

Til den fastsatte Tid — gjærne Klokken elleve om Formiddagen — stillede han da ogsaa præcis i Hjærtensfrydsgade, med et Kjøretøj saa blankt og pudset som til et Grossererbryllup i Helliggejst.

Oppe hos Oluffens, der beboede den saakaldte „Salslejlighed," havde der imidlertid siden den tidlige Morgen herskét den forskrækkeligste Travlhed. Snart havde Højbaadsmandens hvide Hoved, snart Madammens Sirtses Natkappe strakt sig ud ad Vinduet og med urolig Spænding set op og ned ad Gaden. Og den første for endnu i ynkeligste Ubehjælpsomhed rundt i Underbuxer og med uknappet Manchetskjorte, da Didriksens Piff hørtes om Hjørnet.

Langt om længe kom de ned — Madammen i „Wienershawl" og med Vindrueklaser paa Hattekysen, Oluf=sen med 25 Aars=Tjeneste=Medaille og Dannebrogsorde=nens Sølvkors paa Brystet samt med et sandt Gespenst af et alenlangt, ligesom rustanløbet Skorstensrør paa Hovedet.

Under højtidelig Stilhed blandt Kvarterets Børn, der havde samlet sig om Vognen, steg de til Sæde. Og efter at Madammen hemmelig havde set sig om=kring, som for at forvisse sig om, at alle Gadens Øjne virkelig var i Vinduerne, rullede de ud af „Boderne" og ind i St. Kongensgadens Menneskemylr.

Det var et virkelig imponerende Syn.

I Særdeleshed var Oluffen Gjenstand for alles Blikke — som han sad der: stiv og alvorlig som en Stenstøtte, med den nu i Manchetskjortens alt for snevre Linning helt indknebne Hals, som han ikke turde bevæge af Frygt for at sprænge Knappen. Hænderne hvilede begge urokkelig over Paraplyskaftets Horn=haandtag, og med sin høje, indskrumpede, lidt krogede Figur, fine skinnende Dekorationer og Hatten over det hvide Hoved, fik han et Skjær af fornem Ærværdig=hed, der vakte Forestillinger om noget som en gammel Admiral fra Aarhundredets Begyndelse.

Paa begge Fortovene standsede ogsaa Folk og betragtede dem med en Blanding af Ærefrygt og For=bavselse, hvilken sidste Del yderligere forstærkedes der=ved, at unge Didriksen — stolt over sit Selskab — hvert Øjeblik vendte sig om imod dem i højrøstet og fortrolig Samtale

Vejen gik først til Sparekassen, hvor Madammen — sit Princip tro — selv gik ind og hævede af Bogen.

Derpaa gjordes regelmæssig en Afstikker om ad

Gammeltorv til Vandkunsten, blandt hvis „Loppetorvs"-Kællinger Madammen nemlig fra gammel Tid havde en uforsonlig Fjende, som hun vilde ærgre ved dette sit Triumftog.

Endelig drejede man om langs Kanalen og stilede hen imod Børsen.

Her stod Skipper Mortensen paa „Flyvefiskens" Dæk og gjenkjendte Optoget, strax han saa det nærme sig.

Han var en lille, kobberrød Tyksak paa sexti Aar, der netop forstod Sømandskab nok til hver Mikkelsdag at føre en Slup med Fede- og Flæskevarer fra Flensborg til Kjøbenhavn. Ikke des mindre kunde man gjærne have antaget ham for en uforfalsket Ostindiefarer, saaledes som han stod der paa sit Dæk med en Skraa i hver Kjæve og Armene sænket ned indtil Albuerne i de sækdybe Klaplommer.

Han bar alle Attributterne: en stor Lammeskindskabuds ned over Ørenringene, et blaat Anker paa Bagen af hver Haand — samt denne Mine, der som et fint mærkende Barometer syntes at snuse mod den mindste Vejrforandring og ane Vinden længe før dens Komme.

Dertil spyttede han som en Hvalfisk og bandede værre end en Kavalleriofficer.

Over for Oluffen havde han bestandig bevaret Koffardifarerens dybe Respekt og Højagtelse for Orlogsmanden. Og da han i det hele var af en beleven Natur og titulerede Madam Oluffen „Frue," havde han altid hørt til Højbaadsmandens mest skattede Venner.

I det Vognen standsede, skridtede han ogsaa fra Borde og aabnede galant Vogndøren for Madammen, der smilende og nikkende steg ned med Parasollen op-

slaaet i den venstre Haand og med den højre forsigtig fattende i Kjolen, saa at kun Brunelstøvlerne og det underste af de hvide svulmende Strømpelægge præsenterede sig for Skipperens tugtige Blik.

I den dødeligste Vaande for Halsknappen fulgte Højbaadsmanden baglængs efter og trykkede Mortensen højtidelig i Haanden, hvorpaa unge Didriksen spændte Skaglerne fra Karoline Amalie og fulgte bag efter dem over Landgangen.

Og nu begyndte den egentlige, saa længe ventede Begivenhed, i hvilken dog kun Madammen tog virksom Del.

Paa Bunden af Lasterummet, saa at sige i „Flyvefiskens" Mave, hvortil en Stige førte ned, var Opstillingen af Fede- og Flæskevarerne arrangeret — og opsendte herfra en Duft, som man kjender fra visse Høkerkjældere paa Kjøbmagergade, naar man om Vinteraftener i Forbifarten faar deres lumre Atmosfære op i Næsen. Det var et Forraadskammer, som kunde faa selv et sultent Kallun til at vende sig. Mægtige Spegeskinker hang som røde Frugter ned fra Loftet i denne ejendommelige Aladdinshule; Rækker af aabnede Smørfustager fyldte Bunden; og rundt om laa Bedelaar, røgede Brysker, Krukker med smeltet Flomme samt sande Kabler af forskjellige Slags Pølser, der hang som Guirlander langs Skibssiden.

Naar Fruen under Skipper Mortensens bestandig lige ærbare Blik var praktiseret ned ad Stigen, tog Forestillingen her nede sin Begyndelse.

Med virkelige Fruenoder vankede hun om mellem Herlighederne — lugtede til en Fustage hist, en Skinke her, og modtog Smagsprøverne med Spidsen af sine Læber, i det hun omstændelig og med halvlukkede Øjne

lod dem glide ned gjennem sin lange Hals — for derpaa enten at ryste paa Hovedet med en lille Næsekrølle eller give sit Bifald til Kjende ved et velvilligt Nik.

I Følelsen af Sagens Alvor lod hun sig uden Barmhjærtighed hele Lageret fremsætte til Bedømmelse, førend hun traf sit Valg. Nye Fustager sloges op, hele Bjærge af Skinker og Fedelaar stabledes sammen, vejedes og befoltes. Især voldte Smørret mange Vanskeligheder; dette var for salt, dette for lindt, dette ikke fra Vævred. Og naar endelig Bestemmelse var tagen og Prisen tilstrækkelig pruttet ned, kom Turen paa samme Maade til Pølserne, Flæsket og til sidst til de store holstenske Oste, der som en Række af Mølleſten stod lænet op til den ene Skibsside.

Imidlertid stod Højbaadsmanden oppe paa Dækket med sin Paraply over Armen og lod Blikket glide hen over Vanter og Spryd med sin urokkelige Admiralsmine, medens derimod unge Didriksen, i tryg Forventning om, hvad der skulde komme, rolig havde sat sig ned i en Rulle Tov for der at afvente Tidens Fylde.

Endelig var da alting afgjort nede i Lasten, Handelen sluttet og Varerne bragte paa Dækket.

Og nu foregik der en Scene, der hvert Aar vendte tilbage med samme Regelmæssighed som en Vittighed af Bolteslager Fuss.

Skipper Mortensen aabnede nemlig Lemmen ned til Kahytten og raabte med sin Stentorstemme:

„Fer'nand — er du klar?“

Samtidig steg en forfriskende Duft af Kaffe op til ham gjennem Trappen, og Ferdinand hørtes ihærdig at rumstere der nede i Dybet med Glas og Kopper.

Men Madam Oluffen vilde paa ingen Maade tage mod en Indbydelfe, der kom hende faa overraskende. Ogfaa Højbaadsmanden vægrede fig paa det beftemteste mod længere at opholde Tiden for deres Vært, medens derimod unge Didrikfen, alt for vel kjendt med disse Formaliteter, rolig fpyttede Skraaen ud i Haanden og gjemte den i Buxelommen.

Snart fad man da ogfaa nede i det lille hyggelige Lukaf, hvor Mortenfens navnkundige Flensborger Rom tronede over Honningkager og „Lebkuchen." For Reften begyndte Feftligheden med en Schiedam-Genever og et Faarelaar, og Grunden lagdes videre med tre danfke Snapfe til en varm Fiterpølfe. Men Madam Oluffen bedholt fine forte Handfker paa, fom for at antyde, at hendes Overgivelfe dog kun var halv, og at hun hvert Øjeblik var parat til Opbrud.

Dette kunde nu ogfaa nok gjøres nødvendigt efter Erfaringer, hun hvert Aar høftede i dette lille Rum, hvis Luft hurtig blev en tyk Os af Fedevarer, Kaffe, Sprit og Tobak. Thi med Kaffen begyndte Drikningen først for Alvor. Og da det ved denne Lejlighed var en ubrydelig Skik at drikke „Mindebægre" for de i Aarets Løb afdøde fælles Venner, og da Bægrenes Styrke forøgedes, efterfom Rørelfen fteg, naaede Temperaturen her inde gjærne temmelig nær op imod Kogepunktet.

Men da de efter den ottende Kaffeknægt regelmæssig begyndte at fortælle Fruentimmerhiftorier, rejfte Madammen fig med en Beftemthed, der ikke længere turde misforftaaes, og Selfkabet brød op.

Imidlertid havde unge Didrikfen ogfaa paa dette Punkt med Ære overtaget fin afdøde Faders Forplig-

telser, i det han for egen Regning i Stilhed havde „suppet“ en Halvflaske Rom i sig, saa at han kun ved Mortensens og Højbaadsmandens forenede Anstrængelser naaede op gjennem Trappen. Men i det han kom op paa sin Buk, gjenfandt han — ligesom ved gammel Vane — straχ Ligevægten og smilte fortrolig ned til Caroline Amalie, der i Mellemtiden taalmodig havde staaet og gumlet i en tom Mulepose.

Saa kjørte de ind gjennem Byen.

Ligesom før standsede ogsaa nu Folk forbavsede paa Fortovene og saa efter dem. Men denne Gang tegnede der sig ingen Uvished i de Godtfolks Ansigter. Smilet bredte sig frodig og endte i en hjærtelig Latter.

Thi Højbaadsmandens Skjorteknap var ganske rigtig under Dagens Anstrengelser sprængt, og i Steden for den sagtmodige Paraply favnede han nu en mægtig holstensk Ost, stor som et Vognhjul. Paa Forsædet laa det kommende Aars Fedevarer optaarnede, og i Madammens Kjole hvilede — kjælen som en Skjødehund — Juleaftenens festlige Spegeskinke, smukt indbunden i Papir og med frynsede Manschetter.

Paa Hjørnet af Elefantgaden stod allerede Kvartermand Mørup og spejdede efter dem. Inde fra Krokodillen saas Madam Fuss' friserede Hoved ud af Salsvinduet ved Siden af Bolteslagerens halvt afragede Sæbefjæs.

Og Madam Olussen klappede paa sin Skjødehund, og Kvartermand Mørup svingede med sin Stok — for nu skulde Festen dog først rigtig begynde.

Mikkelsen.

En Skitse

af

Edv. Egeberg.

Det var ved Nyaarstid for en Del Aar siden. Mine Kreditorer var usædvanlig flemme det Aar. De marscherede op omtrent bataljonsvis, og Regningerne drysfede ned over mig som Sneflokke.

Jeg vidste mig ikke sikker noget Steds.

Jeg, som ellers altid længes efter Posten, udstod i den Tid næsten ikke at se ham, var ikke til Stede ved hans Ankomst de første 14 Dage ind i det ny Aar og undgik saaledes at se ham hale op af Taften disse velsignede Konvolutter, som har Affenderens Navn paatrykt for oven, og som med stor Stil underretter Postbudene og dermed som oftest hele Verden om, at man har ubetalte Regninger hos Skrædder Blok, Skomager Hansen, Kjøbmand Petersen, Slagter Nielsen o.s.v. o.s.v.

Undgik jeg end derved at møde Synet af disse ubehagelige Papirer i Køkkenet eller Gangen, saa grinede de mig ondskabsfuldt i Møde fra Spisebord, Skrivebord, Piano, Konsol, kort sagt, fra enhver Flade,

hvorpaa de kunde anbringes, disse hvide Firkanter med den manende Overskrift, bag hvilken jeg altid udmalede mig de gnavne Kreditorers Ansigter.

Det krøb i mig, hver Gang min Kone sagde: „Der holdt en Mand her uden for for lidt siden, han vilde talt med dig!“ eller: „Der staar en Dreng her ude med et Brev.“ Det kunde jo være en Fordring, og det var i Reglen en saadan.

De sivede ind alle Vegne og til enhver Tid, disse afskyelige Paamindere om ens lille økonomiske Talent og store Letsindighed.

Hen imod Fastelavn tog Uvejret af, og Nedfaldet smeltede for største Delen — i Kakkelovnen.

Dog — Bygen havde taget svært paa Humøret, og min Kone paastod, at jeg var bleven mager.

Jeg antog med Beredvilligheb, at det var Tilfældet. Naar man stadig skal have sine Øjne for ude for ikke at rende Panden mod sin Skrædder, de samme Øjne over Skulderen for ikke at trædes i Hælene af Skomagerdrengen, som kommer hastende med en Regning, samt et Øje paa hver Finger for ikke at blive anfaldet fra Siden af Kjøbmænd, Slagtere og andet krævende Godtfolk — det er anspændende for Nerverne.

Imidlertid — jeg gik til Spejlet for at overbevise mig om, at min Mage talte Sandhed.

„Du er kommen til at ligne Lærer Mikkelsen“, sagde hun drillende, i det hun stod bag mig og saa over min Skulder ind i Spejlet.

„Sandelig, Kvinde! Du har Ret!“ udbrød jeg.

Der var virkelig kommet Antydninger til det mikkelsenske, næringssørgende Ansigt.

Jeg fik mit Humør igjen ved at komme til at sysle i Tankerne med Mikkelsen, og jeg antager, at de

svage mikkelsenske Konturer ogsaa dermed er forsvundne. Der er noget befriende ved at gjennemtænke en komisk Figur. Man kommer saa dejlig i Ligevægt derved.

Han var den ugrundede Næringssorgs Legemliggjørelse — altsaa udelukkende komisk. Den ægte Næringssorg er des værre ikke komisk.

Han gik omkring som i en stille Drøm, optaget af et eller andet tilsyneladende vigtigt. Hans Øjne syntes at se ind i en usynlig Verden.

Han var ogsaa optaget, meget optaget; men dersom man antog, at det var en ideal Verden, der viste sit Gjenbillede i hans stirrende Kjærnemælksøjne, saa tog man fejl. Man vilde aldeles sikkert finde hans næringssørgende Sjæl i en eller anden Beregning.

Hans stille Beregninger maa dog ikke altid have givet et tilfredsstillende Resultat, thi i hans Udtryk var noget af den gnavnes, hvem et Tankekors forhindrer fra at finde det rigtige Facit.

Der var noget underlig skjævt ved hele Ansigtet, begrundet paa, at Mundens Linie pegede i Nordvest og det højre Øjes stærkt i Sydvest. Der var for Beskueren noget utilfredsstillende, ufærdigt ved hans Ansigt. Man blev nervøs ved at betragte disse to skjæve Linier, som saa gjærne vilde convergere, men ikke kunde, skjønt Næringssorgen ligesom laa trykkende paa hans Øjelaag, og Misnøjet og Bekymringen over de fejlslagne Beregninger satte sin Krog i hans Mundvig og drog opad.

Saa man lidt nærmere paa hans Øjne, saa lignede det højre, store en lidt snavset Krone, som har gaaet meget mellem Folk. Det venstre var adskilligt mindre, og Øjelaaget skar det lidt knapt af i den ydre

Side som en Halvtredsøre, hvoraf der er klippet et Hjørne.

Hans Mund var som Hullet paa en Sparebøsse, og man kunde ved Vintertid komme til at fryse ved at se paa hans skaldede Isse, der var hvid og blank som det Indre af en emailleret Gryde. Hans blanke Hoved trodsede, uden Kallot eller Paryk, kun med en halv Snes Haar firlig opstrøget fra Ørene op over Hvælvet, Kulden i de højere Luftlag og stod i ypperlig Samklang med den øvrige, hundemagre Person.

Hans Fingre var lange og magre, som begjærlige Jødefingre, samt kolde som Snesjap. Denne Kulde kom af — sagde en af hans Kollegaer — at han altid havde Fingrene om Pengepungen, naar den hvilede i Buxelommen — Metallet i den sugede Varmen.

Hans Dagligklæder med de glinsende Opslag og spejlende Laarstykker kunde der koges en fed, om ikke velsmagende, Suppe paa. Han selv skulde ikke gjøre Suppen fed, men maaske kraftig; thi han var en ren Knokkelbunke inden for Klæderne.

Ingen Mave, intet Bryst, ingen Bagdel havde han.

Naar han talte, var det med en Lyd, som om hans tørre Ben knagede i deres Ledføjninger — denne Sammenligning er ogsaa opfunden af den oven for omtalte Kollega. Hvad der maaske en Gang kunde ligget i hans Stemme som et klangfuldt Ekko af Erotik, Livsglæde, Lune og Vid, det havde Gnavenhedens og Gjerrighedens Under-Ild destilleret bort. Den var nu tør som Tonen i et gammelt, forbrugt Hakkebræt.

Hans Stemme studerede man for Resten bedst i Kirken. Mikkelsen var nemlig Kirkesanger, og han

sang netop lige saa smukt som den gamle, svære Indgangsdør, der klagede sin Nød for Smørelse, hver Gang den drejede sig paa sine Hængsler.

Sin Bestilling i Kirken opfattede han omtrent som Eneherskerens — paa Sangens Omraade. Han gik ud fra, at han blev betalt for at synge — rigtignok en sjofel Betaling — og da han paa sin Vis var en samvittighedsfuld Mand, saa betragtede han det som en Underkjendelse af hans Pligt, naar nogen af Menigheden i en Art religiøs Selvforglemmelse sang af fuldt Bryst. Mikkelsen straffede altid en saadan Udskejelse med et misbilligende Øjekast. Menigheden skulde ikke synge, — kun betale Sangen.

Han havde et eget Snit paa at forvisse sig om, at der ofredes anstændig ved Barnedaab eller Kirkegangskone. Han fordelte da sit Syn ligelig mellem Salmebogen, Koralbogen og Kassen, hvori Ofrene erlagdes.

De 20 Kr., han fik i Kirkesangerløn, var i Grunden en rundelig Afgift for at høre Mikkelsens Hængselsang — ikke Længselsang — et helt Aar rundt. Han sang virkelig ikke godt; det er vist. Munden aabnede han altid med en M-Lyd og lukkede den igjen omme i den venstre Side, helt henne under Øret med et gnavent Mjav eller Av.

Det klædte ham heller ikke at synge. Sparebøssehullet blev da saa stort, at en af de gamle Specier kunde trille ud paa tværs i Hullet.

— Hos Kjøbmanden, hvor han kjøbte sine Varer, kjendte man ham saa nøje, at han, trods det han var en ret god Kunde og saa højt oppe over Vadmel og Træsko, at han burde bydes en Cigar paa Handelen af Cigarkasse Nr. 1, fik han dog altid af de store, bløde, gulplettede i Kassen Nr. 2.

Sagen var den, at han pruttede med en Frækhed uden Lige og gik omkring med en lidt sjofel Mistanke mod alle Handlende om, at han, særlig han skulde trækkes op. Han havde Haanden nede i Frøsækken, Pegefingeren i Sirupsdunken, Næsen i Skufferne og Øjnene alle mulige Steder. Han lugtede Svig og Bedrag overalt og gav det saa tydelig til Kjende, at Kjøbmandens, Bodsvendens og Gaardskarlens Forhandelse drog efter ham ud af Porten, naar han agede hjem.

Dernæst benyttede hans forsynlige Sjæl sig af Lejligheden, naar den gulplettede Afskedscigar blev budt.

Værs'go, Hr. Mikkelsen! En Cigar inden de rejser?" bød Bodsvenden smilende.

Han mente egentlig: „Du skulde have Fanden, skulde du, i Steden for Cigarer, din Gnier og Fedtemikkel!"

Mikkelsen stak saa sin Næse ned i Kassen og udsøgte sig den, der fandt størst Naade for hans Øjne.

„Jeg tror, jeg ta'r to," smilede han kammeratlig til Svenden og dukkede atter undersøgende ned i Kassen.

„Ja, jeg tror sandelig, jeg ta'r tre!"

Her blev hans Smil altid ligefrem forsoren venligt. Han saa, i det han langede ud efter den tredje, saa kjærligt paa det unge Menneske, hvem han ellers under deres Forretning havde torteret med den sorteste Mistro, at denne fik en djævelsk Lyst til at smække Laaget i og give Mikkelsens Næse et lille Klem.

Mikkelsen tog ved disse to røvede Cigarer Revance for smaa Snyderier, som mulig kunde være gledne uænsede forbi hans aarvaagne Øje. Dernæst havde

han nu en at stikke i Sparebøssehullet hjem og to at byde Præsten og Mølleren, om de tilfældigvis skulde besøge ham, inden han kom til Byen igjen. Mikkelsen holdt nemlig nok af at give den flotte Vært, naar det kunde ske lidt billig.

— Hvad man saa end talte med ham om, skulde han nok faa Talen drejet hen paa det, hans Sjæl i sine stille Timer helst syslede med, nemlig Embeder, Reguleringssummer, Pengeløn, Kornløn og Kapitelstakster. Hans Idérække endte altid et bestemt Sted.

Vi kjørte f. Ex. en Aften hjem sammen fra et Lærermøde — Forsamlinger som han kun yderst sjældent besøgte. Ved denne blev der imidlertid forhandlet om Indgivelse af et Andragende om en Forhøjelse af Lærernes Løn. Det var en Forhandling, som Mikkelsen fandt det Umagen værd at være til Stede ved — og var da blandt andet kommen ind paa Spøgelsehistorier. Vi passerede netop en Bro, om hvilken der gik fæle Historier.

Mikkelsen, som ikke hidtil havde blandet sig i Samtalen, tog her Ordet.

„Jeg har en Fætter", sagde han, „som er Lærer i Ballum. Han har fortalt mig, hvordan han en Gang saa noget ved denne Bro.

Da han kom der til Buskene, saa han en stor, sort Hund staa ude paa Vejen midt i Sporet. Den var stygg at se paa. Øjnene skinnede i Mørket som Ild. Men han tog dog Mod til sig og gik lige paa. Det viste sig da at være en Trærod med Trøske i, som nogle Gavtyve formodentlig havde lagt der for dermed at skræmme Folk." (Det var saa ganske i Mikkelsens Aand saaledes at give en nøgtern Løsning paa Historien). „Det var i den Tid han søgte Ballum, mens

han endnu var i Skjærning. Det var et godt Bytte han gjorde der. Ballum er et godt Embede: omtrent 1000 Kr. i Penge og saa en Jordlod, ja, sikken en Jordlod, der er . . . Her standsede hans Tanke sin fremadskridende Bevægelse; fra nu af bredte den sig i Fantasier over Ballumembedet.

Indtil han begyndte at tale om Embedet, var hans Fortælling tør og hverdagslig, men kommen dertil tog den Far tog blev saa livlig, som den nu kunde blive det, og han talte med samme Optagethed som religiøse Folk, naar de diskurerer om Trossager. Man forestille sig ham siddende i Mørket med foldede Hænder og store buggede Tinøjne. Han prædikede jo sin Religion.

Han kunde undertiden udvikle en forbavsende Fiffighed for at faa Samtalen drejet hen paa hans Hjærteanliggender.

Saaledes udførte han en Gang det Mesterstykke at vende en Samtale om Kaldelse og Udvælgelse i religiøs Forstand saaledes, at Deltagerne, før de egentlig vidste af det, var inde paa at tale om Embedskaldelse!!

Mikkelsen var Morgenmand — til Uheld for hans Omgivelser; thi han var urimelig gnaven paa den Tid af Døgnet. Hans skjæve Øje saa da dobbelt skjævt til al Ting, og han snærrede og gnavede som en Hund, der ligger med et Kjødben. Hele den lange Nat havde han jo ikke haft Lejlighed til at knurre — undtagen naar han i Drømme følte Trang til at skjænde paa Drengen over Mugningen eller paa Pigen, fordi hun brugte for mange Tørv — derfor bragte Morgenstunden altid hans Omgivelser en Mængde opsparet Gnaveri. Det var især galt, til han fik Morgenkaffen drukket.

Ligesom vi andre undertiden synes ikke at kunne komme i den daglige Orden, med mindre vi faar noget

hostet op, saaledes følte han sig heller ikke hjemme i sine hyggelige, stille Bekymringer og Beregninger, før han havde drukket sin Morgenkaffe og harket sig ren for Gnaveriet. Først da var han skikket til at gaa i Skolen og skjænke Børnene den Del af sine Tanker, som Bekymringen ikke optog.

Det var ret morsomt at efterse Børnenes Skrivebøger med hans Forskrift i. Man lærte deraf, at Skrivetimen var en af hans opbyggeligste Timer. Da kunde hans Drømmerier og Skolens Arbejde forenes uden Skade for nogen af Parterne. Man aflæste hans Tanker ned ad Siderne.

Naar han f. Ex. kom til O'et i Bogstavrækken, saa skrev han altid „Offerdag." Dette for Mikkelsen magiske Ord gav hans Tanker Fart, der kom Festglæde og Højtid i hans Sind, han saa den lange Række af Mandfolk langsomt stavre omkring Alteret og tilbage til hans Stol erlæggende hver sin Skjærv i hans Bøsse, og saa skrev han „Paaskedag" eller „Pinsedag." Eller ogsaa ledte Ordet Offer, som Udtryk for en meget flydende Indtægt, uhyre forskjellig de forskjellige Aar og Højtider, hans Tanker hen paa alt det usikre her i Livet, og hans Sjæl var lige ved en Tak til Gud for, at der dog fandtes noget nogenlunde fast her i Verden, og saa skrev han Ordet: „Pengeløn."

Dette Begreb førte saa hans Tanke blidelig paa Ideforbindelsens Vinger ind i den gaadefulde Fremtid. I dette grufulde Mørke klamrede hans Tanke sig til det, som skulde bestemme hans fremtidige Indtægt som Pensionist, og saa skrev han: „Reguleringssum."

Saaledes kunde det hele Alfabet kjæde sig sammen til én Række af kjære Tanker.

— Næst efter gode Embeder, og hvad dertil hørte, talte Mikkelsen gjærne om gode Examiner. Disse var den sikreste Vej til at naa hine.

Første Gang, man kom i Mikkelsens Hus, fik man ganske sikkert hans Examenshistorie.

Han havde, efter sin egen Mening, været forfulgt af et exempelløst Uheld i enkelte Fag — netop de Fag, hvori han særlig excellerede. I de Fag, hvori han havde gode Karakterer, havde han kun faaet efter Fortjeneste.

Examensbeviset laa gjemt inden for Chatolklappen i den øverste Skuffe til højre — det Gjemmested kjendte især alle Egnens Lærere — og derfra blev det jævnlig hentet frem og gjennemset. Ja, der var dem, der paastod, at han undertiden havde det med i Lommen, naar han var i Selskab. Der fandtes jo da gjærne en eller anden uvidende Stymper, som blev taget ved Knaphullet og trukket hen i en Krog for at gjøres bekjendt med dets Indhold. Hans Stolthed over denne Lap, som i Tidens Løb var bleven svært gul og løs i Sammenlægningen, var lige saa stor, ja større i hans halvtredsindstyvende Aar end den Dag, han fik den udleveret. Det var meget betegnende for hele hans aandelige Status. Den, der kan leve saa inderlig paa en saadan Fortidsbedrift, han kan ikke være voxet stort i Mellemtiden.

Lige saa gjærne som han ønskede at lade sit Examenslys skinne for andre, lige saa meget yndede han at undersøge andres Papirer. Folk med gode Examiner stod højt i hans Gunst, ikke egentlig fordi deres store Examen vidnede om Dygtighed og alsidig Begavelse, men fordi en saadan repræsenterede en stor Kapital, omsat i gode Embeder. Folk med Udmærkelse

saa han op til som store Kapitalister. De havde næsten en Tilbeder i Mikkelsen. Folk med første Karakter hilste han som Ligemænd, men Ihændehaveren af en anden Karakter behandlede han omtrent som sin Daglejer — en tredje do. indlod han sig kun nødig med.

— Til Mikkelsens nærmeste Omgivelser hørte hans Kone. Hun var femten Aar ældre end han og var, naar man undtager, at hun haltede lidt, havde en ubetydelig Pukkel og en romersk Næse af samme Façon som de gamle Hexe i Eventyrerne, en ganske net Kone — næsten lige saa smuk Kone, som han var Mand.

Denne Antikvitet var Mikkelsen kommen i Besiddelse af paa følgende Maade.

Mikkelsen havde begyndt sin pædagogiske Løbebane som Hjælpelærer i den samme Skole, hvori han nu boede, og hans nuværende Hustru var den Gang gift med Formanden, en gammel løjerlig Fyr, der den Gang saa ud omtrent som Mikkelsen nu. Saa døde han og efterlod sig den sørgende, pukkede Enke og en halvvoxen Datter, som havde arvet Moderens Næse.

Mikkelsen havde ikke hidtil haft nogen Sans for kvindelig Skjønhed, men nu oppede han sig. Han havde, saa længe Formanden levede, til Ære for hans Dyd, set temmelig ligegyldig paa hans Hustrus rigelige Begavelse i Ansigtet og paa Ryggen; men nu begyndte han at faa Øje for noget vist ømt i hendes sørgende, lidt røde Øjne.

Hun havde, medens hun endnu var Madam Mørk, set paa Hjælpelæreren med temmelig uvillige Blikke — hans Underhold gjorde jo et nederdrægtigt Skaar i Embedets Indtægter — og det var ikke fri, at hun i den Tid havde vrisset en Del ad ham.

Nu faldt det derimod begge som Skæl fra Øjnene, og de fattede først ret hinandens Værd.

Grunden til dette forandrede Syn paa Tingene var denne, at Baronen paa Højholm som havde Kaldsret til Embedet, havde erklæret sig uvillig til at udlevere dette til nogen anden end den, der tog Enken med som Apendix.

Nok er det, at Mikkelsen gik i Vakancen og udfandt, at Madam Mørk i Grunden var en ganske kjøn Kone — hendes smaa Legemsfejl opvejedes saa rigelig af Levebrødet, som vinkede bag hendes knoglede Figur — og hun, hun saa netop lige saa ømt ud forbi Romernæsen paa ham, som hun vilde have set paa enhver, der viste sig villig til at befri hende for at smides paa Gaden.

Saaledes gik det til, at Mikkelsen blev gift.

Historien smager ikke af Overspændthed. Den er simpel og nøgtern — i Mikkelsens Aand.

I skjøn Enighed om én Ting, nemlig at spare og gnie, gik disse to Mumier saa og stræbte i alt øvrigt at gjøre hinanden Livet saa surt som muligt. Levebrødet var for begges Vedkommende kjøbt urimelig dyrt.

— Jeg vil forlade Mikkelsen med den Bemærkning, at hans Billede er ikke smukt, men jeg indestaar for Ligheden.

Han gjorde, med al sin Gjerrighed og Egoisme, hint Aar, som jeg begyndte at tale om, og gjør endnu, hver Gang et lignende Tryk hviler paa mig, mere Nytte, end om han havde betalt alle mine Regninger.

Jeg føler mig, over for ham, rig som en Konge. Han kan skaffe mig mit Humør igjen — og et godt Humør bliver dog til Slut Verdens største Kapital.

Sig saa, at Mikkelsen har levet forgjæves!!

En „klog" Mand.

Skitse fra Almuelivet

af

Jens Kamp.

Indledning

Endnu kan man hist og her ude iblandt vor Almue træffe en Del Overtro, ligesom der ogsaa flere Steder endnu, som oftest temmelig uantastet af Autoriteterne, sidder enkelte „kloge“ Mænd og Koner; men denne Overtro har dog ikke længere nogen egentlig Livskraft i sig, som i gamle Dage. Almuen trælder ikke længere saaledes i Overtroens Lænker, som f. Ex. for 50 Aar siden; thi endnu i Tyverne og Trediverne spillede de „kloge“ Mænd og Koner en meget stor Rolle i Almuens Liv, og det endskjønt mange af disse „kloge“ i alleregentligste Forstand kun var meget lidet kloge. Som oftest var de endog ligefrem bevidste Bedragere. — Saa snart der den Gang var et eller andet i en Gaard, som ikke vilde lykkes, var man altid paa det rene med, at det var „forgjort“ eller forhexet, og den eneste, som i saa Tilfælde kunde hjælpe, var den „kloge“ Mand. — Maaske kunde han bo langt borte, endogsaa flere Mil; men det fik ikke at hjælpe, han maatte hentes alligevel.

Det er en af disse typiske Figurer fra Datidens Folkeliv i Vest- og Midtsjælland, hvis Bedrifter i det følgende er omhandlede. Han døde først for faa Aar

siden, og mange gamle Folk i denne Egn er endnu i Stand til at huske ham fra en Tid, da han endnu nød stor Anseelse.

Det var en klar Solskinsmorgen for c. 10 Aar siden, at jeg sad ved Frokostbordet i „Kamset" eller Mellemstuen af Niels Hansens Gaard et Sted ude i Midtsjælland. I flere Dage havde jeg boet hos denne unge, flinke Gaardejer og i samme Tid blandt andet grundig ransaget alle Gaardens Kister, Skabe og Lofter, saa vel som den gamle Bedstemoders Hukommelse, alt for at finde Minder fra en Tid, da det saa ganske anderledes ud i Bondens Verden, end nuomstunder, da hans Synskreds var betydelig mere indsnævret og hans Aandsliv betaget af gjøglende Fantasivæsener og Overtro.

Niels Hansen kom ind, smed Huen fra sig paa den gamle Bilæggerovn og satte sig hen til Bordet ved Siden af mig.

„Nej, ved De nu hvad, Mester," — begyndte han — „nu har De i tre Dage gaaet her hjemme og snakket med vor Gammelmo'er*); jeg er bange for, at De gjør hende rent katholsk i Hovedet... I Dag kommer s'gu nok jeg til at tage mig af Dem! — — Jeg kan rigtignok ikke fortælle Æmter eller Klemter eller synge gamle Viser... Ja, De kan tænke Dem: Jeg kom nu til Morgen ind i vor Gammelmo'ers Stue for at hilse paa hende, som jeg fra gammel Tid af plejer hver Morgen, og sad saa ikke den gamle Kone og sang den nysselige Vise:

---

*) Almindelig Benævnelse for Bedstemoder.

Og Drengen han sad
paa Trappen og græd,
paa Trappen og græd,
og græd de smaa bitte Taare.
Hvad græder du for,
Du liden Smaadreng,
Hvad græder du for saa saare?

— — „Naa," sagde jeg til hende, „da er det en rigtig pæn Morgensalme, vor Mo'er synger!" — „Ja," — svarede hun — „men det er til ham; han vil have Viserne, hvordan de saa end er, naar de kun er gamle. Denne har da ogsaa saadan en kjøn Tone, for ellers er den jo ikke kjøn ... Jeg skulde bare prøve, om jeg kunde huske den ..."

„Nej, min gode Mand, naar De gaar her hjemme og forfører en gammel Kone paa halvfjerds til at synge gamle uanstændige Viser ... Det kan vi dog ikke ha'! ... Saa er der ikke andet for, saa maa jeg til at tage mig af Dem, og i Dag skal vi min Sjæl gaa ud og tale med Ole Kodokter*). — Der skal De faa noget at se, som jeg er vis paa, De ikke nogensinde før har set."

---

*) „Kodokter" var i ældre Tid i Vest- og Midtsjælland Navnet for de gamle Dyrlæger; men forresten har dette Ord sin egen Historie. De ældste Dyrlæger, som praktiserede omkring paa Landet, kaldes officielt for Kursmede; Almuen forstod ikke dette Ord, men forandrede det til Kusmede eller Kosmede. Ordet Smed bruges endnu i Almuemaalene, om end kun for Spøg, ogsaa for andre end just de egentlige Smedde, saaledes Kringlsmed (Bager) og Træsmed (Snedker). En Kosmed maatte altsaa være en, som gav sig af med at hjælpe paa Køer. Siden blev igjen dette Ord forandret til Kodokter, og med dette Navn nævnedes da de Folk, som halvt var Dyrlæger og halvt „kloge" Mænd.

Jeg søgte af min gemytlige sjællandske Vært at faa noget nærmere at vide om, hvem samme Ole var.

„Jo," svarede min Vært, „han er Egnens næst største Berømthed, for siden vor gamle, langbenede Degn har anskaffet sig en lille Islænder, som han rider omkring paa, er han den første Mærkelighed. Men Ole er nu mere end det; han maa dog, trods Degnen, regnes for vor største Original, og saa har han en smuk Fortid. — Naar der kommer Kjøbenhavns-fremmede til Herregaarden her ommme bag Skoven, fører de dem ogsaa altid om at besøge Ole Kodokter. — Ham maa de ogsaa have at se. Han bor i et Slot dybt inde i Skoven ligesom Røverne i Æventyrene, derfor kan De ikke selv finde ham; men jeg skal nok vise Dem Vej. — — Jeg vil kun paa Forhaand sige Dem, for at De kan betænke, hvad De gjør: Han er Egnens første „kloge" Mand, og hexe og trolde kan han nok ogsaa, ligesom han ogsaa paastaaer, at han har Cyprianus. — Om dette er sandt, ved jeg ikke; men at han ikke kjender et Bogstav, det kan jeg skaffe Præsteatteſt for, samt indestaa for, at han af alle de Kjæltringer, der gaar paa Guds grønne Jord, er det største Fæ. — Men som sagt, han er Egnens Berømthed; han er Kodokter, „klog" Mand og Hexemester. Han har et langt Kjæltringeliv bag ved sig og forhaabentlig kun et kort Stykke foran sig; thi han er snart de firs. — Men vil man søge Raad hos ham, saa gaar det til paa den Maade, at man gaar der hen om Aftenen, naar ingen ser det, og siden forbander man sig paa, at det aldrig nogen Tid kunde falde en ind at søge Raad hos saadan en gammel Æsel som Ole Kodokter. Og —, ja, hvis De vil have mere at vide om ham, kan De udspørge vor

Gammelmo'er; hun ved Besked om en god Del af Oles tidligere Bedrifter."

Dette min Værts korte, men djærve Udkast af Oles Liv og Meriter gav mig unægtelig Interesse for Manden, og da vi havde spist, begav vi os paa Vej ad Skoven til for at finde Oles „Slot."

Huset var slet ikke saa let at finde. Det laa saa skjult der inde i Skoven, at det knapt var til at opdage, før man stod lige foran det, og der førte, tror jeg, hverken Vej eller Sti dertil. Havde det ikke staaet saa godt beskyttet af Træerne, havde det ogsaa for længst været revet om af Vinden; thi aldrig i mit Liv har jeg set en værre Knaldhytte end gamle Ole Kodokters. Og dog laa Huset saa ganske mageløs dejlig. Brombærrankerne voxede op og skjulte Væggene, ja en Del af Taget, og dette var for Resten dækket af Mos og Husløg. Foran Huset var en ganske lille aaben Plet, som nok var bestemt for Grønkaal, men Ole magtede nu ikke længere at faa Kaalen plantet; thi han maatte den meste Tid holde Sengen.

„Det er da umuligt, at der kan bo noget Menneske," udbrød jeg forbavset.

„Jo" svarede Niels Hansen, „det skal De faa at se, der boer Ole Kodokter."

Trods Brombærrankerne saa' man, at Hyttens østre Ende var helt sunket sammen baade med Tag og Fag. Hullerne i Lervæggene var stoppede med Græstørv eller gamle Klude. Der var kun ét Vindue med nogle smaa blyindfattede og metalfarvede Ruder. — Døren bestod af to Halvdøre og var meget smal. Den kunde ikke lukkes helt i, men blev om Natten bunden fast med en afrevet Pjalt, som hængte ved Skodden. Vi listede os igjennem den smalle Dør og kom saa ind i

en lille bitte Forstue, hvor Vandspanden stod ved Siden af Arnestedet. Allerede her slog en ejendommelig gammel stram, muggen Luft os i Møde; men værre blev det, da vi kom ind i Stuen, hvis det kunde kaldes saaledes, det lille Rum, som vi dumpede ned i efter at have trinet over et højt Dørtræ. Der var Lergulv, men skjønt det var i den varmeste Sommertid, stod dog Gulvet flere Steder i ét Elte. Dertil var der fortrøget Loft og nøgne Vægge. Et lille Bord med Skammel stod i en Krog, og rundt om i Stuen var der en Mængde forskjelligt Skrammel, Bundter af Urter, Sten, gamle Hesteskо, Træstumper og andet lignende. Ole havde nemlig igjennem mange Aar haft den Skik at opsamle alt, hvad han fandt paa sin krogede Vej gjennem Livet. — „Hvem ved, om man ikke en Gang kan faa Brug for det," tænkte han. Men den mærkeligste „Oldsag" i hele Stuen var dog gamle Ole selv, Kodowteren, som han kaldtes. I det bageste Hjørne af Stuen, i en gammel Himmelseng uden Forhæng, laa han i en Del Sengklæder af en ganske forfærdelig Beskaffenhed. — Da vi traadte ind i Stuen, rejste han sig op paa Albuen og syntes med sine smaa, plirende Øjne navnlig at tage Maal af mig. — Hvad mon han vil? kunde jeg ligesom læse ud af de mindre velvillige Trækninger, der dannede sig omkring hans af hvide Skjæggebørster omgivne Mund, der for øvrigt garderedes af en Klumpnæse, som i Forening med de smaa Griseøjne bidrog til at give Ansigtet et halvt dumt og halvt fiffigt Præg.

„Naa, det er nok snavs med dig, Ole," sagde Gaardmanden.

„Ja," sagde Ole, og aabnede sit vide Gab, „det

er en Tanke af Feberen; jeg har maattet hulde Sengen i nogle Dage."

„Men hvem passer dig?"

„Jo, dermed har jeg ded saa meget godt, for Maren ser til mig en Gang om Dagen, og saa har hun Mælk med, som hun varmer."

„Ja, men I bliver s'gu dog gammel, Ole!"

„Gammel? — Aa, ded er s'gu da inte større! Jeg bliver da først de firs til Mikkelsdag. — Næ, men snavs er ded jo alligevel."

„Huset kan jo ogsaa falde sammen over jer, hvad Dag det skal være."

„Næ, ded er F..... pine mig stærkt! — Ded staar nok! — Næ... Nej, de skal ikke faa mig i Fattighuset!

„Til Vinter staar Huset da ikke. — Ja, det kan jo være, Ole, at I kan læse et Ord over det, saa Vinden ikke slaar det om?"

„Ja, da kunde jeg vel ogsaa ded!" svarede Ole og fixerede Gaardmanden, i det han tilføjede:

„Vinden har da ingen Skade gjort den Ende af Huset, som jeg bor i. — Ded har saa sin Grund! — He — ha — ha!... Ja, men alligevel, ded kunde jo være bedre. — Ded er kun en snavs Tid; nu er der ikke noget at fortjene, imod hvad der før har været. Nej, i de gamle Dage, da fortjente jeg rigtig gode Penge. Da blev jeg hentet i Vogn langvejs fra, og naar saa Folk hørte, at Ole var kommen til Bys, saa fik jeg altid endnu mere at fortjene. Saa kom alle til mig. En havde en Gris, der var forgjort og ikke vilde æde, en anden en Kalv, som var dinglevorn, og som der skulde læses over; en gammel Mand havde Værk med Riven og Sliden i alle Lemmer, og en

ung Pige havde Mo'sot, som der skulde rendes med Bly over, og især var det da galt med det Smør, som ikke kunde saas. — — Aa, ja, ja! — Jo, den Gang var ded værd at leve; ded var dejlige Tider, og saa faldt det s'gu dog alligevel ikke Folk saa dyrt den Gang som nu, da de maa hulde Dokter og Dyrlæge, for havde de ikke Penge, saa kunde de jo give mig en Krukke Smør, et Faarelaar, og et Par Høns var da ogsaa godt, og havde de ikke ded ene, saa havde de ded andet. Vi kom altid ud af det. — Jo, ded var en dejlig Tid! — Naar jeg saa omsider blev kjørt hjem, for ded var jo tit langt borte fra, saa kunde jeg have hele Vognen fuld af Fødevarer, Lærred, Sengklæder — ja, den gamle Dyne, jeg her ligger i, har jeg faaet ude paa Rews*), fordi jeg sæjnede alle Folkene hos en Enke, hvor de havde det saa slemt med Udslet. — Naar jeg saa kom hjem fra en saadan Rejse, kunde jeg og min Kone leve herlig i lang Tid, og saa kunde jeg endda altid have en Skilling paa Lommen. — — Men naar jeg kom hos en syg, som jeg kunde se, ikke kunde leve, eller som laa lige for Døden, saa sagde jeg altid, at ham kunde jeg ikke kurere ... til ham maatte de hente Dokteren fra Kjøvstaden, maaske han kunde ... Ha — ha — ha! — Saa hentede de jo ogsaa undertiden Dokteren; men det var jo altid saadan den Gang, at, naar de hentede Dokteren til et Menneske, saa vidste man, at han ikke kunde leve ... Men nu, ja nu skal de farte efter Dokteren for nok saa lidt, og hvad kan saa saadan en Dokter? — Kan han aarelade? — Tit daarlig nok! — Kan han

*) Ude paa Refsnæs.

kopsætte? — Han kan Fanden kan han, og andre Folk, som før har ernæret sig godt af, hvad de har lært, de faar alligevel nu intet at fortjene. Saadan gaar det i Verden. — Hæ!"

Med denne Indignationens Filipika sank gamle Ole igjen tilbage i Puderne.

Jeg tænkte som saa: Ja, lidt Fremskridt er der da gjort. Overtroen kan endnu hist og her være slem nok; men der skal dog nu en større Humbugmager, end Ole nogensinde kan have været, til at tage Folk ude paa Landet ved Næsen. — Ole var bleven dekkendert*), som det hedder ude paa Sjælland. Oplysningen var voxet ham over Hovedet. De „kloge" Mænds Tid er forbi, og Ole var bleven alene tilbage blandt en yngre utaknemmelig Slægt.

„Ja, du maatte jo kunne fortælle meget og lære meget fra dig, Ole, hvis du vilde," sagde Gaardmanden.

„Ja, ded kunde jeg rejtinok!" svarede Ole, øjensynlig smigret af de gode Tanker, vi havde om ham. „Jeg kunde fortælle meget; men jeg hulder ded nu ved mig selv, der er ingen, der skal lære noget af mig. Havde jeg haft en Søn, ded havde været en anden Sag ... Næ, hvad jeg ved, ded behulder jeg! — Lad saa Folk gaa til de ny Dyrlæger og Doktere, saa meget som de vil; saa kan de jo se, om de kan hjælpe dem."

Det var aabenbart Oles Hævn. — Nu hørte jeg for nogle Aar siden, at gamle Ole havde holdt Ord, rystet Støvet af sine Fødder, taget al sin „Klogskab"

---

*) degraderet.

med sig og ladet denne utaknemmelige Slægt blive alene tilbage med deres Dyrlæger og Doktere. Lad dem saa have det saa godt. Nu kan de se, om de vel nogensinde igjen faar en Mand som Ole Kodokter!

Jeg lod saa et Par Skilling glide ned i Oles gamle Klo, hvad der syntes at vinde hans højeste Bifald, og saaledes skiltes vi ad med Løfte fra min Side om, at jeg endnu en Gang, før jeg forlod Egnen, skulde besøge ham.

Da jeg den følgende Morgen kom ind hos den gamle Karen Hansen, Gaardens „Gammelmoder," sad hun alt ved Spinderokken. „Ja," svarede hun, da jeg forundrede mig over, at hun var saa tidlig ved Arbejdet, „jeg hører nu til de gammeldags Folk, jeg staaer tidlig op og gaaer saa igjen tidlig i Seng. Naar Solen har sagt Farvel, siger jeg ogsaa Godnat, og naar den staar op, saa staar ogsaa jeg op. — Ja, jeg kan jo rigtignok nu i de senere Aar mærke, at det gaar noget til agters for mig, jeg er ikke slet saa morgenduelig, som jeg har været; men man bliver jo ogsaa snart gammel nu." — — Hun var i det hele meget snaksom af sig, som gamle Kvinder ofte er, og i Samtalens Løb spurgte jeg hende da ogsaa, om hun ikke havde kjendt noget til den gamle Ole Kodokter.

„Ak jo! — Jo ham kjender jeg saamænd meget godt, og ham har jeg kjendt, fra jeg kun var en Tøs som saa. — Ja, han er en sær Karl," tilføjede hun med gamles sædvanlige Forsigtighed.

Om hun kjendte nogle Fortællinger om ham? — — Ha — ha! — Jo, det gjorde hun da rigtignok; men der var kun faa af dem, der var til hans Berømmelse. Det var vel knap værd at fortælle nogen af dem, for nu gjorde Ole jo ikke mere noget ondt.

Omsider fik jeg hende dog til at fortælle.

„Jeg var, skal jeg sige Dem, kun en Tøs paa en Snes Aar, da jeg tjente der nede i Herlev. Der saa' jeg Ole for første Gang, og han var da en Mand paa vel 30 Aar. Nu er han jo gammel og skrøbelig, men den Gang var han en farlig Karl, og en farlig Kæje har han jo altid haft. Den Gang var det det sikreste at have ham foran sig. Og endskjønt Folk tit fik at vide, hvordan en Karl han var, saa troede de dog paa ham alligevel. Var der noget i Vejen med Kreaturene, maatte de altid have Bud efter Ole.

Hos Jens Jørgensens — det var vor Nabo der i Herlev, hvor jeg tjente — havde de i lang Tid haft det saa slemt med Koerne, at de kastede Kalve, og omsider kjørte de jo da efter Ole Kodokter. Han kom saa ogsaa med tilbage, og han gik og snusede om der i Gaarden og gik og snakkede med sig selv. — „Naa," sagde han, „naa du vil have det saadan, du gamle." — Han vilde bilde Folkene ind, det var den slemme, han gik og snakkede med. — „Naa du vil have det paa den Maner, du vil prøve Styrke med mig. — Ja, ja! — Det vil komme til at svie til dig selv!"

„Hvordan gaar det saa Ole? — Hvad er der i Vejen?" spurgte Jens Jørgen.

„Hvad der er Vejen?" sagde Ole. „Der er, Fanden brodere mig, det i Vejen, at den slemme han bor i Kohuset, og han gaar heller ikke godvillig derfra, før han har fortæret „Livet" af 100 Kalve. For hvert Liv, som han tager fra Vorherre, voxer der en ny Fjer ud i hans Vinger, og saa kan han flyve højere og højere op. Han tror, at han en Gang skal kunne naa helt op til Himmelen for at tage Krigen op med

Vorherre selv. — Se, derfor er det, Jens Jørgen, at han vil have Livet af dine Kalve."

„Men Gud bevare os dog! — Det var dog korsfæsteligt",*) sagde Jens Jørgen.

„Ja," sagde Ole, „men giv kun nu mig noget godt at styrke mig paa — det kan gjøres behov — saa skal jeg i Nat prøve at tage Kampen op med ham, Gammel-Erik. Gaar det galt, koster det mit Liv, og min Sjæl hører ham til. — Men I maa alle sammen være i Seng, for jeg skal være alene med ham. Heller ingen Døre maa der laases, jeg maa gaa ud og ind, hvor jeg vil. Oppe i Storstuen skal Slaget staa, og ingen i det hele Hus maa sige et Ord, saa længe det varer. Pas vel paa det!"

Saa fik Ole noget godt at spise. Da Aftenen kom, gik Jens Jørgen og alle de andre i Gaarden i Seng; men Ole gik ikke i Seng. Han gik flere Gange avet omkring Gaarden, og han tudede og sang, saa det var da grueligt. Til sidst kom han op i Storstuen og han polskede op**) og sang i vilden Sky. Der var et Ustyr der inde, saa det var forfærdeligt. Saa kom han springende tilbage til Dagligstuen, hvor han kastede Trøjen paa Bænken og stønnede: „Puh, hvor jeg sveder!" — Han fo'r igjen tilbage til Storstuen, og saa gik det løs paa ny. Der var en Larm og Spektakel, saa Folkene var nær ved at blive rent taabelige. Kort efter kom Ole springende og smed Vesten, og Larmen begyndte for fra, indtil endelig det hele endte inde i Storstuen

*) korsfæstelig d. v. s. forfærdelig.

**) At polske op, skrige op, bruge Mund nasladelig, er sagtens et Minde fra den Tid, da de meget talende Polakker var her i Landet.

med et vældigt Knald. Noget efter kom Ole tilbage til Dagligstuen, tørrede sig paa Skjorteærmet og sagde til Jens Jørgen, som laa vaagen i Sengen: „Ja, lille Jens, nu maa du staa op. Nu fik jeg da endelig Bugt med ham. — Aa, men det var strængt; jeg er bange, jeg aldrig forvinder det.“ — Og Ole sank ned paa Bænken for Bordenden, som om han var saa forfærdelig udmattet.

„Den slemme“ maatte alligevel til sidst bukke under. Han maatte ud igjennem et Vindue. Staa nu op, saa skal jeg vise dig Jens, hvor det onde ligger begravet i Fæhuset. Det vilde han heller ikke gjærne have været ud med; men han maatte til det alligevel, enten han saa vilde eller ej.“

Jens Jørgen fulgte saa op med for at se Ruden, som den slemme maatte ud igjennem, og Ruden var jo godt nok i Stykker, det kunde ikke nægtes. Derefter gik de ind i Kostalden. Her tog Ole en Sten op, som laa lige inden for Stalddøren. Han rodede længe der nede i Hullet, og endelig fremdrog han saa en Klud, hvori der laa indsvøbt en hel Del røde og hvide Fæhaar.

„Ja, her er, Fanden annamme mig, Syn for Sagen,“ sagde Ole og viste Kluden frem. „Her har den gamle gjemt sine Helvedes Kunster!“

Saa fik Ole en hel Specie for det Arbejde, skjønt det hjalp lige meget. — Men, det er sandt, der gik forresten ogsaa den samme Gang en anden Historie for sig, og det var netop i den Gaard, hvor jeg tjente. — I de samme Dage, da Ole var i Byen, skulde det hverken træffe sig værre eller bedre, end at en af Gaardens Køer blev syg. Det var om Efteraaret, medens Køerne gik løse, og en af dem var da gaaet ind i Løen, hvor

der laa en stor Dynge Byg, og her havde den forædt sig, saa den var bleven saa tyk, at det var en Gru. — Vi vidste endnu ikke den Gang, hvad Koen fejlede; men da Ole just var i Byen, maatte der jo Bud efter ham. — Hen ad Aftenen kom han da ogsaa. Han saa paa Koen og kigede omkring alle Vegne i Gaarden. Ja, sagde han, der var kommet noget ondt ind i Gaarden, og det havde først angrebet denne Ko; „men nu skal jeg strax igjen læse det ud, og det skal blive med en Ruf," sagde Ole. Saa satte han sig paa Bænken uden for Gadeporten, slog med sin Kjæp paa en stor Sten, som der laa, og lod som han læste i en stor Bog, som han havde paa Skjødet. Jeg var just den Gang i Fæhuset for at give Kalvene Mælk, og det var lige ind til Gadeporten. Jeg gik da hen til et lille Kighul, som var i Muren, og der saa jeg Ole, der lod, som han læste, imedens han slog paa Stenen. Men han kunde nu ikke læse, den gamle Synder, og derfor gjentog han en hel Del anden Snak; jeg kunde ikke forstaa andet, end at han stadig gjentog: Donner-vetter Matis, du bist krank! — Donner-vetter Matis! — Da saa han havde siddet der en Tid, sagde han, at nu var det onde læst ud af Gaarden, og nu kom ogsaa nok Koen sig. Han fik saa sine to Mark, og saa rejste han. Men den følgende Dag døde Koen, og saa var det let at se, hvoraf den var død. — Det hjalp nu alligevel ikke noget; Folk var den Gang saa overtroiske, at der intet Raad var for det.

Det var nu forresten slet ikke den eneste Gang, at Ole kom galt afsted med sin Klogskab. Jeg skal fortælle Dem en anden morsom Historie derom.

Der var i mine unge Dage en Mand, som hed

Per Kristensen, og som ejede en stor Bondegaard der henne i Nærheden af Slagelse. Det var en gammel Selvejergaard, og Ejerne der af Gaarden havde derfor ogsaa altid gjærne villet holde til med de store. Alligevel var dog Per Kristensen meget overtroisk. — Han var en meget svær Mand, for han drak en saa urimelig Mængde af gammelt Øl. Det laa nede i en stor, dyb Kjælder, som gik hen baade under hans Stue og Sovekammer, og der var mange af Tønderne her, sagde man, som var tyve Aar gamle og derover. Man fortalte, at den Dag, da hans eneste Datter blev døbt, lod han lægge tre Tønder stærkt Øl ned i Kjælderen, og de maattes ikke aabnes før Datterens Bryllup, hvad de nok heller ikke blev. — Denne Kjælder passede han altid selv. Ingen anden end han selv fik Lov til at komme der ned, og Nøglen til Kjælderen hængte, naar han var hjemme, altid inde over Hovedgærdet af hans Seng. — Gaardens Folk havde naturligvis nok haft Lyst til at faa noget mere af det gode gamle Øl; men det var kun om Høsten samt til Jul og Nytaar, at de fik „gammelt Øl med Pind i," og det var endda ikke meget.

Saa var det en Gang i Sommertiden, at Per og hans Kone var kjørte til Marked i Slagelse, og Karle og Piger var alene hjemme der i Gaarden. — Som Følge af at det var Markedsdag, og at Manden var borte, blev det ikke den Dag til noget videre med Arbejdet. — Karlene kom til at tale om det dejlige Øl nede i Kjælderen. Det vilde ikke have været saa galt, hvis de havde haft noget af det. — Siden talte de med Pigerne om det samme, og der var da en af disse, som vidste Besked med, at Kjældernøglen hængte inde i Mandens Seng; Per havde glemt at føre den

med sig, som han ellers altid plejede, naar han drog ud. Den yngste af Karlene, en Knægt paa 17—18 Aar, fik de saa overtalt til at gaa ned i Kjælderen med en stor rød Tudekande af Træ for at tappe den fuld fra en af de bedste Tønder, han kunde finde. Det gjorde da Knøsen ogsaa. Han fandt en stor gammel Tønde, som laa i en Krog allerinderst i Kjælderen, og her begyndte han at tappe løs. Just som han næsten havde faaet Kanden fuld, hørte han en Vogn, der kom rumlende ind i Gaarden. Han blev da saa forskrækket, — han troede, det var Manden, der kom hjem — saa han i en Fart fik Tappen i Tønden igjen og for op ad Trappen. Han fik Kjælderen lukket efter sig og skjulte saa Ølkanden inde under Køkkenbordet. Men det viste sig, at der ingen Fare var paa Færde; thi det var kun en Møllevogn, som var kommen ind i Gaarden. Han blev da udgrinet for sin Angest, og Karle og Piger gav sig i Lag med den store Ølkande. Det var meget gammelt og stærkt Øl; men naar der kom dygtig Sukker i, blev det ret velsmagende. Da en Timestid var gaaet, havde de næsten faaet Bugt med Kanden, og de var allerede blevne noget lystige. Nu vilde de have mere at drikke, og saa maatte Knægten igjen afsted ned i Kjælderen for paany at faa Kanden fyldt. Men han kom strax efter tilbage saa bleg som et Lig og med tom Kande; thi alt Ølket var løbet af Tønden og ud paa Gulvet I Skyndingen havde han ikke faaet Tappen sat rigtig fast i Tønden, og nu flød alt Ølket paa Gulvet. Det var en gal Historie. Pigerne begyndte at øse op fra Gulvet med Bakker og Sleve, og Karlene bar det saa op i Spande og slog det i Svinekulen i Bryggerset. Til sidst strøede de Sand der nede, fejede det ud over det vaade Gulv og gjorde al den Anstalt,

de kunde, for at de ikke skulde blive røbede. — En Gang vilde det vel nok blive opdaget, at Tønden var tom; men hvor var Ollet blevet af? — Det vilde til den Tid ikke være saa let at opdage.

Om Aftenen kom saa Manden hjem. Han hentede sig et Krus Øl i Kjælderen; men han opdagede ingen Ting. — Først næste Formiddag begyndte der en Komedie. Lige paa en Gang begyndte alle Gaardens Svin at hvine og hyle, saa det var en Gru. Nogle af dem sloges og bedes og var helt som galne, ja sprang op ad Væggene, fortalte man, medens andre laa som halvdøde. — Folkene forstod strax, at det var det stærke Øl, som gjorde Svinene gale. De frygtede for at blive røbede; men indbyrdes kunde de dog ikke lade være at more sig over det passerede. Per Kristensen mente, at Pigen havde glemt at give dem Æde og befalede derfor, at Trugene skuldes fyldes. — Men da blev det ti Fold værre. Der blev en Skrigen og Vrælen, saa det var knapt til at være i Gaarden, og da det havde varet en Tid, sank Svinene sammen og laa som døde. Nu tvivlede Peder Kristensen ikke paa, at Svinene jo maatte været forgjorte. Der var ingen Tid at spilde; han spændte strax for og kjørte efter Ole, som nok den Gang boede der i Egnen.

Ole kom da ogsaa til Gaarden, og han begyndte sine Undersøgelser for at finde Grunden til denne mærkelige Fremtoning. — Jo, erklærede han til sidst meget dybsindig, det var sikkert nok, at Svinene var forgjorte; der var „lagt ondt for dem" det gjaldt kun om at finde, hvor det onde laa skjult. Kunde man finde det, saa vilde Svinene ogsaa komme sig. — Han gik saa rundt i Gaarden og mumlede og sang, medens Karlene og Pigerne stak Hovederne sammen og

fniste. Hver Gang han gik forbi Døren til Svinehuset, gik han ligesom og snusede rundt; men saa rystede han paa Hovedet og gik igjen mumlende videre. Per Kristensen saa under alt dette til med stor Andagt, medens nogle af Svinene fremdeles vrælede af fuld Hals. Omsider standsede Ole foran Døren til Svinestalden, slog med sin Stok paa en Sten i Stenbroen og nikkede hen til Per Kristensen, som sad i Dagligstuevinduet ud mod Gaarden. „Her er det", bandede Ole. Her ligger Djævelskabet begravet". Han tog saa Stenen op og gav sig til at rode i Hullet... Jo, der var det! Triumferende holdt Ole et Hjorteben i Vejret. Det var lidt svedent i den ene Ende, saa det var jo tydeligt nok, at det var det, som havde Skylden.

Per tog Benet, svøbte det ind i en gammel Avis og lagde det ind i sit Chatol; men Svinene blev ved at hyle. „Ja," forklarede Ole, „se, det kommer jo af, at det onde endnu sidder dem i Kroppen; det vil vel tage en Dags Tid eller to, før det bliver helt drevet ud."

Saa fik Ole sin Specie og rejste igjen sin Vej, og da Svinene omsider havde faaet døjet alt det stærke Ol, saa tav de, og saa var ogsaa Forhexelsen forbi. En anden Sag var det, at Folkene selv ikke i Længden kunde tie med, hvorledes det var gaaet til, og Historien vakte da megen Morskab der paa Egnen.

Siden den Tid blev Ole i denne Egn kaldet „Svinedoktoren;" men det holdt han ikke af at høre, og siden var der ogsaa mange, som ikke længere troede paa ham."

„Ja," tilføjede gamle Karen, „den Gang var Ole Kodokter en farlig Karl; nu er det snart forbi med ham, og nu er da Folk heller ikke slet saa tossede, som de var den Gang."

Kommandantens Søn.

Fortælling

af

G. Betzonich.

Alle Vinduerne var oplyste i Kommandantens Etage, der var stort Selskab i den gamle Fæstnings Sale: Kommandanten fejrede sin eneste Søns, Otto Eduard von Hardens Udnævnelse til Officer, og hele den anselige Søkjøbstads Honoratiores var hans Gjæster paa Slottet. Man var midt i Talernes Række, Kommandanten selv havde Ordet. Han rakte sin Søn en Ring og sagde: „Det er en Arv fra dine Forfædre, min Søn, den vil bringe dig Lykke, det har den Led efter Led bragt din Slægt, det har den bragt mig, din Fader. Med den paa min Haand har jeg ført mit Fædrelands tapre Børn til en sejerrig Kamp mod en trefold stærkere Fjende, med den har jeg oplevet at se Danmark frelst og bevaret — den vil bringe dig Lykke!“

Kommandanten er en lille knudehaard Figur, der ved sin korte Hals, Parykkens toppede Form og Næsens karakteristiske Façon ikke er fri for at minde lidt om Paddehatten. Men som Hesten for Bondens Polv ved et forbirullende Posthorns Toner kan løfte sin Manke og faa Liv i de stive Ben ved at mindes den Tid, den var Remont, saaledes kom der et eget Liv over den gamle Soldat, naar han som nu blev sat i Bevægelse

af noget, der erindrede ham om svundne Dage, da han førte sine Tropper i Marken til Kamp og Sejer. Da han havde talt, tav han et Øjeblik og havde Taarer i Øjnene. Skjægget, der ellers med en Børstes umedgjørlige Stivhed, plumpt som en Palissade, dækkede hans Mund, fik noget gemytlig martialsk ved det lille Smil, som krusede hans Læber, i det han tilføjede: „Giv Ringen til din Brud, naar du møder en, som er dig lige i Stand og Kaar. Gud velsigne dig! Det er Lykken."

Selskabet var bevæget, kun Otto Eduard sad med attenaarig Blaserthed og saa livstræt ud. Hele denne Forsamling af gifte Damer og Herrer, alle disse Uniformer med Ordener paa Brystet — Amtmanden, Borgmesteren, Byfogden og Regimentskirurgen — kjedede ham, og i samme Øjeblik som Taflet hævedes, Gjæsterne spredtes og Lakajerne begyndte at bære Kaffe, Is og Likører omkring, benyttede han sig af det opstaaede Røre, slentrede gjennem de store Sale for ved den sidste Dør at glide ud i Forhallen, bag Lakajernes Ryg at trække en Plaid ned fra Knagen og snige sig ned ad Trappen. Der nede var alt i Bevægelse, Begblus brændte i Gaarden, for at Herskabskuskene kunde se at vende og kjøre bort, medens to grøntklædte Jægere af Fæstningens Garnison med stiv militær Anstand gjorde Honnør ved Indgangen. Otto Eduard listede sig ned over Slotsgaarden, forbi det højrøstede Mandskab i Vagtstuen og videre ud over den første Bro, ned mod Marketenderiets lille Have med sine Bede fulde af Grønkaal og Rødbeder. Et Vindu var aabnet i Stueetagen, et hvidt Gardin flagrede ud deraf, og som om det kunde være et aftalt Signal, styrede Otto Eduard hen der imod. Det var virkelig et Signal. Marke-

tenderens femtenaarige Datter Vibekka skjulte sig blus-sende inden for, angest ved det Vovespil, som hun havde indladt sig paa, men da han saa var kommen helt hen til hende og holdt hendes Hænder i sine, blev det paa en Gang baade bedre og værre, hun kunde ikke mere holde fast ved sin Angest, og jo mere hun mærkede, at hun glemte alt andet alene for at være lykkelig, desto ulykkeligere følte hun sig. Det var ganske vist ikke første Gang, de mødtes, men de havde aldrig før talt saa længe eller saaledes som i Aften. Og hvad var det saa, de talte om? Intet og dog saa meget. Han forekommer hende som en Gud, der fra sin Trone er stegen ned til hendes simple Hjem, en Gud, der vil føre hende bort med sig; men i det samme faar hun en Tanke — „Kommandanten!" hvisker hun skjælvende. „Om din Fader nu kom her forbi!" Den lykkelige Otto Eduard smiler, det klæder hende saa nydelig at være angest; men han beroliger hende dog. „Min Fader kommer ikke her," forsikrer han, „men din . . ." han faar ikke talt ud, da en Vogdugskaskjet og et smilende Ansigt, melet og fyldigt som en velnæret Bagermesters, i det samme bryder frem af Skyggen og stikker sig mellem det unge, besippede Par. Det er Marketenderen selv.

„Se, se! Herskabet kiger ned til os Smaafolk!" begynder han med febrilsk Høflighed. „Vil den unge Herre ikke gaa inden for?" Han slaar Døren op, og Otto Eduard forbløffet, ude af Stand til at be-herske Situationen, ser kun det melede Ansigt, som en Lygte med mat Glas lyse sig ind i Huset. De kommer ind i det lave Lokale, hvor til dagligt Brug Rekrutterne ellers sidder ved de skurede Borde og nyder deres Mælk eller Ærter. Marketenderen farer om i Stuen, lader

en Prop knalde mod Loftet og fylder to Glas, hvoraf han byder Parret hver sit.

„Vil De ikke selv drikke med?“ spørger Kommandantens Søn. Vibekkas Fader ryster paa Hovedet. „Der er en Orden med alt i Naturen“ — mener han, men pludselig kan den stakkels Mand ikke sige mere. Ryster til sin skikkelige Sjæls Dyb bryder han pludselig ud, med begge Hænder fortvivlet rakte mod Loftet og hulker:

„Hvilken Skam! Hvilken Sorg! Hvad vil Kommandanten sige, hvis han faar Nys om saadant noget? Jeg bliver smidt fra min Bestilling, han har min Velfærd i sin Haand.“

Otto Eduard retter sig, han faar et smukt Indfald. Vibekka har været hans lille Kjæreste gjennem alle Skoleaarene — han tager Lykkeringen og lægger den i hendes Haand.

„Du skal have den! Du er min Brud!“ siger han glad.

„Jeg vil bære den paa mit Bryst!“ svarer hun henrykt, og medens Parret meget sagte udveksler disse Strofer af deres unge Kjærligheds melodiøse Morgensang, staar den ulykkelige Marketender tvivlraadig og klør sig snart med den ene, snart med den anden Haand i sit graasprængte Haar. Han forsøger en svag Protest:

„Børn, Børn, husk dog paa Kommandanten, min Øvrighed.“

En stærk Hamren ude paa Døren jager dem alle tre hen i en Krog, hvor Lyset ikke naar dem. Marketenderen mander sig op og gaar ud.

Det er Kommandantens Havekarl i Liberi — man har i Aftenens Anledning taget alle Kræfter i Brug.

Otto Eduard slaar Plaiden op om Ørene og tiltræder sit Tilbagetog lidt forskrækket ved at opdage, at man ved, hvor man skal søge ham.

Dagen efter, da Marketenderen fredsommelig staar ude i sin Have og skærer Grønkaal af til Middagsmaden, hører han et drabeligt: „Hm, De der!“ og et barsk: „Marketender, kom hid!“

Det er Kommandanten, der har kaldt, ham selv, der staar ude paa Stien med Felthuen paa Snur, en tyk Stok i Haanden og Mousstachen saa stiv som en Hankats Rygbørster. Marketenderen springer pligtskyldigst over Roer og Kaal hen til Laagen. Synderens ydmyge Mine og frygtsomme Blik formilder den gamle Krigsmand lidt.

„Naa, naa, der er jo ingen Skade sket! Knægten har bekjendt Rub og Stub,“ buldrer han. „De leverer mig Ringen tilbage, saa er den Ting i Orden igjen.“

„Ringen —?“ Den rædselslagne Marketender gjør et frygtsomt Forsøg paa at se uvidende ud, men da Kommandantens korte Figur saa gjør en Drejning til venstre og en Drejning til højre, som for at tage Tilløb paa Stedet til et Spring over Hækken lige ind i Hovedet paa ham, sætter han i hastig Fart gjennem Døren ud i Køkkenet, hen til Skorstenen, hvor han kaster sig over den forfærdede Vibekka, der tror, han er gaaet fra Forstanden.

„Ringen! Ringen!“ stønner han. „Kommandanten selv er der ude for at hente den. Jeg sagde det nok — — jeg ulykkelige Mand! Jeg bliver smidt fra min Levevej ... saa kom dog med den og staa ikke der og ryst!“

Vibekka ryster ikke, — hendes Arme er krampagtig fast sluttede sammen korsvis over hendes Bryst,

hvor Kjærlighedsgaven er skjult, men det hjælper hende kun lidt. Faderen forsøger først gode Ord, saa vrister han den frem med sine egne Hænder, og uden at lade sig standse af hendes Hulken stamper han ud og leverer den til Kommandanten, der er saa naadig og ædelmodig at modtage den med en Spøg.

„Der har været en slem Gang i deres Bede, min gode Marketender," siger han. „Vær nu i godt Humør. For Fremtiden skal deres Salat og Rødkaalshoveder faa Lov til at staa i Fred."

Den brave Kommandant holdt Ord. Han lod ikke sin Søn være alene et eneste Øjeblik i de Dage, som forløb mellem Festaftenen med dens Opdagelse af det stakkels unge Pars Hemmelighed og hans Afrejse til Regimentet, hvorved han var ansat. I lukket Vogn rullede han afsted med ham ud af Slottet gjennem Byen ned til Havnen, hvor Dampskibet laa. De var komne lidt sent, der blev næppe Tid for ham til at se sig omkring, om hun var der; om Bord blev der ringet tredje Gang, Landgangsbrættet løftedes fra og — Otto Eduard maatte nøjes med at kaste et længselsfuldt Blik mod den gamle Fæstning og i Tanken sende hende sit Levvel. Kommandanten rullede fornøjet tilbage og gjengjældte i Forbigaaende Marketenderens dybe Hilsen saa stift, at den ængstelige Mand løb lige ind til sin Datter og besvor hende aldrig mere at nævne sin Elskers Navn eller tænke paa ham anderledes end som død og begravet.

Det første, Otto Eduard foretog sig efter at være kommen til sin Garnison og have meldt sig til Tjeneste, var at skrive til Vibekka. Han havde rigtignok som god Søn givet sin Fader det højtidelige Løfte ikke at gjøre det, men herpaa fandt han det nu ikke værd at

tænke længer. Den Gamle var imidlertid saa klog at forudse denne Mulighed og tog sine Forholdsregler; den stakkels Løjtnants billet doux kom tilbage i et Omslag fra Vibekkas Fader. Et Slags Boldspil paa langt Hold udviklede sig saa, idet Otto Eduard blev ved at skrive, haabende paa, at Tilfældet en Gang uformodet skulde bringe det i hendes Hænder, og Marketenderen lige saa ufortrøden blev ved at sende Projektilerne tilbage. Der gik et halvt Aars Tid paa denne Maade, saa fulgte to Begivenheder, der gjorde brat og afgjort Ende paa al Forbindelse mellem den gamle Fæstning og den unge Mand.

Hans Fader tog sin Afsked og flyttede, enlig som han var, ind til sin Søn i Hovedstaden og bragte den Efterretning med sig, at Marketenderens Vibekka havde haft Bryllup med en Spillemand Gottlob. Den gamle Kommandant holdt skarpt Udkig, da han meddelte sin Søn denne Nyhed, som det forekom ham, han hørte paa med største Sindsro. Kort Tid efter fik han dog til sin Overraskelse Bevis for, at det unge Hjerte havde været alvorligere saaret af denne lille Piges blaa Duesjne, end han nogensinde havde antaget. Den gamle Kommandant var ikke nogen dybsindig Psykolog, men saa meget vidste han dog, at et Menneske aldrig er stærkere udsat for at blive pludselig og heftig forelsket paa ny end netop i den Tid, da en ulykkelig Kjærligheds Skuffelse piner ham. Han kom derfor ikke med mindste Indvending, da Otto Eduard, kort efter at han havde faaet at vide, at Vibekka var bleven Madam Gottlob, bad om sin Faders Samtykke og Velsignelse til hans Forening med Frøken Emilie Krinkel. Medvirkende Grund til Kommandantens Medgjørlighed

kunde det jo rigtignok ogsaa tænkes, at Emilies Fader var Oberst.

Femten Aar er forløbne siden alt dette skete. Af dem har Otto Eduard og Emilie været forlovede i syv og gifte i otte Aar. Hun er en smuk, venlig Dame, med meget mørke Øjne og et noget indesluttet Væsen. Den gamle Kommandant er over al Maade indtaget i sin Svigerdatter, og hun tager imod hans Hyldest med et ejendommeligt, lidt vemodigt Henblik til Eduard, der aldrig er overdreven galant. Det unge Par lader i det hele taget til at være saa lykkeligt, som Mennesker, der kommer godt ud af det sammen, mest paa Grund af, at de intet væsenligt har at bebrejde hinanden. Deres Ægteskab er barnløst.

Den gamle Kommandant er ikke rigtig fornøjet med Forholdene. Han gjør sig ung og rask for de unges Skyld, er altid i Virksomhed, og fuld af hundrede Indfald holder han figurlig talt alle Døre paa Klem for at slippe Lykken ind, hvis hun skulde forvilde sig her hen. Men hans Møje er omsonst. Der er noget i Huset, der stadig voxer, frodig som Skarntyden af sin bitre Rod — det er den onde Stilhed mellem Hustru og Mand. Han kan ikke holde det ud, den gamle — her maa gjøres noget — han vil tale alvorlig med Sønnen, og en Aftenstund tager han ham ind i sit Kabinet.

„Otto Eduard" — begynder han, men Sønnen stopper ham strax med: „Jeg ved, hvad du vil sige, Fader!"

„Nej, det ved du slet ikke." — Han afbryder ham paa ny:

„Men hvad det saa er, Fader, jeg vil ikke tale om det alligevel."

„Vil du ikke tale mere med mig!" siger den gamle Kommandant konsterneret, men faar i det samme et af sine hundrede Glimt. „Det var bare et Spørgsmaal, om vi ikke skulde gjøre en lille Tur ud og se til gamle bekjendte — Slottet, Voldene, hvad? og de gamle Kanoner paa Flagbatteriet?"

Otto Eduard ser paa sin gamle, om det er Spøg eller Alvor. Saa siger han i Steden for Svar:

„Har du talt med Emilie om det?"

„Du har altsaa Lyst?"

„Hvis Emilie vil, ja."

Den gamle Kommandant skynder sig ud og banker paa hos sin Svigerdatter. Hun sidder ensom i sit Værelse, med Sykurven foran sig, Hagen mod Haanden og stirrer paa Fuglene, hun har i et Bur paa Bordet; de har saa travlt, de bygger Rede, de kvidrer. Hendes mørke Øjne tindrer, men det er tilbagetrængte Taarer, som giver dem Glans.

Da hun ser sin Svigerfader, gaar hun ham i Møde og rækker ham Haanden. Han kommer strax frem med sit Forslag, men er ubehændig og gjør hende ved sine forsigtige Udtryk opmærksom paa, at der er noget, han ikke siger, men som hun gjætter.

„Der er vel mange Minder at opfriske der. Min Mand har maaske en Ungdomselskede der nede."

„Aldeles ikke, paa ingen Maade!" forsikrer den gamle ivrig, men uoverlagt tilføjer han: „Hun blev gift længe før J."

Emilie er bleven meget bleg. „Jeg har altid følt, at der stod noget imellem Eduard og mig,"

siger hun sagte; „nu ved jeg altsaa, hvad det er. Erindringer om en Ungdoms Kjærlighed er det værste af alt — forbi, forbi! At vinde Sejer over Skygger staar ikke i menneskelig Magt."

„Men der er en Gud!" raaber den gamle Krigsmand saa højt, som om det er en hel Legion af onde Aander, han skal forjage. „Der er en almægtig Gud, kjære Barn, og han kan gjøre det, der for os synes plat umuligt."

Den paatænkte Tur bliver der intet af; Emilie vil ikke med, og den gamle Kommandant bliver hos sin Svigerdatter. Men Otto Eduard har faaet Lyst til at tage der ned og opfriske gamle Erindringer. Han har ikke været der en eneste Gang i alle de femten Aar.

Dampskibet er det samme, som den Gang førte ham og hans Bedrøvelse fra den lille By og til Hovedstaden, alting er uforandret det samme som den Gang, jo nærmere han kommer de kjendte Steder: Havnen med sit tjærede Bolværk — Lodsens Hus — den første snevre Gade — Torvet — Raadhuset med sine tre spidse Gavle — Exercerpladsen, og endelig Slottet med de udtørrede Grave omkring og de gamle Vindebroer med hundredaarig Rust paa Kjæder og Hejseværk.

Hans Stemning, da han er stegen i Land og langsomt gaar fremad mellem alt dette kjendte, er næsten ikke til at beskrive. Det er en uafladelig Svingning mellem graadbristende Vemod og kaade Drengeminders befriende Puft. Det er undertiden for ham, som om en sagte klingende Melodi lød ud fra hver af alle disse kjendte Kroge og Bugter, hvori Vejen krummer sig. Han er kommen tidlig om Morgenen, men højt op ad Dagen

er han endnu ikke færdig med at se sig omkring. Han har ikke spist, ikke talt med et Menneske endnu, siden han kom; bestandig som under et Slags forstenet Ro, beherskket af en dump, meningsløs Forventning om, at noget vil hænde ham og uopfordret bringe ham de Oplysninger, han ubevidst søger, falder det ham ikke ind at standse nogen med Spørgsmaal. Den Opmærksomhed, han som fremmed vækker i den lille Ravnekrog, gjør ham ogsaa tilbageholdende.

Med sænket Hoved, Hænderne sammenknyttede bag sig, taler han sagte med sig selv, medens han gaar. En Flok Drenge, der ligger og leger ved en Rendesten, slipper deres Papirsbaade, idet de faar Lyst til Løjer, og lister sig sagte efter den aparte Person. En af de dristigste rammer ham med sin Boldt midt i Ryggen. Da den fremmede Herre vender sig, men uden at gjøre dem noget, sigter den næste efter hans Felthue. Det lykkes, Huen triller hen ad Gaden, og med et Jubelskrig splittes Banden i vild Flugt til alle Sider.

Kommandantens Søn tager taalmodig Huen op og gaar videre, og de smaa Gavtyve er snart samlede igjen. Nu begynder de at marchere efter ham, nøjagtig med samme Fodskifte som han, under stadigt Akkompagnement af deres egne tilbagetrængte Latterkluk. En lille dumdristig Fyr kan han føle sig saa nær, at han rører ved ham med sit Sporehjul. Irriteret løfter han Armen og slaar et alvorligt Slag med Bagen af Haanden. I den forkerte Stilling har han ikke kunnet beregne dets Styrke, men han hører et Skrig og ser, da han vender sig, Drengen ligge som livløs paa Jorden, alle hans Skyldskamerater er som blæste bort om Gadehjørnet.

Han maa selv løfte Barnet op og bære ham saa langt, til han kan finde Folk, der vil hjælpe ham,

Han banker dog ikke paa den første Dør, han naar, der er noget i Situationen, som betager ham og bringer ham til at glemme alt andet for det ene: med disse smaa, korte Arme, som han har løftet op og lagt om sin Hals, med dette lille Ansigt saa nær ved sit føler han, at han aldrig nogensinde før har holdt et Barn i sine Arme.

Men nu dette Barn? Har han udslukt dets Liv? Angesten overvælder ham. Heldigvis faar han Øje paa en Dørplade med Paaskrift: „Natklokke til Lægen."

Han ringer paa den, skjønt det er højlys Dag endnu.

Drengen ligger, bestandig bevidstløs, paa Lægens Bord. Otto Eduard forklarer uden Udsmykning, hvordan det er gaaet til.

„De slog med den blotte Haand, — umuligt!" Lægen viser ham Blod i Drengens Haar tæt ved Tindingen.

Otto Eduard ser uvilkaarlig paa sin egen Haand. Lægen har Ret, — der sidder jo, funklende med sin kolde Sten, som et luende Øje, Faderens Gave, Lykkeringen. Ja, i Sandhed fortjener den at nævnes ved dette Navn efter alt, hvad den har bragt ham indtil nu fra den Stund, da han gav den som Fæstensring, for ussel og fej at lade den hente tilbage med Magt. Emilie har han aldrig villet skjænke den. Vibekka har baaret den paa sit Bryst den ene Nat. Det er hans Livs eneste Smule Hemmelighed med sig selv, at det er derfor han bærer den. Som en dæmonisk Magt gjør saaledes den forfærdelige Ring ham trolløs, hver Dag han lever, og det netop ved det, der ellers er det ædleste i Mennesket, Troskaben selv.

Hvorfor han kommer til at opgjøre dette Regnskab

med sig selv i dette Øjeblik og her, begriber han ikke, men forfærdet river han Ringen af sin Finger, som om den var et Kryb, og slynger den hen i Værelset.

Barnet slaar Øjnene op, som om Larmen har vækket det, forvildet ser det sig om, klynker: „Mo'er!" og beder om Vand.

Lægen ser nu, at han kjender Barnet. „Hans Fader," — begynder han, men ved at høre Faderen nævne, klares Drengens Hukommelse pludselig, han stikker i at græde og forsikre: „Det var ikke mig, de andre sagde, at jeg skulde!" Han vil rejse sig, men er for svag; og faar et Anfald af Krampe.

Otto Eduard er meget forskrækket, men Lægen beroliger ham med, at Drengen er svagelig, han har ofte haft ham i Kur, for nylig under en alvorlig Sygdom. „Men," slutter han, „er det ikke bedst, om De personlig gaar til Forældrene og taler med dem om det passerede. Sig dem, at der er ingen Fare, jeg skal besørge ham bragt hjem, naar han bliver saa vel, at han kan gaa. Vejen der ud er let for Dem at finde, det er det andet Hus til højre, naar de kommer paa Fæstningens Terræn."

„Marketenderens?"

„Ja, den gamle Kommandant havde lovet hans Moder, hvis hun skyndte sig at blive gift, inden han gik af, saa skulde hendes Mand blive Faderens Efterfølger i Embedet."

Otto Eduard gaar bort som i en Rus... Han skal gjense Vibekka efter saa mange Aars Forløb! Han er til Mode som en Forbryder, der skal stilles over for sit Offer, og midt i sin Sønderknuselse ser han gjennem Erindringens gyldne Skjær hendes dejlige blonde Haar, hendes søde Smil, hendes Øjne, naar

hun saa op til ham, som i denne sidste, uforglemmelige Nat, der saa ubarmhjærtig har skilt dem ad for hele Livet...

Men han kan ikke blive ved at gaa og drømme paa Vejen. Han er gaaet hurtig til, nu sagtner han sin Gang, da han kommer i Nærheden af Huset.

Der ligger det med sine gule Vægge uforandret som den Gang, selv Haven er den samme, Piletræerne ved Gærdet er blevne lidt mere knudrede, men Bedene staar endnu, som om det var den samme Kaal og Petersille, der voxede nu som sidst.

I Stuetagen staar et Vindu aabent; et hvidt Gardin flagrer ud deraf... den mellemliggende Tid synker ned i et Glemselssvælg; han staar stille lidt for at fatte sig.

Larmen af en Dør, som slaas op, en Flok Drenge, som render forbi ham og inde fra Huset en klagende Stemme, blandet med en anden, der bander og larmer, siger ham, at Banden har været hos Forældrene før han og fortalt dem, hvad der er sket. Han faar ikke tænkt ud, da et Fruentimmer med Shavlet kastet op over Hovedet, Sivsko og stort hvidt Lærredsforklæde styrter forvildet ud og begynder at løbe hen ad Stien, men altfor korpulent til at bevæge sig hurtig, ogsaa forhindret ved Sivskoene, indhentes hun af en Mandsperson, der lægger sin Arm om hendes Liv og med mange Eder, pudsig blandet med kjærlige Foreſtillinger, vil føre hende tilbage.

Kommandantens Søn træder til. Han er med et bleven ædru og fuldt vaagen, i det han formoder, at han i dette Par har Vibekka og hendes Spillemand for sig. Han tager heller ikke fejl.

Madam Gottlobs fyldige Ansigt viser ikke Spor

af Bevægelse, da han nævner sit Navn. Medens Otto Eduard er slagen af Skræk ved at se, hvorledes Tiden og Livet kan udviske et Menneskes Træk, og hvor ubarmhjærtig Dagene kan forvandle og ælde, forgrimme og udslette al Ungdommens Ynde, er hun alene optagen af det, der er hændet hendes Barn. Dueøjnenes Glans er udslukt, Kindens skære Roser er ranede; der er kommet Asters i Steden.

Der er dog noget skjønt ved denne skrækkelige Marketenderkone. Hun er saa fuldstændig behersket af sin Angest, af sin Kjærlighed til Barnet, af sin Iver for at komme til det, at denne sande og dybe Følelse giver hendes Skikkelse et Skjær af indre aandeligt Liv, som Køkkenets Røg og Dampen fra de store Kjedler forgjæves har prøvet at bortvejre.

Otto Eduard vælger at tale om Sagen med Manden. Denne viser sig, sine Eder til Trods, at være et meget stilfærdigt og medgjørligt Menneske. Saa snart han forstaar, hvorom Talen drejer sig, faar han med et energisk Tag Mutter sat ud ad Døren, og beroliget ved det, den fremmede siger, Doktoren har udtalt, at der ingen væsentlig Fare er for Drengen, byder han Otto Eduard ind i Salen, og de to begynder at tale om det beklagelige forefaldne. Spillemanden holder ikke med sin Søn. „Det er en uvorn Knægt, der har godt af alt, hvad han af den Slags rager sig til," mener han og bander svært. „Jh, men er det ikke," — udbryder han med ét saa fornøjet, som om han gjenkjendte en længe ventet god bekjendt —, „er det ikke Kommandantens Søn? Nu ser jeg det først," — Spillemanden bliver ganske rød i Hovedet af Glæde. „Vi taler om Dem saa tit,

Mutter og jeg," bliver han straalende ved, i det han bekræfter sine Ord ved at bande højt og dyrt paa, at det er sandt, hvad han siger. „Vi har saamænd kaldt begge Drengene op efter Dem, — det var nu min Ide, jeg syntes, saa havde hun det hele med et, for Herregud — ja, det er saamænd lige meget, hvem en Pige faar, en Greve eller en Spillemand, den hun holder af, eller en anden en. Det er dog aldrig os, der beholder hendes Hjerte, naar først Børnene kommer til. Det er nu min Livsbetragtning af Livet... Men det er sandt! De forstaar jo slet ikke, hvad jeg sidder her og væver om. Jo, Mutter har saamænd været sterbens forlibt i Dem, det Skind. Men fra Deres Side har der jo ikke været noget, De har aldrig saa meget som set til den Side, hun gik, al den Umage hun gjorde sig; det siger hun ærlig og redelig."

Otto Eduards Tanke irrer om efter et Holdepunkt, hvortil han kan fæste sin egen synkende Selvagtelse, men han finder intet; han bøjer sig skamfuld og beundrende. Hvor smukt, hvor fint følt, hvor hensynsfuldt har Vibekka ikke handlet! Hvor rørende er ikke det, han her maa sidde og høre!

Spillemanden rømmer sig, lidt generet af den Pavse, som opstaar.

„Ja, undskyld, at jeg griber en Pli," siger han beleven; „men De vil maaske gjærne bede Adios med min Kone inden De gaar? Og uden at vente paa Svar kalder han ud: „Vibekka!" Og da Vibekka kommer til Syne i Døren, braller han op, saa godmodig som støjende: „Mutter, ved du, hvem Herren er? Se rigtig paa ham — naada — Kommandantens Søn!"

Vibekka betragter den fremmede et Øjeblik —

hendes Ansigt røber intet af, hvad hun føler. Saa bevæger hendes Læber sig, hun siger:

„Herregud, hvor De er bleven gammel!"

Dyb Nat hviler over Huset, hvori den gamle Kommandant bor med sine Børn. Han og Svigerdatteren sidder i hver sin Stol. Ingen af dem vil gaa til Ro, før Eduard kommer hjem, ingen af dem ved, hvor han er taget hen — det vil sige, de aner det begge, men uden at ville sige den anden det. Han har været ude hele Dagen; han er taget afsted i Morges uden at sige et Ord om det til nogen af dem. Begge er tavse, kun Urets Slag, hver Gang der er gaaet en Time, afbryder Stilheden.

Saadan naar man Daggry. Lyset titter ind mellem Rullegardinet og Karmen. Emilie slukker Lampen, ruller op, breder et Tæppe over den gamle, der er faldet i Søvn, og lægger sig selv paa en Chaiselong. Silkepuden er vaad, da hun har holdt sin Kind til den et Øjeblik, men lidt efter slumrer hun ogsaa ind og glemmer sine Sorger.

Det er blevet højlys Dag der inde. Solstraalerne spiller hen ad Gulvtæppets livlige Farver. Ingen af de to vaagner ved, at Døren aabnes og Otto Eduard træder ind — Emilie hulker endnu i Søvne, om Munden dirrer et smerteligt Træk, og i de lange, mørke Øjenvipper glimrer en halvtørret Taare. Hendes Mand synker sagte paa Knæ — i det samme slaar hun Øjnene op og møder hans Blik fuldt af angerfuld Kjærlighed. Hun spørger ikke, hvordan det gaar til,

eller hvad der er sket, hun ved kun, at han er ved hendes Side, at han elsker hende.

Den gamle er vaagnet og ser forbavset de to i hinandens Arme, men faar som gammel Soldat hurtig sin Konduite. Han rejser sig og siger dæmpet, for at ikke hans Stemme skal skurre i den Stilhedens Harmoni, som han vover at bryde:

„Kan du huske, hvad jeg sagde dig i Aftes, mit Barn? Lykkens Døre gaar udad. Det kan ikke nytte, man trykker paa for at komme ind, det kan heller ikke nytte at staa Vagt — Lykken kjører ikke ad Kongevejen, — nej, den kan bedst lide at søge de sovende ... Det er Postbudet, som ringer paa, jeg kjender hans Ryk i Klokken."

Det er virkelig Postbudet med Brev til Otto Eduard — fra Lægen! hvad kan være hændet — Drengen er død —?

Han river Brevet til sig; der følger en Pakke med. Det er Ringen, han sender, den er funden paa Gulvet i Værelset. „Den lille Dreng," skriver Lægen, „løber allerede paa Gaden i Dag og lader sine Papirskibe sejle i Rendestenen."

Otto Eduard tager sin Kones Haand og sætter Ringen paa hendes Finger.

„Naa, har den saa ikke, som jeg sagde, bragt dig Lykke?" spørger den gamle Kommandant sjæleglad.

„Jo," svarer hans Søn, „og saa ufortjent!"

Hans Ingeborg.

Folkelivsbillede

af

S. Aarslev.

1. Konen gaar i Kirke, Manden i Værtshus.

Det var en Midsommerdag, et Par Timer efter borgerlig Middag. Thermometret viste 22 Grader i Skyggen, og Varmen drev dirrende hen ad den graaglinsende Stenbro og de mosgroede Tagsten. Paa Solsiden var Rullegardiner og Persienner nedrullede, og hele Byen havde et tomt, døsigt og yderst kjedeligt Udseende.

Det var Søndag, og Ringeren sad oppe i et af Kirketaarnets Glamhuller med Benene hængende ned ad Muren. Han ventede paa Slaget to, da skulde Malmets mægtige Toner runge ud over hele Byen for at kalde Folk til Gudstjeneste. Det var en af hans faa Fornøielser her fra sit ophøjede Sæde at se ud over Byens Tage og Skorstene, og han vidste her fra temmelig god Besked om Folks forskjellige Spisetid. Justitsraadens Skorsten begyndte nu at sende sine Røgsøjler op; her holdtes Middag Kl. 4, og der var nu lige tændt Ild. Fra Konsulens Ildsted væltede tykke, sorte Røgmasser ud; her brændtes Kul og holdtes

Middag Kl. 3. Fra de fleste Skorstenspiber steg kun en tynd, aftagende Røgsøjle op; Middagen var for længst forbi, og Pigerne var snart færdige med at vaske op.

Skjønt Jens Ringer ikke var særlig filosofisk anlagt, saa kom dog de samme Tanker stadig igjen, naar han som i Dag saa paa alle disse Røgsøjler. Han tænkte paa de forskjellige Livsforhold, Menneskene levede under ved disse forskjellige Arner. Han var for længe siden kommen til det Resultat, at, som Verden nu en Gang var indrettet, kunde det ikke være anderledes; men hvorfor den store Mester havde indrettet det saaledes, det stod for ham som et uløseligt Spørgsmaal. Han havde tit hørt Provsten der nede i Kirken tale om Tilfredshed og Nøjsomhed; men med et Levebrød som Provstens var det en let Sag at være tilfreds og fornøjet. Jens Ringer kunde nok have haft Lyst til at komme op ad en bedre Trappe end den, der førte op i Kirketaarnet; men han sluttede dog som oftest sin Tankekreds med den heldige og fornuftige Vending, at mange var daarligere stillede end han.

Et Par Drenge spillede Klink paa Kirkemuren. Kirkebesøgende skraaede over Torvet, nogle kom trampende og nogle slæbende, enkelte listende og andre trippende. Lise Kirkekone lukkede op for dem alle og fik omtrent den samme Forsikring af alle: „Det er varmt i Dag, Lise," en følelig Kjendsgjerning, som hun ikke fandt sig beføjet til at benægte, især da hun i fuldt Maal havde arvet den middelalderlige katholske Kirkeførhed og som Følge heraf følte ikke saa lidt Besvær af Varmen. Den gamle Kirkens Tjener skred nu i Præsteklædning over Torvet. De forbigaaende blottede deres Hoveder, Ringeren trak Benene til sig.

og Drengene smuttede om Hjørnet, men stak dog snart igjen Hovederne frem for at se, om Faren var forbi, saa de kunde fortsætte deres Spil.

Lidt nede i Byen ad Strandkvarteret til stod i en af Sidegaderne uden for Indgangsdøren af et lille Hus en yngre Kone. Hun var iført en tarvelig, men pæn og klædelig Dragt. Salmebogen og Lommetørklædet holdt hun i Haanden. Under den bredskyggede Straahat saa man et fyldigt, lysebrunt Haar og et Par melankolske Øjne. Om Munden laa et Træk, der tydede paa Bestemthed, for ikke at sige Bitterhed. Det var et Mærke, som tidlig Erfaringer havde sat.

Foran hende stod, lænet til Dørkarmen, en høj, før og bredskuldret Mand, iført et Par blaa Lærreds Benklæder og en loshængende tærnet Bomuldstrøje. Over Panden laa et mørkt, lidt filtret Haar, og betragtede man ham nøjere, saa man ind i et noget lasket Ansigt med et Par sløve Øjne og en noget rubinrød Næsedup. Der laa udbredt et Præg af Dorskhed og Dvaskhed over hele Personen.

De to var Mand og Hustru.

Ingeborg tog et Tag i sin Mands Arm: „Aa Hans, følg nu med ind at faa dit sorte Tøj paa og gaa med mig i Kirke; jeg vil nu gjærne have dig med."

„Lad mig nu have Fred, Ingeborg. Jeg er ikke skikket til at komme i Kirke."

„Snak Hans, det er enhver skikket til, og du trænger haardt til at faa et Guds Ord at høre. Gaa nu pænt med mig, og saa gaar vi siden en Tur, indtil lille Kristian kommer hjem fra Brolæggerens."

Manden gav et Ryk: „Slip mig, Ingeborg. Jeg

vil nu have min Middagslur, saa kan du siden fortælle mig, hvad Provsten sagde."

Ingeborg lod Armen synke: „Men jeg tør ikke gaa fra dig, Hans. Lover du mig bestemt at blive hjemme, til jeg kommer tilbage?"

„Naturligvis bliver jeg hjemme; jeg har jo sagt dig, at jeg vil sove. Gaa nu."

Der var intet Udkomme med Hans i Dag, og med et Suk gik Ingeborg i Kirke.

Lidt efter blev en Gadedørsnøgle rakt ind ad Vinduet til Naboen, og man saa Hans daske ned ad Strandgaden i Bomuldstrøjen og de gamle Lærreds Benklæder med det ny Bagstykke.

Da han kom til Hjørnet af en Tvergyde — Pottegyden — standsede han og saa over mod den lige over for liggende Tømmerplads. Nu ringede det sammen til Gudstjeneste, og hans højre Haand gjorde uvilkaarlig en Bevægelse, som om den vilde have taget den brune Straahat af; men paa Halvvejen sank den igjen ned. Han blev staaende stille, Klokkernes Klang gav Gjenlyd i hans Indre, og der var paa Bunden af hans Sjæl Følelser, som ved denne Ringen kom i en Bevægelse, der generede ham. Endnu noget efter, at Klokkeringningen var ophørt, stod han stille; men pludselig rev han sig løs, gav et Signal over mod Tømmerpladsen og drev ind i Pottegyden til et bekjendt Værtshus.

2. Et Par Staldbrødre.

Lidt efter at Hans Ingeborg — Tilnavnet havde han efter sin Hustru — havde givet Signal over mod Tømmerpladsen, rørte der sig noget ovre

mellem Brædestablerne, og endelig kravlede et Par levende Væsener frem.

Den ene af disse var en lav, duknakket, fedtet og sortsmudset Skikkelse. Han havde et Par løjerlig stikkende, kulrandede Natmandsøjne, og hans Fødder var forvarede i et Par store Tøjsko. Hans Hustru ernærede sig og Børnene ved at sy saadanne, og hun holdt ham gratis med dette Fodtøj, hvori hans daarlige Fødder med de ømme Ligtorne befandt sig vel, og der skulde megen Regn eller Sne til at drive ham af Tøjskoene. Paa Grund af denne Fodbeklædning, der gav ham en vis lydløs Færd, var han i Byen almindelig bekjendt under Navnet Sjokke. Hans nærmeste Venner kaldte ham Stoffer; men paa Valglisten stod han benævnt Kristoffer Jensen, og han var ikke lidt stolt, naar man paa Valgdagen søgte hans Bistand for at faa Kjøbstadkandidaten sat igjennem. Han fik da en Følelse af, at han var „Borjer" i Staten.

Den anden Skikkelse var lidt højere med temmelig skarpe Ansigtstræk og et noget melankolsk og lidende Udtryk. Han havde en islandsk Trøje hængende uknappet om Livet og paa Hovedet en laadden Kabus, som han gik med baade Vinter og Sommer, og dog kaldte Folk ham Per Hat.

Per var, som saa mangen anden, kommen meget uskyldig til sit Kjendingsnavn. Han havde en Søster, der døde, og til hendes Jordefærd maatte Per have Kistetlæderne frem. Han fik da sit Badmelstøj op og Lavendlerne pillet af det, og den høje, sorte Hat kom ogsaa frem. Denne var anskaffet, da han skulde staa Brudgom, og gjorde siden kun Tjeneste ved Begravelser. Det følger af sig selv, at den afdødes Gravøl blev drukket til ud paa Natten; men næste Morgen skulde

Per tørne lidt tidlig ud for at arbejde ved en Kullosning. Han fik hurtig sin daglige Habit paa undtagen Kabudsen; denne var ikke til at finde. Han maatte da tage Begravelseshatten paa og mødte til Kullosning med store Træsko, de sædvanlige Lærreds Benklæder, den islandske Trøje og dertil den høje, bredskyggede og laadne, sortbrune Lighat. Han fik øjeblikkelig Navnet Per Hat, og, skjønt han aldrig siden brugte Hatten, beholdt han dog Navnet.

Disse to Personer havde nu, som saa ofte, faaet deres Middagslur mellem Brædderstablerne. De gabede, strakte Armene ud og rettede Benene. Sjokke fiskede en Pægleflaske op af Buxefikken, tog sig en forsvarlig Opstrammer, langede saa Lærken til Per, der tog sig en dito, hvorefter Flasken igjen gled ned i Stoffers Lomme: Per Hat tog derefter sin Skraatobak op, satte sin Regl som Stopper for Sjokkes Bideredskaber, lod denne tage den første Bid, selv tog han den næste og stak Resten igjen i Vestelommen.

3. Værtshuset „Kanonen".

Fra Torvet gik Strandgaden i en lille Bue ned til Havnen, og fra denne Gade gik Pottegyden i en skraa Linie ud til Strandvejen og adskilte et kun til Dels bebygget Kvarter, „Trekanten", fra den øvrige Del af Byen. Ud til Strandgaden laa et bekjendt Beværtningssted „Tordenskjolds Kahyt". Paa Hjørnet ud til Havnen averterede et blaat Skilt, at her var „Kolonial- og Somandshandel", og ud til Strandsiden laa et berygtet Værtshus, der kaldtes „Saxen". Her var saaledes i visse Retninger sørget ret godt for Søfolks Behov.

Pottegyden, der dannede Grundlinien for „Trekanten", havde faaet sit Navn af, at et Par Vestjyder med deres hornede Forspand havde i Mands Minde haft Tilhold her hos en Smaakjører, og man saa jævnlig en fraspændt Vogn med Lyngkoste og Jydepotter staa her i Gyden.

I Pottegyden laa spredt nogle Huse, og paa Trekantens Side laa et meget gammelt Værtshus, der gjennem flere Slægtled havde været kjendt under Navnet „Kanonen". Beværtningen var i Kjælderen, og Indgangen her til var gjennem en fremstaaende, rund Kjælderhals, der havde nogen Lighed med en Kanonmunding, og heraf havde vel Stedet faaet sit Navn. I „Kanonen" var en temmelig stor Gjæstestue, et mindre Rum bag ved var til Afbenyttelse for særlig begunstigede Gjæster. Her var overalt meget lavt til Loftet og stedse, trods al Udluftning og Lavendelrøgelse, en kvalmende Dunst af Kaffepunsch og daarlig Tobak. Gjæsterne hørte i Reglen til de ældre, det var Sjovere, Fiskere, Daglejere og enkelte rejsende Haandværkssvende, der fik Natteherberg i det indre Gjæsterums Slagbænk.

Her havde Kanon-Mads i mange Aar drukket „til Pæls" med sine Gjæster, her havde han pint og pryglet sin Kone ihjel og endelig drukket sig selv ihjel, og hans Datter Ane havde da overtaget Beværtningen.

Kanon-Ane var nu i de 50. Hun var en undersætsig, stærkt bygget Kvinde med skarpe Ansigtstræk, sammenknebne kolde Læber og smaa stikkende Øjne, og Haartotterne, der stak frem under den spidspullede Sirtses Hue, var stærkt graasprængte. Hun var, som man sagde om hende, „et mandhaftigt Fruentimmer", og hun kunde, naar det skulde være, stikke en Snaps under Livstykket. Hun brugte kun faa, men syndige

Ord. Kom der Klammeri mellem Gjæsterne, fo'r hun hen, slog i Bordet for dem og raabte: „Stille i Geledderne, her er jeg Kommandant!" eller hun greb i Kraven paa Urostifterne med et hvast: „Forliges, eller skrup af!" Et saadant Udfald af hende var i Reglen nok til at bringe Ro eller til at indlede en fredelig Underhandling med hende som Mægler. Der var noget haardt i hendes Bevægelser, Ord, Tankegang og hele Væsen. Det var den haarde Levevej, der havde hærdet hende.

Ane havde dog i sin Tid været tilgængelig for blidere Følelser, og hun havde givet sig dem i Vold, men kun høstet Skuffelse, Skam og Skjændsel, og der havde siden den Tid indædt sig en bitter Følelse mod det andet Kjøn hos hende. Hun havde ogsaa lige fra den Tid, hun kunde skjønne, været Vidne til Mændenes Daarskaber og dybe Fornedrelse. Hun kunde ikke tænke sig nogen anden Levevej end den, hun sad i, og hun opfyldte sine Pligter som Værtinde, om hun end i sit Hjærte nærede Foragt for de fleste af sine Stamgjæster. Siden hun vaagnede op af sine Ungdomssværmerier, havde hun haft strænge Principer over for sit Kjøns Ære, og da en Stamgjæst en Gang foreslog hende at udvide Forretningen med at holde en eller to „Lokkeduer," fo'r hun paa ham som en Tiger med de Ord: „Drikke, spille Kort og vrøvle, det kan han faa Lov til her. Vil han derimod fjase med Fruentimmer, saa herut og om i Saxen med ham."

Som Medhjælperske i Forretningen havde Kanon-Ane en Søsterdatter, Mette, der efter Faderen kaldtes Skramlemette. Hun havde i sin Tid været en ualmindelig Skjønhed, men var langt fra bleven opdraget i Tugt og Ære, og næppe var hun konfirmeret, førend

hun gled ned ad en Skraaplan, hvor hun, efter at have gjennemløbet adskillige Stadier, til sidst bundede i Elendighed. Omsider forsvandt hun fra Byen og var borte en Del Aar, indtil man en skjøn Dag saa hende dukke op i „Kanonen" under Moster Anes Beskyttelse. Hun var endnu ikke ude af Trediverne — men hvor var hun forandret! Den slanke og smidige Figur var bleven før og uformelig, det fint formede, yndefulde Ansigt med det friske Rosenskjær, det melankolske, noget sværmeriske Udtryk og de drømmende, blaa Øjne var blevet graagult, rynket og furet — og i de store, blaasorte Øjenhuller laa et Par bleggraa, matte Øjne. Af de lange, brune Fletninger var kun forpjuskede Rester tilbage, og hendes Stemme var bleven skarp og skrattende. Nej, Skramlemette var ikke længer nogen Lokkedue, hun var snarere et Fugleskræmsel. Hun gik stille omkring, talte kun lidt og lo aldrig. Synd, Sorg og Anger over et ødelagt Liv havde sønderknust al hendes Livsglæde. „Kanonen" var dog, trods det væmmelige Drikkeri, den afskyelige Banden og gemene Raahed, et fredeligt Asyl for hende, og hun var Mosteren en flink og tro Medhjælperske.

4. Hans falder i Canker i „Kanonen".

Da Hans Ingeborg kom ind i „Kanonen", sad der et Par Gjæster ved en Snaps og et Glas Øl i den forreste Stue.

„Sin got, I gamle Drenge," sagde Hans og gik videre ind i det indre Rum. Her kom Mette nu ind, viskede Bordet af og tog Kortene ned fra Hylden. Om Formiddagen havde hun pudset de gamle, smudsige Kort lidt af med en Tælleklud.

„Hille den, hvor de er fine, du har nok pudset A=B=C=en op, Mette?"

„Det er jo Søndag i Dag, Hans."

„Ja, derfor vil vi ogsaa højtideligholde den ved et Slag Kort."

„I kunde maaske dog nok holde Søndag paa en bedre Maade, Hans."

Mette gik, og Hans gav sig til at blande Kortene. Hans Tanker var nu igjen blevne ledede hen i en Retning, som han ikke rigtig syntes om, og inden han ret vidste af det, drog Erindringerne om adskillige Stadier i hans Liv sig ind i hans Tankekreds.

Hans havde saa ofte fortalt sine Svirebrødre, at hans Moder havde flasket ham op, og hun bar Ansvaret for hans Tilbøjelighed til at suge sin Næring af Flasken, han havde kun forandret dens Indhold. Han vidste imidlertid nok, at hans Moders Flaske ingen Skyld havde i hans Fordærvelse; men at hans Fader derimod ikke var ganske uskyldig heri.

Naar Faderen, Niels Fisker, om Aftenen kom i Land efter at have røgtet sit Bundgarn, var det altid Drengens Fornøjelse at løbe ned og vente paa ham ved Baadebroen, og naar Niels var færdig med sin Baad, gik Hjemvejen gjennem Pottegyden. Niels Fisker var ikke fordrukken; men en Opstrammer efter Søturen kunde han jo nok trænge til, og han gled derfor i Reglen ned gjennem „Kanonmundingen". Opstrammeren bestod i et Par Kaffepunsche eller, naar han havde meget travlt, et Par tørre Snapse; men altid levnede han en „Slat" til Drengen, og naar nogen fandt sig besøjet til at ytre Tvivl om, hvorvidt Barnet havde godt af disse Slatter, forsikrede Niels: „Aa, det har

Knægten skam ingen Skade af; tvertimod det varmer og liver Fyren op."

Han var altsaa vant til fra Barn af at komme her i „Kanonen" og havde faaet tidlig Smag for de Nydelser, saadanne Steder har at byde. Niels Fisker blev rigtignok noget forskrækket, da han senere opdagede, at Drengen i Smug besøgte hans Brændevinsflaske; dog det mente han, at han nok skulde sætte en Pind for. Men der kom noget, der blev endnu værre.

Hans havde aftalt med to andre Kammerater, at de Dagen efter deres Konfirmation, den første Dag de skulde føle sig som Karle, vilde indvie denne deres Ungdom med et „stille Sold" ude i Hyby Krat. Pengene dertil blev skillingede sammen, og Brændevinen kjøbt, og selve Soldet løb ret heldig af; men Efterspillet fik en bedrøvelig Ende.

Drengene blev naturligvis alle tre berusede. Men Aftalen var, at man skulde liste sig hjem hver til sit, foregive Hovedpine og se at komme i Seng uden nærmere Forhør eller Eftersyn. Men Skæbnen gik dem her imod, og det var i Skikkelse af en Flok Kammerater, der strax saa deres Tilstand og naturligvis ikke vilde lade en saa fristende Lejlighed til Løjer slippe sig af Hænderne. Paa Grund af de tre unge Herrers utilregnelige Tilstand blev Løjerne snart til Slagsmaal, saa at en Mængde Folk, ja endog Politibetjentene kom til, og nu blev Historien bekjendt over hele Byen.

Selve Begivenheden blev udklædt i Rygtets brogede Dragt og maatte passere rundt i Kjælder, Stue og paa Kvist. Det var en Skandale af en saa sjælden Art, at den i lang Tid kunde tjene til Underholdning. Præsten nægtede paa det bestemteste at tage de tre

Syndere til Alters den paafølgende Fredag sammen med de øvrige Konfirmander. Først to Maaneder efter, og efter at baade Forældrene og Børnene havde haft en alvorlig Time hos Præsten, tog denne alle tre Familier til Alters. Drengene blev derefter satte i Tjeneste forskjellige Steder paa Landet, og nu skiltes deres Veje for mange Aar.

For øvrigt havde Følgerne af Soldet i Hyby Krat gjort et stærkt Indtryk ikke blot paa Forældrene, men ogsaa paa Drengene og især paa Hans, der skjønt han havde været Anfører, dog havde bedre Følelser i sit Hjærte. Nu kom det gode for en Tid frem i Hans, og til daglig Dags blev der aldrig budt ham spirituøse Drikke. Imidlertid var der ved Lejlighed altid baade Karle og Mænd, der for at faa Løjer var meget villige til at beværte Drengen, saa snart de mærkede, at han var „en Gut, der nok kunde døje Mosten."

Hans slap dog nogenlunde over de første Ungdomsaar; men efter som han voxede til og fik mere personlig Frihed og Raadighed, blev det lettere for ham at forskaffe sig berusende Drikke, og han modstod heller ikke Fristelsen.

Omsider kom den Tid, da Hans skulde til Session. De unge Mænd, der saa ofte har sunget om den Ære, det er at tjene sit Fædreland, det gamle Danmark, med Sværd ved Lænd, plejer paa den Dag, da de udvælges til denne Hæder, at nedværdige sig selv og den Tjeneste, de udtoges til, ved at drikke sig fulde, og man ser da disse vordende Fædrelandsforsvarere rave og dejse om i Gaderne med højrøstede Eder, raa Tale og Skrig. Det var derfor ikke saa særdeles paafaldende, at Hans indviede sin Værdighed som vordende Soldat ved at blive kjørt hjem i en døddrukken Tilstand.

Hans kom saa til Garnisonsbyen. Her skulde han nu selv til at sørge for sin Forplejning, og han fik sig da et lille Hjørneskab til „Fetalje". Men i dette Skab blev der ogsaa gjemt en Brændevinsflaske, og fra den Tid af, at han blev Selvejer af Flasken, blev han mere og mere forfalden. Som Soldat maatte han tage sig i Agt, og det gjorde han, men blev dog et Par Gange straffet for Drukkenskab.

Da Hans blev permitteret fra Soldatertjenesten, tog han tilbage i sin tidligere Tjeneste. Hans var en ret dygtig Arbejder, og som saadan til en vis Grad afholdt og respekteret. Hans Drikfældighed tiltog dog i de følgende Aar i den Grad, at hans Husbond maatte gjøre Alvor af at opsige ham. Hans tog saa tilbage til sin Fødeby og blev Gaardskarl hos en Kjøbmand Møller.

Her mødte han igjen sine to Kammerater fra Hyby Krat i Skikkelse af Per Hat og Sjokke.

Per Hat havde giftet sig saa tidlig, Loven tilstedte det; men Barnedaaben var endda kommen førend Brylluppet, og hans to Pigebørn løb allerede rask til Vejrs. Med Hensyn til Drikfældighed, da holdt han sig til daglig Dags nogenlunde oven Vande; men ved Lejlighed gik han til Bunds, og den nærmeste Følge af en saadan Dukkert var en ustyrlig Galskab, der især gik ud over hans Kone.

Sjokke sad ogsaa med Kone og Smaabørn; men han var allerede en ussel Pjalt og helt forfalden.

Det laa nu nær at frygte, at Lejligheden snart vilde drage Hans til Bunds i Drikkelasten; men dette skete dog ikke strax. Alle hans Barndomsminder kom nu frem, da han drog ind i sin Fødeby, og vakte de bedre Følelser i hans Sjæl. Mindet fra Hyby Krat,

der nu ogsaa stod levende for ham, var ikke noget lysteligt og lokkende Billed. Sjokkes sørgelige Tilstand havde ogsaa noget afskrækkende ved sig. Tilmed havde Kjøbmand Møller modtaget ham med en saa skrap Tiltale, at han følte, at hans Ophold her vilde bero paa Vedrueligheð. Men: „Naturam furca pellas ex, hun kommer dog igjen den Hex," og hans syndige Natur stak jævnlig Hovedet op og fik ikke saa sjælden Bugt med ham. Imidlertid indtraf der noget, der greb ind i hele hans Livsforhold.

Kjøbmand Møllers fik en ny Pige fra Landet — det var Ingeborg. Hans kjendte kun lidt til hende, men vidste dog, at hun havde en lille Dreng i Pleje i Nærheden af Byen. Dette havde hun ogsaa selv sagt Fru Møller.

Ingeborg var en slank Skikkelse og havde et tækkeligt Ydre. Hun var en alvorlig og stilfærdig Pige, der ved nærmere Bekjendtskab blev almindelig afholdt; men særlig tiltrak hun sig Hans' hele Opmærksomhed. Den gamle Ungkarl, der nu i mange Aar — af og til med Held, men alt for ofte med Uheld — havde kæmpet med Brændevinsflasken, blev aldeles forelsket. Denne Følelse, hvoraf han tidligere kun havde haft et Par mindre Anfald, havde nu grebet ham fat for ramme Alvor, saa at han foreløbig opsagde sin Tjeneste hos Bachus og gav sig den lille Kjærlighedsgud aldeles i Vold.

Det var ikke blot Ingeborgs Ydre, der tiltrak ham; men han havde en Fornemmelse af, at hun, der var modnet til en fast Karakter, havde det, han manglede, og at han ikke kunde redde sig fra Undergang uden at have en Støtte.

Hans naaede sit Maal, Ingeborg blev hans Hustru,

han havde paataget sig Faderpligter over for hendes lille Dreng, og i deres tarvelige Hjem havde de nu alle tre levet lykkelig sammen i flere Maaneder, og nu sad han her igjen. Nej, det var ikke saa lige saadan. . . .

Medens Erindringerne om de i det foregaaende fortalte Begivenheder jagende var gledne gjennem hans Tanker, var Kortene blevne lagte paa Bordet, og det store Hoved lagt til Støtte i Hænderne. De sidste Dages Begivenheder stod nu for ham i en mindre tiltalende Belysning, end da han forlod sit Hjem.

Per Hat havde giftet sig anden Gang, levede under ulykkelige huslige Forhold og var derfor bleven en jævnlig Kanongjæst. Hans havde fornyet sit Bekjendtskab med ham og Sjokke og havde før sit Bryllup været flere Gange i „Kanonen", men dog som Undtagelser fra sin daglige Levevis.

Da Hans i Fredags Aftes vilde gaa hjem fra Møllers, stod der imidlertid en lille, fortsmudset Skikkelse lænet op til Portstolpen, og Skikkelsen stak sin Arm ind under Hans's og vilde dreje ham om i en anden Gade.

„Nej, slip mig, Stoffer; Ingeborg venter hjemme med Maden".

„Ingeborg, Passiar Hans, jeg synes, at nu, da du har kurret for hende i næsten et halvt Aar, kan du trænge til at komme mellem andre Folk og faa lidt frisk Luft. Er det Meningen med Giftermaal, at vi altid skal hænge i Skjørterne paa Kjællingen, saa skulde da Fanden gifte sig. Nej, ser du, Per venter nere i „Kanonen", nu gaar vi der ner og slar vos en lille Basseralle, naturligvis til Maade, som

noble Folk, og saa gaar vi bag efter hjem som pæne Ægtemænd til voreses Madammer."

„Jeg skal komme ned en anden Aften; i Aften kan jeg ikke."

„En anden Aften, naar du faar spurgt din Madam om Lov. Nej Hans, ved du hvad, da hun fik den store Dreng der hjemme, spurgte hun nok inte om din Tilladelse. Skulde du være en raadden Nathue, at du skulde spørre hinner, om du maa drikke en Kaffepunsch i al Tugt og Ære. Nej, den kan jeg inte bytte, Hans."

„Jeg vil en Gang for alle sige dig, Stoffer, at de Sager ikke rager dig."

„Bevares nej, jeg har s'gu osse mer end nok i mine egne. Men vær nu ingen Bogfink, Hans, blot et Par gemytlige Omgange — denne Vej med Sølvtøjet," og den lille sorte Stoffer trak af med den store, legemlig stærke, men aandelig svage Mand.

Det blev imidlertid en stor „Basseralle," der blev slaaet denne Aften i „Kanonen," og da Hans var i den mest passende Stemning, aflokkede Sjokke ham et højtideligt Løfte om at møde næste Aften Kl. $7^1/_4$.

Da Hans forlod „Kanonen", var han aldeles beruset, og det var en temmelig ubehagelig Fremtoning, da han traadte ind i sin Stue. Ingeborg slog Hænderne sammen. „Men Gud fri og bevar os, hvorledes er det dog, du ser ud — og jeg ventede med en god Aftensmad paa dig — —."

„Nej ..... Tak, ... Madam, inte sulten, lallede Hans."

Her var intet andet at gjøre end at faa ham i Seng og vente med nærmere Forklaring til næste Dag. Men da narrede Hans hende. Da han Lørdag Morgen

havde drukket sin Kaffe og frygtede, at Forhøret mulig kunde begynde, bad han om en lille extra Taar, og medens Ingeborg i god Tro gik at skjænke denne, luskede han bort.

Kl. 7 om Aftenen mødte Sjokke for en Sikkerheds Skyld ved Møllers Port, og Hans fulgte lidt nølende med ham til „Kanonen". Denne Aften blev der spillet mere og drukket mindre end den foregaaende. Sjokke fulgte Hans til Døren og søgte ved Afskeden at „stroppe" ham lidt op.

„Nu barensten ingen Knixer for Madammen. Hold blot Ørerne stive og bliver hun nærgaaendes, saa giv hinner det glatte Lag, dette herre med Drengen — og saa tab inte Kondervitterne. Saa sender du i Morgen Drengen i By og Mutter i Kirke og giver Signal Kl. 2."

„Kl. 2," et Haandslag, og de skiltes.

Hans strammede sig op og traadte ind i Stuen. Han havde beredt sig paa en „bøs" Tiltale til Ingeborg; men da han saa, at hun havde grædt, aad han Tiltalen i sig igjen. Hun kom stille og alvorlig hen imod ham, rakte ham begge sine Hænder og sagde: „Hør min Ven, nu har jeg vist Ret til at forlange Svar paa et Spørgsmaal. Hvor har du været i Aften og i Aftes?"

„I Kanonen," svarede han lidt mut.

„I Kanonen."

„Ja, skal jeg kanskesens altid sidde her og kukkelure hos dig og din Dreng?"

„Hans, hvad var det, du lovede mig, for at faa mig til at tage her ind som din Kone?"

„Aa, for en Gangs Skyld. Loven er ærlig; men Holden er s'gu besværlig. Ser du, min Tøs . . .,"

og han begyndte med nogle gramsende Kjærtegn. Men Ingeborg rev sig løs, i det hun uvilkaarlig udbrød: „Slip mig Hans; du stinker jo af Kaffepunsch og Tobak."

„Hvad behager, gjør du Ophævelser?" Han erindrede sig Stoffers Undervisning og sagde med irriterende Spydighed: „Du har nok ikke altid været saa knibsk."

„Du er ond i Aften, Hans, og jeg vil derfor helst tie," sagde hun dybt bedrøvet.

„Det tjener dig nok ogsaa bedst."

Dog, da han saa hendes Taarer, glemte han Sjokkes Lærdom og forklarede hende uden nærmere Spørgen, hvorledes han var trukken med i „Kanonen."

I Dag — det maatte han vedgaa for sig selv — var han gaaet frivillig her ned.

Han havde givet Stoffer sit Løfte.

Stoffer? — men Ingeborg havde han skammelig narret. Hun fik jo ogsaa hans Løfte og var i god Tro til ham gaaet i Kirke. — — Han kunde maaske endnu . . .

I det samme gled Per Hat og Stoffer ned gjennem „Kanonmundingen", og Hans gav sig ivrig til at blande Kortene.

5. Ingeborg falder i Tanker i Kirken.

Ingeborg havde ikke Ro og Andagt i Kirken. Hun søgte at betvinge sin Uro og tro paa Hans; men hun kunde ikke slippe den lønlige Frygt, at han narrede hende.

Da den gamle Provst oplæste Texten om det fortabte Faar, var det, som om Evangeliets simple Ord bragte hende fuld Klarhed over den store Forpligtelse, hun havde paataget sig. Hun hørte ikke meget af

Prædiken; alt samlede sig for hende i ét: du maa redde ham — og før hun vidste af det, faldt hun helt hen i Tanker og hendes Forhold til Hans fra deres første Bekjendtskab af gled drømmende gjennem hendes Indre.

Det var forfærdelige Dage for hende, da hun stod bedraget og forladt med sit lille Barn. Denne rædsels-fulde Tid glemte hun aldrig; men da Aarene havde mildnet hendes Sindslidelser og bragt hende nogenlunde til Ro, da mødte hun Hans, og hun mærkede snart, hvorledes det over for hende var fat med ham, og hun undgik fra Begyndelsen af med største Forsigtighed enhver Tilnærmelse.

En Dag, da Hans var fremkommen med en ligefrem Erklæring, stod hun for ham med nedslagne Øjne og Glød paa Kinderne og gav ham en fuldstændig Beretning om sine Livsforhold, og hun sluttede med næsten tonløst at sige, at der var kastet en Skygge over hende, der havde berøvet hende Livsmod og Haab og gjort hende uskikket, maaske uværdig, til at række nogen Mand sin Haand. Hun mente, at denne aabne Til-staaelse skulde virke lidt kølende paa den gamle Karls Bejlen; men tvært imod, den forøgede baade hans Agtelse for hende og hans Kjærlighed til hende.

Da Hans næste Gang forsøgte en Tilnærmelse, bebrejdede hun ham hans egen Svaghed og lod ham vide, at skulde hun række nogen Mand sin Haand, da maatte det være en Mand, som hun kunde se op til, og som kunde gjengive hende Agtelse for sit Kjøn. Denne uforbeholdne Udtalelse bragte Hans flere urolige Nætter og mange alvorlige Tanker.

Nogle Dage efter kom Ingeborgs lille Kristian ind til Byen for at tilbringe sin Fødselsdag hos sin

Moder. Han skulde derefter blive et Par Dage, indtil han kunde komme tilbage med en eller anden Lejlighed.

Det var en lille net og opvakt Dreng paa fem Aar, og han og Hans blev snart gode Venner. Drengen var vant til at gaa ene og tulre om i og ved et affides lille Bondehus, og det var derfor en stor Fryd for ham at komme her ud i den store Stald og se de mange Heste, at sætte sig op i en Vogn i Gaarden og smælde med Pisken, at kjøre med en bortdragende Bondemand gjennem Gaarden og ud ad Porten og saa ride tilbage paa Ryggen af Hans. Det morede ham ligeledes at komme ud i Pakhuset og blive stillet op paa den store Vægt. Ja, her var meget andet til Morskab, og Kristian satte mere Pris paa Gaardskarlens Venskab, end hans Moder gjorde. Hans gav ham til Fødselsdagen en lille Hestestald med fire Træheste, som Drengen blev jublende glad over.

Hans havde tænkt sig, at den lille dog maaske kunde bringe hans Følelser lidt i Oprør; men tvært imod, han fik der en Gjenstand, der var modtagelig for en Del af den Kjærlighed, han nærede til Moderen, og det var ham en Trang, at denne Følelse fik Lejlighed til at kaste sig over noget, der var hende kjært. Ingeborg mærkede nok, at Kristian søgte Hans mere end hende, og hendes Blik forraadte ogsaa en Bekræftelse af det gamle Ord: „den, der tager Barnet ved Haanden, tager Moderen om Hjærtet.“ Hun havde i disse Dage faaet urolige Tanker; hun mærkede nok, at hendes lille Dreng ikke havde det godt hos Husmandsfolkene. Kristian fortalte hende: „Fa'r ta' i Ørene, og Mo'r daske,“ og „naar Fa'r er Fuldemand, faar baade mig og Mo'r Klø.“

Plejefaderen kom en Dag til Byen og skulde om

Eftermiddagen have Kristian med sig hjem. Den lille græd og bad om at maatte blive hos sin „rigtige Mo'r". Ingeborg tog ham paa Skjødet, klappede og kysfede ham og bad ham at være en rar lille Dreng og kjønt tage med Plejefaderen hjem.

„Men, hvorfor maa mig ikke blive hos dig, Mo'r?"

„Nej, min søde Dreng, Moder skal tjene hos de fremmede Folk. Jeg har jo ingen Fa'r til dig, som vi kan være hos."

„Du har jo store Hans."

„Store Hans?"

„Aa Mo'r, han er saa rar, og saa har han de mange store Pruheste."

Hans kom oppe i Gaarden. Drengen sprang ned af sin Moders Skjød, løb imod Karlen og bad, om han ikke vilde være hans Fa'r, for han paa Landet rykkede i Ørene og gav „Klø," naar han var „Fuldemand". Ingeborg hørte Drengens Ord, hun rødmede, og Hans ikke mindre. Han talte Drengen nogenlunde til Rette, gav ham saa i Stilhed til Moderen og gik sin Vej.

Lidt efter kom Husmanden og var dinglende fuld. Kristian klamrede sig til Moderen og raabte: „Fa'r er Fuldemand," og Ingeborg gyste ved at skulle overgive sin kjære Dreng til dette berusede Menneske. Hun løb med sin lille Glut i Armene hen i en anden Kjøbmandsgaard og fik fat paa den Karl, Husmanden skulde kjøre med, og Karlen lovede hende at passe paa den lille. Men Ingeborg sov ikke den Nat, og om Morgenen var hendes Hovedpude gjennemvædet af Taarer.

Næste Formiddag stod hun og vaskede lidt Smaatøj i Vaskehuset. Bleg, udvaaget og inderlig bedrøvet saa

hun ud. Af og til standsede hun sit Arbejde og faldt hen i Tanker.

En Skygge viste sig i Døren, og Hans traadte ind. Han kom stille og saa meget alvorlig ud. En kort Tid var der en trykkende Tavshed imellem dem og tilbageholdende Forlegenhed over dem begge. Endelig sagde Hans: „Ingeborg, jeg er ikke kommen for at friste dig, hvis du ikke vil, men kun for at sige dig, at jeg nu har lært din lille Dreng at kjende og holder allerede meget af ham, og det er endnu mit højeste Ønske, at jeg maatte blive ham i Faders Sted — ja," tilføjede han sagte, „mit Livs Lykke beror vel helt derpaa." Han saa op paa hende: „Ingeborg, endnu en Gang — og det skal blive sidste Gang jeg spør': vil og kan du ikke blive min Hustru?"

Hun bøjede sit Hoved og svarede: „Hans, du ved, jeg har gjort tunge Erfaringer, og du... jeg frygter...," efter et Blik paa ham slog hun igjen Øjnene ned og fik ikke sagt mere; men hans Samvittighed sagde ham Resten.

Efter et Øjebliks Tavshed sagde han langsomt: „Angaaende det, du frygter for, Ingeborg, da skal jeg den Dag, du flytter i Hus sammen med mig, give dig Nøglen til det lille, blaa Skab."

Ingeborg saa paa ham med et inderligt, bedende Blik: „Aa Hans, jeg er i Dag saa syg om Hjærtet, jeg er mig næsten ikke selv mægtig og tør hverken svare ja eller nej."

Hans vilde strax forlade hende, i det han sagde: „Jeg gaar, Ingeborg, og skal ikke komme i det Ærende igjen, før du selv ønsker det."

Men da han var paa Tærskelen, gav Ingeborg

et dybt, hjærteskærende Suk og faldt over mod Grubekjedlen. Hans vendte sig, hurtig rettede hun sig og rakte Haanden imod ham, og han greb den med Haabets Glimt i sine Øjne.

„Hans, vil du være god imod Kristian og mig?"

„Det lover jeg."

„Saa vil jeg da i Guds Navn blive din Hustru," og udpint af legemlig Mattelse og stærke Følelsers Brydning lænede hun sig til hans Bryst. Hendes Beklemthed og stærke, aandelige Spænding fik nu Luft i en Strøm af Taarer, og aldrig havde hun tænkt sig Hans i Besiddelse af den Ømhed og Kjærlighed, han viste imod hende — og dog, da den høje bredskuldrede Mand forlod hende, stod hun længe tankefuld; hun havde dog en lønlig Frygt for det lille, blaa Skab, der hang i hans Karlekammer.

Hans gjorde nu alt for at holde sin Svaghed i Tømme, dog bukkede han under, og Ingeborg saa ham beruset et Par Gange i deres korte Forlovelsestid. Hvor han havde været, vidste hun ikke, hun havde nogen Anelse om hans Barndoms Bekjendtskab til Kanonen. Da han begge Gange viste sig bedrøvet og skamfuld, spurgte hun ikke om noget og gav ham ingen Bebrejdelser. Hendes Tavshed og bedrøvede Ansigt var det bedste Vaaben imod ham.

Ingeborg opsagde sin Tjeneste, Hans skulde derimod vedblive med at gaa hos Kjøbmand Møller. Der blev lyst, og Brylluppet stod hos Møllers. Da de om Aftenen kom ind i deres lille Lejlighed, overrakte Hans sin Hustru Nøglen til det lille, blaa Skab, og hun kunde ikke formaa ham til selv at beholde den. Det var nu, som om den sidste Byrde var lettet fra hendes Sjæl: men hun havde gjort Regning uden Kanonen.

Kort Tid efter holdt lille Kristian sit Indtog i sit ny Hjem, og den nærmeste Tid, der nu paafulgte, var den lykkeligste, Ingeborg i mange Aar havde kjendt.

Men nu — — —. Hans havde først lovet at gaa med i Kirke, saa kom han med Udflugter og vilde have hende afsted for at sove imens — ... Hvis han havde narret hende — det var forfærdeligt. Præsten lyste Velsignelsen, og Orgelet faldt ind. Det var, som om Kirkegulvet brændte hende under Fødderne, hun skyndte sig ud af Kirken og hjem for at faa sin sørgelige Anelse bekræftet.

6. En varm Søndag Eftermiddag.

Saa snart Per og Stoffer var pladserede ved „Skiven" i Kanonens indre Rum, tog man fat paa Kortene. Som de foregaaende Aftener skulde de spille „Bedste Beskub" om Kaffepunsche. Dette var en Slags Femkort, og den, der fik det sidste Stik, havde tabt. Med Kridt skreves et Kors paa Bordet foran hver af de spillende. Første Gang, én fik sidste Stik, blev der visket Hul i Midten af hans Kors, saa der var fire adskilte Streger tilbage, og ved hvert Tab udviskedes en Streg. Hans første Regnskabet. Med Kridt skrev han et H., et P. og et S., og naar én havde tabt sine fem Gange, fik han en Streg ved sit Bogstav, hvilket betød, at han skyldte en Kaffepunsch. Man skrev igjen Korsene op og begyndte paa ny. Saa snart én havde faaet tre Streger ved sit Bogstav, maatte han, „spændere" sin Omgang, det vil sige, give tre Kaffepunsche.

„Den bliver varm i Dag," mente Per Hat.

„Det ligger i Vejret," svarede Sjokke og lønnedes med et kort Grynt af sine medspillende.

„Naa, Stoffer," ytrede Hans lidt efter, „du er slemt befængt med Herrekort. Det er Satens, hvor de store hænger ved dig."

„Ok ja, Hans, naarenstid man helst vil være fri for det fine Kram, saa er de nærgaaendes og hænger paa; men naar man kunde have Brug for dem, saa skal de nok passe Afstanden."

„Saa, nu gjælder det, Stoffer," og Per spillede Klørsex ud. Av! Sjokke sad inde med Knegten.

„Men hvorfor har din Dumrian inte smidt den Lanseknægt før?"

„Det var den mindste, jeg havde, Per, og din Sexer var ingen Flæskekage, saa jeg kunde min Sæl inte lugte, at du sad med Klør i „Enden."

„Færdig!" raabte Hans, „Ane, første Omgang marscheres op, Stoffer er Manden."

Punschen kom.

„Naa, herunter, i Lasten med den, og saa kiler vi paa Kortene igjen," sagde Hans, i det han nød den sidste Slurk og strax gav sig til at blande Kortene paa ny.

„Naada, paaen igjen. Gid ingen no'ens Tid gaa den Vej, dette herre gaar," sagde Stoffer og tømte sin Kop.

Spillet blev fortsat med Iver. Hans var den styrende, Stoffer den mest underholdende, medens Per som den tænkende indtog en tilsyneladende mere passiv Stilling.

De fik nogle Gange lidt Afvexling i Spillet. De spillede saaledes en Omgang om en Kaffepunsch med en „Dram" i, det vil sige, en Taar Kaffe med to

Snapse i. Da de trængte til at faa de flydende Varer blandet med lidt fastere Bestanddele, spillede de rigtig Femkort om Rundtenommer. Den, der sidst fik sit Kors slettet, skulde give tre Rundtenommer. Sjokke blev først færdig og sad med sit mest veltilfredse Smil og iagttog Kampen mellem de to andre. Hans maatte bøde de tre første Stykker, Per de tre næste, og Stoffer maatte give tre smaa Snapse. Udgiften blev saaledes nogenlunde ligelig fordelt, og Spillet blev fortsat med tiltagende Iver og Interesse.

Per og Stoffer fornyede Skraaen. Hans derimod kunde, naar Humøret var oppe, nok lide en Pibe Tobak, og Ane maatte frem med den hedengangne Mads' store Mersktummer, „og saa en Bitte Dieser-Tobak," bad Hans fremdeles. Der kom da en lille Tut med en tysk Paaskrift, der begyndte saaledes: „Dieser Tobak o. s. v.", deraf havde Tobakken faaet sit Navn. Nu havde Hans et Udmærkelsestegn som Trekløverets Fører, og han holdt Dampen oppe hele Aftenen.

Da Kl. var 11, viste Ane sig i Døren og meldte, at en „Bos" ventede paa Slagbænken, og at de nu maatte holde op.

Sjokke stak strax Hovedet ind i Gjæstestuen, og da han saa den ventende, angreb han strax denne: „Aa, lille go'e Herre, barensten et Slav endnu, saa skal De blive indlogeret i Slavbænken og faa Lov til gratis at nyde Duften af voreses Kaffepunsche hele Natten."

Det sidste Slag blev spillet, og Bossen krøb i Slagbænken og nød Duften af Kaffepunschen og Dieser-Tobakken. De tre, der mente at have tilbragt Søndag Eftermiddag paa en udmærket Maade, kom ravende og dinglende ned ad Pottegyden. Det var paa Højden med dem alle tre; men de kunde til Nød redde sig og

havde endda saa megen Omtanke, at de søgte bag om Byen for at undgaa et Sammenstød med Vægteren.

7. Fremad

Da Hans Ingeborg stod i sin Forstue, havde han trods sin omtaagede Tilstand en Følelse af Skamfuldhed og Flovhed; han havde dog stor Agtelse og en vis Respekt for sin Hustru.

Da Ingeborg hørte Mandens Ruslen i Forstuen, rejste hun sig op og stod midt i Stuen med Øjnene fæstede paa Døren. Hun hørte snart, hvad Tilstand han var i, men lod ham hjælpe sig selv. Det var, som om hendes Fødder var naglede til Gulvet, og hendes Strube sammensnøret, og dog var det Syn, der nu ventede hende, des værre ikke nyt.

Endelig gik Døren op, og Mandens store, duknakkede Skikkelse viste sig i Døraabningen. Rusen og den øjeblikkelige Skamfølelse gav ham en blussende Rødme over hele Ansigtet. For øvrigt røbede enhver Mine og Bevægelse hans drukne Tilstand. Ingeborg sendte ham et langt, bebrejdende og bedrøvet Blik. Han bøjede Hovedet bort fra hende og fik fremlallet et tykmælet: „God Aften, Ingeborg!"

„Hans, hvor kunde du nænne det," gled som en mild Bebrejdelse over hendes Læber!

„Jeg kunde ikke saadan — sove."

En isnende Fornemmelse berørte hendes Hjærte; hun var temmelig vis paa, at han ikke havde gjort Forsøg derpaa og uvilkaarlig udbrød hun: „Aa, Hans, det var en ulykkelig Dag, da du kom til mig i Vaskehuset."

Hans skjævede til hende, og et noget ondskabsfuldt

Smil lejrede sig om hans Mund, og han svarede med en vis opstrammet Sikkerhed i Stemmen: „Aa, den Gang var du dog kun — havde du sku da ikke saa meget at tabe.“

Ingeborg so'r hen imod ham, og alle hendes Muskler spændtes; men pludselig standsede hun, og Tanken om Mandens Utilregnelighed tilbagedrev det skarpe Svar, der var lige ved at trænge over hendes Læber. Hun vendte om og gik ud i Kokkenet.

Næste Dag kjøbte Ingeborg et Fjerdingspund Tobak, sendte Mandens Pibe op til Drejeren og fik en ny Spids i den. Hos en nærboende Brolægger bad hun om at maatte laane nogle morsomme Billedblade, hun havde set hos dem. Hen imod Aften gik hun op for at aflægge et lille Besøg hos Fru Møller; hun bad da, om Hans maatte være færdig lidt tidlig for at gaa med hende, og en halv Time før Sjokke lænede sig til Møllers Portstolpe, var Ingeborg gaaet med sin Mand.

Da Ægtefolkene kom hjem, hvor alt var ordentligt og propert i Stuen, lagde Ingeborg en hel Bunke „Husvenner“ frem for Hans og fik selv travlt i Kokkenet. Hans mærkede nok, at hans Hustru vilde prøve at kurere mod Kanon-Ane, og han viste sig nu ogsaa fra den pæne Side og tog Drengen op paa Skjødet for at vise ham Billederne.

Der blev dækket Bord, og Hans fik et kogt Æg, et nystegt Stykke Boeuf samt Øl og Brændevin, og lille Kristian blev siddende paa Skjødet for at bide hos Fa'r.

Da Maaltidet var til Ende, tog Ingeborg af Bordet og kom igjen med Bladene samt med Piben og Tobakken og lidt hen paa Aftenen med en Kaffepunsch.

Hans paaskjønnede hendes Bestræbelser, og Ingeborg følte, at foreløbig havde hun sejret over Sjokke og Kanon-Ane; men nu gjaldt det om at være opfindsom og holde paa Sejren.

Næste Aften hentede Ingeborg igjen sin Mand og fik ham efter Aftensmaaltidet med over paa et Besøg hos Brolæggerens, hvor de tilbragte Aftenen i deres Lysthus.

Bladene var flere Gange gjennemlæste, Ingeborg fik derefter fat paa en Billed-Almanak, og Fortællingerne heri blev læste og drøftede. Derefter kjøbte hun et Spil Kort og fik i det smaa ordnet nogle Sommer-Klubaftener i Brolæggerens Lysthus for Hans og et Par Naboer.

Ingeborg var utrættelig i sin Missionsvirksomhed over for sin Mand, og ved hendes Iherdighed og Opfindsomhed gik det nu godt i lang Tid, og Stoffer var nær ved helt at opgive Hans som tabt for Kanonen.

8. Et lille Besøg hos Sjakke og Per Hat.

Da Sjokke vendte hjem fra Søndagsfoldet i „Kanonen", kom han nynnende ind ad Døren. Hans Hustru sad og syede Sko. Hun sagde ikke et eneste bebrejdende Ord til ham; hun havde for længst lært at resignere og finde sig i sit Livs onde Skæbne og opgivet alle Forsøg paa og Forhaabninger om at forandre sin Mands Levevis. Hun sørgede for sine Børn, saa godt hun kunde; men de mange Nætter, hun, efter at Børnene var komne til Ro, havde tilbragt med at græde og sy, og, efter at hendes Taarekilde til sidst var udtørret, med at sy desto ivrigere, havde ødelagt

hendes Øjne og svækket hende saa meget, at hun nu mærkede Følgerne. Den sammenbøjede Stilling havde ødelagt hendes Bryst, og den Tanke, at hun maaske snart kunde rives bort og skulde efterlade sine fire Smaabørn til den fordrukne Fader, kastede mørke Skygger over hendes trange Tilværelse og greb hende undertiden med en knugende Angest.

Manden blev med Besvær klædt af og væltede sig over i Sengen, og hans Snorken tilkjendegav snart, at Kaffepunschen ikke gjorde ham søvnløs.

Først da Klokken var hen imod et, pakkede Marie Stoffers sit Sytøj sammen og slukkede sit Lys, og da Klokken slog fem, var hun igjen i fuld Virksomhed i sit lille Køkken.

Da Per Hat traadte ind i sin Stue, greb hans Kone ham strax i Kraven og førte ham hen til sit lille Lukaf af Sovekammer med de Ord: „Ind i Kassen med dig, dit Svin!"

Han hævede en knyttet Næve, men lod den dog synke igjen og gik rolig i „Kassen".

Den følgende Morgen, da gamle Klokker Mikkelsen kom gaaende over Kirkegaarden, saa han til sin Forbavselse Per Hat staa ved sin afdøde Hustrus Grav og græde.

„Ih du forbarmende, jeg tror sandt for Dyden, at det er Dem, Per Andersen, der her staar og græder," udbrød den gamle.

„Ja, Hr. Mikkelsen, det er mig. De maa vide, at det i Dag er hendes Dødsdag," og Per pegede ned mod Graven.

„Naa — saadan."

„Ja, ... og De ved kanskesens nok, at jeg var

et Skarn mod hende mens hun levede, skjønt hun var en god og tro Sjæl.„

„Des værre, Per, gaar det tit saaledes, at man først skjønner paa det Gode, naar man har mistet det".

„Det har De Ret i, Hr. Mikkelsen, men det piner bagætter — og saa fik jeg hende der hjemme, det var en Herrens Straf over mig."

„Men sig mig oprigtig, Per Andersen, hvorfor giftede De Dem ogsaa med en saa ilde berygtet Pige?"

„Ja, ser De, Hr. Mikkelsen, jeg er jo Kjød og Blod af samme Skabelon som andre Mandfolk. Pigebarnet var nysseligt, og jeg tænkte jo som saa, at naar Præsten havde læst os rigtig reglementeret sammen, saa beholdt jeg Dejligheden for mig selv. I Førstningen gik det ogsaa; men saa begyndte hun paa denne forbistrede „Fransk Vask", og saa ... men lige meget med Kællingen, hun skulde endda faa Lov til at leve og gerere sig, som hun vilde; men nu kommer det værste, Hr. Mikkelsen."

„Og det er?"

„Hun ødelægger mig Tøsene. Ser De, Hr. Mikkelsen; før hun der nede — han pegede mod Graven — lukkede sine Øjne, bad hun mig saa bønlig at værne om Pigebørnene. Det har jeg ikke gjort. Den Kvind, jeg fik i mit Hus, har allerede fordærvet mig dem. Det er jo nu Tøse paa 15 og 16 Aar... Hr. Mikkelsen, Folk siger nok, at Per gaar i „Kanonen", og at Per drikker; men jeg siger nu Dem, og det skal De vide, at jeg gjør det ikke uden Ræson. Hvis hun der hjemme var, som hun burde være, saa kom Per ikke saa tit i „Kanonen". Det maa De vist kunne forstaa, Hr. Mikkelsen; det er der da Mening i."

„Nej, ved De hvad, Per, der er dog ikke rigtig

Mening i den Ting. De har begaaet en Fejl og maa bøde for den; men at De derover begaar en ny og større Dumhed og gaar og bliver et forfaldent Subject, det kommer paa Deres egen Kappe. Tag Dem sammen, Per, bliv en Mand og ingen Pjalt, bliv først Herre over Dem selv og dernæst over dem der hjemme. Send de to lange Piger ud. Hvad i al Verden vil De have saadanne to Tøse gaaende at drive hjemme for?"

„Det er justement mine egne Tanker, Hr. Mikkelsen; men saa snart jeg kommer frem med de Dele, saa har baade Mine og Tøsene faret paa mig, grint mig op i Ansigtet og været nær ved at gjøre mig rent tummelumsk, og saa har jeg givet efter og har slukket min Vrgrelse omme hos Kanon-Ane."

„Og begge Dele var sandt for Dyden galt."

„Det var det vel," svarede Per lidt spagfærdig, men udbrød strax efter i en bønlig Tone: „De, Hr. Mikkelsen, skulde da ikke kunne bekvemme Dem til at hjælpe mig med at tale Mine til rette i den Ting. De har som lærd Mand baade Ord og Begrundelser i Deres Magt, og mod alle andre er Mine uhyre fidel og gelassen; det er kun mig, hun bider ad."

„Er De hjemme i Aften?"

Per tøvede lidt med Svaret; men endelig kom der et:

„Ja, og Tøsene er i Skoven med Svendeforeningen, der holder Stiftelsesdag."

„Det passer jo godt, jeg skal komme; men saa maa De, sandt for Dyden, ogsaa vise Dem som en Mand."

„Det skal jeg, Hr. Mikkelsen."

Madam Hat forundrede sig over, at Per om Aftenen kom tidlig hjem og var i en noget gemytlig

Stemning, uden at hun dog kunde begribe Grunden dertil; men da den gamle Klokker traadte ind ad Døren, skød der en Anelse op i hende, og hun sendte sin Mand et lynende Blik.

Madam Hat var som altid „fidel og gelassen," og man kom snart ind paa Forhandlingerne; men her satte hun sig bestemt imod. Fransk Vasken gik saa godt, at Døtrene tjente deres Underhold. Hun var kun deres Stedmoder; men hun vilde dog ikke have dem ud, at de skulde hundses af fremmede.

Den gamle Klokker, der havde „Ord og Begrundelser" i sin Magt, forstod imidlertid at purre lidt op i hendes bedre Følelser, og da han gik lige løs paa Sagens Kjærnepunkt og tilmed truede hende baade med Provsten og Byfogden, gav hun efter.

Døtrene kom ud af Huset og blev tilsyneladende godt anbragte paa Landet til den forestaaende Høsttravlhed. Per gjorde nu alt for at erstatte sin Hustru Tabet. Han tog sig et Par Dages Ferie, rejste med hende paa Landet og holdt baade der og hjemme sin Svaghed nogenlunde i Tømme. Han følte sig uvilkaarlig dreven af en vaagnende Pligtfølelse til at være imødekommende. Det gik endog saa vidt, at de en Søndag fulgtes ad i Kirke, og det syntes, som der efter et langt Mørke vilde falde lidt Solskin over deres Samliv; men det blev kun til enkelte Glimt. Per troede at have forvandlet sin Glente til en Due; men han tog Fejl. Ungerne vendte snart tilbage, og da kom Rovfuglenaturen frem igjen, og Freden i Reden var forbi.

Døtrene syntes ikke at kunne befinde sig vel i fremmede Forhold. Den ældste klagede snart over Upasselighed, kunde ingen Ting bestille og var altid

pirrelig og i daarligt Humør. Enden paa det blev, at hun kom hjem igjen, og det var da paafaldende, hvor hendes Helbred, Madlyst og Sindsstemning bedrredes.

Da den yngste Datter saa, hvor godt Søsterens Komediespil lykkedes, fik hun akkurat samme Sygdom og kom ligeledes hjem.

Med „Tøsenes" Hjemkomst lejrede de onde Aander sig igjen om Pers Arne. Hans Hustrus Glentenatur vendte sig imod ham baade med Næb og Kløer, og Døtrene var ikke bedre end Stedmoderen. For at faa Fred flygtede Per til „Kanonen." Hans Mod var nu knækket, hans Tilbøjelighed fik mere og mere Magt over ham, og fra nu af pegede hans Livs Vejviser ned ad.

9. Et Tilbagefald.

Omsider meldte de ægteskabelige Glæder og Bekymringer sig for Hans og Ingeborg i Skikkelse af en lille Dreng. Ingeborg havde længe glædet sig til, at naar alt var vel overstaaet, skulde hun og Hans følges ad til Guds Hus; men det blev anderledes. Hun vovede sig for tidlig op og fik et alvorligt Tilbagefald. Hendes Tilstand havde Indflydelse paa Barnet, der blev uroligt og sygeligt.

Hans begyndte at blive lidt utaalmodig over sine huslige Forhold. Han havde faaet et forlagt Vaaben i Hænde, det var Nøglen til det blaa Skab. Da han selv maatte sørge for sin Forplejning og for det meste leve af tør Kost, blev han fristet til at gjøre flittig Brug af denne farlige Nøgle.

En Aften i Mørkningen var han saa uheldig at øde Kristoffer.

„Jh, men god Aften, Hans, saa du lever dog?“

„Aa, ja.“

„Og du lever kanskesens endda højt ved Barselmad og Lækkerier.“

„Aa, nej, det er tvært imod lidt tørt i denne Tid.“

„Og saa har du vel da rent forsøren at drikke Brændevin og spille Kort.“

„Nej, saamænd har jeg ej.“

„Hør, Hans, det maa være en Fryd for dig at saa en Knægt, som du selv har Part i. Jeg giver i denne Anledning en Omgang.“

„Nej, Tak Stoffer.“

„Du skal inte blive forskrækket, saa snart vi har drukket paa Knægtens velgaaende, skal du saa Lov til at gaa hjem at rede Mutters Seng og svøbe Barnet.“

„Jeg synes, at dit Mundlæ'r er lovlig løst.“

„Ja, ser du, det kommer barenste af, at jeg smører det godt, og det hjælper ogsaa bandsat paa Humøret.“

Nu kom Per til, og Stoffer udbrød:

„Vil du se, Per, her er en gammel Broder. Han var tabt og er funden igjen. Du kan se, Hans, at jeg kan min Børnelærdom.“

„Der anvendte du den dog vist ikke rigtig,“ svarede Hans mut.

„Ja, ser du, Hans, det er det behagelige ved min Religion, at jeg kan anvende den immervæk, som det passer mig. Jeg grubliserer aldrig over Tilstanden i den højere Verden, og min Religion og jeg kommer stadigvæk godt ud af det med hinanden.“

Stoffer nikkede til Per, og før Hans vidste af

det, havde han en under hver Arm, og Per kommanderede Marsch. Hans holdt tilbage og spurgte:

„Hvorhen?“

Sjokke standsede: „Men Hans dog, hvor du er gaaet tilbage i din Udvikling, at du inte ved, hvor vi skal hen.“

„Husk paa, Stoffer, at min Kone og mit Barn ligger syge.“

„Hans, du er dog et sølle Fæ. Du kan da vel begribe, vi vil blot opmuntre dig ved en lille Omgang. Naar vi er færdig, skal din Kone i dig faa en Sygepasser, som hun kanskesen aldrig har haft Mage til.“

Begge trak af med Hans, mens Stoffer nynnede: „Fremad, Danmarks Sønner her frem.“ De havnede i „Kanonen“, og snart havde Hans glemt sin syge Kone og sit Barn og al anden Nød i denne Verden, og inden de forlod „Kanonen“, gav han Per, og Stoffer Haand paa, at han, skjønt Vinteren stod for, til den første vilde opsige sin Tjeneste hos Kjøbmand Møller og tage Arbejde ved Havnen.

Det var et forfærdende Syn for Ingeborg, da Hans sent om Aftenen kom ravende ind ad Døren. Blodet standsede i hende af Skræk, og som hun sad der oprejst i Sengen med de hule, stirrende Øjne, hvid som et Lagen i det indfaldne Ansigt, lignede hun en død, der havde rejst sig op i Graven. Men Hans var saa omtaaget, at han intet saa. Han blev med Besvær afklædt, faldt som en Sæk Korn ned paa det Leje, der var redt til ham paa Gulvet, og snart lød hans uhyggelige Snorken.

Ingeborg blev siddende, stiv som en Marmorfigur. Hun følte en ligefrem Rædsel og Modbydelighed for sin Mand i denne fornedrede Tilstand, og dog var

hun saa sorgslagen og bekymret for ham, som hun aldrig havde været før. Hun følte, at hun nu, bundet til Sygelejet, havde tabt Slaget. Hun kunde ikke møde Sjokke og Per Hat paa Valpladsen, og den Stakkel, der laa i Krogen, var jo en Stymper af Karakter, naar han blev stillet over for Fristelsen. Hun saa sit Livs Lykke gaa tabt, uden at hun formaaede at kæmpe imod, men hvad vilde en Kamp hjælpe — i Længden maatte en saa svag Vilje dog bukke under. Det var en rædselsfuld Nat for hende, og dens Indflydelse forværrede betydelig hendes Sygdom, ligesom den lille ogsaa maatte døje Følgerne af den.

I Morgenstunden faldt Ingeborg i et lille Blund, og Hans var da saa heldig at blive paaklædt uden at vække hende. Saa hurtig, som muligt, luskede han af paa Arbejde.

Hans holdt sit Løfte til sine Svirebrødre, han opsagde uden videre sin Tjeneste hos Kjøbmand Møller og mødte 1ste Oktober til Sjoverarbejde ved Havnen. Han gav nu fuldstændig efter for sin Tilbøjelighed, og det var, som om den lange Afholdenhed havde forøget hans Graadighed, og med Slugenhed tyllede han Brændevin i sig. Han havde nu, mente Sjokke, faaet „det rette Syn paa Livet".

Hans ulejligede ikke Ingeborg med sin Nærværelse, ikke fordi han manglede Mod, forsikrede han; men han holdt dog ikke af „Kællingevrøvl", og derfor tog han Natteherberg i Kanonens Slagbænk og levede næsten udelukkende af Kanon-Anes Rundtenommer og af „Mosten", dels blandet med Kaffe og dels de „rene, klare ægte Draaber".

Det var en stræng Tid for Ingeborg. Sygdommen haabede hun vel at komme over, men Sorgen

over Manden knugede hende forfærdelig. Hun saa ikke Hans og fik ikke en Øre af ham. Heldigvis havde hun en Nødskilling i Baghaanden, og Fru Møller sendte hende Mad og hjalp hende paa flere Maader, ligesom Nabokonerne skiftevis saa ind til hende og hjalp hende.

Ingeborgs eneste Glæde i Hjemmet var lille Kristian, der tulrede omkring i Stuen og smaasnakkede hele Dagen. Han trøstede hende paa sin Maade, saa godt han kunde. Skjønt hun ikke var graadnem, bragte hans barnlige Spørgsmaal, om Fa'r snart kom, og om Fa'r var „Fuldemand," hende ofte Taarer i Øjnene.

Den Tanke modnedes mere og mere hos hende, at hun, saa snart hun kunde komme ud, vilde gjøre et kraftigt Forsøg paa at rive Hans ud af Kloerne paa de to Fristere for om muligt at redde ham ud af Fordærvelse. Hendes lille Barn var og blev en Skrantning, og hun var forberedt paa at miste det; men ham — Faderen — ham kunde hun ikke miste; Nej — hun vilde ofre sit Livs sidste Kræfter for at frelse ham.

Endelig kom Ingeborg op at sidde i en Stol, og lille Kristian dansede af Glæde omkring hende. Hvor svag hun end var, gik hun nogle Dage efter, en halv Time før Arbejdernes Fritid, ned til Havnen. Hans hjalp med at losse Mursten. Hun sagde kun et kort Goddag til ham og gik lige hen til Skipperen og bad, om hendes Mand maatte følge med hjem. Derefter tog hun Hans i Armen, og inden han ret vidste af det, var han paa Hjemvejen. Han var flad og flov over for sin Hustru, men kunde dog ikke tilbageholde en noget modereret Trods.

Ingeborg gav Manden en god Aftensmad, der øjensynlig gjorde ham godt. Hun tog meget forsigtig paa ham; hun havde en Fornemmelse af, at det baadede bedst at fare med Lempe. Paa hendes faa Spørgsmaal svarede han undvigende, over for hendes hjærtelige Tiltale var han noget mut, og hendes inderlige Bønner besvarede han kun kort med halve afnødte Løfter, der blev givne med stort Forbehold. Hun havde aldeles ikke noget Hjærtetag i ham; men hun nøjedes med lidt og haabede paa mere.

Per og Stoffer var blevne overraskede ved denne Bortførelse, dog mente de, at det var noget extra, grundet paa „Ungens" Sygdom. Hans havde nu et alt for sundt Syn paa Livet, og „Kanonens" Glæder smagte ham alt for godt til, at han saaledes kunde forlade dem, og da han mødte næste Morgen, reddede han ret godt sin Ære over for dem. Men hvad sker om Aftenen? Lige paa Slaget 6 ser Sjokke Ingeborg paa Vejen hen imod dem. Han puffede til Per for at delagtiggjøre ham i denne vigtige Opdagelse: „Ser du, Per, Mutter er under Opsejling. Nu bliver den brandgul, hva'?"

Medens Per gav Kabudsen et Skub for bedre at observere den, der var i Farvandet, rakte Sjokke sin Pote hen imod Hans: „God Nat, Hans Ingeborg! Der kommer min Salighed din Husbond, nu følger du pænt med hjem."

„Hold Kjæft;" svarede Hans barsk.

I det samme stak Ingeborg sin Arm under sin Mands og vilde lempelig drage ham med; men med et „væk Kælling!" gav han hende et Puf, saa hun tumlede over mod en Stabel Sten. Hun greb sig til Brystet, og Hans blev lidt betuttet; det var maaske dog for

haardt; han nærmede sig og spurgte lidt mere venlig: „Du kom da ikke noget til?“

Da hun tav et Øjeblik, blev han ængstelig og kom nærmere. Da vendte hun sig hulkende imod ham: „Hans, hvor kan du behandle mig saaledes?“

„Du var mig noget nærgaaende.“

„Du ved, hvor sygt Barnet er, og hvor svag jeg er.“

„Jeg kan s'gu ingen af jer kurere.“

„Men du kan trøste og hjælpe mig. Aa, naar jeg blot har dig hos mig.“ Hun klyngede sig fast til ham: „Hans, du maa, du skal følge med mig hjem,“ og hun anvendte al sin svage Kraft for at faa det store Menneske rokket af Stedet. Han nølede; men hun fik ham med, og en sejrende Glæde sitrede gjennem hendes Sjæl.

Stoffer vendte Front mod Per Hat: „God Nat Bedste-Beskub!“

„Ja, han er sgu en upaalidelig Fyr.“

„Det maa du nok sige, Per. Sikken et Tilbagefald. Nu havde han dog faaet noget Syn paa Livet; men saa kommer den Kælling og ødelægger vos ham. Han bliver rent moralsk bedærvet.“

„Det lader til det, Stoffer.“

„Ja, men Per, vi vil inte la' det sitte paa vos. Vi maa sla' en Bom for.“

„Hvordan mener du, Stoffer?“

„Ser du, Per, vi skærer en Time af. I Morgen paa Slaget fem ta'r du den højre og jeg den venstre, og en to, tre og et lille bitte Hop. Ska' vi være ens om det?“

„Ja, la' vos det, Stoffer.“

„Det ta'r vi en Skraa paa, Per.“

Per Hat maatte op med det forlangte, Sjokke tog sig en paa en Tomme, og derefter traskede de om i Pottegyden.

10. Ingeborg gaar i „Kanonen".

Hans var denne Aften i Følelsen af sin Uret lidt mere imødekommende mod Ingeborg end den foregaaende; men hun kunde ikke komme ham til Hjærte, og for ikke at faa en alt for lang Forhandling, brød han pludselig af og gik i Seng. Ingeborg gik løs paa Sagen næste Middag; men det endte med, at han forlod hende med en Trusel, saafremt hun vovede sig til Havnen om Aftenen, og det Løfte, han gav om at komme hjem, var svagt og havde ingen Hjærteklang. Hun ænsede derfor ikke hans Trusel, men var fast bestemt paa at være paa sin Post.

Da Hans om Morgenen kom til Havnen, begyndte Stoffer at stikle lidt paa ham; men det var dog med en vis Forsigtighed, da det var ham om at gjøre, at der denne Dag ikke kom nogen Kurre paa Traaden imellem dem.

Da Klokken slog fem, blev Hans overrasket med, at Per Hat hængte sig ved hans højre Arm, og Sjokke ved den venstre, og begge trak af med ham. Han vilde rive sig løs: „Lad os dog arbejde til Fyraften."

Men Stoffer indvendte: „Nej, den gaar inte, Hans; saa resikerer vi, at Mutter kommer og bortfører dig og spolerer vos en tredje go' Aften."

„Sludder, hende har jeg bremset, saa hun ikke kommer."

Men den uforbederlige mente: „Hun er dog vist

inte saa nem at bremse i det Kapitel. Men ser du, Hans nu har vi fastet i to Aftninger, og nu ta'r vi den lidt gelinde i Aften — blot no'ne faa Omgange. Jeg gi'er den første, og saa gaar vi inte længere ind i Filosofien, end at vi som pæne Mænd kan vise vos for vor Husbond."

Hans snærrede lidt ad ham ved denne Henthdning, men fulgte nu villig med, og snart havnede de alle tre i „Kanonen".

De vilde ind i deres eget Lukaf — „Kancelliet" kaldte Sjokke det; — men Kanon-Ane havde for Øjeblikket indrettet dette til Tojletværelse. Hun skulde med en Høkerfamilie ud paa Marken til Pølsegilde hos en Husmandsfamilie, og her stod hun i en stor, rødbræmmet Klokke, nedringet Livsthkke, og Haartjavserne udredte. Paa Bordet stod et Spejl stillet op til et Ølkrus og foran et Tællelys. Hun modtog de indtrædende med det Udraab: „Saa for den lede Syge, har vi der jer tre Kegler."

Per og Hans holdt sig lidt tilbage; men Stoffer traadte nærmere og gjorde sin dybeste Bøjning: „Om Forladelse, Deres Naade! Skal der kanskesens være Selskab hos Etatsrodens, Ane, siden du saadan skal stadses op helt inde fra?"

„Ja, jeg skal ud i Aften, — bliv lidt inde i Skjænkestuen."

„Men bedste Ane, vi kan jo magelig forliges om Lejligheden. Bryd dig barensens inte om Generlighed, men tag blot dine Sager lidt til Side, og du kan rolig ordne dine Ydigheder og polere dine Dejligheder. Naarenstid Mette blot maa lange vos Kortene og tre Kaffepunsche til at holde for Øjnene, saa skal vi nok passe voreses."

Ane foretrak dog at være øjnefri og søgte ind paa sit private Omraade.

Ved sædvanlig Aftenstid styrede Ingeborg sin Gang mod Havnen. Hun opdagede snart, at hun var narret; men hun vilde have fat i sin Mand og vendte derfor strax om.

Da hun skulde dreje ind i Pottegyden, stod hun lidt og betænkte sig. Nej, hun kunde ikke gaa hjem uden at gjøre et Forsøg paa at faa Hans med. Hun gik videre og naaede hen til „Kanonen".

Her standsede Ingeborg; det var, som om alle hendes Følelser satte sig imod, at hun gik ind i denne Hule ... og der inde sad hendes Mand sammen med sine Svirebrødre og tyllede Brændevin i sig. Han — hvem hun trods al hans Usselhed dog var knyttet saa fast til — han søgte denne væmmelige Knejpe fremfor sit Hjem, og han kunde rent glemme hende og Børnene for en fyldt Brændevinsflaske.

Aa, hele hendes Indre kom i Oprør over, at en Mand kunde fornedre sig i den Grad, og med tidligere Erfaringer i Hu samlede alle hendes Tanker sig om en Følelse — Foragt for hele det frakkebærende Kjøn, de store som de smaa; over Halvparten af dem vandrer Livet igjennem som usle Slaver af deres Lidenskaber.

Dette Resultat kom Ingeborg til efter et hurtigt Rundskue over sine Bekjendtskaber; dog — hun greb sig selv i denne Tankekreds. Hvad hjalp det at lette hans Skyld ved at male andre sorte.

Hun maatte der ind; hun maatte redde ham. Men hvorledes skulde hun bære sig ad? Hun kunde ikke -- og i Fortvivlelse vred hun sine Hænder og raabte højt: „O Gud, o Gud! giv mig dog min Mand tilbage!"

Inde fra „Kanonen“ lød det i Kor:

„Leve uden Brændevin, det duer ikke.“
Jeg til min Grav ta'r Flasken med!
„Ja, jeg til min Grav ta'r Flasken med!“

Ingeborg gyste. Hendes Mands Stemme overdøvede de andre i Svirekoret. Hvad der end skete, hun maatte der ind, og hun rev Døren op, men for lige mod Kanon-Ane.

Denne modtog hende med et temmelig barsk: „Naa, naa! God Aften siger man ellers og kommer pænt ind ad Døren.“

„Om Forladelse, Ane, mit Barn er saa sygt, og jeg vilde gjærne tale med Hans.“

„Han er saamænd ikke løben væk,“ og Ane kaldte paa Søsterdatteren: „Aa, Mette, vis hende ind til Manden,“ og hun fortsatte til Ingeborg: „Men det siger jeg dig, Ingeborg, ingen unødvendig Brøvl eller Scener her.“

„Aa, Ane, du kan ikke forstaa, hvad det vil sige, at sidde med Børn og en saa svagsindet Mand.“

Med en noget forandret, blødere Stemme svarede Kanon-Ane: „Saadan rigtig forstaa det kan jeg vel ikke; men jeg kan dog nok have mine Tanker derom.“

Ingeborg fik Mod til at trænge lidt nærmere ind paa hende: „Hvis du vilde, Ane, kunde du hjælpe mig at holde Hans noget fra de to der inde.“

„Ja, ser du, Ingeborg, det er en egen Sag, saadan at jage sine Gjæster væk, det er jo stik imod Reglementet; men det skal jeg dog sige mellem os to, at jeg har tænkt paa at tage mig noget mere af de tre Fyre, der skal dog være Maade med alt, og jeg skal love dig at se at holde Hans noget mere fra de to andre Sviregaster.“

„Tak skal du have."

„Ingen Tak, før den er fortjent."

Ingeborg fik et kort Tryk af en lille buttet Haand, og Kanon-Ane var ude af Døren.

Da Skramlemette aabnede Døren til „Kancelliet", søgte Ingeborg at bekæmpe den Modbydelighed, som Stanken, der slog hende i Møde, og det Syn, hun her saa, indgød hende. Her sad de tre Drikkebrødre omkring et Tællelys med Kort og Kaffepunsch, og sex Øjne rettedes ved hendes Indtrædelse imod hende. Hun sagde noget spøgefærdig: „God Aften!" og bad om at tale med sin Mand.

Hans lod imidlertid ikke til at ville ulejlige sig hen til hende, men spurgte mut: „Hvad ska'er dig? Barnet er naturlig meget sygt. Det har jeg vidst, omtrent siden det blev født. Trænger du til Penge, Medicin eller andet?"

„Ja, Hans, jeg trænger til Penge, til Medicin, til Mad og til Brændsel, og du maa skamme dig, at andre skal underholde din Familie, mens du svirer alting op. Men jeg trænger først og sidst til dig, det er dog din Pligt som Mand og Fader at hjælpe mig." Følelsen løb af med hende, og Taarerne randt ned ad hendes Kinder.

Der blev en Pavse. Per Hat saa noget forlegen ud og drejede Klørkonge i Haanden. Stoffers Øjne var fæstede paa Hans, og med sit skarpe Blik saa han snart, at Ingeborgs Ord virkede. Hans lagde Kortene og begyndte at gjøre Forberedelser til at rejse sig.

Da Sjokke mærkede, at Hans var lige ved at glide dem af Hænderne, sendte han et skjævende Blik til Ingeborg, klappede Hans paa Skuldrene og sagde med sin mest tirrende Drilletone: „Regnen hjalp. Det

er Ret, Hans Ingeborg, hæng i Skjørterne. Den Dreng er du jo selv Fa'r til, følg derfor skjønt med hjem for at give ham en tør Ble paa."

Hans satte sig igjen til Sæde med et forbitret: „Hold Kjæft, Stoffer!"

Per saa stadig paa Klørkonge, og Sjokke iagttog med et lurende Blik Ingeborg. Han følte, at Kampen maatte holdes gaaende, og han henvendte derfor efter en Pavse det udfordrende Spørgsmaal til hende: „Har Madammen inte mere at skulle have sagt?"

Ingeborg foer hen imod ham: „Jo, jeg skal have det sagt, at du Kristoffer ikke blot er en usel Drukkendidrik, men et infamt . . ."

„Stop! Træk Vejret, Madam!" sagde Sjokke og stirrede hende med sine kulrandede Øjne lige ind i Ansigtet. Lidt efter tilføjede ham med et drillende Smil: „Aa, lille Ingeborg, slaa en lille Sjat koldt Vand i Blodet. Hvis du kjendte mit gode Hjærte, brugte du inte saadanne fæle Titler." Han rakte Haanden hen imod hende: „Vær nu fornuftig. Drengen er snavs; men hvad kan Hans eller vi gjøre ved det? Gaa til Doktoren og Apothekeren, Hans betaler nok, Men la' vos nu sitte i Ro et Øjeblik." Han tog sin Kop og fortsatte med det mest vamle Smil: „Hvor kan du nu nænne at jage Hans fra den varme Punsch. Aa, Ingeborg, du skulde blot smage, hvor liflig, hvor „ah" den smager," og han holdt Koppen op mod hende.

Ingeborg kunde ikke modstaa denne Udfordring; hun slog til Koppen, saa den røg hen ad Bordet, Punschen flød overalt, og Lyset væltede og gik ud.

Stoffer benyttede imidlertid snarraadig dette gunstige Øjeblik. Han tog i en Fart med et fast Tag

Ingeborg og satte hende ud i Skjænkestuen, laasede Døren og puttede Nøglen i Lommen.

Per samlede efter Tændstikker og fik omsider Lyset tændt. Hans vendte sig lidt truende mod Stoffer: „Hvad var det, du gjorde?“

„Aa, din Kone var, som du hørte og saa, lidt ubehagelig, og saa praktiserede jeg hinner paa en bekvem Maade ud i Skjænkestuen, det var det hele.“

Ingeborg bad og tiggede Hans om at komme ud; men nu blev Per utaalmodig. Han mente, at nu skulde den Komedie have Ende, og enten skulde Hans gaa eller jage Kællingen væk.

Hans begyndte at rejse sig. Stoffer vendte sig mod Per, mens han skjævede til Hans: „Tror du virkelig, Per, at Hans er en saadan Bogfink, at han nu gaar med hinner? Hvis han gjorde det, vilde han i Morgen blive udnævnt til Skjørtekonge.“

Han satte sig igjen, og Stoffer gav sig i en Fart til at viske Kortene og Bordet af, stak Hans nogle Kort i Haanden, og den afbrudte „Bedste-Beskub“ blev fortsat.

Ingeborg stod og stirrede frem for sig. Hun havde en Følelse af, at hun nu havde gjort det sidste Forsøg paa at drage sin Mand op af Elendighed. Fremtiden laa nu for hende i Mørke og Fortvivlelse. Det var, som om alle Verdens Ulykker stod truende foran hende, som om al Livets Sorg nu stormede mod hendes Bryst, og som om Vanviddet greb efter hendes Hjærne.

Det sortnede for hendes Øjne, og hun vaklede tilbage mod Væggen i en halvt bevidstløs Tilstand.

Der var ingen fremmede i Stuen, hun blev kun iagttagen af et Par grimme, men deltagende Øjne. Mette havde først holdt sig tilbage. Derpaa havde

ogsaa hun gjort forgjæves Forsøg paa at faa lukket op ind til de tre, og hun vilde nu gjentage Forsøget; men Ingeborg gjorde en afværgende Bevægelse, tog sig sammen og vilde gaa. Mette fulgte hende hjem; men da hun ikke selv kunde blive hos hende, løb hun om og hentede Madam Hat. Skjønt Ingeborg ikke havde synderligt tilovers for denne, paaskjønnede hun dog begges gode Vilje og tog med stille Venlighed mod Pers Hustru.

Madam Hat gav ved sin Indtrædelse strax følgende Erklæring: „Drive de tre Svin ud af det Pølehul der omme det kan jeg ikke; men du, Mette, kan hilse min og sige, at naar han kommer hjem, har jeg en Høne at plukke med ham. Det skal blive en varm Fornøjelse, det kan han tage Gift paa. — Og vi to, Ingeborg, maa se at trøste os over en fælles Skæbne."

Da Mette overbragte Per hans Hustrus Hilsen, kvitterede han med en paanødt tør Latter; men han lo ikke indvendig; han holdt ikke af plukke Høns med sin Kone.

11. Per Hat bliver fritagen for at plukke Høns med sin Hustru.

Kanon-Ane kom først hjem efter Midnat og lod strax Mette underrette sig om, hvad der var sket. Hun for derefter ind til Trekløveret: „Hvad, sidder I tre Fyldehunde her endnu. Vil I værs' go' strax pakke jere Kort sammen og snegle af hjem. I Svinebæster!"

„Naa, naa, smaa Slag Ane," sagde Per med lallende Stemme, og han fortsatte med et lystent Blik til Slagbænken: „Du kunde vel engentlig nok huse vos for en Nat, om det skulde være, Ane."

„Du kan lide paa, bitte Per, jeg gjør det ikke."

„Du er dog farlig kr—asbøstig i Aften, Ane," stammende Stoffer.

„I tre Kegler" kan ogsaa nok trænge til lidt Bestemthed. Du ved nok, Stoffer, hvad der sker, naar Katten er ude; men nu er Ane paa Pladsen igjen. Kom nu ordentlig hjem og pas paa Vægteren — god Nat!"

Endelig fik Ane dem alle tre skubbet lempelig ud af Døren, og der skulde begyndes paa Hjemfarten. Men der gik høje Søer i Aften, og de maatte krydse. Med stort Besvær naaede de endelig Hans Ingeborgs Hus, og Hans gled ind i Havn; medens de andre to igjen stak ud i rum Sø.

„Hør Stoffer, jeg har nu inte saadan rigtig Appetit til Hjemturen. Skal vi inte søge vor Sommerlejlighed imellem Brædderstablerne ..." Bums, der kom en Sø.

„Det bliver en kold en, Per."

„Aa, hva ... du fik jo din Lærke fyldt hos Mette."

„Ja du ... Kulsækkene ...," nok en Sø.

De naaede hen til Kulskuret og fik fat i nogle Sække, og med stort Besvær og efter mange forgjæves Forsøg fik de endelig Benene ned i hver en Sæk, som de trak op under Armene, svøbte andre Sække om Hoved og Hals og kom til Leje, saa godt det efter Omstændighederne lod sig gjøre.

Nordenvinden lod sine kolde Puft stryge hen over de to sovende, og da Maanen skinnede paa Thermometret paa Toldboden, kunde Niels Vægter se, at det viste paa 3 Graders Kulde.

Næste Morgen kunde Tømmerhandlerens Karl ikke begribe, hvad der gik af hans Hund. Den løb ind imellem Brædderne, snuste og gøede, kom ud til ham og løb ind igjen, og han maatte da ind at se, hvorfor Hunden saaledes „skabede" sig.

„Men Herre Gud, der ligger jo Per Hat og Sjokke begge to stendøde."

Han raabte over til Havnefogden, der lige var kommen ud ad sin Dør og forsøgte at faa Bugt med sin Morgensjamskhed ved at gabe og strække Armene. Toldbetjenten skraaede over Gaden, Fiskere og Naboer kom til, og snart rygtedes det over hele Byen: Per Hat og Sjokke ligger ihjelfrosne nede paa Tømmerpladsen.

Dagen efter sad Madam Hat og læste med synligt Velbehag i Avisen:

„Det bekjendtgjøres herved for Slægt og Venner, at Forsynet i Gaar borkkaldte min inderlig elskede Mand, Peder Andersen i hans 47de Aar. Hans Tab begrædes af to Døtre og hans efterladte, dybtsørgende Enke.

Mine Andersen,
f. Krogh."

Hun lagde Avisen fra sig: „Ok ja — Gud ske Lov, at jeg slap af med det væmmelige Svin!"

12. Hans gaar til Kjøbmand Møller.

Da Stoffer og Per havde faaet Hans puffet ind ad Døren, kom han med en Del Besvær i Seng. Det sydede og kogte i Hovedet paa ham, og det var ikke blide Drømme, der bragte ham til imellem at fare op, fægte med Armene og give Angestlyd fra sig. Han maatte næste Morgen blive i Sengen.

Ingeborg var bleven syg efter Aftenens stærke Sindslidelser, og da den Kone, der efter Madam Hats velvillige Feranstaltning skulde se til hende, kom og fortalte Morgenens skrækkelige Nyhed, rejste Hans sig paa Hug i Sengen. Blodet standsede i hans Aarer, hans Nerver og Sener stivnede, medens Øjnene arbejdede, som om de vilde bryde ud af Hovedet og fare løs paa Budbringeren. Sorte Skygger for forbi hans Blik, han faldt med et dybt Suk tilbage paa sit Leje, Blodet hamrede løs igjen, og han faldt hen i Febersyner.

Hvor daarlig Ingeborg var, maatte hun dog op, da den fremmede Kone ikke kunde styre Manden, der gav dem begge nok at bestille med at holde ham i Sengen.

Den syge tumlede med de vilde Fantasier. Han syntes, Stoffer stod op af Graven, tog ham i Benene og slæbte ham til Kanonen; men Ingeborg løb efter og slæbte ham strax tilbage igjen, og han skreg uafbrudt: „Mit Hoved! Mit Hoved!"

Til andre Tider forsikrede han, at Kanon-Ane havde sat Laas for Slagbænken, og han klappede snart sin Hustru og snart den fremmede Kone i den Tanke, at det var Ane, og han bad dem saa inderlig om at lukke op for Slagbænken. Han vilde ikke hjem til

Ingeborg, han kunde ikke taale at se hendes bedrøvede Ansigt. Med saadan vild Tale gik det ud i et væk.

Det blev en streng Tid for Ingeborg. Barnet døde, og selv saa hun ud, som om hun snart skulde følge det; men hun holdt ud. Nu havde hun Fred for Sjokke; men en anden farlig Fjende havde angrebet hendes Mand, og hun vilde ofre sine sidste Kræfter for at redde hans Liv.

Feberen stilnede af, Hans laa i Sveddamp, og han kom sig; men da han omsider rejste sig fra sit Sygeleje, var hans Haar blevet graat, og hans Udseende ti Aar ældre.

Da Hans første Gang efter sin Sygdom skulde paa Arbejde, fulgte Ingeborg ham lidt op ad Gangen. Han gik ikke til Havnen, men op til Kjøbmand Møller, og hans Hustru stod og saa efter ham, saa længe hun kunde øjne ham, og hun takkede i sit Hjærte Gud, der nu havde givet hende hendes Mand tilbage.

13. Hans og Ingeborg følges ad i Kirke.

Vinteren havde for længst lagt sit bløde, lunende Snedække hen over Huse og Gader. Ringeren stod oppe foran et af Kirketaarnets Glamhuller og ventede paa Slaget to for at ringe til Gudstjenste.

Saa han paa det hvide Snesvøb, der var lagt om alle Husenes Tage, og hvoraf Skorstenene ragede frem og sendte deres tyndere eller tykkere Røgsøjler op? Nej, hans udelte Opmærksomhed var for Øjeblikket

helliget Kordrengene, der sloges med Sne nede paa Torvet. Kirken havde den Gang intet Varmeapparat, saa det var jo meget betænksomt, at de brugte deres egne Varmeapparater og forsynede sig godt, inden de kom ind i Kirken. Fik en eller anden kirkebesøgende en Snebold, tog man det ikke saa nøje; det er jo en af Ungdommens kjæreste Fornøjelser at kaste med Sne.

„Men, ser jeg rigtig?" sagde Jens Ringer og stak sit Hoved ud ad det ene Glamhul, medens Medhjælperen stak sit ud ad det andet.

Jens tog Hovedet tilbage med den Bemærkning: „Jo, det var min Sandten Hans Ingeborg. Nu har Mutter dog endelig faaet ham saa vidt. Men den gaar ikke i Længden."

Det gik dog alligevel, Jens Ringers Frygt var denne Gang ugrundet. Han huskede ikke paa, at Stoffer laa under Snedriverne ude paa Kirkegaarden.

Da Hans og Ingeborg traadte ind i Vaabenhuset, slog Lise Kirkekone Hænderne sammen: „Jh, men god Dag, Ingeborg, kommer du her med din Mand!" Ingeborg bed sig lidt i Læben; men Hans tog Lises uforstilte Forbavselse meget rolig og svarede: „Ja, Lise, du maa ikke tro, at jeg er gaaet fejl."

„Nej, det mente jeg just heller ikke, for naar Folk saadan har faaet en indvendig Reparation, saa kommer de jo gjærne her; men hvor du dog er bleven skimlet Hans."

„Ja, i det Stykke er jeg nok kommen til at ligne dig, Lise."

„Det maa du nok sige, Hans. Ja, ser du, jeg lider jo af Gigt i Hovedet og alle Lemmer. Man

staar her Vinter ud og Vinter ind og lukker op og lukker i, og saa kommer jo saadant noget med Alderen."

„Vi maa nok se at komme ind, Lise," henvendte Ingeborg til hende.

„Ja, Gud forlade mig, staar jeg her midt for Døren i Steden for at lukke op for Folk. Værs' go', i Guds Navn da!"

Som det gaar.

Fortælling

af

Hans S. Lunde.

I.

Midt i en Bunke gulnet Løvskov laa den store, murfaste Herregaard. Som en Stjærne blinkede Fløjspirets gyldne Kugle over Idyllen. Folk der paa Stedet mærkede næppe, at det var Efteraar, stygt Blæstvejr, der gjorde Fortræd baade her og der og sled Pynten af de stakkels Pile, — saa lunt var der; det lod næsten, som noget af Sommerens Mildhed var blevet tilbage paa den gamle Gaard.

— Dagen var endnu ikke brudt frem, da Kammerraaden traadte ud paa Hovedtrappen og kastede et Blik op til den mørke Himmel. Han var en lille, tyk Mand med graasprængte Bakkenbarter og Dobbelthage — en ret kjøn Mand for Resten.

„Har det ikke stormet slemt i Nat?" spurgte han Avlskarlen, som var i Færd med at spænde for.

„Jo, det kan nok hænde sig, det har," lød Svaret i en ruften Tone.

„Naa ja, os gjør det nu ikke videre Skade . . . Saa begynder I vel ude i Solevadmarken, Pæer."

„Ja, jo . . . jo det var jo Bestemmelsen i Gaar."

— I langsomt Trit skramlede det ene Spænd ud gjennem Porten efter det andet; Øgene trak Benene stift efter sig og ludede; Karlene sad med Uldklædet trukket op for Munden og halvsov.

Kammerraaden blev staaende med skrævende Ben, til Toget forsvandt ude i Taagen; derpaa gik han ind for at ransage Aviserne og nyde sin Morgenkaffe.

"Fa'ens! nu er det otte Dage siden, jeg averterede, og endnu ingen — ingen Neger, eller Dreng," knurrede han.

„Mon det ikke kommer af, at Folk er saa gale efter Amerika," sagde hans Kone.

„Nej, slet ikke — nej! Kan du ikke tænke dig saadan en Knægt her i Nabolaget, Emil?" Kammerraaden nikkede til den ældste af Drengene.

„Jeg kjender ingen, Fa'er."

„Det tænkte jeg sgu nok."

„Du!" Fruen havde nær kvalt sig i en Slurk Kaffe. — „Bodils her omme!"

„Bravo!" raabte Kammerraaden og drak sin Kop ud.

* * *

Hen paa Dagen trampede Kammerraaden ned over de opblødte Stubmarker, dampende paa en lille Merskumspibe. Tobaksrøgen hvirvlede rundt om hans tykke Hoved. Endelig naaede han sit Maal — et lille Hus, der laa i Skjellet mellem Herregaardsmarken og Mosen. Paa en med Ukrudt overgroet Plet, der stødte op til Husgavlen, tumlede sig en fornøjet Børneskare, som han mønstrede med kritisk Blik. Børnene mærkede ikke hans Komme, de fortsatte Legen, rodede

op i Snavset med gamle Bordknive og Ildskovle og overdængede til Afvexling hverandre med Jord og Ukrudt.

Kammerraaden traadte nærmere, Børnene studsede og laa nu paa Knæ med store, rædde Øjne.

„Hvem af jer er Bodils Dreng?"

Børnene saa til en anden Side; den mindste Dreng ruskede i en Bynketop.

„Hvem er det saa?" spurgte han barskere.

Den ældste Dreng skottede hen til en sorthaaret Tøs og kastede sig derpaa næsegrus mod Jorden under en sagte Latter.

„Er det ham, Grinebideren?"

„Ja," hviskede den sorthaarede.

„Kom, lad mig se dig, Søn!"

Nej, han blev liggende; Latteren hoppede nok saa frækt i ham. Dette fandt Kammerraaden lovlig næsvist, han greb fat i Drengens Trøjekrave og rejste ham op. Latteren fortog sig, og den lilles Ansigt blev rødt af Skam og Angest; Øjnene skulede.

„Hvor gammel er du?"

„11 Aar."

„Kan du bestille noget?

Tavshed.

„Svar nu!"

„Ja."

„Hvad kan du da bestille?"

„Jeg kan passe Pær Olsens Faar."

„Naa, saa det kan du dog . . . Har du ikke Lyst til at tjene mig?"

Drengen saa forskrækket op. „Dig?"

„Dem skal du sige . . . Ja, netop mig!"

„Det ved jeg ikke rigtig endnu."

„Nu skal jeg snakke med din Mo'er om det, hun ved det vist."

Kammerraaden linnede Døren ind til en lille, fattig Stue, hvor et Kvindemenneske stod i Færd med at bage Pandekage. Hun var en lille, skrøbelig Stakkel.

„Kan jeg faa ham, Knægten, som roder ude i Brændenælderne?"

Hun saa frygtsomt op. „Er De ka'ske gaaet her ud for at fæste lille Gorm?"

„Lille Gorm! Lille Gorm! . . . Naa, ja det er ikke helt fri."

„Jeg kan saa daarlig undvære ham."

„Saa—aa! Gud ved, hvad Nytte saadan en Fyr gjør hos dig."

Hun tænkte sig om og saa imens til Ilden, der var ved at gaa ud; hun lagde sig paa Knæ foran Fyrstedet og pustede: „Puuuuuh."

„Naa, skal jeg saa have ham, Bodil?"

„Puuuuh . . . Skulde det være strax?"

„Ja, helst i Dag, hvis du kan undvære ham."

Hun kæmpede for at tage en Beslutning. Kunde hun nu ogsaa gaa ind paa hans Forlangende? Var det ikke Synd at lade den eneste, hun havde tilbage, komme op mellem alle de raa Folk? Vilde han saa ikke med Tiden gaa samme sørgelige Vej som hendes to ældste Børn, Knud og Ejler, der nu flakkede omkring som vilde Fugle? Og Line, hendes eneste Pigebarn; fik hun ikke ogsaa sit værste Knæk paa en Herregaard? Og hun var endda naaet op til at blive Stuepige! . . . Nu drev hun om inde i Hovedstaden som en af disse . . . .

Bodil var lige paa Nippet til at svare et kjækt Nej, men en opskydende Tanke vendte Ordet paa hendes

Tunge: Hvor meget havde hun ikke at takke Kammerraadens for? De havde sendt Mad til hende, den Gang un laa syg; de havde givet hende Klæder — ikke ved en, men ved mange Lejligheder. Rigtig nok var det Fruen, hun havde at takke for disse Ting . . . Fruen; men . . . ja . . . skulde hun prøve en Akkord?

„Maa jeg ikke betænke mig et Par Dages Tid?" spurgte hun i en stilfærdig Tone.

„Det er jo ingen Nytte til, Bodil. Lad mig bare tage ham med strax; han skal faa 20 Kr. fra nu af til Maj . . . Nobelt! Ikke sandt?"

„Han er saa rar til at rende . . . rende Ærender for mig," hostede hun frem.

„Skal jeg have ham? . . . Eller skal jeg ikke have ham?" spurgte han lidt vredt.

Jo, saa . . . saa skulde han da have ham.

Da Manden var gaaet, faldt hun næsten sammen, Hosten pinte hende voldsomt; Taarerne . . . Kvinder af hendes Slags kan under saadanne Omstændigheder kun græde.

Siden Mandens Død havde hun hugget sig gjennem Sygdom og Næringssorg, som hun bedst kunde; men nu var Stillingen ogsaa daarligere end nogen Sinde: Ikke Spor af Spind for Gaardkonerne oppe i Byen, og vaske kunde hun ikke længer taale. Drengen, som hidtil havde tigget den meste Føde sammen, skulde nu tages fra hende, — det var haardt Liv, det. Og hun var en af disse vage Naturer, som aldrig kan lære at sætte haardt mod haardt.

— De satte sig til at spise Pandekage, Moder og Søn. Drengen slugte det ene Stykke efter det andet og sludrede uden Ophør. Hun havde Møje med at faa noget ned.

„Skal jeg om paa Gaarden, Mo'er?" spurgte han pludselig med et Udtryk af Angest og Sorg i sine store, lyseblaa Øjne.

Tung Stilhed fulgte paa dette Spørgsmaal.

„Ja, det vil du jo nok, lille Gorm; du kommer mest til at hjælpe gamle Ole med Svinene, og han er skikkelig nok — du faar 20 Kr. til Maj: det er mange Penge, Gorm!"

„Hvem skal saa passe dig, naar du bliver syg?" sagde han stille og tog sig en Mundfuld Pandekage.

„Aa, jeg bliver vel nok rask." Hun sad en Stund og kjærtegnede hans gule Haartop.

Da Maaltidet var endt, listede Drengen ud til sine smaa, rodende Kammerater med Nyheden; Tøsen græd, men Knægtene saa det som noget stort, at han skulde ud at tjene.

Bodil satte sig til at lappe Drengens Tøj — et tungt Arbejde, et af de strængeste, hun længe var gaaet til. Hjærtesuk og Urets evindelige: „Dik-dak, Dik-dak" fyldte Stuen med stille Sorg.

— Ud paa Eftermiddagen blev Gorm kaldt ind og iført sit bedste Tøj. Bodil tog et gammelt, stoppet Sjal over sig og blev et Øjeblik staaende med Haanden paa Klinken, som havde hun glemt noget, derpaa gik de to om mod Herregaarden, den prægtige Bolig, der laa saa murfast med den gyldne Kugle funklende over Træmasserne — saa støt i Efteraarsstormens Sus uden at miste en Teglsten eller Halmtot.

Drengen gik stiltiende ved Siden af Moderen og blev mer og mer træg i Skridtene, jo nærmere de kom Gaarden. Han plejede ellers at være saa snaksom.

„Kommer du saa snart med min ny Vinterkaskjet?" spurgte han.

„Det har jeg jo lovet dig en Gang, min Dreng," svarede hun og klemte hans Haand fastere i sin. „Vær nu tapper, at Folk kan se, du duer lidt."

Ved Indkjørselen mødte de „gamle Ole," Svinevogteren.

„Hæ=æ! Saa det er den lille Gavtyv, der skal hjælpe mig med Grisene — æ . . . Ja saamæn'."

„Vær god imod ham, Ole! Gorm er en skikkelig Dreng, naar han kun faar en slink Omgang," sagde Bodil med bønligt Blik.

„Jeg skal sgu ikke gjøre Drengen noget," brummede Ole i en venskabelig Tone og rokkede ind i Stalden.

— Drengen kom i Kvarter, et snævert Rum, hvor der lige var Plads til en Seng og en Klædekiste. Her skulde han dele Nattelogi med gamle Ole.

De tog Afsked med hinanden, de to enfoldige, og Bodil forlod Gaarden. Hun var længe om at gaa hjem, Blæsten rykkede i hende, og saa blev hun saa sær tung i Sindet.

Ved Aftentid flokkedes Herregaardsfolkene om en døsig brændende Lampe nede i en Kjælderstue. Der var noget sovende tungt over de fleste af disse Ansigter, noget stivnet, som krævede stærke Midler for at komme i Røre.

Som de sad der i det søvnige Lysskjær, lød der ingen Samtale, men kun stødvise Udbrud med en Kraftlatter som Maal. — Et godt Maaltid, et skraldende Grin og lidt Ballade efter Solbjærg var det eneste, denne Ungdom higede efter. Trællenaturen var saa smaat ved at gaa over i Blodet. Rigtig nok var en og anden mødt der til Tjeneste med røde Barnekinder og et vist uskyldigt Blink i Øjet, men en ung Knøs

magter kun i de færreste Tilfælde at væbne sig mod de Forhold, han kommer til at leve i.

Der var tillige noget sorgløst over disse Mennesker. — Hvordan hænger det vel egentlig sammen med den Art Sorgløshed?

Gamle Ole traadte ind fulgt af Gorm. Svinerøgteren var en lille haltende Mand af et saare skikkeligt Udseende; hans Ansigt, som for øvrigt var mærket af Drik og Kummer, var dækket af røde Skjægpigge. Mandens Ydre svarede fuldstændig til hans Forretning, og han lugtede altid, baade Hellig og Søgn, af Svinestien. For Ole var denne Lugt dog ikke længer noget modbydeligt, hans Lugteorgan havde for længst sluttet Forlig med alle ildelugtende Stalddunster. Kun hans Hænder og den nærmeste Omegn af Næsen kom i direkte Forbindelse med Vaskevand, og det endda kun faa Gange om Ugen. Han havde boret sig saa fast i sin Forretning, at et brat Ryk vilde have bragt en eller anden Livsnerve til at briste i ham. Han var som Viseren paa et Ur, der kun bevæger sig paa et og samme Omraade. Den store Verden kjendte Ole ikke længer, den var kun et Minde for ham, en taaget Erindring, der havde sine Rødder højt oppe i hans grønne Ungdom. Thi han havde ogsaa før været en hel Karl, Ole.

Drengen skjalv ved Synet af de tolv-fjorten Par Øjne, der ved hans Indtræden rettedes mod ham.

„Hva' Fa'en! — Du har nok faaet en Elev, Ole!"

Uden at svare paa denne spottende Udgydelse tog den gamle Røgter Sæde ved den nederste Bordende, hvor der stod et lille Fad Grød til ham; han spiste i Regelen for sig selv.

„Sæt dig kun hen ved mig, og bryd dig bare ikke

om de andre," sagde han i en trøstende Tone til sin fjælvende Undersaat.

„Nu skal du vel være en Slags Forvalter, Ole?"

Der brød ligefrem et Uvejr af Latter løs. Men Ole svarede ikke; han røgtede sin Ske, der passerede Fadet og Munden med samme Afmaalthed, som han færdedes paa sine Enemærker, og ænsede hverken Latter eller Spotteord.

„Spis Dreng!" sagde Ole. „Du faar ikke Mad før i Morgen Kl. 6."

„Jeg kan ikke mer."

Røgteren kjørte videre, til han naaede Fadets Bund. Det var en Regel, at Kokkepigen spurgte Ole, om han ikke kunde spise mer, men Svaret lød altid benægtende. Som der ikke var en Grads Forskjel paa hans daglige Arbejde, saaledes var der heller ingen Variation i Mængden af den Kost, han nød.

„Det er dog vist bedst, vi faar den Dreng rigtig at se," sagde en lang Karl med et rødt Overskjæg. „Kom hen til Lyset, Dreng, du sidder jo, som du var født i Gaar."

Gorm skubbede sig angest ind til sin ny Formynder, der sad med hængende Hoved og tyggede Skraa. To Karle nærmede sig Drengen og vilde tage fat i ham, men i det samme løstede Røgteren sin Stok og daskede den forreste over Armen.

„I bliver fra Drengen, ellers skal jeg Dælen . . .!"

Karlene trak sig grinende tilbage, og Ole forlod Stuen med sin Kammerat. Side om Side dukkede de sig i Sengen i det lille Bur ved Svinestalden og passierede til langt ud paa Aftenen.

Endnu længe efter at Røgteren var falden i Søvn, laa Drengen vaagen og tænkte paa mange sære Ting.

Men først og sidst var det Moderen, den brystsvage Stakkel, der sysselsatte hans anspændte Fantasi. Saa var der Legekammeraterne; ja de kunde sagtens; de havde Lov til at snorke til langt op paa Dagen, til at boltre sig i Ukrudtet og gaa paa Eventyr nede i Mosen. Og han skulde op Klokken 6! . . . Vinterkaskjetten! den havde han jo nær glemt. Ja nu kom hans Moder nok snart med saadan en flunkende ny Kaskjet. Hvor Kammeraterne vilde gjøre store Øjne! — Der gik noget som en lys Anelse over hans Forknythed. Thi den rødskjæggede Karl havde nær kyst Livet af ham. — Uh! hvor han saa ondskabsfuld ud, den Karl!

Omsider faldt han i Søvn. Men det meste af Natten drømte han om en Mand med et ildrødt Overskjæg, som vilde slaa ham, og en ny Vinterkaskjet, en gultressет fantastisk Hovedbedækning, der til sidst formede sig til en Dragonhjælm med funklende Kam.

* * *

Stormen stilnede af, og der dukkede nogle milde Dage frem. Solen skinnede, Lærkerne jog hinanden under en dæmpet Kvidren, der havde noget til fælles med Lyden fra en forstemt Violinstræng, Kvinten; og fra de grønne Rugagre klang Brokfuglenes sorgvækkende Toner.

Gorm drev ud i Skoven med en Flok Svin, smældende med en langsnærtet Pisk, gamle Ole havde lavet til ham. Han saa ganske kjæk ud, de lyseblaa Øjne udtrykte Stolthed, og han sang muntert. Men hans Mod holdt kun, til en rebelsk Frihedslyst brød løs i det brogede Svinesamfund; adskillige Individer satte i Løb ind over Markerne. Havde han saa endelig indhentet en forsøren Gris — strax opdagede han,

at tre=fire andre havde taget Flugten. — Snart maatte han trave over Pløjemarker, snart gjennem Underskovens filtrede Tjørnebuskads, en haabløs Jagt, der omsider lammede ham i den Grad, at han grædende kastede sig ned i Græsset.

I et saadant Øjeblik blev han funden af Moderen, der kom gaaende med et Risknippe paa Ryggen. Saa snart han fik Øje paa hende, sprang han op og slog Armene om hendes Hals. Han græd ikke længer, men vedblev at knuge sig ind til hende. Det varede længe, inden hun fik ham bragt til Ro.

„Jeg kan ikke holde det ud, Mo'er," klagede han.

„Jo du kan, Gorm, det er bare i Førstningen, det kniber lidt; om et Par Dage . . . vær nu en tapper Dreng!"

„Saa maa du heller ikke glemme min ny Kaskjet."

„Jeg kommer med den, saa snart jeg faar den syet, det har jeg jo sagt saa mange Gange."

* * *

De følgende Dage gik det bedre for ham. Han tilbragte ikke faa Timer med at sidde paa et Bræt, der var lagt over et Aaløb, som gjennemfurede Skoven. I Regelen sad han med dinglende Ben og piskede Vandet i Skum med en Pilevaand, medens han stirrede ind mellem Træerne. Solskinnet silede ned til ham og gnistrede over det rindende Vand. Naar han sad midt ude paa Planken, kunde han se ind over de nærmeste Marker og skimte en hvid Husgavl; det maatte sikkert være hans Hjem, mente han; rigtig vis paa det var han ikke, men han troede det, og hans Tanke kredsede om den solbeskinnede Gavl som Møl om et Lys.

En Eftermiddag, som han saaledes sad paa sin Yndlingsplads, morende sig med at spytte ned i Strøm=

men, fik han Øje paa en lys Gjenstand, der rørte sig bag nogle Buske. Han stirrede; men da der paa en Gang lød en sagte Fnisen fra den lyse Gjenstand, fo'r han sammen og blev rød i Hovedet. Frem fra Buskene kom et lille, rundt Pigehoved med tindrende Liv i de mørke Øjne, — den prægtigste lille Skovalf, han kunde tænke sig Næsvise Smaagrene havde bragt Haaret i Urede. Hun var Kammerraadens yngste Barn og hed Marie.

„Du er da en løjerlig Fyr, saadan du sidder," raabte hun med sølvklinger Røst og hoppede hen til Planken. Gorm duvede med Hovedet og skottede til den lille Tøs, der stod med Hænderne i Siden, de tykke Ben ud fra hinanden og maalte ham med kjække Øjne.

„Hvorfor sidder du der?"

„Jeg passer Svin."

„Nu skal du ha' en Dukkert!" raabte hun leende og tog fat i Planken. Han tabte Ligevægten og plumpede i Vandet.

„U-ha!" udbrød hun forskrækket.

„Pjaskvaad over hele Kroppen vadede han i Land.

„Er du vred paa mig?" spurgte hun bedende.

„N-æ," svarede han smilende og listede ud bag Skovdiget, hvor Solen varmede.

„Der har du denne, fordi jeg var slem," sagde hun og rakte ham en lille Kikkert, som han nølende modtog.

Hun løb syngende ned over Agrene — et Billede paa den flygtende Sommer. Han blev liggende i Skovdiget og morede sig med Kikkerten, som han først rettede mod den hvide Husgavl, dernæst mod Marie, som tossede om oppe paa en kratgroet Kæmpehøj. . . . Hvor

hun lugtede fint! Han snøftede ud i Luften; men nej! der var hverken Duft af Rosenolie eller andet.

Om Aftenen fik han Feber; Ole svøbte ham ind i en islandsk Trøje og pakkede ham godt til i Sengen, derpaa hentede han en Skaal varmt Øl til ham. — Dagen efter var Drengen rask.

* * *

November-Taagen slørede til alle Vegne, og det suste sørgmodig i de dryppende Træer. Naturen havde anlagt sin triste Sørgedragt, og der var noget som Begravelsesstemning i Luften.

Ude i Skoven gik Bodil og samlede Kvas. Hosten pinte hende, og hun maatte af og til sætte sig, til Anfaldet gik over. Det var drøjt for hende.

„Sidder du der?" raabte gamle Ole, der kom haltende om ad Skovstien.

„Ja her sidder jeg, Ole. — Det er rent skidt med mig nu; jeg gruer for Vinteren."

Han hinkede hen til hende og tog Sæde paa en Egestub. „Vinteren er slem — ja! det kniber for Smaafolk baade med det ene og det andet, Mad og Ildebrændsel . . . vi vil ikke snakke om en Taar."

Det sidste kunde undværes, mente hun.

„Nej Bodil (han sagde Boel), for hvad Glæde har vel saadan en gammel Karl som jeg her i Verden, naar jeg ikke kan faa mig en Dram en Gang imellem? Kan du sige mig noget bedre?"

„Det er ikke sundt, Ole."

„Hæ-æ! Nej enten saa'en en Karl dør to Aar før eller senere, har mindre at sige, hvem bryder sig vel om det? . . . Dælemæ ikke en Sjæl!"

„Jo da."

„Ikke en Sjæl! . . . Men nu skal jeg sige dig

noget, Bodil: Fattigfolk har kun en god Tid, og det er deres Ungdom; naar den er forbi, kan vi godt gaa vor Vej . . . I de unge Dage, Bodil, kan vi ende vort Arbejde, vi kan sjove omkring, og det er bare Kanaljestreger det hele, — selv om vi ikke har en Søsling i Lommen . . . Men gamle Folk, Bodil, gamle Folk af min Kaliber er kun til . . . ja, de er ingen Ting til — æ!"

Hun hostede i et væk. Ole tog en Pægleflaske op af Lommen og drak en Slurk.

„Ahhhhh! Vi maa sgu ha' noget under Vesten, nu det begynder at kulde i Vejret . . . Brændevin kan jeg ikke undvære — æ, nej! Skulde jeg give mig til at være hellig? Nej, jeg duer ikke til at snakke med om Prækener . . . jeg forstaar kun lidt af det, Præsten fortæller — æ; men jeg kommer heller kun i Kirke to Gange om Aaret, Jul og Paaske . . . Jeg tror nu, Bodil, at Vorherre nok sætter saa'en en gammel Stymper paa Listen, naar det kniber, for vi gjør jo dog, hvad vi kan."

„Det kan der vel være noget i; men du maa love mig en Ting, Ole: Gorm maa ikke faa Regl i Flasken. Faar han først lært at drikke, bliver han sine Brødre op ad Dage."

„Det skal ske Bodil! Jeg har mer til overs for Drengen, end du tror, for der er det ved det — (han tog en ny Slurk af Flasken) — der er det ved det . . . at jeg har ogsaa haft saadan en Fyr en Gang . . . Du ser paa mig! jo det er sgu sandt . . . Vi havde den Dreng, jeg og Ane, og skulde lige til at giftes. Jeg havde lejet en lille Stue hos en Skomager og gjort den i Stand, saa vi lige kunde flytte ind (Ole tog nok en Slurk) . . . Den

Satans Murer, Jæppe Murer, du ved, narrede Pigen fra mig . . . Nu bor de i Amerika, Folk siger, at Drengen er Guldgraver."

„Du har haft det strængt, Ole."

„Det har jeg. — Men bare saa'en en lille Hyben-kradser en Gang imellem; saa gaar hun sgu, Bodil . . . saa gaar hun sgu ligegodt . . . Gorm skal du ikke kære dig en Smule-bitte om, ham skal jeg nok passe."

Han haltede langsomt ind gjennem Skoven. Hun løftede hostende Risknippet over Skuldren og rokkede hjemad. En fin Regn silede ned og blødte til sidst gjennem hendes tynde Skjørt. Og Pløret trak ind gjennem Revnerne i hendes Træsko.

* * *

Jo længere Tiden skred frem, des større Interesse fik Gorm for Herregaardslivet. Fra sin halvmørke Krog i Kjælderrummet holdt han skarpt Øje med det støjende Liv, der rørte sig om ham.

Staldkarlen agerede Musiker; de skingrende Toner fra hans gamle Harmonika bragte Zigøjnerfølelsen op i Selskabet og kaldte Pigerne ind til Dans. Det var mest ældre Piger, nogle med et, andre med to Børn . . . stærke forkløjne Fruentimmer med Knejpe-Sangerindens utæmmede Blik og Lader.

Karlene, som ellers døsede over Kortene, sprang fra Borde, og nu begyndte den vilde Sport. Pigernes Haar løsnedes og fo'r efter dem som Vimpler i Blæstvejr; Gnisterne fløj fra Piberne.

Saaledes flere Gange om Ugen.

En lønlig Higen efter at være med tog Raaderum i Drengen, og det var uden Anstrængelse, Pigerne

fik ham ud paa Gulvet. Ole knurrede, naar Drengen ikke vilde med i Seng.

Under disse Omstændigheder foregik der et Omslag i Drengen, hvis man ellers kan tale om Omslag hos Børn. Minderne om Hjemmet sløredes til af Glemselens milde Haand, Moderen randt ham sjældnere i Tanke, hvorimod Længselen mod Aftenlivet i Folkestuen tog til at voxe med Ukrudtets Hurtighed.

* * *

En skummel Uvejrskvæld kort før Jul gik det mer end almindelig vildt til i Folkestuen. Et Par fremmede Karle havde nemlig spenderet Drikkevarer, som ikke alene Karlene, men ogsaa Pigerne havde nydt.

Gorm var med i Vrimlen; han fløj fra den ene til den anden, udstødende uartikulerede Hyl. Den største af Malkepigerne løftede ham højt i Vejret og trykkede ham derpaa ind til sig, som var han et lille Spædbarn, og kysfede ham trods hans Raab og Sprællen.

Svinerøgteren sad ved den nederste Bordende og sov. Han rørte sig kun, naar en og anden Haand kom i næsvis Berøring med hans Hoved, da knurrede han som en tirret Hund og gjorde en ragende Bevægelse med Haanden.

Ude i Forstuen lød der Fodtrin, Døren aabnedes og et stort Kvindfolk med Sjal over Hovedet traadte ind. „I maa komme ud strax, her ligger et Menneske i Grøften omme ved Skoven; — det jamrer sig, men jeg tør ikke gaa hen til det ene."

Staldkarlen slængte strax Harmonikaen paa Bordet og tændte en Lygte, hvorpaa Flokken larmede ud. Ole og Gorm fulgte sidst.

Blæsten sukkede tungt mellem Træerne og hvirv-

lede store, klamme Snefnug ind mod Folkenes Ansigter. Staldkarlen, der gik foran med Lygten under Trøjen, standsede ved en Vejbøjning og vendte sig mod sin Bagmand, i det han pegede frem for sig.

„Gaa frem for Fa'en!"

Formanden gik nogle Skridt videre og blev staaende: Lygteskinnet strøg hen over en graasort Masse — en kvindelig Skabning, der laa med Ansigtet presset ned mod Jorden og den ene Arm under sig.

Folkene stimede sammen i Tavshed.

„Hun er vel fuld," mente en.

„Nu ser vi," sagde en Karl, i det han bøjede sig ned over Liget og løftede det op.

„Hun er død," lød det mumlende fra Flokken.

„Tør Snavset væk, at vi kan se, hvem det er."

Det skete. „U=h! er det ikke Drengens Mo'er?"

Forkarlen holdt Lygten tæt ind til den dødes blege Ansigt.

„Jo, det er — Gorms Mo'er."

Drengen, som hidtil havde staaet bag Flokken, hvor han ikke kunde se, hvad der foregik, greb ved disse Ord den nærmeste i Armen, rev ham tilbage og borede sig ind mellem Mængden. — Med en skærende Klage kastede han sig over Liget, trykkede sit Ansigt tæt ind mod Moderens og græd i den vildeste Fortvivlelse. —

Kammerraaden med Familie var imidlertid kommen til; han gav Ordre til at bære den forulykkede ind og spurgte, om der var Grund til at lade Lægen hente.

Nogle mente nej, andre ja.

Han grundede. „Jo, I skal hente ham . . . Men tag dog den Dreng til Side! Han maa ikke skabe sig saadan."

En Karl forsøgte at fjærne Gorm fra Liget, men Drengen slog om sig som en affindig og grov Ansigtet ind i den dødes vaade Sjal. Karlen rev ham løs med Magt, og Liget blev lagt paa et Rapssejl.

„Hvad mon dette her er for en Indretning?“ sagde en Pige og tog en lille Pakke op af Grøften. „Nu har jeg nok af det! . . . Gorms ny Kaskjet! . . . Saa fik hun dog sin Gjæld betalt, stakkels Kone! . . . Gorm! her er den ny Kaskjet, du snakkede saa meget om en Gang.“

Uden et Ord tog Drengen mod Pakken, som han knappede ind under sin Trøje, og sluttede sig atter til Ole, hvis Haand han trykkede fast til sig. Da de to gik ind gjennem Porten, følte Gorm noget varmt om sin Hals, og en blid Røst klang i hans Øre:

„Stakkels Gorm! Du maa ikke være saa bedrøvet.“ Det var Kammerraadens yngste Datter, lille Marie.

„I Morgen skal du faa noget godt af mig,“ sagde hun og løb op ad Hovedtrappen. Drengen stirrede efter hende med en Følelse af, at der dog var en foruden Ole, der holdt af ham.

To Timer efter kom Lægen, han erklærede, at den venstre Arm var brækket, og Døden for længst indtraadt.

Drengen gispede i stærk, indre Graad.

„Ti kun du stille, min lille Fa'er,“ trøstede Ole. „Hun kunde jo ikke fare bedre. — Naa naa! Jeg skal nok hjælpe dig.“

Taknemmeligheden lyste i Drengens Blik. Men da hans tro Fælle vilde have ham med i Seng, brød Graaden frem igjen, og han kastede sig hulkende over Liget. Ole kunde ikke faa ham med sig.

— Næste Dags Morgen, da den gamle Svinerøgter lukkede Døren op ind til Rullestuen, fandt han Drengen sovende med Hovedet tæt op til Ligets Skulder.

„Kom nu min lille Fa'er, at vi kan faa Svinene fodrede."

Drengen vaagnede og gned Søvnen af Øjnene.

„Jeg fryser," mumlede han og steg op for at fortsætte sit Liv — Livet paa Herregaarden.

II.

Der var Selskab hos Kammerraad Ravnstrup — fint Selskab i sort Kjole og knagende Silke, det var nemlig Datteren Maries Fødselsdag.

Lampen brændte over det skinnende Salonbord, om hvilket en Del af Gjæsterne havde nedladt sig. Der sad Hr. Henriksen til Ejlersminde — en ualmindelig lang Mand af et saare fredsommeligt Udseende; al Ting var langt, eller i det mindste langagtigt, hos denne Herre: Haaret, der i hørgule Tjavser hang om hans toppede Hoved; Næsen — den pegede dybsindig ud i Himmelrummet som Pegefingeren paa et Skilt —; og Halsen, hvis Tyndhed i Stilhed vidnede mod alt, hvad der hed Storm og gymnastiske Hovedrejninger.

End videre Hr. Jægermester Fris til Klingstrup. Hans brede, vel ragede Ansigt straalede fornøjet — i Modsætning til Hr. Henriksens træede, der kun aabenbarede en forhærdet, ligeglad Stemning. Det mest karakteristiske ved Hr. Fris' Ydre var hans velvillige Kineserøjne og den store Knebelsbart — i Stil med den, man ser General Schleppegrell afbildet med.

Disse to Herrer samt Værten havde i den sidste

halve Time balanceret fra Æmne til Æmne, indtil de endelig havnede i Tyendespørgsmaalet. De øvrige, nogle unge Mennesker og et Trekløver af hverken unge eller gamle Fruer, var Tilhørere.

Jægermesteren havde Ordet:

„At faa gode, solide Tjenestefolk er nu om Stunder næsten en Umulighed . . . jeg ved sgu ikke, hvori det ligger . . . maaske i Tiden . . . Strømninger . . . hm . . . Udvandring o. s. v. Faktisk er det nu, at Tyendet er stærkt paa Vej til at blive demoraliseret, stædigt, storsnudet . . . frem for alt stor-snudet! Man siger, det er kun de ringeste, der søger til Herregaardene . . . Ukrudtet . . . Skravlet. — Godt! der kan nu være noget i den Paastand, men ved De hvad, mine Damer og Herrer!“ — Jægermesteren hævede sig i Sædet, hans Stemme blev patetisk — „naar jeg en enkelt Gang faar en Karl eller Pige, som ikke har tjent paa Herregaard før, og jeg saa et Par Uger efter deres Ankomst vil kigge dem lidt efter i Sømmene, . . . jeg vil være et Aasen, om de ikke er det øvrige Selskab op ad Dage . . . fuldstændig!“

„Ak ja, det har De saamænd Ret i,“ sagde Hr. Henriksen i en drømmende Tone, i det han gav en yderst flegmatisk Tobaksspy Rejsepas.

„Det passer dog ikke paa alle Kanter, min gode Jægermester,“ tog Kammerraaden Ordet. „Der gives enkelte Tjenestefolk, som man kan faa en Smule Fornøjelse af. — For nogle Aar tilbage fik jeg en lille Knægt her til Gaarden, Gorm hed han, — rigtig en vakker Gavtyv. Moderen — hun omkom for Resten her uden for en Vinteraften, Stakkel — havde forkjælet ham en Del, han var et Stykke af et Pigebarn, men det var en Dyd ved ham. I et Par Aars Tid hjalp

han Svinerøgteren med et og andet, og da jeg mærkede, det var en Fyr, der kunde blive til noget, sagde jeg til ham: „Hør Gorm! hvis du frembeles vil skikke dig vel, skal du faa en god Løn, og du skal oven i Kjøbet blive min Kusk . . . Nej, min gode Jægermester, der gives dog adskillige — om ikke mange, — som man kan stole paa."

„Tror 'et ikke," sagde Jægermesteren. „De er heller ikke vis paa, at De kjender Deres Kusk til Bunds . . . Man skal være meget varsom med at rose sine Folk."

„Ja det skal man sandelig," supplerede Hr. Henriksen.

„Aa Snak!" sagde Kammerraaden, „jeg kjender Gorm saa godt som nogen; han er en skikkelig, brav Fyr . . . smager næsten aldrig Brændevin — aldrig, kan jeg godt sige . . . Naa, han kan somme Tider være noget indesluttet . . . mut, han kan ogsaa falde paa at opponere imellem, men det regner jeg ikke; et solidt Tyende maa gjærne have en Mening om Arbejdet, naar . . . hm — Gorm er god nok."

„Og han er en smuk Karl," tilføjede Fru Henriksen, „der er noget . . . noget mærkeligt ved ham, noget fint; han er virkelig stateligere end mangen Dragon-Officer."

„Hør ved du hvad, Mutter! Nu bliver du Pine Død vel meget af en Poet; — noget mærkeligt, noget fint, . . . nej, der har du igjen set dobbelt . . . Dragon-Officererne er heller ikke saa farlige, som du synes."

Denne Bemærkning kom fra hendes Gemal, som aldrig kunde fordrage, at hans Kone — hun var mange Aar yngre end han — udtalte sig rosende om unge Mandfolk.

Husets eneste Datter, Marie, kom ind. Hun var ingen Skjønhed, dertil var hun for kantet, for tynd, for flad af Ansigt, men hendes livlige Væsen, hendes Stemmes Friskhed — og frem for alt hendes udtryksfulde Øjne og ejendommelige Smil var nok til at fænge i unge Landjunkeres Hjærter.

Da hun hørte, at Kusken var paa Tale, skød Blodet op i hendes Ansigt, og i hendes Øjne tonede en lønlig Sjæleangest. Men ingen af Selskabet anede, hvad der rørte sig i den unge Piges ildfulde Sjæl.

„Naa, hvordan gaar det saa, Frøken?" spurgte Jægermesteren; „De ser saa rødmusset ud, De har vist nylig haft en stor Glæde — ha, ha! hva'?"

„De tror nu ogsaa altid, at man nylig har haft en stor Glæde, Hr. Fris; men det kommer vel af, at De selv er i saa godt Humør," svarede hun med Forsøg paa at se skjælmsk ud.

„Ikke lige for Øjeblikket . . . for jeg skal sige Dem: Deres Fa'er og jeg har nylig haft en liden Strid, betræffende vort Tyende. Jeg siger, at man ikke kan faa . . ."

„Sig heller noget andet, Hr. Fris, det er saa trist," afbrød Marie; hendes Stemme dirrede lidt.

„Vent lidt, Frøken, vi gjemmer det bedste til sidst . . . Altsaa — jeg siger, at man ikke kan faa ordentlige Folk; deres Fa'er mener det modsatte og bruger som Bevis en ung — efter Fru Henriksens Udsagn meget smuk Karl . . . tilgiv mig denne lille Afstikker, Frue! — et ungt Menneske, som er Kusk her paa Gaarden . . . Hvad mener De, Frøken? De samstemmer naturligvis med Fru Henriksen i, at vedkommende ist sehr schøn — Herre Gud! Damerne kan nu en Gang ikke

andet, det er noget, som deres . . . deres Individualitet fordrer."

„Jeg holder naturligvis med Fa'r og Fru Henriksen, det kan De da nok tænke!" sagde hun med et af sine vindende Smil, „De er nu ogsaa en rigtig Folkefjende, Hr. Fris."

„Ogsaa du min Brutus! — Ak ja, man bliver til sidst ene med sine Anskuelser — „og da han kom til Randers Bro, da red den Herre alene." . . . Nej! her sidder jo vor gamle, grundhæderlige Ven, Henriksen — mine Pricipper tro til det yderste af hans Fingerspidser . . . Jeg maa have mig en Pibe."

Den muntre Jægermester slog „den gamle, grundhæderlige Ven" paa Skulderen, saa Hr. Henriksen med et blev lysvaagen, og svansede nynnende hen til Tobaksbordet.

Kammerraaden vinkede ad sin Datter. „Kom hen til mig lidt, Tøs! Du har ikke kysset din Fa'r i Dag, — og det er dog din Fødselsdag."

Hun slyngede Armen om Faderens Hals.

„Nej Fa'r dog! Hvor kan du sige saadan noget . . . har du allerede glemt, at jeg i Morges . . . du skulde ha'!"

„Se, nu kan jeg staa mig, Hr. Jægermester, nu jeg har faaet Forstærkning . . . Hvor du er mager, Tøs, du maa spise noget mere."

„Jeg har ingen Appetit."

„Ja, nu kan De staa Dem," sagde Jægermesteren henne fra Tobaksbordet, hvor han i al Stilhed reparerede paa Hr. Henriksens Rejsepibe, som han ved en brutal Bevægelse var kommen galt afsted med. „Nu kan De sgu staa Dem . . . Gud bevar's!" mumlede han og tog et afgjørende Tag i det skrøbelige Pibe-

værk —: det gamle, brunflammede Merskumshovede laa i to Stumper paa Gulvet. —

„Saa for F . . .!"

Ungdommen lo ad hans Uheld; men Hr. Henriksens Næsetip pegede dybsindig paa Synderen med Forbud paa en langvarig Straf. Hele Aftenen sad den fredsommelige Proprietær i stum Sorg over sit ituslagne Pibehoved. Det ærgrede ham, at Jægermesteren efter en ligegyldig henkastet Undskyldning gav sig til at drøfte Tyendesagen uden at ytre mindste Tegn paa Anger.

„De gjorde mig Uret for, Frøken Ravnstrup," tog Hr. Fris til Orde, da han havde faaet Damp op paa en af Værtens gamle Opstandere, „jeg er langt fra fjendtlig stemt mod Tyendet, mod den arbejdende Klasse, men der er Forskjel — stor Forskjel paa disse Mennesker. . . . Faktisk er det, at vi har de ringeste. Hvis er Skylden? Det er ikke min . . . og heller ikke Deres, Hen—rik—sen!"

„Naa, ikke det," drævede den adspurgte; han kunde ikke glemme sit Pibehoved.

Fra simpel Rogterdreng havde Gorm, som nævnt, svunget sig op til den af saa mange unge Landsbyknøse eftertragtede Kuskeværdighed. Naar han sad paa Bukken iført Liberi og gule Dyreskinds-Handsker, skottede adskillige af hans Medtjenere efter ham med Øjne, der talte Misundelsens harske Sprog. Pigerne beundrede ham, og ikke saa snart havde han med et Pisketnald givet Herskabet at forstaa, at han var færdig,

for Vinduerne i Kjælder og Bryggeri var lutter smilende Pigebilleder.

Han var ikke som de andre, det er ikke ethvert Træ, der bøjer sig for Vinden. Han levede sit eget ensomme Liv mellem den støjende Herregaards-Ungdom, som han kun ved enkelte Lejligheder kom i nærmere Berøring med. Til sine Tider kunde dog en heftig Trang til at styrte sig ind i Nydelsens vilde Fos fare op i ham, varme hans Blod, neddysse det sørgmodige i hans Sind og fylde ham med alskens brogede Billeder. Hvorfor ikke gaa med til de andres Kommers, som da han var Røgterdreng? Rigtig nok havde han en Gang sat sig for, at han ikke vilde være med til Folkenes uvorne Løjer, men det var dog ogsaa trist nok saadan altid at gaa og hænge af for sig selv.

Fulgte han en enkelt Gang sin Tilbøjelighed, kom han ikke mer end lige inden for Kredsen, før en usigelig Lede ved al den Vildskab og Nøgenhed i Tale og Færd, der braskede ham i Møde, drev ham ud i Ensomheden, ud til en god Ven i Nabolaget eller ind paa hans Kammer, hvor han tilbragte sin Fritid med at læse Romaner fra Sognets Lejebibliotek.

Han kunde ikke gaa i Spand med de andre, ikke, om han saa skulde dø paa Stedet. Thi der var inden i ham et gammelt Minde om en brystsvag Stakkel, hans Moder, hvis største Ønske havde været, at det dog maatte gaa ham godt. Ole Svinerøgter havde været ham en god Hjælper og holdt ham borte fra Svir og Svalder, men Døden havde for længe siden „lukket" for den fordrukne Gamling.

— I flere Aar havde Gorm saaledes levet et tungt, næsten venneløst Liv, men en solrig Foraarsdag fik hans ensomme Tilværelse Besøg af Husets Datter,

det lille skarnagtige Væsen, der en Gang havde puffet ham i Aaen.

Han stod inde i Selekammeret og børstede paa en Trendse, da hun aabnede Døren og stak sit rødmende Ansigt ind til ham. Han havde før lagt Mærke til, — paa Kjøreture og naar han ellers mødte hende — at hun saa paa ham med et underlig varmt Blik, hvis Betydning han ikke havde været i Stand til at klare for sig. Nu i Dag var hun ikke alene mild og snaksom, men der var ogsaa noget i hendes Øjne, som bragte usædvanlige Tanker til Live i ham.

„De har altid saa travlt med det Seletøj, Gorm . . . pudser og pudser," sagde hun.

„Hm ja . . . der maa jo nogen til det ogsaa."

„Aa, hvor den er fin, den Rem! — Jeg maa vel ikke røre ved den?"

Han strøg sig over sin varme Pande med Skjortemærket og svarede i en usikker Tone:

„Jo, det kan De godt, . . for hun (Remmen) er da ikke af Glas."

„De er ligefrem morsom i Dag, Gorm, det ligner Dem slet ikke . . . De plejer altid at gaa med saadan en forfærdelig . . . en grusom Alvor over Dem."

„Ja, hva' skal vi sige om 'et? Der er jo nok til Taabelighed og Grin mig foruden," kom det i en sørgmodig Tone, i det han dyppede Spidsen af Børsten i Blankssværten.

„Men det er jo netop godt, at De ikke er som de andre . . . kan De da ikke forstaa det — De!"

Hun slog ham skjælmsk over Armen og lo.

Gorm mærkede nu, hvad hun havde i Sinde, hans Blod kom i Kog, og der gik ligesom en Taage for

hans Øjne. Da han saa op, var hendes lille Ansigt fuldt af Forlegenhed og Rødme.

Han strøg sig atter over Panden med Skjorteærmet og vidste ikke rigtig, hvad han skulde sige.

Saadan var Indledningen. Nogle Dage efter, da de atter var sammen i Enrum, kom det, uden at han vidste det: han lagde sin stærke Arm om hendes Liv; og det endte med et Kys.

Frøken Ravnstrup var nu Kuskens Kjæreste!

* * *

De holdt Stævnemøder, uden at nogen lagde Mærke dertil. Hun var forelsket i ham til det æventyrlige, der var en Varme i hendes Blik, en Klang i hendes Stemme, som i Førstningen gjorde ham bange for, at hun ikke skulde kunde skjule Forbindelsen.

Alt, hvad der til daglig Brug laa og dæmrede i ham af sære Tanker, hvoraf en Del skyldtes Romanlæsning, brød under Samværet med det lidenskabelige Barn frem i al sin Løjerlighed . . . Han var lykkelig som Prinsen i Æventyret.

— Nede bag den store Herregaardshave laa Søen og blinkede Sommeren igjennem, medens den tog naturtro Billeder af de lyse Bøge paa den ene Bred og et lille Krats forvredne Vækter paa den anden. Der laa en blaamalet Baad og gyngede mellem Sivene, som Aar for Aar udvidede deres Herredømme, saa der var Udsigt til, at de en Gang vilde mødes med dem ovre fra den anden Side.

Det hørte til Maries kjæreste Sommerglæder at sejle omkring paa Søen i den lille Jolle. Hver Eftermiddag, saa længe der var en Smule Sommer i Vejret, kom hun springende ned gjennem Haven, smækkede Laagen op — nok et Par Skridt, og hun

var om Bord. Hun plejede at ro frem og tilbage et Kvarters Tid, før hun lod Jollen suse ud gjennem Sivene, ind til en lille Landtunge, hvor hun gik i Land for under de brede Bøges Skygge at hengive sig til Læsning og Sværmeri. Hun dvælede i Reglen paa det ensomme Sted, til Solstraalerne standsede deres Smutleg i Grenene; saa lagde hun atter ud med sin spinkle Baad. Langsomt roede hun sig om mod Herregaarden, medens den vigende Solglød gyldnede hendes Haar og gav hendes blege Kinder et livligt Skær.

Men efter at hun var bleven gode Venner med Kusken, trak hendes Sejlture som oftest ud til længe efter Skumringens Frembrud.

Naar den sidste Solstraale sluktes over Søen, søgte hun ind til et Sted, hvor en tæt Vold af Buske omgav en lille lun Plet, paa hvilken hun holdt Møde med Gorm. — Det var ikke hver Dag, han kunde komme ud; tit laa der hele Uger mellem deres Stævne-møder; thi han maatte jo passe nøje paa, at ingen lagde Mærke til hans hyppige Tusmørke-Vandringer til og fra Skoven.

At han var uden Kundskaber og fine Manerer, tyngede hende ikke; hun havde nok i hans ærlige Blik, i hans kjønne Ansigt og kraftige Figur. Og han var ikke uden Forstaaelse af hendes Natur, og hendes kvikke Tale og Væsen kunde han aldrig blive træt af at beundre.

Undertiden kunde hun fare sammen ved en hurtig fremvældende Anelse om noget grufuldt, truende, der laa paa Lur ude i Fremtiden. Men det var kun Hvirvelvinde, hastige Blink af stakket Virkning.

— En Aften sad de sammen paa deres sædvanlige

Mødested. Det var paa Grænsen mellem Sommer og Efteraar; en kold Vind for gjennem Træernes brogede Blade, der sagtelig drysſede ned over dem, — nogle lig Broncesſkjæl, andre graa og indſkrumpede og uden mindſte Farvetone.

„Hvad tror du, din Fa'r vil ſige til dette her, Marie?"

Hun ſaa op paa ham med bange Øjne, hendes Legeme ſkjalv.

„Fa'r . . . ja, det er ikke ſaa morſomt at tænke paa . . . Men han ſkal jo heller ikke vide det, Gorm . . ikke endnu."

„Næ — men om nu nogen ſagde ham det? . . . Jeg er vis paa, han vilde jage mig væk paa Stedet . . . han er forfærdelig ſtrix . . . ſaadan."

„Aa Snak! Hvem ſkulde fortælle ham det? . . . Der er jo ingen, der ſavner os, vi gaar jo altid hver til ſin Side, naar vi gaar her fra."

„Jeg har Mistanke til en af Pigerne," ſagde han, „hende, den tykke Kokkepige . . . hun render efter mig ved alle Lejligheder, det Vidunder; forrige Aften kom hun med noget, ſom godt kunde betyde, at hun vidſte det."

„Du gjør mig bange, Gorm!" Hun knugede ſine ſpinkle Fingre om hans brune Haandled.

„Jeg har nu heller aldrig tænkt mig, at vi to nogen Sinde kunde faa hinanden," ſagde han ſørgmodig.

„Men du godeſte! . . . Aa, du maa ikke komme med ſaadan Snak . . . Det er lige meget! Jeg lader mig ikke foreſkrive noget af Fa'r, i det Stykke vil jeg raade mig ſelv . . . Tvivler du om mig?"

Han ſtrøg en blond Lok fra hendes Pande og glattede den ud over den blanke, violduftende Haarflade.

„Næ . . . men . . .“

Hun sukkede, og de skiltes i en sørgmodig Stemning.

* * *

Novemberregnen strøg sporenstrengs hen over de graasorte Marker forfulgt af en havesyg Vestenvind, der vendte op og ned paa den snavsede Fattigdom der ude.

Kammerraad Ravnstrup gik frem og tilbage i sit Kontor med tunge, vadende Skridt, rød og oppustet i Ansigtet.

Det bankede.

„Kom ind!“

Kusken traadte ind paa Strømpefødder og med Kaskjetten i Haanden. Kammerraadens Blik lynede ham i Møde.

„Ved du noget, Kusk!“

„Hva' skulde jeg vide?“

„Ved du noget!“ tordnede Kammerraaden anden Gang.

„Jeg . . . jeg forstaar ikke . . . rigtig,“ stammede Kusken.

„Ved du noget! — du er en fordømt Karl . . usssel Pjalt — ja! . . . Ved du det saa!“ tordnede den vrede Mand og løftede op i sin langskjødede Frakke,

„Kan vi ikke faa lidt nøjere Forklaring, for jeg har ikke Lyst til at staa her og lade mig skjælde Huden fuld.“ Stemmen var lidt udfordrende.

„Du . . . din elendige Stymper! . . . Skulde jeg bryde mig om, hvad du har Lyst til . . . saadan en . . . Du kom her saa fattig som en Tigger, . . .

jeg gav dig strax en god Løn, skjønt du ikke kunde tjene Føden . . . ikke sandt! . . . Jeg sørgede for, at du fik den bedste Plads, . . . jeg viste dig al den . . . den Tillid, en Husbond kan vise et Tyende, . . . bare fordi jeg troede, du var bedre end de andre . . . Pøj! Du er hundrede Gange ringere . . . du er en lumpen Kjæltring, en Forsører, . . . forstaar du det!"

„Jeg ved ikke af, at jeg har gjort noget ondt," mumlede Gorm; hans Ansigt blev blussende og mørkt.

„Du har at pakke dig . . . strax! . . . Du vil ikke, lader det til . . . Skylder jeg dig noget?"

„Hm, ja jeg ved ikke . . . ikke . . . Er det for Maries Skyld!"

„Hold Mund! . . . Gaa din Vej! . . . Marie! Ja gjorde jeg . . . . Ud med dig! Jeg vil ikke se dig mere . . ."

Kammerraaden for frem og tilbage over Gulvet, blussende, stønnende, knyttende Hænder. Den anden stod og drejede med Kaskjetten og syntes at ville sige noget; hans Blik stirrede paa den funklende Messingplade foran Kakkelovnen.

„Det er den Tak, man faar, naar man vil gjøre godt . . . Hvor jeg har været en dum Æsel! . . . Gik der og tænkte paa Søren Stenhuggers Hus her oppe, som du skulde hast, hvis du en Gang vilde gifte dig . . . He! Ja det er ogsaa storartet, hvor man kan tage fejl af sine Folk."

„Er det Meningen, jeg skal jages bort?" spurgte Gorm en Smule forsagt.

„Du hørte vel, hvad jeg sagde . . . Det er sandt! Her er Kostpenge, jeg vil ikke skylde dig noget."

Gorm tog mod Pengene og gik langsomt ud; men da han var naaet et Stykke ned i Gaarden, kom han

i Tanke om noget; han gjorde omkring og bankede atter paa.

„Kom ind!"

Gorms Blik mødte Kammerraadens brunmelerede Frakkeryg henne ved Vinduet.

„Det er ondt at komme af Tjeneste i Utide . . . Kunde jeg ikke faa en lille Anbefaling?"

Kammerraaden gjorde en afværgende Bevægelse med Haanden uden at se tilbage.

„Vi er færdige med hinanden," sagde han haardt, „du faar ingen Anbefaling af mig . . . gaa!"

Karlen forlod Kontoret og gik ud for at pakke sin Sager sammen. Men Kammerraaden tænkte i sit stille Sind, hvad Jægermesteren havde udtalt: at man ikke kunde stole paa sine Tjenestefolk

---

III.

Kammerraad Ravnstrup ejede et stort Teglværk, ved hvilket en Mængde Mennesker havde Arbejde det meste af Sommeren. Saa snart Foraaret kom med varmt Solskin og tørrende Vinde, indfandt der sig en, saa en anden søndagsklædt Arbejdsmand med Bylt paa Nakken for at tage Sommerophold i de lave Kamre, der fandtes ved Siden af Teglovnen. Og i Løbet af et Par Uger havde der samlet sig en tyve, tredive Mennesker, i Reglen yngre, lemmestærke Mænd af et sundt Helbred.

Det var et broget Selskab: nogle var Tyskere, andre Svenskere; men største Delen af Styrken var

ugifte Personer fra Omegnen, Folk, der foretrak en mere ubunden Stilling for den faste Tjeneste hos Bonden.

— Det var Lørdag Aften. Bestyreren sad inde ved sin Pult og gjorde Regnskabet op. Uden for hans Vinduer stod Teglværksarbejderne og ventede paa Lønnen, som de plejede at modtage gjennem det aabne Vindue. De fleste var i Søndagspuds og røg Tobak, men adskillige gik endnu i den lerspættede Arbejdsdragt —

Omsider lukkede Bestyreren Vinduet op.

„Severin Rasmussen, 16 Kr. 30 Øre."

En ældre, dvnakket Mand lettede paa Kaskjetten og skyndte sig med at faa Pengene gjemt i en skidenhvid Lærredspung.

„Heinrich Friderichsen, 14 Kr. 95."

„So lidt!" brummede en lavgroet Karl og strøg Pengene af Karmen med et vredt Kast.

Bestyreren saa op. „De var jo borte i Onsdags."

„Ja, ich var so . . . men . . . dennoch, det er doch . . . doch lige gut ziemlich finnt."

Bestyreren tog atter fat.

„Karl Jensen, 17 Kr. 45 . . . Naa, De er stadig højt oppe."

„Det træffer sig," svarede en høj Karl af et særdeles vindende Ydre, „men det er ellers sjælden, vi faar en god Akkord . . . Lønnen er sløj."

„De erindrer vel, at det ikke er mig, der bestemmer, hvad der skal ud?" sagde Bestyreren.

„Jo-o, vi ved jo nok, hvem der ejer Teglværket," svarede Karlen med et misfornøjet Blik.

Nu gik det strygende en Stund, til der atter var en, som ankede over daarlig Løn og stramt Arbejde.

Bestyreren mærkede nu, at der var noget i Gjære, Brudstykker af en Samtale, der blev ført henne ved et Torreskur, og af hvilken han særlig mærkede Ord som: Hestearbejde — lumpen Løn — rige Gavtyve, gav ham et fastere Begreb om den raadende Stemning.

Da han var færdig, smækkede han Bøgerne i Laas, tog Hat og Stok og skyndte sig ned til sin Bolig, der laa en halv Fjerdingvej borte. Han var fast bestemt paa at underrette sin Principal om den Misstemning, der i Aften havde raadet i Arbejderflokken. Kunde han bare finde Ophavsmanden, men det var sagtens ikke nemt, der var allerede en stor Del, som mukkede . . . Man skulde vel aldrig tro, at den lange, brunskjæggede Fyr — Bissekræmmer, Haandværkssvend, eller hvad han nu var — der af og til om Søndagen indfandt sig paa Teglværket, havde en Finger med i Spillet. Det var nok snart paa Tide, han fik opsnuset, hvem den formummede Gjæst var. —

Samme Aften gik det livligt til i de smaa Stuer ved Teglovnen. Arbejderne sad i Smaaflokke paa fire, fem Stykker og røg Tobak — nogle var endnu ikke færdige med Aftensmaaltidet — og snakkede i Munden paa hverandre.

Med Ryggen mod Vinduet og en Cigar i den ene Mundvig sad en lang, brunskjægget Mand i graat Sommertøj og sort Filthat, der sad en Kjende paa skraa. Det var Gorm. Han talte nu en Blanding af Bonde- og Bymaal, men Munden lystrede ham godt.

„Det er en Skam, at et Menneske skal gaa og slide sig vind og skjæv for en ussel Betaling," sagde han, „men det gaar nu heller ikke i Længden, Folk taaler det ikke . . . det skal I nok faa at se. Det er

hvert Øjeblik, saa faar vi Beretninger fra andre Lande om Skruer og Striker, . . . og det kan hænde sig, de store maa op med Mønterne. Det var forleden, at Folkene paa en Fabrik i Frankrig blev enige om at gjøre Skrue, de gik op til Herren, — han var nu en haard Hund — og forlangte mere i Løn, ellers kunde han forlade sig paa, de gik deres Vej. Han vilde ikke, men saa en Aften samlede de sig uden for hans Bopæl og gjorde et forfærdeligt Spektakel . . . de slog Ruderne ind til ham, men saa kan det nok være, han kunde gi' sig; der var ingen Ting i Vejen."

Hans Fortælling havde samlet en stor Kreds, der stod tæt op ad hverandre, dampende og rødmussede — alle sammen tørstende efter mere.

„Hvorfra ved du nu det?" spurgte en.

„Fra Aviserne naturligvis . . . Se her!" Han trak et Blad op af Lommen og kastede det hen paa Bordet.

„Ja, det kan ha' grumme god Re'lighed, hvad du der fortæller, Gorm; det er ogsaa . . . Fa'en skulde ogsaa . . . vi er nogle dumme Hunde, at vi saadan gaar og slider os selv op for en lille Løn," sagde en forlemmet Mand af et kamplystent Udseende og bankede sit Pibehovede ud paa Bordkanten.

„Det er noget Brævl, Lars, vi faar ingen lille Løn," lød det fra en ældre, graaskjægget Mand, der sad henne i en Krog og kastede gnavne Blikke til Forsamlingen.

„Aa, du gamle Kresten, vil du nu bare blive henne i din Krog og lade vi andre snakke . . . Du vil altid gaa i Vejen."

Den gnavne Mand brummede noget om Drenge-

streger, Socialistvrøvl, Tosseri osv., som ingen af Selskabet tog Notits af.

Gjæsten tog igjen Ordet:

„Vi behøver saamænd ikke at gaa hverken til Frankrig eller England, hvad det angaar; i Kjøbenhavn sker det tit, at Svendene slaar sig sammen og siger som saa: Ikke et Hak mer, inden vi faar mere i Løn . . . De faar det nu ogsaa, det er i sin Orden . . . Vi behøver ikke at gaa længere end til Murmester Nielsen ovre i Kragerup; hans Svende gjorde Skrue sidste Sommer — kan nogen huske det?"

„Ja, jo!" raabte flere.

„Naa, og Murmester Nielsen maatte jo net op med Ørene (Bravo! — Hør!) Jo, jo! Naar det kniber, saa gjør de det lige godt, de gode Herrer (Bifald.) . . . Der er noget, som hedder Arbejderens Ret (Bravoraab) . . . Arbejderens Ret, og den har hverken Pave, Kejser eller . . . Kammerraad Lov til at krænke (Hør! — Lad os gi' ham et Leve! — Et Hurra . . . . Aa hold Mund! Vi kan jo ingen Ting høre) . . . det har de ikke Lov til, men det har de gjort (Bravo! — Hurra! Det er sgu en, der er noget ved) og de har gjort mer end det."

Almindelig Jubel; man presser sig tæt sammen; de, der staar bagest, strækker sig paa Tæerne for bedre at kunne se Taleren. Tobaksrøgen tætner sig i en betænkelig Grad — en tyk blaa Taage, hvorigjennem der nu og da farer en begejstret Pibespids.

Gorm sætter sig ned, hans Kind gløder, hans Øje funkler, og han stammer endnu paa et og andet, som han ikke rigtig har Mod til at sige rent ud.

„Det er Vrøvl det hele," knurrede den graaskjæggede i Krogen.

„Hold din Mund, Kresten!“ raabte en af de yngste.

Gorm fortsætter: „I maa nu ikke tro, at jeg er Socialist, jeg har ingen Forstand paa Politik og det Værk, jeg la'r enhver beholde sit, men jeg vil ogsaa have, hvad mit er (Bravo! Bra—a—vo!) det vil vi vel alle tilsammen (Ja! Jo, jo!) Vil Kammerraaden kanske ikke have alt det Arbejde af jer, han kan faa — hva'? (han vil sgu ha' meget mer) . . . men saa har I ogsaa Ret til at forlange, hvad der tilkommer jer . . . det kan ikke nytte at lade sig træde paa Næsen . . . det er nu min Mening.“

Stormende Bravoraab. Gorm sætter sig tungt ned, stryger en Svovlstik for at tænde den sidste Rest af sin Cigar, som han des værre stikker forkert i Munden. Den Omstændighed, at han en Tid lang har travlt med at spytte Aske og tørre sig om Munden, leder Stemningen ind i et andet Spor. En giver sig til at le; en anden forsøger sig med en forældet Vittighed, som dog ikke gjør synderlig Virkning.

„Det er en Skam af Kammerraaden, at han ikke gi'r mer, . . . hvis han ikke lægger til, rejser jeg i næste Uge,“ siger en krølhaaret Mand i blaastribet Bomuldsjakke og bred Straahat.

„Bravo! — Saa er vi to,“ raaber en anden.

„Hva mener I om tre!“

„En mer — ha, ha!“

„Og her er Nr. 5!“

„Ha, ha, ha, ha! . . . Hej, du gamle der henne i Krogen, vil du ikke med ogsaa?“

„He — nej, jeg gaar dog ikke med til Narrestreger endnu et Par Dage,“ brummer Kresten.

— Stemningen blev lidt efter lidt stærkere, Øjnene funklede, Ansigterne blussede op, og der var en Snakken og Raaben, en Bakken og Spytten, som ikke blev mindre, efter at man havde tømt et Par Flasker.

En foreslog, at man strax skulde gaa op til Kammerraaden og sige ham Besked; en anden mente, det var bedre at vente, til næste Uge var forbi, saa var man nærmere ved Høst og kunde lettere faa Arbejde; en tredje foreslog, at man strax skulde forlade Teglværket — alle som en, saa kunde Bestyreren begynde ene Mandag Morgen.

Mens Snakken drev frem og tilbage, sad Gorm med et vel tilfreds Smil om Munden og frydede sig over det store Resultat, han havde opnaaet . . . Bare de vilde gjøre Alvor af det samme Aften, ellers kunde Iveren let kølnes og det hele maaske dø hen.

Han vexlede nogle Ord med sin Kammerat — den tidligere nævnte Karl Jensen — og gav denne at forstaa, at det var heldigst, om Planen kom til Udførelse strax.

— Sent ud paa Aftenen forlod Selskabet de lave, røgfulde Stuer og tog Vejen op efter Herregaarden — alle med Undtagelse af Kresten, der blev siddende ene tilbage i sin Krog, mumlende om alle de Tosseſtreger, man nu om Dage kunde finde paa.

Gorm var en af de sidste i Toget. Han var spændt som ingen af de andre paa Udfaldet af dette Foretagende, der skulde gaa ud paa at tvinge Kammerraaden til en bedre Akkord; hans Lemmer rystede, og han gav af og til forvirrede Svar.

Endelig var den Stund kommen, da han kunde faa et Ønske opfyldt, som i flere Aar havde brændt i

hans Sjæl. Han havde lidt en Del, siden han hin Novemberdag forlod Herregaarden, døjet baade Sygdom og Savn, men Tanken om en Gang at kunne faa Lejlighed til at vise Kammerraaden, hvor inderlig vel han huskede den Uret, han havde lidt — havde af og til fyldt ham med Tilfredshed. Han havde aldrig rænkt paa at skade sin forrige Herre, blot higet efter at tilføje ham en Ydmygelse som Oprejsning for de Savn, hans Bortrejse fra Herregaarden havde draget efter sig.

Der gives Mennesker, som Aar igjennem kan ruge over et Ønske, hvis Opfyldelse, de i Forvejen ved, ikke vil bringe dem positivt Udbytte — kun en Smule Sejersglæde, der blusser op ét Øjeblik og dør i det næste. De havde en Repræsentant i Gorm.

Han havde brudt sit Hoved med at finde en Maade, paa hvilken han kunde vise sit gamle Herskab, at han — „Pjalten" — ogsaa havde Ære i Livet. Men han havde ikke kunnet finde en passende Maade. Alligevel laa Ønsket og groede og skød det ene Vildskud efter det andet, men til Hævngjerrighed blev det aldrig; om han havde mødt sin fordums Herre paa ensom Vej midt om Natten, han vilde ikke have rørt ham med en Finger . . . ikke have sagt ham et eneste ondt Ord, blot fremkommet med nogle højtidelige Bemærkninger om, at han endnu holdt af Marie, at han ikke var saa usel en Pjalt, som Kammerraaden troede. Maaske han ogsaa vilde have mindet Herremanden om Anbefalingen — sagt ham, at man godt kunde komme igjennem uden en saadan Lap Papir naar bare man gjorde sin Pligt.

Undertiden var han kommen i Tanke om, at det var en Dumhed, han gik og rugede over, en Synd.

Han erindrede fra sin Børnelærdom, at man skulde betale ondt med godt, glemme Fornærmelser osv. Paa saadanne Tider fik han en Fornemmelse af, at hans Tanker var lutter Synder, Oprør mod Vorherre, om hvis Tilværelse han ingenlunde tvivlede, og han kunde døve sin aargamle Ide med Forsagelse — ja, endog med Taarer.

Men saa snart de religiøse Stemninger havde fortaget sig, følte han paa ny sit Sind svangert med det gamle Ønske; og naar hans Kjæresteforg nu og da vaagnede, var han rent sær; da følte han sig som en Martyr for Rang, Rigdom og Stormandsvælde. Det var i slige Øjeblikke, at hans Haand knyttede sig, at hans Øje gnistrede, — at han greb efter Læsning, der handlede om forkuede Tilværelser — ulykkelige Skæbner — Tilsidesættelse af den fattiges Menneskerettigheder o. a. m.

— Han havde Plads ved et Pakhus ude paa Kysten en lille Mils Vej fra Teglværket; han førte lidt Regnskab, men ellers var hans Arbejde at hjælpe til ved Ind- og Udleveringen. Nogle kaldte ham „Pakhusforvalteren," andre „Pakhuskarlen", den første Værdighed anstod ham nok saa godt. Konsulen, der havde antaget ham paa Anbefaling af en Kjøbmand, hos hvem Gorm havde tjent, var meget vel tilfreds med sin Pakhusforvalter, hvis Flid og Omhu han roste i høje Toner. Gorm havde, i de Aar han opholdt sig i Byen, besøgt en Aftenskole og derved erhvervet sig en ikke ringe Skrivefærdighed; og af Handelsbetjentene havde han — det var om Aftenen, naar han sad inde i Butikken — faaet lidt Besked om Regnskabsføring.

Gorm havde, som nævnt, en Ven, der arbejdede

paa Kammerraad Ravnstrups Teglværk. De to kom ofte sammen; og da Gorm mærkede, at hans Ven følte sig utilfreds med Stillingen paa Teglværket, hvilket ogsaa var Tilfældet med mange af de andre Arbejdere, kom der saa smaat Liv i hans gamle Ønske, og han hjalp Misfornøjelsen paa Gled saa tit der gaves Lejlighed.

Da han en Aften besøgte sin Ven paa Teglværket, optog de atter Lønningsspørgsmaalet til Forhandling. Samtalen trak en efter en anden til, og snart opdagede Gorm, at der var Uro paa hele Linjen. Følelsen af, at han var en Magt i denne Kreds, æggede ham til at sige noget, som i Grunden slet ikke var groet i hans egen Have, — stærke, harmglødende Ord, der virkede paa Selskabet som en Opsang.

Men bag hans Ord luede en egen Glæde over, at det nu endelig var lykkedes ham at finde en Maade, paa hvilken han kunde give sit gamle Herskab at forstaa, at han endnu var til. Thi han mærkede, hvor Strømmen bar hen . . . Ja, kunde han derved faa den store Mand til at bøje sig, til at bede sine egne Folk om at blive, saa vilde han være fornøjet. Paa den anden Side frygtede han, at Arbejderne skulde gaa for vidt; der var jo adskillige dristige Personer imellem.

* * *

— Det var en lys Sommerkvæld med lind Luft og tyk Em over Engene. Der var stille om den store Gaard, naar undtages en Hests Sparken inde i Stalden. Vinduerne i Hovedbygningen stirrede mørkt ud i den lune Nat — ud i den store Have, der laa med

maanebeskinnede Plæner og dybe, uformelige Skygger ind under Træerne.

Ved Indkjørselen standsede Flokken; ingen var for at være den første.

„Aa, I er no'ne Kujoner!" sagde Gorms Kammerat, „nu skal jeg snart . . ."

„Saa smaat, du!" hviskede Gorm ængstelig og rykkede Kammeraten i Ærmet.

„Hva' . . . nej, nu skal det sgu være . . . det hjælper ikke!" Han gik rask op til Porten fulgt af de andre.

„Her er laaset . . . ja, ja! Saa gaar vi ind i Haven." Han aabnede Laagen, og Selskabet mylrede ind, mumlende og snakkende. Et Gardin blev trukket til Side, og et Par nysgjerrige Øjne tittede ud, men forsvandt strax igjen. En Hund bjæffede . . . Kort efter gled et Rullegardin op, et Vindue aabnedes paa Klem, og Kammerraadens Stemme lød ud til dem:

„Hvad er dette her? . . . Hvad er I for Mennesker?"

„Vi er oppe fra Teglværket . . . vi vil nok snakke lidt med Kammerraaden!"

„Saa—aa! . . . Paa denne Tid."

„Det er om Lønnen — hm! — Vi faar temmelig lidt . . . De kommer til at lade Bestyreren gi' os bedre Akkorder, hvis De ellers har Sind for at beholde os."

„Aa, I er jo forrykte! . . . At komme paa den Maade og paa saadan en Tid . . . Gaa I hjem og læg jer! I maa være ølede, maa I."

„Vil De saa lægge lidt til? spørger vi."

„Nej . . . Ikke et Ord vil jeg snakke med jer her om det."

„Ja, saa kan De forlade dem paa, at vi stopper . . . hele Rubben.“

„Naa, I vil true mig . . . se, se! . . . Aa, kom her hen lidt, Bent, jeg vil tale med Dem.“

En lille, bredskuldret Karl forlod Skaren, der stod midt ude paa en Plæne, og traadte hen til Vinduet.

„Hør Bent! Hvad er det for Tosseſtreger,“ sagde Kammerraaden dæmpet, „det mener I jo ikke noget med.“

„Jo, det er saa naturlig, . . . vi kan ikke . . .“

„Vær nu fornuftig, Bent! . . . De plejer jo altid at være et solidt Menneske . . . Se at faa Deres Kammerater ud igjen, de er halvfulde.“

„Næ . . . det er Løgn.“

„Deres næsvise Udtalelser beviser det, Bent, og var det ikke fordi . . . Hvem har fundet paa det?“

„Det er noget, vi er enige om.“

Kammerraaden grundede lidt.

„Ja saa — saa faar i ogsaa være enige om at gaa,“ sagde han ud til de andre og trak Vinduet til.

Denne Udtalelse gav Anledning til voldsom Støj! Nogle udgød sig i heftige Forbandelser mod Rigmændene, andre skreg Hurra for Kammerraaden, medens de svingede Huerne i Luften . . . En enkelt stod og samlede med nogle Smaasten.

Anden Gang aabnede Kammerraaden Vinduet:

„Gaa nu hjem, saa kan vi tale om det i Morgen.“

„Vi gaar ikke, før vi faar ren Besked.“

„Hvad forlanger I da? . . . jeg ved jo ingen Ting.“

„30 Øre mer for Hundredet — ja!" raabte en.

„Det er for lidt!" raabte en anden.

„Jeg vil lægge 10 Øre til . . . ikke en Øvid mer," sagde Kammerraaden i en bestemt Tone.

„Skal vi sige 20?" spurgte Forslagsstilleren.

„Nej!"

Efter nogen Snakken frem og tilbage enedes man om at modtage Tilbudet. Stemningen var imidlertid bleven lidt flov, man stod og samlede i det, og et Par Stykker numlede noget om, at Kammerraaden slet ikke var saa slem; han burde i Grunden have et Hurra, fordi han havde været saa flink at forhøje Lønnen.

„Er vi saa færdige?" spurgte Hr. Ravnstrup utaalmodig.

„Nej, De skal først ha' et Hurra, Hr. Kammerraad . . . Længe leve Hr. Kammerraad Ravnstrup Hurra! Hurra a—a!"

Faa Minuter efter var der atter stille om den store Gaard. Arbejderne gik syngende ud efter Teglværket med Undtagelse af Gorm og hans Kammerat, der gik ad en anden Vej.

„Sikken en Re'lighed! . . . Hør, hvor var du egentlig henne, Gorm? Jeg saa dig slet ikke inde i Haven."

„Jeg stod i Lysthuset . . . om du vil vide det, jeg var ikke fri for at være en Smule bange."

„Du!"

„I tog saa frygtelig paa Vej, . . . og det var jo paa en Maade min Skyld, det hele."

„Hvad er det for Snak!" udbrød Kammeraten yderligere forbavset.

„Det er ikke Snak — hm! — Du ved kanske

ikke, at jeg havde en Hone at plukke med Kammerraaden . . . Nej, det ved du ikke, du er jo fra en anden Egn, og jeg har aldrig omtalt Historien . . . Jeg har en Gang tjent Kammerraaden, men han jog mig væk, fordi jeg var gode Venner med hans Datter. Jeg fik ikke saa meget som en Anbefaling — aa, hvor det gnavede mig, at jeg ingen Anbefaling fik! — Men i det Sted skjældte han mig Huden fuld . . . Det var en slem Tid, men værst var det for Pigen . . . Gud ved, hvordan hun har det."

„A — hov! Naa det hænger saadan sammen."

„Ja, men hør nu videre: Jeg gik længe og rugede over dette hersens og tænkte paa al den Del, der kan nævnes, og endda kom jeg ikke videre . . . for jeg skal sige dig: jeg havde Lyst til at spille Kammerraaden et Puds . . . Det naaede jeg i Aften — halvvejs mod min Vilje, men jeg kunde ikke modstaa . . . Da jeg stod henne i Lysthuset, havde jeg den største Lyst til at træde hen og sige til Kammerraaden: „God Aften, Hr. Kammerraad; kan De se, at Deres gamle Kusk er til endnu; — han kunde nok uden deres Anbefaling;" men jeg kunde ikke komme af det Sted, jeg stod paa . . . Det fortryder mig nu, at jeg har Del i dette her Oprør."

„Men du har jo selv . . ."

„Ja, jeg har des værre selv, . . . naa, det var ikke just paa den Maade, jeg havde tænkt mig det, men jeg fik dog den Fornøjelse, at Kammerraaden maatte gi' sig."

„Kunde det more dig? . . . Vi andre maatte jo da ogsaa fire . . . Kammerraaden satte jo Taxten."

„Det er det samme! Han maatte neje sig, . . .

det har den Mand ikke gjort i mange, mange Herrens Tider."

„Hvis nu Konsulen faar at vide, at du har været med her?"

„Saa faar jeg min Afsked, . . . men jeg har jo for Resten tænkt paa Amerika i lang Tid; her har jeg jo hverken Familie eller nogen, der bryder sig om mig . . . Ser du! Der ovre kan jeg bedre komme til det, jeg savner her."

Den anden forstod ham ikke.

„Du er ikke rigtig med, . . . men tøv nu, til jeg har været i Amerika nogle Aar, saa skal baade du og Kammerraaden faa noget at vide, . . . her er et Par Næver, som . . ."

„Du har jo en god Løn, hvor du er."

„Jeg klager heller ikke paa Lønnen, men jeg vil væk, fordi . . . fordi . . . ja, det er næsten ikke til at sige! Det er noget, der kommer over mig somme Tider . . . Marie . . . hm . . . det er ikke saadan at glemme. Men det er dumt af mig."

„Jeg kunde ha' Lyst til at følge med dig, Gorm," sagde den anden.

„Husk paa din gamle Mor! Hende kan du ikke rejse fra."

„Næ, det kan jeg jo ikke."

De gik hver til sin Side. Gorm gik med senfærdige Skridt ud mod Stranden, der flimrede i Sommernattens Maaneskin,

Han standsede paa en Bakketop. Det store Hav laa udbredt for hans Syn; og langt ude gik en Damper med en Hale af sort Røg, der opløste sig i Skyer og trak bort i Mørket . . . Den friske Havluft slog

ham i Møde . . . Jo, han vilde, han maatte afsted . . . bort.

Næste Dag var Kammerraaden ude paa en Opdagelsesrejse; han gjæstede først Bestyreren, men da denne ikke vidste, hvem der var Ophavsmand til „Spektaklerne," som Hr. Ravnstrup udtrykte sig, gik han op paa Teglværket, hvor han var saa heldig at faa fat paa en, der efter nogle Omsvøb endelig røbede Kilden til „Oprøret".

Kammerraaden blev inderlig opbragt. Saadan en Pjaltsak . . . Kjæltring havde vovet at . . .; men han skulde komme til at fortryde det.

Nogle Dage efter gjæstede Kammerraaden gamle Konsul Møller, der netop sad i Færd med at ransage det sidste Nummer af „Berlingske Tidende."

„God Dag! Hr. Konsul; — undskyld, at jeg kommer og forstyrrer Dem."

„Ingen Undskyldning, Hr. Kammerraad . . . God Dag! . . . Naa, hvordan har De det?"

„Godt, rigtig godt . . . hm . . ."

„Sæt Dem hen i Sofaen! . . . Jeg var ved at kigge efter i Avertissementerne, jeg mangler en Pakhuskarl, skal jeg sige Dem . . . en kjedelig Historie; men jeg skal sige Dem: han, jeg har for Øjeblikket, er bleven amerikansk . . . ja; og det ærgrer mig, for jeg skal sige Dem: han er en ud—mærket flink Fyr . . . dygtig . . . man faar ikke hans Lige . . . Sæt Dem ned, Hr. Kammerraad."

„Saa . . . saa De skal ha' en ny Pakhuskarl," sagde Kammerraaden; han stod midt paa Gulvet og stirrede betuttet paa Konsulen; „det var jo (han havde nær sagt kjedeligt) . . . hm . . . De skal nu ellers ikke bryde Dem videre om det, Hr. Konsul, for det er en snavs Fyr, De har ude ved Pakhuset. Forleden Aften fik han mine Folk til at gjøre Spetakler . . . det Bæst!"

„Gorm! . . . Spetakler! . . . det kan jeg ikke tro, for jeg skal sige Dem: han er et saa . . . et saa overmaade flinkt og paalideligt Menneske, at man kan betro ham, hvad det skal være."

„Jeg forsikrer Dem, Hr. Konsul, det er den pure Sandhed; det er i den Anledning, jeg er kommen, han skal drages til Ansvar, skal han."

Konsulen saa forbavset paa sin Gjæst.

„Hvordan da?"

Hr. Ravnstrup fortalte Historien.

„Aa hvad . . . nej, lad De det være; jeg skal nemlig sige Dem: Gorm er en . . . en u--al—mindelig flink Karl."

„Jeg kjender ham fra tidligere Tid, Hr. Konsul, han har tjent mig."

„Kan nok være; men jeg skal sige Dem: et Menneske, der som Gorm har vist sig flink og paalidelig i alle Retninger, . . . kommer jeg ikke til at tvivle om i en Fart; jeg stoler endnu paa mine gamle Øjne, skal jeg sige Dem."

„Hm . . . ja . . . hm! . . . Sikken Varme!" sagde Kammerraaden med et trist Blik ud i Gaarden.

„Ja, det har De Ret i. Sæt Dem ned!"

— Da Kammerraaden kjørte hjem, sad han og

ærgrede sig over den gamle Konsul, der stolede saa fast paa sit Tyende . . . Ganske vist, Hr. Ravnstrup havde en Gang været af samme Mening, men heldigvis faaet Øjnene op i Tide. Konsulen var i Grunden et gammelt Brøvl, som det ikke var Umagen værd at aabne Øjnene paa, han var jo oven i Kjøbet nærsynet.

Men da Kammerraaden nogle Dage efter havde en Samtale med Gorms Kammerat, af hvilken han erfarede den egentlige Grund til Oprøret, fik hans Tanker en anden Retning. Det gik op for ham, at han havde gjort Uret mod et bravt Menneske — mod to egentlig. I Tanken satte han sin Datter i Forbindelse med det forurettede Tyende; der gik en Trang til at gjøre godt — noget blidt og forsonende gjennem hans Sind. Alligevel fik den nedarvede Fordom Overhaand: han skød det fra sig.

Og hver Gang der senere dukkede noget af det samme blide og forsonende op i ham, dysfede han det ned med de Midler, han havde ved Haanden; han havde jo nok af dem.

* * *

Klokken ringede for tredje Gang. Folk mylrede ud paa Dampskibet og spredte sig over det nyspulede Dæk, medens de holdt Øje med Venner og Bekjendte, der stod og nikkede og smaagræd inde paa Broen.

Der var unge Damer med runde Kinder og i Pariserdragt; og flot klædte Ynglinge med moderne Slips og Knirkelæder i Støvlerne. Ældre Kvinder i tarvelig Dragt og med en to-tre kringlegnavende Børn hængende ved Skjørtet; og skjæggede, arbeidsvante Mænd.

Han sad paa Enden af en Bænk og stirrede paa Folkemængden, der stod sammenstuvet paa Havnebroen, og hvoraf han ikke kjendte en eneste . . . Maskinen begyndte sin Stampen, og det store Skib arbejdede sig tungt og sindig ud i Søen.

Gorm var paa Vej til Amerika.

Skolemesterlin

i gamle Dage.

Af

C. A. Thyregod.

1.

Dansen gik lystig i Anders Madsens Storstue om Aftenen og Natten efter den tredje Januar 1822. Det var i en lille Udflyttergaard fra Doverdal, en nybygget Gaard, og for et nygift Ægtepar, at en indbuden Kreds af Ungdomsvenner havde indfundet sig. Det var ligesom det unge Par paa den Maade vilde tage Afsked med deres eget Ungdomsliv. Gildet var ikke meget flot, hvad Fortæringen vedkom, men Stuen var rummelig, og Bræddegulvet nyt. Spillemanden var ikke udmærket, men var Egnens sædvanlige, og om Strængen skurrede lidt en Gang imellem, saa var dette den eneste Mislyd; thi Fredsforstyrrere var udelukte. Glæden var da ogsaa stor og almindelig.

Der var Sønner og Døtre og Tyende fra den nærmeste Omegns Bøndergaarde, jævne og simple Folk efter Egnens og Tidens tarvelige Vilkaar. Der var dog en enkelt Ungersvend, der faldt i Øjnene ved et finere Anstrøg i Klædedragt og Sprog og Væsen. Det var Jørgen, Sognefogdens, Kristen Rytters Søn i Doverdal, der ønskede at blive Skolelærer og i henved to Aar havde opholdt sig paa Seminariet ved Trolleborg. Han var kommen hjem i Julen for at

besøge sine Forældre — andre sagde: for at plage sin Fader for Penge. Begge Dele kunde være rigtigt; thi skjønt han ikke brugte flere Penge, end rimeligt kunde være, faldt det kanske trykkende nok for Faderen i de trange Tider, saa han klagede sig over det, skjønt der hverken var Lede eller Vrede i Klagerne.

Jørgen Kristensen var en slank, middelhøj Yngling med et rødkindet og smukt Ansigt, han havde altid været afholdt af sine jævnlige og følte sig endnu godt hjemme iblandt dem. Der var ikke noget brydende, snarere noget tilbageholdende og stift i hans Væsen, men hans ældre Broder og Søster, som ogsaa var til Stede ved Gildet, skubbede ham frem. Søsteren udsøgte sine nærmeste Veninder til ham at danse med, men selv opsøgte han de mere fremmede, de mindre ansete Piger eller de ganske unge — i det hele dem der sad over. Derefter maatte han paa sine Søskendes Bud afløse Spillemanden for at vise sin Kunst paa Fiolinen, og skjønt denne ikke var noget udmærket Stykke Møbel, og han vel heller ikke var nogen stor Mester, vandt hans Spil meget Bifald. Jørgen glædede sig ved, hvad der kunde glæde hans Søskende og andre, Stivheden og det lille Stænk af Pedanteri tabte sig, og han var den samme ligefremme og beskedne Fyr, som han havde været, da han som Bondedreng gik hjemme i sin Faders Mark.

Der blev lagt stærkt Beslag paa ham i forskjellige Retninger, og først ud paa Natten blev han opmærksom paa en fremmed Pige, der var kommen sent og holdt sig meget tilbage iblandt Børnene, hvorfor han ogsaa tog hende an for et Barn. Han syntes, at hun var udmærket smuk — ikke kraftig og rødmusset som de anseligste blandt hans Fødebys Piger, men fin og

hvid „som en Lilje," kun med et svagt Skjær af rødt paa de smukke Kinder. Han nærmede sig og bød hende op til Dans, hun var strax villig, og let som en Fugl, næsten alt for let, hvirvlede hun sig med ham hen ad Gulvet.

„Jeg mindes ikke at have set dig før," sagde han til hende.

„Det har du vist heller ikke; jeg er ikke her fra Sognet. Jeg er Degnens Datter i Bøgtved."

„Saa langt borte fra!" udbrød han.

„Ja, men jeg opholder mig nærmere ved. Min Fader har kjøbt Ødegaarden i Doverdal, der er jeg hos min Faster og min Broder. Min Broder skulde ogsaa været her i Aften; han var gaaet hjemme fra og kom ikke tilbage, saa var jeg kjed af at komme alene; men da han helt syntes at blive borte, sagde min Faster, at jeg burde gaa, fordi Folkene havde indbudt os."

„Var du meget kjed af det. Holder du ikke af at danse!"

„Ak jo, jeg vil meget gjærne danse; men jeg er fremmed; jeg har kun været her i Byen et Par Uger, og da min Broder ikke var med, saa var jeg ubselig ved det."

„Og saa holdt du dig blandt Børnene. Jeg troede først, du selv var et Barn; men det er du jo ikke."

„Nej, ikke rigtig. Jeg er ikke Fol, fordi mine Fødder er smaa, og jeg er i det mindste et langt Barn. Hvor gammel tror du, jeg er?"

„Du er da vist 16 Aar."

„Det var ikke saa galt gættet! Jeg bliver 17 den 4de Avguſt."

„Se, se! Den 4de Avguſt. — Hvad hedder du?"

„Jørgine Højer."

„Nej, det var da mærkeligt!"

„Er der noget mærkeligt ved det? Min Fader hedder Jeremias Højer."

„Ja vel! Din Fader kjender jeg baade af Navn og af Udſeende; men jeg fandt det mærkeligt, efterſom jeg hedder Jørgen og er ogſaa født den 4de Avguſt, men rigtig nok fem Aar tidligere."

„Ja, det var jo et morſomt Sammentræf; men der er en Pige henne, ſom vinker ad dig. Hun vil dig viſtnok noget."

„Det er min Søſter," ſagde han og gik hen imod hende.

„Du giver dig meget af med Degnedatteren," ſagde Søſter Trine. „Det er der jo heller intet ondt i, for hun er viſt en rar lille Pige; men hun hører ikke til vort Vennelag, og jeg ſynes ikke, du for hendes Skyld ſkulde forſømme gamle Kjendinge."

„Det agter jeg heller ikke at gjøre," ſvarede han og danſede nu med denne og hin Pige efter Søſterens Anviſning, hvorfor hun ogſaa var ſaa naadig at tillade, at han endnu et Par Gange i Løbet af Natten maatte danſe med Jørgine. Denne blev nu heller ikke forſømt af andre, da man havde ſet, hvor ſmukt hendes lette, ſmidige Skikkelſe tog ſig ud i Danſen.

Anders Madſen havde bandet paa, at ingen af Gjæſterne maatte forlade hans Hus, før Morgenen lyſte, og der var ingen, der var ſaa ſtor en Fjende af ſømmelig Lyſtighed i en Vennekreds, at de vilde gjøre ham menſvoren. Først da den aftagende Maane i Veſten ſtedtes i Kamp med det begyndende Dagſkjær i Øſten, brød Selſkabet op. De fleſtes Hjemvej faldt

ad den smalle Skovsti ind til Doverdal By, og de beredte sig til at gaa parvis. Søster Trine vilde maaske nok haft Broder Jørgen sammenkoblet med en af sine Veninder; men hun havde ogsaa andet at passe; thi hun havde baade en Ven og en Medbejlerske i Flokken. Inden hun kunde hindre det, havde Jørgen budt sin ny Veninde Armen, og de var endog komne til at gaa allerbagest i Rækken.

Det frøs, saa det knagede. Skoven, der mest bestod af slanke Birketræer og bredkronede Bøge, stod i sin højeste Vinterpragt med Rimfrost paa alle Kviste, som om de bladløse Træer havde faaet nyt Løvværk af Svanedun, hvis Skjønhed forhøjedes af det sammenflydende Morgen- og Maanelys.

„Hvor her er dejligt!" udbrød Jørgen Kristensen. „Hundrede Gange har jeg gaaet her ad Stien og har dog aldrig fundet det saa skjønt. Jeg synes næsten, at Birkens og Bøgens smukkeste Sommerdragt ikke kan maale sig med dette."

„Du har maaske Ret," svarede Jørgine; „men dog holder jeg mest af Skoven om Sommeren, naar Fuglene kvidrer. Her er saa isnende dødt. Var her endda bare en fattig Graaspurv, der pippede lidt, vilde jeg finde det oplivende."

I Steden for andet Svar fremsagde Jørgen disse Vers:

„I den yndige Lund ej Fuglen bor,
der høres aldrig Siskensang;
men Asabragi en Skjald saa stor
opliver alt med Harpeklang.
Mod Østen vender sit Aasyn han;
og naar da Solen staar i Brand,
udbreder sin uhyre Viftes Guld,
da slaar han Strængen underfuld.

Da røres Jorden til hellig Lyst,
og Taarer Blomsten i Øjet staar;
da kvidre Tonerne Hjærtet Trøst,
og dobbelt rødmer den friske Vaar,
og dobbelt elsker den unge Mø,
da vorder det Oldingen let at dø;
Udødelighedens Drossel sang,
og let blev Gubbens Gimlegang."

Pigen var strax standset, hendes Øjne hængte ved hans Læber, og to store Taarer glimrede paa hendes Kinder. Da han tav, udbrød hun: „Gud i Himlen! Hvad er det?"

„Hvad det var? Det var et Par Vers, der faldt mig for Munden, skjønt de vel egentlig ikke passede til Tiden og Stedet."

„Kan du gjøre Vers?" spurgte hun.

„Ja, det er en Synd, som jeg ikke helt kan sige mig fri for; men saadanne Vers lader jeg rigtignok være at gjøre. Dem har jeg fra Nordens ypperste Digter i hans Mesterværk „Nordens Guder." Den Bog kjender du vel ikke."

„Nej, hvad kjender jeg? Jeg kjender ingen Ting. Heller ikke er jeg vis paa, jeg forstod det alt sammen; men jeg syntes dog, det var saa dejligt. Aa, vil du ikke sige det igjen."

Han gjentog Versene, og imidlertid kom de uden for Skoven, hvor de andre ventede paa dem.

„Jørgen, dog! Hvor bliver du af?" raabte Søster Trine.

„Aa, lad dem give sig Tid," sagde en anden. „Det er jo snart, som det var et Par unge Degnefolk, og et kjønt Par er det da ogsaa."

„Farvel!“ sagde Jørgine hastig. „Her gaar Vejen fra hen til Ødegaarden.“

„Farvel!“ svarede Jørgen og greb hendes Haand. „I Morgen rejser jeg til Fyen, men inden Høst kommer jeg tilbage, saa ses vi vel igjen.“

„Saa er jeg maaske slet ikke her,“ svarede hun.

„Men saa er du vel et andet Sted, og saa kan jeg prøve paa at søge dig op. Maa jeg det?“

Saadan i Almindelighed taget kunde hun jo godt frisk væk svaret Ja paa det Spørgsmaal; alligevel nølede hun, og hendes „Ja“ blev næsten hvisket frem, men samtidig besvarede hun hans Haandtryk og gav ham et Blik, der kanske lovede adskilligt mere, end han i Ord havde forlangt.

Søster Trine var ikke synderlig mild mod sin unge Broder i Dagens Løb. Der var ikke noget bestemt, hun kunde dadle ham for; men naar han netop vilde sakke agter ud paa Vandringen gjennem Skoven, vilde hun heller set ham i Følgeskab med Else Povlsdatter, der ganske vist ogsaa var en kjøn og brav Pige, men hvis største Fortrin dog i Trines Øjne var, at hun var Søster til en vis Ungersvend, og netop Elses anstændige Forsørgelse var af Vigtighed for Trines egne Fremtidsudsigter. Jørgen havde været meget villig til at danse med denne Pige, saa meget som hans Søster forlangte, men videre ytrede han ingen Lyst til at gaa. Det kan gjærne være, at denne Omstændighed bidrog til, at Kristen Rytter var knappere mod Sønnen med Penge, end han ellers vilde været; men Jørgen fik det højst nødvendige, og saa rejste han og var naturligvis i god Forstaaelse med alle i Hjemmet, da han ikke havde gjort noget, som der var Grund til at ytre Misfornøjelse med.

2

Degnen i Bøgtved, Jeremias Højer, var en tresindstyveaarig Mand med et stateligt Udvortes, temmelig høj, fyldig til Maade, en livlig og rørig Personlighed i al sin Færd. Menigheden roste han som en dygtig Degn, og det er da ogsaa vist, at han havde en fortrinlig Sangstemme. Han brugte den ogsaa, og i Kirken satte han saa mange Kringler og Triller paa Salmetonerne, at Folkene ikke kunde følge ham. Saa tav de, og det fandt han i sin Orden. Der var jo ingen, der prøvede paa at snakke med, naar Præsten prædikede, saa klædte det ogsaa bedst, at de holdt deres Mund, naar Degnen sang. Som Skolelærer var han ikke saa udmærket, og Skolen lod han helst passe sig selv, eller — hvad der ofte var det samme — overlod til en af sine opvoxende Sønner at passe den. I forrige Aarhundrede, da han blev ansat i Degnekaldet, var der ingen der paa Egnen, der brød sig synderlig om Skolevæsenet, og da ind i dette Aarhundrede Kravet dertil blev stærkere, mærkedes det dog ikke ret meget i Bøgtved, hvor der var en gammel, affældig Præst, der lod Degnen bære sig ad, som han vilde.

Men i andre Retninger var Degnen en umdværlig Mand. Skulde der sluttes et Gaardkjøb eller en lignende Ejendomsomsætning, saa vidste man ikke af, at sligt kunde finde Sted, naar Degnen som en skrivekyndig Mand og veltalende Mægler ikke var til Stede. Behøvede en giftelysten Enke en Talsmand, eller en ugift Mand vilde have opspurgt en Brud med en passende Formue, saa vidste man der i Sognet ingen bedre at søge Bistand hos end Jeremias Højer. Og han var ikke dyr med sine Tjenester, navnlig naar han kunde faa noget godt for Tanden. Hjemme levede han

og hele Familien yderst tarvelig. Der nænnede han knap at spise sig mæt; men naar han andensteds blev sat til et vel besat Bord, saa aad han. Det var en Gru, som han kunde æde! Og naar han saa ved Gilder og lignende Lejligheder stoppede sig med Fødevarer og skyllede det ned med Masser af Brændevin, saa brugte han dog lige ufortrødent sit gode Snakketøj og var en saa fornøjlig Selskabsbroder, at han var godt yndet af de fleste.

Han holdt nok af at slaa en Handel af og havde baade Skovlodder og Tørvemoseskifter, undertiden ogsaa flere Huse og Gaarde, som han prangede med. I en lang Aarrække ejede han Vestergaarden i Bøgtved, som laa lige bag ved Degnehusets Have. Denne Gaard, der laa ham saa belejlig, beholdt han; men andre Ejendomme kjøbte han kun for at sælge dem med Fordel. — Det var ikke altid, han spandt Silke ved sine Handelsforetagender, og medens nogle mente, han var en rig eller i alt Fald velhavende Mand, var der andre, der vilde paastaa, at hans Gjæld og hans Gods stod noget nær i Ligevægt.

Det var henved et Fjerdingaar efter Anders Madsens før omtalte Julegilde, at Degnen en Dag var gaaet til Nybjærg Mølle, hvor han havde paataget sig at bejle til Mikkel Møllersvend for Niels Skrædders Enke i Klokmose. Efter at han i Enrum havde talt med Mikkel om den Sag, og Karlen havde sagt, at han vilde betænke sig nogle Dage, gik Degnen ind i Møllerens Stue, hvor han blev bænket og skjænket og sad og holdt Snak med Mølleren og nogle andre Mænd. Den gamle Præst var død for nogle Maaneder siden, og den ny var nylig kommen til Sognet, og saa var det rart at høre Degnens Mening om ham.

Sognefogden i Nabosognet, Kristen Rytter i Doverdal kom ogsaa til Stede, og saa kom det i Tale, at han jo paa en Maade var Nabo til Degnen, efter at denne var bleven Ejer af Ødegaarden.

„Ja, ved du hvad! Den Gaard skulde du kjøbe af mig. Den ligger dig belejlig!“ sagde Jeremias.

„Jeg har ingen Lyst; jeg har Gaard nok i den, jeg har,“ svarede Kristen. „Du har jo ogsaa sendt Folk og Kvæg der op, saa du tænker vel at faa den lidt i Skik, inden du sælger den. Det kan jo ogsaa være, en af dine Børn skal have den med Tiden.“

„Aa, det ved jeg ikke. Jeg sendte Jakob og Tøsen og min Svigerinde der op, fordi jeg godt kunde undvære dem i Vinter, og for at de skulde passe paa, at Husene ikke løb bort. Jeg skulde jo ogsaa have lidt Nytte af den Smule Foder, der er. — Det er sandt, Sognefoged! Jakob har sagt, at du har en Studekalv, der akkurat er Mage til min den fortbrogede. Dem burde vi se at faa parret. Vil du kjøbe min?“

„Nej, men jeg vil sælge min,“ lød Svaret.

„Aa ja! Lad os faa en Handel slaaet, saa vanker der Lidkjøb!“ udbrød Ole Bratbjærg.

„Jeg har ingen Penge,“ sagde Degnen.

„Om jeg faar Pengene nu eller senere, har ikke stort at sige,“ svarede Kristen Rytter. „Desuden faar du jo snart Paaskeoffer.“ „Ja, og Paaskeæg!“ sagde Ole. „Ved I vel, at Jeremias har kjøbt alle Præsteenkens Nanneft-Æg til sine egne. Det tjener han Penge ved.“

„Eller taber,“ sagde Degnen. „Jeg kjøbte dem, for at Madammen kunde faa dem gjort i Penge uden videre Bryderi. Jeg vilde ønske, jeg havde dem solgt

igjen, saa havde jeg bedre Raad til kjøbe Sognefogdens Stud."

„Giv ham Hønseæg for Studen!" sagde Møllerен. „Gjør en gal Handel! Hvor mange Skjæpper Æg skal Studen koste?"

„Nej, Alen!" sagde Ole. „Lad det være alenvis!"

„Lad gaa!" sagde Degnen. „Jeg plejer ikke at være forknyt."

„Nu et rask Ord, Sognefoged!" fristede Møllerен. „En Studekalv er ingen Herregaard, og du faar tit Ærende ind til Vejle, hvor du let kan afsætte Æggene. Hvor mange Alen forlanger du for Kalven?"

„Vent saa lidt!" bad Kristen. „Jeg vil ud til Møllerkonen og lade hende vise mig et Par Æg, for jeg har aldrig tænkt nøjere over Størrelsen."

„Nej, paa ingen Maade! Nej, ikke af Stedet," raabtes der. „Handelen maa være blind, ellers er der ingen Morskab ved den."

Der blev nu let og skjæmtet over Sagen. Det blev fastsat, at Æggene skulde maales paa den korteste Maade, og enhver af de paagjældende gjorde ved sig selv Overslag over Hønseægs Størrelse. Kristen Rytter kom frem med et Forlangende, der fandtes alt for urimeligt, og saa blev der pruttet og mæglet og derhos drukket adskillige Smaadramme; endelig blev det aftalt, at Degnen skulde give 50 Alen Æg for Studekalven.

Saa drak man Lidkjøb, og imidlertid blev det aftalt, at man for at forebygge Trætte om Udmaalingen skulde aftælle en Alen Hønseæg strax, og derefter skulde Æggene leveres i sneſevis. Møllerkonen bragte nogle Æg, og det viste sig, at der gjennemsnitlig skulde 18 til 20 Æg til at udgjøre en Alen. Degnen blev noget lang i Ansigtet; thi han havde tænkt sig 12 eller 14.

Alligevel holdt han gode Miner, og det blev bestemt, at Kristen skulde sende Kurve til at pakke Æggene i, Degnen skulde aftælle dem paa Tro og Love, 18 til en Alen, og Kristen skulde komme og modtage dem Onsdagen før Paaske, naar han om Morgenen kjørte til Vejle.

Degnen havde kjøbt Kalven meget for dyrt, og det ærgrede han sig saa meget mere over, som den løjerlige Handel vilde rygtes vidt omkring, Folk vilde sagtens le af, at han, der ellers var i Ord for Snildhed, var taget saa godt ved Næsen. Han sik nu sin Sviger-inde i Doverdal til at gaa om til Sognefogdens og omtale det hele som en Spøg, der ikke var værd at lægge Vægt paa. Især henvendte hun sig til Fogedkonen, hvem hun indtrængende forestillede, at Degnen kunde gjøre baade ondt og godt, og ham var det ikke værd at have til Uven. Kristen sagde, at Jeremias vist hverken kunde gavne eller skade ham stort. Vilde han komme selv og forlange at faa Handelen gjort om, saa vilde han ikke vise sig umedgjørlig; men ellers skulde den staa ved Magt.

Men at gjøre et saadant Skridt fandt Degnen under sin Værdighed, og saa lod Sognefogden Kalven aflevere i Ødegaarden og sendte Kurvene til Æggene ned til Degnen.

Den aftalte Onsdag holdt han saa foran Degne-huset. Æggene var nedpakkede i Kurvene. Degnen sagde, at han indestod for, at der var 45 Snese, som der skulde være. Han var noget ordknap, men sagde intet andet end godt, og han ønskede Kristen Rytter lykkelig Reise og god Fortjeneste.

Sognefogden kom til Vejle og svingede ind paa Torvet, hvor han strax sik sat paa Byens Udraaber,

Lalle-Jens, som derpaa hinkede igjennem Gaderne, hvor hans vel bekjendte Stemme underrettede Befolkningen om, at der var gode, friske Hønseæg paa Torvet og kunde faas for godt Kjøb. Kristen Rytter havde næppe faaet sine Heste fraspændt og sat ind i en Kjøbmandsstald, før Koner og Tjenestepiger indfandt sig for at forsyne sig med Æg til den forestaaende Højtid. Æggene var ikke særdeles dyre; thi Manden kunde jo godt staa sig ved Handelen, om han ogsaa solgte Snesen en Skilling eller to under dagligt Torvekjøb; Afsætningen begyndte derfor at gaa temmelig rask.

Men inden ret længe kom en af de første Kjøbere tilbage. Hun havde strax villet tage Æggene i Brug til lidt Bagværk, men det første Æg, hun knækkede, var haardkogt, det andet ligesaa, og det tredje ikke bedre, hvorfor hun nu kom og vilde vide, hvad den Bondeflab mente med at ville holde en skikkelig Kjøbstads-kone for Nar. Strax efter kom en anden, som ogsaa havde opdaget Fejlen, og hun var endnu mindre blid i sin Udtryksmaade. Den tredje fornærmede Dame medbragte sin Mand, og denne var ingen ringere Person end Stadens Tyvetrækker og eneste Politibetjent. Han var vældig i sin Vrede, og de Kvinder, der stod om Vognen og dels havde kjøbt, dels vilde have kjøbt af Varerne, blev dobbelt kjæphøje ved at have faaet en saa mægtig Mand til Forbundsfælle. Der blev foreslaaet gruelige Straffe for den ulykkelige Bonde, som ikke kunde svare de vrede Kvinder et til Tusende.

Byfogdens Fuldmægtig kom gaaende ud fra Raad-huset, og da han saa Opløbet, skyndte han sig hen til den larmende Klynge, Kvinderne blev noget mere stille, og den stormægtige Tyvetrækker skrumpede ind til sin sædvanlige Størrelse, især da Fuldmægtigen hilste venlig

paa Sognefogden, der fortalte ham, hvilken Forlegenhed han var kommen i, fordi den Gavtyv af en Degn i Bøgtved havde snydt ham med haardkogte Æg i Steden for friske. Fuldmægtigen lo, i det han tog et Par Æg af Vognen og knækkede dem, hvorved han da fik Syn for Sagen. Han vendte sig nu til Forsamlingen.

„I maa ikke saadan skjælde Manden ud! Han er ingen Kjæltring eller Bedrager, men en hæderlig Mand, som jeg godt kjender. Han er selv bleven narret og vidste ikke, at Æggene var kogte."

„Men vi vil have vore Penge igjen!" raabte en af Kvinderne.

„Ja vel; men giv ham saa Æggene tilbage, saa mange som du har af dem. Det kommer han til at finde sig i, Sognefoged!" sagde han til dem.

„Og saa vil vi vælte hans Æg i Rendestenen!" raabte en Brødkone, der var kommen til Stede med sin Kurv.

„Nej, det lader du være med, Maren!" sagde Fuldmægtigen. „Har du kjøbt af Æggene?"

„Ne—j, endnu ikke."

„Vil du saa holde din Mund! — Og han," vendte han sig til Politibetjenten, „han bliver her og er ansvarlig for, at Manden ikke sker Overlast, naar han nu siger enhver Kjøber, at Æggene er haardkogte. Du, Trine!" kaldte han ad en Pige. „Kom hid med din tomme Kurv og bring en Snes Æg ind til min Kone, naar du paa din Hjemtur gaar forbi Døren. — Kogte Æg er jo ikke fordærvede Varer, naar man ved, hvad det er, man kjøber."

Fuldmægtigen gik, efter at de misfornøjede havde faaet deres Penge tilbage; men nu maatte Lalle-Jens paa Farten igjen og forkynde, at der var udmærkede,

haardkogte Æg paa Torvet. Jens havde vist faaet nogle flere Skillinger, end Torvevedtægten bestemte, hvorfor han ogsaa underrettede Folk om, at Fuldmægtigen havde kjøbt af Æggene; længere nede i Gaden blev det til selve Byfogden, og da han kom over Midtbroen endog til Amtmanden. Kristen Rytter, der længtes efter at komme bort, nedsatte nu Prisen noget, og han fik nu alle sine Varer afsatte. Stadens Beboere havde maaske aldrig gjort sig til gode med haardkogte Æg som den Aften.

Det hindrede dog ikke, at Bonden, da han kjørte ud af Byen, blev forfulgt af Gadedrengene, der raabte med kogte Æg. Sagen blev ogsaa ellers vidt og bredt omtalt, og Degnen havde ganske vist gjort en daarlig Handel; men ved at koge Æggene havde han bragt Latteren over paa sin Side, og nu var det Sognefogden, der ærgrede sig mest. Han havde jo næsten som staaet i Gabestokken paa Vejle Torv, og hans Æghandel var bleven Gjenstand for Folkesnak i en vid Omkreds. Han lod sig forstaa med, at hvis han en Gang fandt Lejlighed til at spille Degnen et Puds, skulde han ikke forsømme det.

3.

Degnekaldet i Bøgtved var næsten som et Stamhus, hvor Søn havde fulgt efter Fader igjennem flere Slægtled, indtil Jeremias Højer var kommen i Embedet ved at gifte sig med Formandens Datter. Det var et godt Kald efter Tidens Lejlighed, og at det fremdeles kunde blive ved Slægten, var især Madammens varmeste Ønske. Det var ogsaa hende, som mest sørgede for at faa sine Børn taalelig vel oplærte; thi Jeremias havde nok en Del Kundskaber, men at undervise Børn,

enten saa det var hans egne eller andres, det var ham en alt for kjedelig Bestilling.

„Og hvad skal al den Undervisning til?“ plejede han at sige. „Bønderhvalpene skal jo hverken være Præster eller Degne, og saa er det fulkommen nok, naar de faar deres Katekismus til Livs. Lærer de mere, gjør det mere Skade end Gavn. Se til Papirmagersvenden i Bording Mølle, der gjorde Pengesedler og kom i Slaveriet, og til Frants Baltser, der skrev en falsk Præsteattest og kom i Tugthuset! Det havde de undgaaet, naar de Fyre ikke havde lært at skrive.“

Og for at Bogtved Sogns Børn ikke skulde skrive falske Pengesedler eller Attester, lod han dem nøjes med at tygge Katekismen eller i alt Fald med den Undervisning, der kunde meddeles dem af de opvoxende Degnesønner.

Disse kunde være dygtige nok paa deres Vis; men Jakob, som var ældst, havde mest Lyst til Bondearbejde, Henrik havde stor Lyst til boglige Sysler, og ham havde derfor Moderen haabet at skulle se som vordende Degn i hendes Fædrehjem; men da han døde som en syttenaars Yngling, maatte hun overføre Haabet paa Jens, der endnu ikke var konfirmeret. Og dog havde Jens allerede i et Par Aar foreſtaaet Skolen og havde i visse Maader faaet et godt Greb derpaa. Han hørte Børnene i deres Lektier, og naar nogen ikke kunde sine Ting eller i øvrigt forsaa sig, skulde han skrive Synderens Navn paa den sorte Tavle. Naar Degnen saa en Gang kom ind i Skolen, gjorde han Afregning, og den var ikke sød; thi han havde en tyk Rebtamp, og han lagde ikke Fingrene imellem, naar han brugte den. Heldigvis kom den sjælden i Brug, thi Jens var meget medgjørlig, og for et Æble, nogle

Knappenaale, en blank Knap eller sligt, kunde der kjøbes Syndsforladelse for alle Overtrædelser. Der var dovne Drenge, hvis Klæder idelig led af Mangel paa Knapper og atter og atter maatte forsynes dermed, og naar Fædrene kurrede derover, vidste Mødrene gjærne at undskylde det. Det var dog bedre, at der nu og da gik en Messingknap i Løbet, end at deres kjære Poder skulde tampes fordærvet. Der blev skumlet noget over Sagernes Gang mellem Beboerne indbyrdes, men aabenbare Klager fremkom sjælden. Det var ubehageligt at fortørne den mægtige Degn, og det kunde desuden ikke nytte noget; thi den gamle, affældige Præst var bange for ham og gav ham altid Medhold.

Men da han saa døde, kom der en ny Præst henimod Slutningen af Vinteren 1822. Pastor Staal var en kraftig Mand i sine bedste Aar og var meget nidkjær for Undervisningen i den Skikkelse, som Datidens Oplysningsvenner hyldede. Vogtved Sogn er temmelig vidtstrakt. Der var frugtbart og ganske godt befolket nærmest ved Kirken, og her søgte Børnene til Hovedskolen; men vester ude var der et stort Hedestrøg med en Del spredte Boliger, og der plejede man at have en Vinterlærer til at holde Skole paa Omgang. Om Sommeren skulde alle Sognets Børn søge Kirkebyens Skole; men det gjorde de ikke; thi Forældrene havde Brug for dem til Kvægvogtning, og Jeremias saa helst, at Skolen stod tom.

„Der maa holdes Sommerskole herefter," sagde Præsten; „men Jens — Drengen — maa ikke betroes til at forestaa den."

„Det vil jeg heller ikke have ham til," sagde Degnen, „for i Sommer skal han passe Køerne i Vestergaarden."

„Ja, lad ham det! Naar De saa selv passer Skolen, saa er det jo, som det bør være."

„Men der kommer ingen Børn," forsikrede Jeremias.

„Det kan de tvinges til, ved De nok," svarede Præsten; „men der kan ogsaa vindes meget ved at gaa lempeligere frem. Der er mange Forældre, som gjærne vil have deres Børn godt undervist."

„Ja, ha, ha!" lo Degnen. „Det siger De nok; men det maa hverken koste Tid eller Penge. De vilde finde det dejligt, om man i Løbet af et Par Dage kunde give Børnene en Masse Lærdom ind med Skeer; men skulde der bruges en Sølvske, som Sognet skulde bekoste, saa vilde de endda spørge, om De ikke kunde slippe med at anskaffe en Ske af Tin."

Præsten smilte; men han havde allerede indset, at der ikke lod sig stort udrette for Undervisningen ved Jeremias Højer. I disse Aaringer, da et Skolevæsen maatte nyskabes paa saa mange Steder, var der ikke saa gamle og uduelige Degne der maatte afløses. Men det var sædvanlig Myndighedernes Vilje, at de skulde behandles hensynsfuldt, og der var ogsaa Hensyn at tage til Befolkningen, navnlig i fattige, jyske Sogne, der ikke ret vel kunde taale forøgede Udgifter. Præsten udkastede nu et Forslag til en foreløbig Skoleordning, som han fik højere vedkommende til at gaa ind paa.

Der skulde antages en Medhjælper, som skulde lede Undervisningen i hele Sognet paa den Maade, at han holdt Skole fire Ugedage i Hovedskolen og to i Vestersognet. Vinterlærerens Løn og Kostpenge skulde altsaa inddrages, og dermed skulde Hjælpelæreren lønnes. Sognet skulde yde et lille Tilskud, og Degnen et endnu mindre. Lønnen blev yderlig ringe; men derpaa tænkte

man at bøde paa anden Maade. Det blev foreslaaet, at Degnen om tre Aar skulde afskediges med Efterløn, og Hjælpelæreren skulde have fortrinlig Adkomst til at blive hans Efterfølger. Han skulde med andre Ord have ubetinget Ret til Kaldet, hvis han ikke gjorde sig uværdig til det i Mellemtiden, og Udsigten til at faa et godt Degneembede efter tre Aars Forløb kunde nok forsone en ung Mand med de ringe, foreløbige Vilkaar.

Degnen blev fra Begyndelsen underrettet om, hvad der tilsigtedes, og han var klog nok til at indse, at det ikke nyttede ligefrem at stritte imod, da han dog hverken kunde eller vilde forsømme sine mange Anliggender for Skolens Skyld. Saa indvendte han bare, at Overgangstiden var for kort.

„Lad os sige syv Aar i Steden for tre!" sagde han.

„Det vilde en ung Mand næppe gaa ind paa," sagde Præsten. „Tænk paa, at han umulig kan leve og klæde sig sømmelig for den Løn, der er bestemt, naar han ikke har anden Støtte. Desuden er De ikke at ynke. De har Deres Bøndergaarde og Deres andre Ejendomme, som De forstaar at tumle og handle med. Jeg synes, De maa være glad ved at slippe for alt Embedsansvar og faa Pension i Stedet."

„Lad os sige fire Aar!" foreslog Jeremias.

„Aa, ja! Hvis Provsten vil gaa ind paa det, saa kan det ene Aar vel ikke gjøre stort."

Degnekonen var en rigtig brav og agtværdig Kvinde, der altid havde været en fojelig Ægtefælle mod sin urolige Mand og en god Moder mod sine Børn, hvis Børnelærdom hun efter Evne havde taget sig af, især de yngstes, efter at hun havde set, at Manden kun brød sig lidt derom. Hun var nu noget svag af Helbred og kom sjælden ud af Huset, ligesom hun da

aldrig havde haft megen Lyst til Udflugter. Bøgtved Degnehus og Kirke og Bøgtved Sogn i det hele var for hende det dejligste i hele Verden, og at opleve, at et af hendes Børn kunde blive bosat i Degnehuset, var hendes kjære, stadige Tanke. Sidst havde hun haabet, at det skulde blive Jens, men at han saa snart skulde afløse Faderen, kunde der ikke være Tanke om. Men saa var der Døtrene. Gitte var det ældste og det mindst elskværdige blandt alle Degnebørnene. Hun gik og surmulede hjemme og var mangen Gang ikke god at komme nær. Hun havde da ogsaa følt sig dødelig krænket, da hendes yngre Søster Lise for nogle Aar siden blev gift med en Gaardmand i Bøgtvedlund. Gitte hadede baade Lise og Svogeren, og hun hakkede idelig paa sin yngste Søster Jørgine, fordi denne var saa smuk og elskværdig.

Ogsaa sin Fader var hun vred paa, og det havde hun Grund til. Han, som ved sin Mægling og Mellemkomst havde bragt flere Giftermaal i Stand, end han vidste Tal paa, maatte nok kunnet sørge for en Ægtefælle til sin ældste Datter, hvis han havde villet; men som Gitte sagde: „Alle andre er han rede til at hjælpe, men sine egne Børn bryder han sig ikke om." Den Sag havde hun ofte stiklet paa i hans Paahør, men fik da gjærne til Svar, at det var en daarlig Gaas, der ikke selv kunde skaffe sig en Gase.

I Virkeligheden vilde han dog gjærne se sin næsten trediveaarige Datter forsørget og havde maaske endog til sine Tider gjort Skridt i den Anledning. Nu udtænkte han en ny Plan.

Vinterlæreren i Vestersognet var den Gang en otte og tyveaarig Bondekarl, der hed Peder Pisk. Han havde ikke mange Kundskaber, men var ret flittig

og ikke ubegavet som Lærer. Han havde tit talt om, at han vilde dygtiggjøre sig til et ordentligt Skolekald; men det var aldrig blevet til noget; thi han manglede Penge, og det skortede ham ogsaa paa kraftig Vilje. Der gjordes ham nu det Forslag, at han skulde drage til Jeremias som Hjælpelærer, han kunde da læse i sin Fritid og siden ved at lade sig overhøre af Provsten vinde Adgang til Kaldet — og saa — det var en Hovedbetingelse — gifte sig med Gitte Højer.

„Du kan aldrig gjøre det bedre i dine Dage!" sagde Jeremias.

„Ja, jeg tror selv, det kunde være godt nok," sagde Peder Pisk; „men i de fire Aar at skaffe mig Føde og Klæder for den usle Løn og desuden skaffe mig Bøger og Undervisning, det tykkes mig umuligt."

„Men du kan jo nok begribe, at jeg vil hjælpe dig til rette," sagde Degnen. „Du maa læse i mine Bøger, saa meget du vil, og Føden kan du faa hos os, uden at den koster dig andet, end at jeg tager din Løn."

„Saa gaar jeg ind paa det!" sagde Karlen.

„Men saa venter jeg ogsaa," sagde Jeremias, „at du ikke siger nej, hvis jeg forlanger en Haandsrækning af dig, naar der en Gang er travlt i Gaard eller Mark."

„Det er ikke mer end rimeligt," lød Svaret.

Pastor Staal smagte paa det ny Paafund; det var ikke just, som han havde tænkt sig. Paa den anden Side holdt han ikke af at optræde som Djævel over for den gamle Degn. Peder Pisk var en godmodig Lærer, og Præsten vidste selv, at Børnene der ude fra Udsognet var fremmeligere end de fra Hovedskolen. Han lovede at skaffe Tilladelse til, at der gjordes et

Forsøg, og han tilbød selv at undervise den unge Mand uden Betaling. Endvidere var Præsten virksom over for Sognebeboerne for at faa Sommerskolen i Gang, og det lykkedes uden Tvangsmidler, skjønt der ganske vist indfaldt ikke saa faa Forsømmelser.

Jomfru Gitte var saa glad som to Tallerkener i en Pose. Peder Pisk var en velvoxen og smuk Karl, næsten smukkere end Søster Lises Mand, og saa var han saa føjelig, egentlig viljeløs, saa der var al Udsigt til, at hun vilde blive enevældig Herskerinde i hans og hendes Hjem. Og dette Hjem skulde være Degneboligen, som det altsaa blev hende, der skulde tage i Arv, hvad hun da ogsaa mente at være nærmest til, ikke blot fordi hun var ældst blandt sine Søskende, men ogsaa fordi hun efter sit eget Skjøn var den klogeste, dygtigste og værdigste blandt dem alle.

4.

Nogle Dage før Pinse var Kristen Rytter atter i Nybjærg Mølle, og den Dag var Degnen der ikke, hvorimod Ole Bratbjærg var til Stede ligesom den Dag, da Tuskhandelen med Studekalven og Æggene fandt Sted. Ole kunde ikke lade være at dreje Samtalen hen derpaa og sagde, at det var skjændigt af Degnen, saadan som han havde baaret sig ad.

„Ja," sagde Sognefogden, hvem Blodet kogte op i, hver Gang han blev mindet om dette Skjælmsstykke. „Den Dag glemmer jeg ikke let, og den skal jeg se at betale den gode Jeremias ved Lejlighed."

„Ja, det var slet ikke for meget," tilstod Ole; „men hvordan har du tænkt at komme ham til Livs?"

„Det ved jeg ikke, men kommer Tid, kommer Raad! Han kan behøve at have godt Tøjrereb og en

paalidelig Vogter til sit Kvæg i Ødegaarden, for kommer det mig for nær, skaaner jeg det ikke."

Jens Frandsen, som bedre kjendte Ole, vilde, der skulde tales om andre Ting, og sagde: „Nu har I jo faaet en Degn til i Bogtved. Hvad synes I om ham?"

„Aa, jeg ved ikke, om han duer til noget," sagde Ole.

„Ede kan han da," sagde en tredje Møllegjæst.

„Men deri kan han dog vel ikke maale sig med Jeremias," mente Sognefogden.

„Jo, det tror jeg næsten. Jeg saa dem ved Frokosten, da Knud Tollund blev jordet. De sad ved Bordenden hos hinanden, men Gud bevares, hvor de to Fyre kunde klø en Flæskeskinke. Jeg tør bande paa, hver af dem satte flere Pund til Livs. Men til at drikke Brændevin kunde Peder Pisk ikke nær hamle op med den gamle, for han fik sig en lille Pisk, skjønt han ikke drak halvt saa meget."

„Jeremias kan jo tylle saa meget i sig, som det skal være, uden at blive fuld," sagde Kristen Rytter.

„Ja, det var nu det," bemærkede Ole; „men du talte om Degnens Kvæg, Kristen Sognefoged! Tænker du at tage det i Hus, eller hvad vil du gjøre ved det?"

Jens Frandsen blinkede til Kristen, at han skulde være forsigtig, og saa sagde han: „Det ved jeg ikke; jeg vil da ikke gjøre noget ulovligt."

Ole Bratbjærg havde den Svaghed, at han gjærne puftede til Ilden, naar der var Uvenskab imellem nogen. Han fortalte fra den ene til den anden, sædvanlig løj han dygtig. Det varede ikke længe, inden han opsøgte Degnen og fortalte ham sandt og usandt om, hvad

Kristen Rytter havde sagt og truet med. Jeremias vilde ikke lade sig overtrumfe af en Uven, og han besluttede at advare sine Folk i Doverdal, at de ikke blot skulde passe godt paa Ødegaardens Kreaturer, men ogsaa holde Øje med Sognefogdens og se at opsnappe dem, hvis de kom over Skjellet.

Før han fik Advarslen givet, hændte det sig anden Pinsedags Morgen, da Jørgine trak i Marken med Køerne, at der kom en fremmed Tøs til hende med en lille Pakke. Tøsen sagde, at hun tjente hos Degnen i et Nabosogn, men hvem Pakken var fra, vidste hun ikke. Den bar Udskrift til Jørgine Højer, der aabnede den og fandt, at den indholdt en Bog og et Brev. Hun blev saa rød som et dryppende Blod, da hun læste Brevets Underskrift; saa gjemte hun det hastig ved sin Barm og takkede Overbringeren, der gik sin Vej igjen. Jørgine skyndte sig at blive af med Køerne, og da de var tøjrede, fremtog og aabnede hun Brevet, der lød saaledes:

„Vel agtede Jomfru Jørgine Højer.

Du husker maaske slet ikke mig; men jeg glemmer aldrig den Nat, da vi var sammen hos Anders Madsens, og vi derefter fulgtes ad om Morgenen gjennem den rimfrosthvide Skov. Jeg burde maaske ikke sige det, da vi ikke videre kjender hinanden; men du forekom mig at være en pludselig Aabenbarelse af noget yndigt og herligt, som jeg før havde set i lykkelige Drømme. Mangen anden vilde kanske sige, at det er noget Sladder; men det tror jeg ikke, du vil. Jeg mener, at jeg fik et Indblik i din Sjæl hin Morgen, da du blev saa betaget ved det Par Vers, jeg fremsagde.

Du spurgte mig, om jeg kunde gjøre Vers, og det kan jeg; men de duer ikke, hvilket ogsaa kan være det samme. Rigtig nok kan jeg ikke tænke mig noget ypperligere end at være Digter; men det næstbedste — og kanske endda det lykkeligste — det er i mine Tanker at kunne lade sig rive hen af Digteren og følge ham paa hans Flugt, og det kan jeg da, Gud ske Lov! Jeg forstod i hint Øjeblik, at du ogsaa havde denne Naturgave, dette modtagelige Sind; men du sagde selv, at du ikke forstod eller kjendte saadant noget. Saadan gaar det mange; men det er Synd. Der er i vor Tid saa mange udmærkede Digtere som aldrig før, og deres Værker burde være en Nydelseskilde for alle; thi der er saa meget, der tynger Sindet ned ad, at gode og ædle Midler til Oplivelse nok kan behøves.

Husker du, at vi er fødte paa samme Aarsdag, og at vi egentlig har samme Døbenavn! Det finder du kanske ikke saa mærkeligt; men jeg synes, det giver mig en Slags Ret over for min unge Navnesøster, og denne Ret benytter jeg til at sende dig vedlagte Bog, som du vist vil være glad ved at læse. Forstaar du den ikke strax, saa kommer det nok, naar du læser om igjen; jeg har læst den flere Gange og har altid fundet ny Skjønheder i den.

Du bliver da vel ikke vred, fordi jeg forærer dig en Bog? Gjør du det, saa kan du tænke dig, at det er et Laan, og at du vil give mig den tilbage, hvis vi atter mødes. Vi mødes nok en Gang, maaske inden ret mange Maaneder. Det haaber jeg i det mindste, og i det Haab vover jeg at underskrive mig:

din ærbødige Ven
Jørgen Kristensen."

Det første Brev! Et Brev fra en smuk og sværmerisk Yngling maatte nødvendig sætte et sytten-aarigt Pigehjærte i Bevægelse og lade hende ane, at de ærbødige og hensynsfulde Ord dulgte over mere, end de sagde. Nu aabnede hun Bogen og læste Titelen: „Rejnald Underbarnet, et Trylleſpil af Ingemann.“ Men hun huskede paa, at hun ikke turde sidde her i timevis paa denne Tid af Dagen. Hun gjemte baade Bog og Brev og skyndte sig hjem, hvor hun fik Skjænd af Mosteren, fordi hun var bleven saa længe borte.

Men det var Helligdag, og om Eftermiddagen kunde hun nok faa lidt Tid til sin Raadighed. Om Middagen skyndte hun sig at malke, og da hun saa igjen skulde ud med Køerne, tog hun for et Syns Skyld en Smule Sytøj med og sagde til Mosteren, at hun vilde sidde og sysle med det ude i Marken.

Men det gjorde hun slet ikke, hun gjennemlæste først Brevet paa ny og aabnede derpaa Bogen, og da hun havde begyndt paa den, kunde hun ikke holde op igjen. Ligesom baaret af de skjønne, klangfulde Vers svævede hendes Sjæl bort fra Jorden hen til et vidunderdejligt Æventyrland. Hun saa Digtets Skikkelser for sig og tog dem bogstavelig, hun saa det alt sammen og hørte

„— Blomster, Fugle, Dyr og Træer
lovsynge Livets Sommer.“

Derimod saa hun ikke, at Solen gled længer og længer om i Vesten, og hun hørte ikke, at Køerne brølede for at blive flyttede. Hun læste Blad efter Blad langsomt og opmærksomt. Køerne blev trætte af at brøle og lagde sig til at tygge Drøv, kun en af dem var mere foretagsom, den rykkede sig løs og søgte

hen i Sognefogdens Rugmark for at gjøre sig til gode. Den Gang var hun kommen til, hvor Bjørnen i sin Vildhed forlader Hulen og styrter ud i Skoven, medens Bjørneungen vaagner op i Vuggen og brummer:

„Jeg vil ogsaa afsted,
jeg vil op, jeg vil med;
jeg vil blande min Røst med de hylende Vinde."

Men Moderen binder ham fast til Vuggen og siger:

„Nej, dig kan jeg binde
og styre endnu
og lulle i Slummer, mens Taarerne rinde.
Sov sødt! Visselu! Visselu!"

Da græder Bjørneungen og klager:

„Jeg skal nu ogsaa Dag og Nat sove,
maa aldrig gaa ud i de herlige Skove
og klavre og løbe med Fader paa Jagt;
hvor længe har nu atter i Vuggen jeg lagt?"

Hvorpaa Moderen trøster ham:

„Ti stille, du lille, forviltrede Bjørn!
I Morgen skal du lege med Menneskebørn,
som en lille Prins skal paa Slottet du løbe
og Guldtoppen snurre med Silkesvøbe!"

Og Pigen saa det alt sammen. Bogen var sunken ned paa hendes Skjød, hun støttede Albuerne paa sine Knæ og Hovedet mod sine Hænder og sad og stirrede drømmende frem mod Skoven.

„Hvad Djævlen gaar her for sig? Sidder du og sover med aabne Øjne og lader Køerne sulte eller gjøre Ulykker."

Dette Udraab, som skrømmede hende op, kom fra hendes Fader, der havde set Koen i Naboens Rug og allerførst hentede den, derefter krævede han Jørgine til Regnskab, og det var heldigt, han ikke havde sin Rebtamp med, da Afregningen saa gjærne kunde kommet til at svie til det spinkle Pigelegeme.

Da hun forskrækket rejste sig af sin drømmende Stilling, faldt Bogen og Brevet paa Jorden. Jeremias tog det op og udbrød: „Hvad er det for en Bog? Jeg tror, Gud straffe mig, det er lutter Vers. Hvor har du faaet det Skidt fra? Og hvem er det Brev fra?“ Han saa efter Underskriften og skiftede Farve.

„Se, se! Fra Trolleborg, fra Kristen Rytters Seminariedreng!“ Han læste og gjorde derved sine Bemærkninger: „Knægten er jo taabelig! — — Ja, det er sikkert, han har læst sig skruegal, og det skal han have Lov til, men ikke til at gjøre andre Folks Børn gale.“ Da han kom til Ende med Brevet, var han dog noget mildere stemt, og nu maatte Jørgine skrifte, hvad der var foregaaet imellem dem. Det var jo ikke meget og for hendes Vedkommende ikke noget, der kunde dadles; hendes eneste Synd var, at hun denne Dag havde forsømt Køerne. Han sagde nu, at Jørgen Kristensen var en dum Dreng, som ikke var en Tanke værd, og som hun saa meget mindre kunde tænke paa at mødes med igjen, som der mellem hans og hendes Fader var bittert Fjendskab. Dette Fjendskab var i den senere Tid blevet stærk øget. I Doverdal Mose, hvor Sognefogden og Degnen have Markskjel sammen, var der en Jordstrimmel, som de begge gjorde Krav paa. En Dag, da Degnens Folk var paa Arbejde i Mosen, havde de tøjret et Par Stude paa den omtvistede Grund, som forresten næppe var værd at

tøjre paa. Men Sognefogden havde set det, og som Tak for sidst for Vennestykket med Paaskeæggene havde han nu anlagt en Retssag, hvorved han ikke alene krævede sig Mosestrimlen tildømt, men ogsaa gjorde Paastand paa, at Degnen skulde idømmes sine Volds-bøder som den, der havde tøjret sit Kvæg paa anden Mands Enemærker. Men Degnen var ikke den Mand, der lod sig lumpe, han var betænkt paa, at han ved Lejlighed vilde betale Kristen Rytter med ondt for ondt, og imellem denne Mands Søn og sin egen Datter vilde han da paa ingen Maade vide af nogen Forstaaelse.

Brevet krollede han sammen og puttede det i sin Buxelomme, Bogen beholdt han i Haanden og begyndte at gaa, efter at han havde sagt, at Jørgine skulde sørge for, at Køerne fik noget Græs, inden hun kom hjem med dem

„Maa jeg ikke faa Bogen!" bad hun.

„Bogen? Nej, hvad skulde du have den til? Den skal jeg nok gjemme, til Bæstet kræver den tilbage."

Det var det første Digterværk, den unge Pige havde haft i Hænder, hun havde kun læst en Fjerdedel af Bogen, og ingen af dennes Gaader havde hun set Løsningen paa. Derfor kom det hele til at staa for hende i et forunderligt, uvirkeligt Skjær, usikkert som Hedeluftens Tryllebilleder, lysende som Morgenrøden og med Regnbuens blændende Farvepragt.

5.

Imidlertid havde Peder Pisk tiltraadt sin ny Stilling den første Maj. Det var kun faa Dage om Ugen, der skulde holdes Sommerskole; men desto mere Tid var

der for ham til at læse og udvide sine Kundskaber. Det var ikke mange Børn, der mødte i Skolen; men desto flere Kundskaber kunde der bibringes disse faa. Der var en lille, fast Stok af stadige Skolegængere, Børn af Forældre, der havde Sans for Oplysning, eller som, bevægede af Præstens Ord, havde lovet med Haand og Mund, at deres Børn ikke uden Nødvendighed skulde forsømme en eneste Dag. Og for øvrigt maatte man haabe paa Exemplets Magt, naar de gode Frugter viste sig. Peder Pisk nøjedes heller ikke med at sætte Børnene Lektier for og overhøre dem i disse, han lagde ogsaa an paa at lære dem Regning og Skrivning. Han kunde rigtig nok kun give Undervisning i de første Begyndelsesgrunde, men i Følge Skolens Standpunkt var dette tilstrækkeligt indtil videre.

For det første var alting godt.

Men Vinteren havde holdt længe ved. Saatiden kom med stor Travlhed, og Degnen, der havde to Gaardes Jorder at dyrke foruden sin Embedsjord, var ikke rigelig forsynet med Arbejdsfolk. Peder Pisk havde jo ogsaa lovet at hjælpe lidt til ved Arbejdet i sin Fritid. Og i Førstningen skete det ogsaa kun i Fritiden, og kun nogle af hans Læsetimer hos Præsten gik i Vasken. Jeremias fandt dog snart, at det var en Skam og Skjændsel, at et stærkt og dygtigt Arbejdsmenneske skulde hænge de lange Dage over ti eller tolv — stundum fem eller sex Børn, naar der var saa meget at bestille ude. Han betragtede sin Hjælpelærer aldeles som et Tyende, som han kunde befale over efter Behag, og Peder Pisk var viljeløs og lod sig befale baade af sin myndige Brud og sin værdige Svigerfader. Den sidst nævnte sagde til ham en Morgen: „I Dag kommer du til at drage ud at pløje, saa skal

jeg passe Skolen." Han adlød og drog i Marken; Jeremias traadte ind i Skolen og satte Børnene en rigtig lang Udenadslektie for, saa gik han sin Gang, og dermed var den Dags Undervisning bestilt.

En følgende Dag, Undervisningen var begyndt, stak Gitte sit Ansigt ind ad Skoledøren og sagde: „Peder! Du kommer til at hjælpe mig med mit Vasketøj!" Han var strax villig, og da Præsten noget efter kom og vilde paa „Skolebesøg," støjede Børnene lystig inde i Skolestuen, medens Læreren og hans Kjæreste stod ude ved Brønden og ved Lagener.

Og sligt blev ikke ved to eller fire Gange, men tiltog hurtig, saa det snart var som en sat Ret, at Peder Pisk skulde følge Arbejdet dagstøt, som en anden Tjenestekarl. Naar Børnene om Morgenen kom i Skolen, kom den ene eller den anden og sagde: „Nu kan I lære derfra og dertil, derefter kan I regne saa og saa mange Stykker paa eders Tavler," saa var de overladte til sig selv, indtil Gitte eller en anden kom og sagde: „Nu maa I være fri!"

Gitte spillede i det hele en vigtig Rolle. Som tilkommende Degnekone fandt hun sig beføjet til at overholde Orden i Skolen. Naar Børnene støjede alt for galt, kom hun farende som en Stormvind og knubsede en eller flere, hvem hun først traf paa, og skjældte med det samme hele Flokken vældig ud, hvorpaa hun atter forsvandt. Men hendes Knoer var haarde, og det var ikke paa nogen blid Maade, hun lod dem komme i Berørelse med Syndernes Hjærneskaller. Vedkommende lærte snart at lægge Vind paa mere lydløse Lege. Naar de ikke støjede, lod hun dem være i Fred; men man plejer at sige, at naar Børn er stille, saa gjør

de ondt, og Morskaben var næppe mere uskyldig, fordi den var mindre larmende.

Beboerne var ikke rigtig glade ved at sende deres Børn i Skolen til saa liden Nytte, og de syntes heller ikke om at bidrage til at lønne en Lærer, der benyttedes af Degnen som almindelig Tjenestekarl. Tingene gik heller ikke nær saadan, som Præsten havde tænkt sig, og han talte alvorlig med den unge Mand derom. Peder Pisk bad om Godtvejr og lovede Bedring, hvilket ogsaa var hans Alvor, som han senere meddelte Degnen.

„Jeg giver ham Fanden, den sorte Hund!" sagde Jeremias. „Han bilder sig nok ind, han skal være Konge i Sognet; men det gaar ikke i den Stue. Det var ham ikke til Pas, at Jens holdt Skole, derfor blev han pustet væk. Den Leg lader han dog nok være at stille op med dig, da du er taget gyldig og beskikket af Provsten og har faaet Løfte om Degnekaldet."

Den unge mente dog, det var bedst, han tog sig noget mere af sin Gjerning, og det fik han saa Lov til nogle Dage.

Saa indfaldt Høbjærgningstiden. Degnen havde ikke saa lidt Eng til sine forskjellige Ejendomme, det var vanskeligt Vejrlig, og det skortede paa Folkehjælp, især fordi Jakob i Ødegaarden led af Koldfeber og intet kunde bestille. Jeremias knurrede over Sønnens Sygdom, over det ustadige Vejr og især over, at Peder Pisk murede sig inde i Skolen og syntes at have større Lyst til at sidde der og drive end til at bestille noget nyttigt. Gitte stemte i med. En skulde først og fremmest varetage sine egne Sager, og dertil regnede hun kun ufuldkomment Skolegjerningen, for det var da bedre, at nogle Unger sad og dovnede i

Skolestuen, end at Høet raadnede op paa Engen. Degnekonen fremkom med en Indvending, der afvistes, derpaa forkyndte hun en Spaadom, der ikke varslede godt for Degnekaldets Gaaen i Arv. Det blev der let ad; thi Jeremias Højer var jo den Mand, der plejede at kunne dreje og vende baade Præst og Menighed. Udfaldet blev, at Peder Pisk skulde drage op til Ødegaarden i Doverdal, saa længe Høbjærgningen stod paa; imidlertid skulde Degnen og Gitte passe Skolen, hvilket omtrent var enstydigt med, at den skulde passe sig selv.

De havde hos Degnens en stor, graatigret Hankat, der gjærne vilde holde sig til Skolebørnene, naar de spiste deres Mad. De var gavmilde imod den, men deraf blev den lækkersulten. Den vilde ikke have Brød; men den sværmede for saltet Kjød og Rullepølse. Naar den mærkede, et Barn havde sligt, blev den paatrængende, ligefrem røversk, og brugte Kløerne. En Dag kradsede den en lille Pige, saa hun kom til at græde. Et Par store Drenge tog sig paa at straffe det næsvise Dyr. Skolestuens Kakkelovn var en Bilæggerovn, der selvfølgelig stod ubrugt om Sommeren, den var ikke synderlig fast i sine Sammenføjninger, og Drengene lettede Overpladen og satte Katten der ned, der skulde den sidde i mørk Arrest indtil videre. Først bag efter huskede de paa, at Arresten ikke var videre sikker, da Bilæggerovnens Munding vendte ud til Degnens Køkkenkorsten.

Fra nu af blev det Drengenes daglige Morskab at putte Katten i Arresten, og det mærkeligste var, at den slet ikke var bange for det, men ofte stillede sig foran Kakkelovnen, skrabede op ad den og mjavede, som om den selv forlangte at blive puttet der ned.

Det var sært, at et Dyr kunde have saa stor Lyst til det!

Men Sagen havde to Sider, og paa den ene Side var Morskaben temmelig sløj. Degnens Køkken var tillige Mælkekammer og Spisekammer, og naar den graatigrede var der inde, spækkede den sig ordentlig med Smør og Flæsk og Fløde. Kvinderne saa, at hvor tit de end jog den Fandens Kat ud, saa kom den dog altid paa en ubegribelig Maade igjen og øvede sine Tyvestreger. De undredes derover, til deres Hjærner værkede; thi det faldt dem aldrig ind, ad hvilken Mørkets Vej den holdt sit daglige Indtog. De omtalte det til andre, som heller ikke kunde begribe det; men Skolebørnene kunde ikke holde tæt, og ved deres Sladder oplystes det, at det var gaaet helt naturlig til.

„De skjændige Hvalpe skulde da ordentlig tampes," sagde Gitte, og selv hendes fromme Moder fandt, at det var stygt gjort. Degnen sagde intet, men skred højtidelig ind i Skolen med sin Tamp, og uden at spørge efter de mere eller mindre skyldige, gav han dem hver og en — og der var tilfældigvis mange den Dag — en alvorlig Overhaling.

Det vakte Røre. Der var mange af Børnene, som ikke var medskyldige — nogle ikke engang Medvidere — i Gavtyvestregen. Denne selv var der adskillige Forældre, der ikke fandt nær saa slem, som at Drengene ofte halve Dage sad og spillede Kort i Skolen, hvor de var ganske overladte til sig selv, naar de blot ikke larmede for meget. Nu kom Børnene hjem og var tampede brune og blaa, endogsaa de smaa Puslinger, som var bange for den glubske Kat og end ikke kunde naa op til Kakkelovnens

Dækplade, langt mindre løfte den. — Hin Tids Bønder, der endnu var overskyggede af Minderne om Fortidens Trældom, kunde taale meget i Retning af Uret fra oven; men der var dog en Maade med. To af Sognets anseteste Mænd henvendte sig til Præsten og klagede paa deres egne og Sognemændenes Vegne.

Pastor Staal havde ikke et Ord at sige derimod. Den unge Mand forsømte Skolen, forsømte ogsaa de Læretimer, som han — Præsten — af Velvilje havde tilbudt ham. At han kunde blive en ønskelig Degn og Skolelærer var der ingen Udsigt til, og der maatte søges andre Udveje. Indtil disse fandtes, maatte man have Taalmodighed; men at Børnene slulde søge Skolen, saadan som Sagen nu stod, kunde man ikke forlange. — En af de to Mænd, Nikolaj Rytter, der var Søskendebarn med Kristen Rytter i Doverdal, forlangte nu at tale med Præsten i Enrum. Hvad Gjenstanden var for deres Samtale, fik ingen at vide for det første.

Det viste sig snart, at Peder Pisk ikke var kommen i saa grundmuret en Stilling, som han og Degnen havde troet; thi der kom Skrivelse fra Provsten, at den unge Mand fra første November af skulde være fritaget for sin Gjerning som Hjælpelærer i Bøgtved.

Jeremias Højer gav dog ikke tabt for det, men henvendte sig personlig til Provsten for at faa Bestemmelsen forandret. Provsten var nok ellers en god og hensynsfuld Mand, men var den Gang ikke videre imødekommende, uagtet Degnen brugte sit gode Snakketøj paa den mest indsmigrende og overbevisende Maade.

„Jeg kan ikke hjælpe Dem," lød Svaret. „Man føjede Dem i at lade Dem faa den Hjælpelærer, De ønskede, og vilde have lempet sig efter Dem fremdeles,

uagtet Deres Valg uæppe var faldet paa den heldigste Person. Men Sagen er gaaet meget daarlig, aldeles uforsvarlig, og man siger, De selv har Skyld deri. Nu maa der skaffes en anden og dueligere Hjælpelærer, hvis De fremdeles skal beholde Embedet i de Aar, der er lovet."

„Jeg ved ikke, hvor jeg skal faa en Lærer," sagde Degnen.

„Det skal De heller ikke bryde Dem om, det skal jeg nok sørge for;" lød Svaret kort. „Naar Oktober Maaned er forbi, har Deres nuværende Medhjælper sin Afsked, og den ny vil blive beskikket paa eget An- og Tilsvar."

„Er jeg saa ikke Degn længer?"

„Jeg siger jo, at De vil fremdeles beholde Embedet i de Aar, der er Dem lovet. Deres Kirkesangertjeneste er der ikke blevet klaget over, og den skal De blive ved at forrette, men Skolen faaer De intet med at gjøre. Naar den ny Lærer kommer — jeg ved ikke endnu, hvem det bliver — har De for Fremtiden at afholde Dem fra enhver — hører De, fra enhver Indblanding i hans og Skolens Anliggender."

„Er det saa al den Trøst, jeg faar af Deres Højærværdighed?"

„Jeg kan ikke give Dem nogen bedre. Jeg kan ikke forsvare at lade det gaa som hidtil. For øvrigt trænger De vel ikke videre til Trøst i verdslig Henseende. De er jo en klog og virksom Mand, De er Gaardejer, man siger, De er velhavende, og naar De saa faar Pension til, saa kan De da ikke være udsat for Nød."

„Den tykke Hund"! sagde Jeremias, da han kom ud fra Amtsprovsten. „Jeg behøvede da ikke at takke

ham for, at jeg er Gaardejer og saa videre. Nu faar vi at se, hvad det er for en Flynder, han vil skikke mig paa Halsen som Hjælpelærer. En dumstolt Seminarist bliver det da sagtens; men kommer Tid, kommer Raad, og gamle Jeremias er ikke borte fra det. Jeg er saa godt indgroet i Sognet og har saa mange Venner, at jeg maaske kan gjøre en saadan Paafugl det broget nok."

Degnen plejede ikke at tage sig lidt Modgang alt for nær; men der blev en Jammer, da han kom hjem og fortalte, at han intet havde kunnet udrette. Konen græd, fordi Haabet om, at Kaldet atter skulde gaa i Arv, var røget i Lyset; Gitte larmede og skjældte over høje og lave, fordi Peder Piff, som nu var bleven hendes fortrolige Ven, ikke kunde blive Degn. Peder sukkede og tav. Han skjønnede nok, at Degnens Hensynsløshed og hans egen for vidt gaaende Føjelighed var Skyld i Ulykken; men han sagde det ikke.

6.

I Nybjærg Mølle, hvor der tillige holdtes Kro, blev der mange Ting jævnet, og en Dag i Begyndelsen af Høsten var der atter nogle Mænd, som stod der og drøftede Egnens Nyheder. „Hvad bliver det saa til," sagde Lars Duebjærg, „med den Retssag imellem Degnen i Bøgtved og Sognefogden i Doverdal?"

„Den bliver til Brøvl og Pengespild," sagde Anders Madsen fra Doverdal. „Trætten angaar en usel Strimmel Lyngmose, næppe nok en Skjæppe Land. Det er af den Slags Trætter, der burde afgjøres ved at vende rødt eller sort i et Spil Kort paa det Vilkaar, at den vindende skulde give en Flaske Brændevin.

— Jeg ved forresten ikke, om jeg vilde give en Flaske Brændevin for hele Herligheden."

„Det er nok den Æghandel fra Paaskетiden, der staar dem i Hovedet," mente Rasmus Vindbjærg.

„Det er det vel sagtens," svarede Lars. „Det var ogsaa en slem Spøg af Degnen. Kristen Rytter fik jo nok sin Studekalv godt betalt; men saa kom han til at staa til Nar paa Torvet. Og det kunde blevet værre. Havde det været en Smaamand, og ikke en Mand som Kristen, der er godt kjendt med Øvrigheden og andre store Folk i Vejle, kunde der gjærne vanket en banket Trøje."

„Degnen skal heller ikke rose sig af Gildet," forsikrede Peder Iversen. „Alting er gaaet ham skjævt siden. Han er nu saa godt som afsat fra sit Embede."

„Men det er da vel ikke Sognefogdens Skyld?" mente Lars.

„Han kan gjærne have haft en Finger med i Spillet" mente Rasmus, „Nikolaj Rytter og de andre Frænder her nede i Sognet, staar paa en god Fod med Præsten. Den Gang Degnen havde tampet Ungerne for den Historie med Katten, var Nikolaj en af dem, der klagede og fik gjort ud, at Peder Pisk skulde have Løbepas. Nu maa der vist være noget nyt paa Færde igjen, for Kristen Rytter var forleden selv her nede og forærede Præsten en Urkok. Han giver vel ikke Foræringer til Præsten i et fremmed Sogn for ingen Ting."

„Det kunde jeg forstaa" sagde Lars, „hvis det var Præsten, der skulde dømme i Trætten om Mose-strimmelen, men nu —."

„Men nu kan jeg forstaa det alligevel," afbrød Anders Madsen ham. „I husker vel ikke paa, eller I ved kanske ikke, at Kristen Rytter har en Søn, der er

i Seminaristlære ovre i Fyen. Han skal nu være udlært og ventes hjem i disse Dage. I kan tro, at Faderen arbejder for at faa ham til at blive Degn i Vogtved."

Denne Gætning gik de alle sammen ind paa, den var ogsaa til Dels rigtig. Kristen Rytter havde ikke bidraget til de Gjenvordigheder, der havde mødt Jeremias og Peder Pisk med Hensyn til Degnekaldet; men da det var slaaet fast, at der skulde skaffes en ny Lærer, havde Nikolaj underrettet sin Frænde om det, og begge havde i Forening arbejdet for den unge Mand, der jo kunde være Ansættelsen lige saa nær som nogen anden — endog lidt nærmere, da han var Søn af vel kjendte og agtede Folk i Egnen.

Den Mening vandt megen Udbredelse i Sognet, at Kristen Rytter med hans Slægt og Venner havde af Vrede og Had voldt alle Degnens Ulykker. „Han har været Degn her i over tredive Aar, og har han været god nok i den Tid, kunde han være det mange Aar endnu," sagde nogle. Dette var ogsaa ganske sandt; thi han havde aldrig taget sig med nogen Alvor af Skolevæsenet, hvis Krav nu var voxet ham over Hovedet; men mange troede — og Degnen selv bestyrkede dem i den Mening, — at Kristen Rytter for at hævne sig over det tossede Drilleri med Æggenes Kogning, havde været paa Færde for at faa Degnen nødt til at holde en Hjælpelærer. Det tegnede dog ikke saa slemt, da han fik Lov til at antage Peder Pisk og sik ham forlovet med sin Datter, saa Levebrødet kunde blive i Familien, hvilket mange mente var en Slags Ret. Men denne heldige Udgang af Sagen havde saa Degnens Fjender ikke fundet til Pas og havde draget Omsorg for, at Peder Pisk ogsaa blev fejet bort.

Almuen nærede i sin Tid dyb Mistro mod andre Stænder og særlig mod Embedsmændene, hos hvem de troede, at alt kunde udrettes ved Bestikkelse. Der var utvivlsomt ogsaa Embedsmænd, som lod sig bestikke, skjønt det var langt fra at være saa almindeligt, som der mentes. Men nu vidste man jo da for vist, at Sognefogden havde foræret Pastor Staal en Urhane, og han kunde jo gjærne have givet mange Ting, som man ikke vidste af, og da der sædvanlig skal noget for noget, fik han ikke alene Hævn over Degnen, men fik ogsaa sin Søn antaget som hans Efterfølger.

Der dannede sig to Partier i Sognet, nemlig Piskepartiet og Rytterpartiet, der hver for sig holdt med en af de to Bejlere til Degnekaldet. Piskepartiet var foreløbig det talrigste og æggedes af Jeremias; men det trak alligevel det korteste Straa, Harmen ægedes, da man saa, at Peder Pisk og Gitte Højer havde endnu mindre gode Udsigter, end om de ledige og løse kunde gaaet Fremtiden imøde. De to unge Folk havde nemlig ved Vishedeu om at blive Ægtefolk og Degnefolk taget Forskud paa Fremtiden, og efter nogle Maaneder blev det vitterligt, at et Bryllup vilde være nødvendigt i Vinterens Løb, hvis ikke et Barselgilde skulde komme først; men at de ingen Næringsvej havde og ingen Udsigt til en saadan, det var Sognefogden i Doverdal og hans Søn Skyld i, og det var skjændigt og slet af dem.

Imidlertid syslede Jørgen Kristensen rolig med sine Bøger, og det kan vel ikke nægtes, at han stundum drømte lidt om den smukke Degnedatter, der i hans Tanker havde været Perlen og Kronen ved Anders Madsens ogsaa i øvrigt fornøjelige Julegilde. Trolleborgegnen med dens prægtige Skove og Smaasøer og

dens ejendommelig milde Skjønhed egnede sig ogsaa til Drømmerier om en nyttig og beskeden Tilværelse, der gled rolig frem i Fred og Kjærlighed. Det var i disse yndige Omgivelser, i den nysudsprungne Bøgeskov under Nattergalens Sang, at han først havde læst „Rejnald Underbarnet" og havde følt sig dybt greben af den, og da en Kammerat af ham, en Degneson fra hans Fødeegn, rejste hjem i Pinseferien, overdrog han til ham i al Hemmelighed at lade Bog og Brev besørge til Jørgine Højer, hvis naturlige Modtagelighed for Poesi han troede at have bemærket hin smukke Rimfrostmorgen. Hvorledes hun modtog Bogen, og hvad hun ellers tænkte med Hensyn til ham, fik han ikke at vide.

At hans Fader og Jeremias Højer var blevne Uvenner, eller at de i det hele havde andet med hinanden at gjøre end Goddag og Farvel, havde han ingen Anelse om; men det bragte hans Blod i raskere Omløb, da Faderen skrev ham til, at han maaske kunde blive ansat ved Bøgtved Skole med Ret til at faa Kaldet en Gang i Fremtiden. Et senere Brev underrettede ham om, at Sagen nu var sikker, saafremt han kom nogenlunde heldig over sin Examen. Han havde sine Tanker derved. At faa en Virkekreds saa nær ved sit Fødehjem og i et Sogn, hvor han havde Slægt og Kjendinge, syntes han jo overmaade vel om. Han forstod godt, at Børneundervisningen i det store, folkerige Sogn maatte lægges i andre Hænder end Jeremias Højers, og denne, der var en klog Mand, maatte selv kunne indse det, og saa var det naturligt, at han for en vildfremmed Medhjælper kunde foretrække en kjendt og anset Mands Søn. Og saa — den Tanke listede sig frem hos ham og vilde ikke holde sig borte — kunde

Jørgines lille, bløde Haand let være med i Spillet. Saadan en lille, vever Glut med sit anende Hjerte kunde ved Lejlighed hviske sin Moder et eller to Ord i Øret, og Moder og Fader kunde forstaa en halvkvædet Vise og tænke sig en Mulighed, som de billigvis ikke kunde have noget imod.

Ja, saadan en fuldblodig, ufordærvet Yngling kan drømme fære Ting og dog i alle sine Drømmerier varetage, hvad han skal. Det gjorde Jørgen ogsaa, han forsømte ikke sine Bøger, og da Tiden kom, overstod han sin Examen med Ære.

De Skolelærere, som uddannedes paa Trolleborg og de samtidige Seminarier, søgtes bibragt en Gavnelyst, der maaske spredtes over for mange Omraader, medens Datidens Virkemidler og Maader heller ikke nær alle have fundet Yndest i en senere mere fremskreden Tid. Man kan sige, at mange Mænd, der i hin Tid var ivrige for Oplysningen, greb tit fejl af Midlerne; men det er Uforstand derfor at haane deres Minder og deres Gjerning. At være paa Højden af sin Tids Udvikling i en eller anden Retning er al Ære værd, medens det kun er givet enkelte udvalgte Aander at løfte Tiden op til ny Synsmaader. Saaledes var ogsaa Jørgen Kristensen et Barn af sin Tid, opfyldt af Beundring for dennes ypperste Mænd og deres Stræben, og med redelig, ungdommelig Vilje til at anvende sine jævnt gode Evner til at fremme Folkeoplysning og Folkevel i den lille Kreds, det maatte blive ham forundt at virke i.

I sit Hjem blev han noget overrasket ved at høre, at, i Steden for den Forstaaelse, han havde formodet mellem hans Forældre og Degnen, der paa en Maade var deres Nabo, herskede der bittert Fjendskab. Han mente

dog, at det nok lod sig udjævne. Vreden over Ægkogningen og Trætten om den usle Mosestrimmel maatte da ikke være uovervindelige og kunde ikke have nogen Betydning for hans lønlige Kjærlighedshaab, især da han godt vidste, at en Forbindelse mellem to unge Mennesker, der var hinandens jævnlige, ofte havde bragt værre Fornærmelser i Glemme. Jørgine var ikke længer i Ødegaarden, men han fandt hende dog nok en Gang. Maaske kunde det da vise sig, at han havde taget fejl af hende; men det vilde han da ikke haabe. Vilde hun ikke vide af ham at sige, eller han opdagede uskjønne Egenskaber hos hende, saa maatte han jo finde sig i at slaa hende af Tankerne.

En af de første Dage efter sin Hjemkomst gik han ned til Bøgtved og fremlagde sine Bevisligheder og Vidnesbyrd for Pastor Staal. Denne gjennemsaa dem og sagde, at nu vilde han sende dem til Amtsprovsten; men det var kun en Formsag, hans Beskikkelse var sikker nok, og han kunde tiltræde sin Stilling den første November. Derefter talte de adskilligt sammen og skiltes med gjensidig Tilfredshed. Jørgen vilde dog ikke forlade Byen uden at hilse paa Degnen. Han traf Jeremias siddende for Bordenden, spisende af et Fad Tykmælk. Den unge Mand hilste og sagde, hvem han var. Degnen bød ham hverken sidde eller staa, men sagde: „Det er altsaa dig, der hedder Jørgen Rytter!“

„Mit Navn er Jørgen Kristensen“, sagde den unge.

„Ja, jeg mener, du er Søn af Kristen Rytter. Din Fader er en Slyngel. Det er du vel ogsaa.“

„Min Fader har ellers Ord for at være en hæderlig Mand,“ sagde Ynglingen der rødmede af Harme, „og det haaber jeg ogsaa at blive.“

„Da tegner det ikke til det," paastod Jeremias. „Det er ikke hæderligt at tage Brødet ud af en andens Mund for at faa noget at putte i sin egen slunkne Tarm."

„Men saadan noget har jeg jo heller ikke gjort," erklærede Ynglingen.

„Har du ikke? Nej, det kan godt være; men saa har din Fader gjort det paa dine Vegne. Først var han paa Færde med at rive mig af Pinden, og da det lykkedes, og jeg fik en Medhjælper, saa havde din Fader saa travlt som en Mus i Barselseng med at faa ham af Vejen ogsaa, og det var, for at der kunde blive Plads til dig. Din Fader var det ikke mer, end man kunde vente af, for han er en Fedtmikkel, der tænker bare paa sig selv og sit eget; men du! Du bilder dig vel ind, at du har lært noget?"

„Det kan være lidt nok," svarede Jørgen; „men noget mener jeg rigtig nok, at jeg har lært."

„Nogen Kristendom og Moral? Hvad?"

„Ja vel! Ogsaa Kristendom og Moral."

„Men indser du saa ikke, at du bør skamme dig ved at trænge dig ind i andre Folks Levebrød. Aa, fy! Saadan en stor, stærk Knægt kunde jo nok faa sit Brød alligevel. Du kunde jo se dig om efter en Tærskerplads! Er du for doven til at tærske, saa kunde du jo søgt om Ansættelse som Milepæl ved den ny Landevej. Det er da en magelig Bestilling."

„Jeg har ikke trængt mig ind," sagde Jørgen. „Jeg er ikke beskikket til Lærer her endnu, men bliver jeg det, saa sker det paa lovlig Maade. — Jeg er forresten ikke kommen for at give mig i Skjænderi, men for at hilse paa Dem, Herr Højer, saa høflig, som det kan sømme sig for et ungt Menneske over for

en gammel Mand. Det lader til, at min Høflighed har været ilde anbragt, og derfor vil jeg byde Farvel."

„Jh, Farvel, Jørgen — æh Jørgen Kristen Rytter! Saadan er det vel, du ønsker at kaldes!"

Seminaristen for ud ad Døren og smældede den haardt i efter sig; Jeremias lagde Hænderne paa sin Mave og lo, saa det klukkede i ham. Han havde besluttet at haane og drille den unge Mand ved alle Lejligheder, og dertil havde han nu gjort en god Begyndelse.

7

Saa længe der har været Seminarister til, har der ogsaa været Folk, der haanlig trak paa Skuldrene ad dem, og det var ikke mindst Tilfældet i den Tid, da Skolevæsenet nyskabtes. Disse unge Mennesker, der mest udgik fra Almuen og hørte til dennes mest aandsbegavede Sønner, forlod Plov og Plejl eller anden Arbejderstilling for i et Par Aars Tid at skaffe sig en Uddannelse, der saa godt som udelukkende var anlagt med Hensyn paa deres Fremtidsgjerning, uden at der væsentlig toges Sigte paa den almene Dannelse og den ydre Fremtræden. Skolegjerningen, der i saa høj Grad lægger Beslag paa Lærerens Tid og Personlighed, var lige saa lidt som de knappe Kaar egnet til at vække Agtelse hos de Folk, der dømmer Manden efter Kjolen, og dertil bidrog heller ikke den nedarvede Opfattelse af Præsten som „Sogneherre" og Degnen som hans underdanigste Tjener, der skulde befordre hans Embedsbreve, tvætte hans Lintøj og besørge andre løbende Forretninger.

Og Oplysningen var i ringe Pris hos Almuen af den simple Grund, at den græder ikke for Guld,

som aldrig lærte Guld at kjende. Landet var udarmet af en langvarig Krig og en ødelæggende Statsbankerot, og Tiderne var meget trange; men et forbedret Skolevæsen krævede forøgede Udgifter. De mangen Gang ubeskrivelig slette Skolestuer, der mest lignede Huler, og den næsten fuldstændige Mangel paa Læremidler skulde afløses med bedre Forhold, hvilket alt kostede Penge. Men en saadan Omordning knyttedes som oftest til en ældre Lærers Afgang og Ansættelse af en ny, og af den Grund var Seminaristerne noget nær betragtede som noget ondt, der var opfundet for at plage de stakkels Bønder. Den forøgede og mere stadige Skolegang, der krævedes og i fornødent Fald blev fremtvungen ved Mulkter, bidrog ikke til at gjøre de ny Lærere mere afholdte, og værre blev det, naar den afgaaende Degn stod højt i Befolkningens Kridthus.

Og det gjorde Jeremias trods alt, hvad der var sket. Fejlfri var han vel ikke, og hans Skolehold var daarligt; men han forlangte jo heller ikke, at Børnene skulde komme i Skole, mere end de selv vilde. Man vidste, at han godt vilde pudse en og anden af i en Handel, naar han kunde, men det var der saa mange, der vilde, og det maatte være enhvers Sag at tage sig i Agt. At han aad saa meget, naar han var til Gilde, eller naar han ellers var Gjæst hos nogen, det lo man ad bag hans Ryg; men der var jo da ingen, der bød ham til Bords, for at han skulde gaa sulten bort igjen. Bønderkonerne fandt, at det var rigtig kjønt af ham, at han ikke forsmaaede deres gode Mad. Og han var Sognets mægtigste Mand, navnlig i de mange Aar, da han havde den gamle, skrøbelige Præst i Lommen. Han var desuden en praktisk klog Raadgiver i mange Forhold, og han var baade omgængelig og tjenstvillig

over for Folk, som han ikke havde noget imod. Paa den anden Side var det slet ikke rart at være i Uvenskab med den temmelig lovkloge Mand, og hans hvasse Tunge var det ikke lækkert at blive udsat for. Han var altsaa baade anset ag frygtet Det kunde være godt nok, at han blev fri for at holde Skole, men det var slemt, at han ikke fik Peder Pisk til Eftermand, især da han og Gitte nu var komne galt afsted. Gitte havde jo desuden i mange Aar gaaet og sukket for at blive gift Man kunde altsaa ikke undres over, at Degnen og hans Venner ikke var glade ved den ny Ordning.

Det var hen i Oktober Maaned, at Mette i Limsdal holdt Bryllup med Søren Jakobsen. Det var et Giftermaal, der var kommet i Stand ved Degnens Mægling, og som fandtes meget passende, da Mette var en velhavende Gaardmandsenke paa nogle og tredive Aar, og Søren var en Karl, som ikke var ret meget yngre, en Karl der havde en passende Formue, og som det hed om ovre i hans Fødesogn, at han var saa godsindet, at han ikke kunde gjenne Katten fra sin Grød. Man vidste, at Mette var Konen for at holde baade Hund og Kat til Side. Man anede, at hun nok fremdeles vilde være Selvherskerinde i sin Gaard, og i Forudfølelsen deraf begyndte man allerede at kalde Brudgommen „Søren Mette", et Kjendingsnavn, han fremdeles beholdt, og som der ikke mentes noget ondt med; thi Mette var en forstandig og brav Kone, og Søren var et lille stikkeligt Menneske, der egnede sig bedre til, at lyde end til at byde.

Det var et stort Bryllup. Til de mere ansete Gjæster var der dækket i Øversteſtuen, hvor tre lange Borde var stillede sammen i Hesteskoform. Midt for

det mellemste Bord var Hædersplads, hvor Brudeparret sad og kunde overse hele Forsamlingen. Til højre og venstre sad Følgefolkene og der iblandt Degnen, der var Mettes Brudefører. Tvært for Brudefolkene ved samme Bord var en anden Hædersplads, der ved andre Bryllupper plejede at indtages af Præst og Degn, men i Dag havde Præsten Forfald, og da Degnen havde den vigtige Stilling ved Brudens Side, saa sattes Peder Pisk, som Skoleholder, hvor Jeremias ellers skulde sidde, og han havde faaet Gitte ved sin Side. Saadan havde Mette villet have det; thi hun havde fire Børn, hvoraf to gik i Skole og de andre to stundede til. Det var ogsaa af Hensyn til sine Børn, at Mette havde indbudt Jørgen Kristensen, der nu var beskikket til at afløse Peder Pisk som Skoleholder, naar Maaneden var ude. Degnen vilde have hindret den unge Mands Indbydelse, men Mette Limsdal var Kone i sit Hus, og den fremtidige Lærer kom og blev bænket over for Jeremias til dennes store Ærgrelse. Det berøvede ham dog ikke Madlysten; thi at han ikke spiste megen Suppe, kom af, at han foretrak faste Fødevarer. Af saadanne havde han forsynet sig med et forsvarligt Grundlag ved Frokosten, men det hindrede ham ikke i at gjøre Underværker, da Peberrodskjødet og Stegen kom paa Bordet.

En Tid lang passede han sin Mad og lod sig for øvrigt nøje med at skotte arrig til Fyren paa den anden Side af Bordet. Men den unge droges ind i de andre Mænds Underholdning, som angik Datidens store Samtaleæmne: Napoleon den førstes Fangenskab og Død. At han var død, var der mange af Bønderne, der ikke ret vilde tro, og om Øen St. Helena havde de meget urigtige Begreber. Jørgen Kristensen

gjorde sin bedre Viden gjældende, maaske med nogen ungdommelig Vigtighed, i det han slog ind i en belærende Tone, som om han talte til Børn. Det stødte dog ikke Mændene, der ikke havde noget imod at lade sig belære, men det stødte Jeremias, ikke mindst fordi han selv ved tidligere Lejligheder havde afhandlet den Sag med sine Sognemænd og bibragt dem Foreſtillinger, som han havde digtet ud af sit eget Hoved, da han naturligvis ikke vilde tilstaa for Bønderne, at han var uvidende om noget.

Nu kom det igjen; thi under Jørgens Redegjørelse udbrød Mads Følhøj: „Men hvordan kan der være saa varmt i det Land, naar der altid er en saadan Mængde Is og Sne."

„Nej, det er der ikke noget af," sagde Jørgen.

„Jamen, da har Degnen sagt det," vedblev Mads. „Har han ikke, Jeremias?"

„Det kan nok være. Jeg har da ogsaa set i en Avis — jeg har den maaske endnu — at Landet kaldes „Island St. Helena."

„Ha ha ha!" lo Jørgen. „Det betyder ligefrem: „Den St. Helena," for „Isle" eller „Island" paa fransk og engelsk betyder „Ø" paa dansk. Nej, St. Helena er skam ikke i de kolde Lande, det ligger i det hede Jordstrøg." Og nu begyndte han paa et Foredrag om de forskjellige Jordbælter, som Bønderne villig lyttede til. Nu om Stunder kan en nogenlunde flink Skoledreng aflevere en lige saa fyldig Forklaring, som Jørgen her gav til bedste, men det ligefrem svimlede for Datidens Bønder, og Peder Pisk udbrød: „Jeg kan ikke forstaa, at det er til nogen Nytte, at en Skoleholder ved alt dette. Han kan desuden bilde os ind, hvad det skal

være, for vi har jo aldrig været paa de Steder, og det har Jørgen da heller ikke."

„Jeg vil dog nok tro, at han har hørt eller læst det," sagde Jeremias, „for saadanne ny Tros-Artikler er det nok, de unge Seminarister oplæres i, men om de lære noget af Guds Ord, saadan hvad man kalder Sandhed til Gudfrygtighed, det tvivler jeg om. Hvad mener du, Jørgen! Er du lige saa godt hjemme i Bibelen som i Verdensbeskrivelsen?"

„Ja, det vil jeg haabe, jeg er," svarede den unge paa dette Spørgsmaal, der henvendtes til ham i en venlig Tone. „Men, jeg vil jo godt tilstaa, at min Kundskab er mangelfuld i begge og i alle Henseender."

„Det vil jeg nok tro," sagde den gamle; „men kunde du kanske sige mig, hvilke Mennesker der er døde og ikke fødte, og hvem der er fødte og ikke døde og endda ikke er i Verden."

„Ja, det tror jeg nok, jeg kan, for Adam og Eva er ikke fødte. Det var derimod Enok og Elias, men de er ikke døde paa sædvanlig Vis."

„Ja, det er rigtigt," raabte Tilhørerne; men Jeremias vedblev: „Ved du saa ogsaa, hvem der er født, ikke død, er endnu i Verden, men lever ikke?"

„Nej, det ved jeg ikke."

„Da er det saamænd let nok. Det er Loths Hustru, der blev til en Saltstøtte."

„Døde hun da ikke?" spurgte Jørgen.

„Det kan du spørge hende selv om, naar du træffer hende. Men kan du maaskee sige mig, hvilken Plet af Jorden har Mennesker kun set en Gang?"

„Det er vel Paradis?"

„Ha ha! Nej, der saa Adam sig vist om flere

Gange. Nej, det er Bunden af det røde Hav, som kun blev sat, da Israeliterne gik over."

„Ja, det er sikkert," tilstod nogle af Mændene, der nu begyndte at tro, at Jeremias alligevel var Mesteren.

„Og hvor," vedblev Degnen og saa sig om med en sejrende Mine, „hvor i Bibelen finder vi, at Vorherre har forrettet Tærskerarbejde."

„Det var vel," mente den unge, „da han drev Prangerne ud af Templet."

„Aa nej, det var, da han, som skrevet staar, havde Kasteskovlen i Haanden for at gjennemrense sin Lo. — Men kunde du kanske sige mig, hvad Israeliternes Pande og Nakke var gjort af."

„Hvad de var gjort af? Af Kjød og Ben, tænker jeg."

„Nej, det tager du endda fejl i, Jørgen Rytter. Nej, deres Nakke var af Jærn og deres Pande af Kobber, som Esaias siger i det halvtredsindstyvende Kapitel."

Nu saa Folkene til hinanden og kunde omtrent skjønne, at Seminaristen var et Fæ.

„Ved du saa, naar Ild blev til Vand, og Vandet igjen blev til Ild?" blev Degnen ved at spørge.

„Nej, det ved jeg ikke. Skulde det være en bibelsk Begivenhed?"

„Ja, den hellige Ild i Templet maatte aldrig slukkes. Da nu Templet blev ødelagt, og Folkene førtes til Babylon, stjal Præsterne sig til at tage noget af Alterilden og kastede det i en Brønd. Men 70 Aar efter, da Folkene kom tilbage, opsøgte de Brønden og tog Vand af den og øste ud over Alteret, og saa blev det Ild igjen."

„Hvor mon I har den Krønike fra? den kjender jeg ikke."

„Den Krønike, som du finder for godt at kalde den, har jeg fra Bibelen. Den staaer i Makkabæernes anden Bog i det første Kapitel. Nej, jeg tænkte nok, din Kristendom stod paa svage Fødder."

„Jeg mener dog, man kan være en god Kristen uden just at kjende og tro paa alt, hvad der staar i Makkabæernes anden Bog."

„Ja, det mener du! Men Pauli Breve vil du vel dog for Skams Skyld respektere. Kan du sige mig, hvor tit Jesu Navn er nævnt i alle Pauli Breve!"

„Nej, det har jeg ikke talt efter."

„Da kan jeg sige dig det. Det nævnes netop 500 Gange. — Nej, i din Bibel er du min S'œl daarlig hjemme. Det kan gjærne være, du kan prikke lidt i A-B-C-bogen for nogle Smaaborn. Du kan maaske ogsaa bilde simple Folk saadanne Ting ind, som at der hverken er Frost eller Sne i et Land, der hedder Island; men det maa du helst tage dig i Agt for, naar der er klogere Folk til Stede."

Jørgen Kristensen læste en vis Haan i de flestes Blikke og en vis Medynk i sommes. Han tav og bøjede sig over sin Tallerken. Det samme gjorde Jeremias. Han havde til Dels forsømt sin Mad for grundig at aale sin unge Efterfølger, men nu henvendte han al sin Opmærksomhed paa Stegen og aad, som han var betalt for det.

Da Degnen havde faaet sig mættet og læsket, og havde saa temmelig gjort rent Bord omkring sig, stod man op fra Bordet. Snart efter forlod Jørgen Gildesgaarden, misfornøjet med Gjæsterne, fordi de havde

taget Degnens Spidsfindigheder for Udslag af høj Visdom, misfornøjet med sig selv, fordi han i det hele havde indladt sig med ham. Derhos havde han følt sig skuffet; thi han havde næret et lønligt Haab om ved Brylluppet at gjense Jørgine Højer. Men hun blev ogsaa skuffet, da hun om Aftenen kom for at deltage i Dansen; thi hun havde ventet at mødes med ham og maaskee faa Lejlighed til at sige ham, hvor uheldig det var gaaet med den smukke Bog, han sendte hende, og som hun ikke en Gang havde faaet Lov til at læse halvt til Ende.

Da saa Novembertiden kom, flyttede han ned til Bøgtved Skole for at begynde paa sin Fremtidsgjerning.

Degnefolkene agtede fremdeles at bo i Skolebygningen, men da Degnen ikke skulde eller maatte have noget med Skolen at gjøre, ønskede de ikke at have fælles Udgangsdør med Skolebørnene. Efter det Forhold, hvori den gamle stillede sig til Seminaristen, fandtes dette heller ikke ønskeligt, og da der alligevel skulde gjøres noget ved Skolestuen, saa blev dens Dør tilmuret og en Udgangsdør indrettet i den vestre Gavl, som i den Anledning forsynedes med et Bislag. Der var intet eget Værelse til Læreren, men han fik Anvisning paa at stille sig en Seng op i Skolestuen.

Saa flyttede han ind, Lønnen var ikke til at leve af, men af Hensyn til hans Fremtid lovede Forældrene at støtte ham med Fødevarer og paa anden Maade, og han fik indrettet sig et Madskab i Skolestuen, hvor den gamle Bilæggerovn ombyttedes med en Vindovn, som han kunde koge sig lidt Vand eller saadant i.

Det var rygtedes vidt og bredt, hvor grundig Jeremias havde trukket ham til Vands ved Brylluppet i Limsdal. Manden forfulgte sin Sejr og talte ved

enhver Lejlighed nedsættende om hans Kundskaber. Det blev troet af de fleste, da der jo havde været mange Vidner til, at han ikke havde kunnet besvare Degnens Spørgsmaal. Kristen Rytter troede det ogsaa og ærgrede sig over, at Knægten, som han havde tiltroet saa store Evner og kostet saa mange Penge paa, dog ingen Ting havde lært. Der gik Ord af, at han snart igjen vilde komme til at vige Pladsen for Peder Pisk, om hvem det nu hed, at han var langt mere dygtig og kundskabsrig. Men saa vilde Forældrene da ikke koste mere paa ham end højst nødvendigt. Sulte ihjel skulde han jo rigtig nok ikke; men kun de yderste Fornødenheder vilde de yde ham.

Da Jørgen Kristensen blev klog paa, hvorledes Sagerne stod, fortrød han maaske nok, at han nogensinde skulde komme til Bøgtved, men fejgt lade sig drive ud af sin Stilling vilde han ikke, og heller ikke vilde han trygle om nogens Yndest. Sine Forældre vilde han ikke være til Byrde i den Grad, at de skulde sætte gnavne Ansigter op, han foretrak at sætte sig selv paa Sultekur og føre et Eneboerliv.

Han troede paa Gud, og han troede paa sin Gjerning, dog nu skjønnede han, at denne næppe vilde gaa saa glat, som han havde haabet; thi han vidste, at en Skolelærer behøver Forældrenes Velvilje, hvis hans Arbejde med Børnene skal bringe de fulde Frugter. Nu lod det til, at han ingens Velvilje havde, han var ringeagtet af alle. Selv Præsten var bleven kold imod ham. Pastor Staal havde ikke været med til Brylluppet i Limsdal, og det, der passerede, var blevet forebragt ham paa en urigtig Maade, som om det var en Kiv om religiøse Sager. Præsten led ikke religiøse Trætter, det var hans Sag at forkynde de kristelige

Sandheder; Menigheden — Degn og Lærere indbefattet — havde kun at tro blindt derpaa uden at danne sig selvegne Meninger. Kom et Menneske i Tvivl om et og andet med Hensyn til Troen, burde man søge Oplysning hos den beskikkede Sjælesørger og dermed nøjes. Præsten var med al sin Nidkjærhed og sine mange gode Egenskaber en lille Pave.

Han var vis nok paa, at Seminaristen besad flere Kundskaber end Jeremias Højer, og naar han dog nu i et religiøst Ordskifte havde trukket det korteste Straa, saa maatte det sagtens være, fordi han var „ny i Troen", og det vilde Præsten ikke vide af at sige. Han vilde dog heller ikke sælde nogen Dom efter Bysladder, talte heller ikke om Sagen til den unge Mand, men stillede sit Omdømme i Bero, indtil han saa Frugterne af hans Virksomhed. Foreløbig lod han sig nøje med at behandle ham koldt og afmaalt.

Ungdomssindet kan føle sig nedtrykt af Modgang, men det har en mægtig Spændkraft i det livsfriske Haab, der svinger sig ud over Nutiden og øjner tusende Udveje ogsaa da, naar alle Sunde synes lukkede. Jørgen Kristensens Haab var ikke bygget paa Sand, men grundet i en fast Beslutning om ved samvittighedsfuldt og dygtig at varetage sin Gjerning at tiltvinge sig den Agtelse og Velvilje, man paa Forhaand nægtede ham. Af sin Gjernings Frugter vilde han bedømmes; men han vidste ogsaa, at en Lærers Gjerning ikke kan bære Frugt i et Øjeblik. Paa et Sted, hvor Ungdommen var saa forsømt og de ældres Sans for Oplysning saa ringe, maatte der arbejdes længe og ihærdig for at bekæmpe Modstanden. Men seig Udholdenhed var der ogsaa i hans Natur, og der var vel ogsaa noget, der lignede ubøjelig Trods.

Han vilde ikke kappes med Jeremias Højer i spidsfindige, bibelske Spørgsmaal og brød sig derfor ikke om at mødes med ham. Han brød sig heller ikke om at mødes med andre, men blev hjemme i sin Skolestue. Naar han havde endt sin Dagsgjerning og sendt Børnene hjem, aabnede han Dør og Vinduer og lod den friske, kolde Vinterluft stryge igjennem det kvalme Rum. Imidlertid gik han frem og tilbage paa Gulvet, spillende paa sin Violin, der syntes at have Udtryk for alle hans Sorger og Forhaabninger, i det Tonerne snart aandede Længsel og Vemod og snart jublede i forventningsfuld Glæde. Han hørte ikke, at hinsides Skillevæggen bandede og spottede Degnen over den evige Musik, det vilde han heller ikke have brudt sig om, hvis han havde hørt det. Han gik sin egen Vej og passede sig selv.

Han var selvfølgelig ikke ligegyldig for den Modstand og Miskjendelse, han mødte. Han maatte været et daarligt ungt Menneske, om han havde været det; men han var anlagt til at være en bestemt Natur, og den Modgang, han nu havde, bidrog til at modne ham. Venneløs var han dog ikke; thi Skolebørnene blev snart hans Venner, og i de milde, tillidsfulde Barneøjne tilkæste han sig Trøst over sine øvrige Bekymringer. Der var ogsaa et andet Menneske, som gjorde Skridt til at komme ham venlig i Møde. Det var Peder Pisk; men ham troede Jørgen ikke, men mente, at han, der nu var gift med Gitte og gik hos Degnen som Arbejdsmand, var sat ud paa at forraske ham paa en eller anden Maade. Det var dog maaske ikke Tilfældet.

Ved sin Hjemkomst havde Jørgen ventet at finde Jørgine i Ødegaarden i Doverdal, men der var hun ikke, hun var nu hjemme i Bøgtved, hvor hun havde

sin meste Gjerning i Vestergaarden, men dog tit kom op til sin Moder i Degnehuset. Efter at den ny Lærer havde tiltraadt sin Gjerning, saa han hende ofte, men for det meste i nogen Frastand. Han kunde ikke lade være at beundre hendes lette, yndefulde Skikkelse og hendes Skjønhed, der i Aarets Løb endog var forhøjet. Men hun var saa besynderlig. Det lod til, hun nok kunde lide at møde ham, men aldrig nær. Traf det, at de uforvarende mødtes, og han bød Goddag, saa svarede hun jo nok, men søgte hurtig at komme bort og vilde ikke indlade sig i nogen Samtale.

„Det gaar hende som de andre", sagde han til sig selv. „Hun kan ikke lide mig, og derved er der intet at gjøre".

Hen paa Vinteren hændte det sig, at det faldt ind med et pludseligt Tøbrud, og den Bæk, der flyder sønden for Byen gik højt over sine Bredder. Der var nogle smaa Piger, som den Dag var i Skole der ovre fra, og som uden Vanskelighed var komne over om Morgenen; men da de skulde hjem om Aftenen, kom de grædende tilbage til Læreren og sagde, at Vandet stod højt, og de turde ikke vove sig ud. Han trak da sine Støvler paa og gik med dem. Det saa ikke ufarligt ud. Bækken havde et Badested for kjørende, og et højt liggende Spang for gaaende; men nu var hele Engdalen en blank Sø, og kun Spangen ragede frem over det strømmende Vand, medens den noget ophøjede Gangsti til Dels var bortskyllet.

„Vi kommer aldrig hjem mere", klynkede en af Smaatøsene.

„Mon vi ikke kunde blive oppe i Byen i Nat," sagde en anden.

„Det kunde I vel nok", sagde Læreren; „men saa vilde eders Forældre blive urolige, da de ikke ved, hvordan det staar til her. Men jeg kan bære eder over."

Som sagt, saa gjort. Han bar Pigebørnene over en efter en. Der var tre eller fire. Han havde lange Støvler paa; men desuagtet gik Vandet oven i dem, dog, det brød han sig ikke videre om; thi drukne kunde han jo ikke i den Sjøt Vand. Imidlertid begyndte det at mørknes.

Da han vendte tilbage igjen, standsede han paa Spangen og saa efter Smaapigerne, der nu sjaskede op ad den sølede Vej. Han saa, at de der mødte en Kvinde, som stod stille og talte lidt med dem, og derefter kom ned mod Vandfladen. Da hun naaede denne, standsede hun atter og syntes at betænke sig, hvorpaa hun begyndte at tage Strømper og Sko af.

„Lad det være!" raabte han. „Nu skal jeg komme og hjælpe dig."

Og dermed plumpede han ud og vadede over. Han vilde været villig til at hjælpe enhver Kvinde over, nu da han selv dog var vaad, men det var ham dog ikke imod, at det, som han gjennem Tusmørket havde troet at kunne skjønne, var Degnens Jørgine. Hun var tidligere paa Dagen bleven sendt der sønder over i et Ærende, og den bratte Oversvømmelse havde lagt sig imellem hende og hendes Hjem.

„Nej, du maa da ikke bære mig! Jeg vil ikke bæres", sagde hun.

„Hvorfor ikke? Jeg kan meget godt bære dig."

„Nej, jeg er meget tungere end de smaa Skolepiger; men jeg er glad ved, du er her, og vil du

gaa foran, og jeg maa holde ved dine Kjoleskjøder, saa faar jeg mere Mod til at vove mig ud."

Men han paastod, at han vilde bære hende. Han var jo nu vaad i Forvejen, saa det var ingen Nytte til, hun ogsaa blev det. Og saa stod hun og saa paa det brusende Vand, der fortnede mere og mere i den frembrydende Aften og syntes ligesom at voxe for hendes Øjne, da gyste hun ved det og lagde sin Arm om hans Hals og lod sig bære over.

Bag efter fulgtes de ad saa temmelig i Tavshed, i det hun blot forklarede ham, hvor hun havde været; men da de kom i Nærheden af Skolen, sagde hun: „Nu skal du følge med ind og faa tørt Tøj paa."

„Nej, Tak! Jeg har tørt Tøj inde hos mig selv."

„Men Varme har du da ikke?"

„Jo, Skolekakkelovnen er vist ikke kold endnu. Godnat, Jomfru Højer. Nu er det omtrent et Aar siden, vi fulgtes ad første Gang."

Dermed forlod han hende, medens hun stod, som der var noget, hun gjærne vilde sige, men kunde ikke. Hun syntes, hun fik ikke engang rigtig sagt ham Tak.

Han havde netop faaet skiftet Klæder og faaet fat paa Violinen, da der bankedes paa Døren. Den kommende var Jørgine, som bragte ham en Skaal varmt Øl fra hendes Moder, med den Hilsen, at naar han havde drukket det, maatte han helst gaa i Seng strax. Han svarede, at Øllet takkede han for, men gaa i Seng for et Par vaade Fødders Skyld vilde han ikke. Jørgine saa nu efter Kakkelovnen, og da hun fandt, at Ilden snart var ude, fortalte hun ham, at han burde skaffet sig lidt Varme, før han gav sig til at spille. Før havde det været med Tavshed, nu var det med Snak, hun dulgte over sin Forlegenhed, og hvordan

det saa gik, var det ham, der udtalte det forløsende Ord, i det han kom til at spørge, om hun havde faaet den Bog, han sendte hende i Pinsetiden. Det kom nu frem, at det var den Bog, der havde gjort, at hun var saa sky over for ham; thi hun syntes, hun burde takke ham for Bogen, men det kunde hun ikke godt uden tillige at sige ham, hvordan hun havde mistet den. Han syntes, at hendes Fader den Gang havde været uretfærdig, men det vilde hun ikke gjærne tilstaa.

„En Fader er i sin gode Ret", sagde Jørgen, „naar han tager en Bog fra sin Datter, som han finder det upassende for hende at læse i. Hvordan han kunde synes saadan om den Bog, indser jeg ikke; men det maa han jo vide. Derom skal jeg ikke dømme."

Pigen nærede høj Beundring for sin Fader og vilde gjærne undskylde ham; men nu syntes hun dog, at selv om hun ikke maatte have Bogen, burde han leveret den tilbage til dennes rette Ejer. Hun var heller ikke glad ved den Maade, hvorpaa han havde stillet sig mod den ny Lærer, der jo dog ikke havde tilføjet ham nogen Fornærmelse. Nu blev det Jørgen, der tog Faderen i Forsvar mod Datteren, og saa kom hun til at berøre hans Optræden mod den unge Lærer ved Brylluppet i Limsdal, dette Optrin, der var gaaet saa meget Ord af paa Grund af de overlegne Kundskaber, Degnen da havde lagt for Dagen.

„Men deri havde Hr. Højer Ret paa sin Maade", sagde Jørgen. „Saadan at kunne pille en Del vanskelige og sære Spørgsmaal ud af Bibelen, er en Kunst, som jeg ikke sætter stor Pris paa; men derfor kan andre godt gjøre det, og din Fader beviste i alt Fald, at han havde langt større Kjendskab til Bibelen end jeg."

„Det er dog ikke vist, han har det", sagde hun; „men der er en Bog, der hedder „Præstepinen", kjender du den."

„Nej, jeg har aldrig hørt den nævne. Det er vel ikke den, der kaldes Cyprianus?"

„Nej, det tror jeg ikke", lo hun, „men en underlig gammel Bog er det. Den indeholder intet andet end saadanne sære Spørgsmaal og Svar af Bibelen. Den læser min Fader altid en Del i, naar han skal hen et Sted, hvor det kan tænkes, at saadanne Ting er paa Tale, og saa kan han „sætte", som han kalder det, de mest højlærde, for der er nok ikke ret mange, der har den Bog. Han lader heller aldrig nogen fremmed se den. Skal jeg hente den og vise dig den? I Aften er min Fader ikke hjemme."

„Nej Jørgine! Naar han ikke tillader fremmede at se den, saa skal du heller ikke vise mig den. — Skal du allerede gaa, Jørgine?"

„Ja, jeg skal ind til min Moder."

„Hils hende og sig Tak for det varme Øl, og du skal ogsaa have Tak for din Opmærksomhed."

„Ja, du skal selv have Tak, fordi du hjalp mig over Vandet."

Men hun gik ikke lige strax; thi han fulgte hende hen til Døren, og der stod de en lang Stund og talte sammen. Det var slet ikke om vigtige Ting, det kunde snareste kaldes ingen Ting; thi nu var Pigens Forlegenhed borte, da hun var kommen over det pinlige Punkt: hendes Faders Forhold til den vakre Svend, der ved deres første Møde, ved hint Julegilde, havde gjort et Indtryk paa hendes unge Hjærte som ingen anden.

En Uges Tid efter var det Snelæg og stærkt Frostvejr, og saa kom Ole Svendsen i Træballe en Dag ind til Jørgen og bad ham komme om Aftenen i et Besøg. „Jeg har lige været inde hos Degnen", sagde Ole, „og han lovede at komme, saa I kan følges ad."

„Er det i nogen særlig Anledning?" spurgte Jørgen.

„Nej ikke videre, end at jeg har skudt en Hare. Jeremias holder meget af Haresteg. Mine Nabomænd, Anders Østergaard og Jens Skov har ogsaa lovet at komme."

„Degnen kunde vel godt spise Haren alene", sagde Jørgen og lo.

„Han tager nok en Broderpart", sagde Manden. „Men der skal ingen komme til at lide Sult for det. Vor Moder river Hovedet af et Par Ænder, og jeg skulde hilse og sige, at hun bliver ikke videre mild, hvis du ikke kommer. Hun holder af dig for vore Knægtes Skyld, skal jeg sige os."

„Tak, jeg skal nok komme."

„Jeg tænker nok, vi faar en fornøjelig Aften, Degnen er en munter Mand, og jeg tænker, at naar I to kom lidt mere sammen blandt Folk, der mente det godt, saa holdt han nok op med at være dig saa slemt paa Nakken. For det er han, det kan ikke nægtes. Nu, Farvel! Det var rart, om I kunde enes om at følges ad."

Det fornyede Bekjendtskab med den vakre Degnedatter havde gjort Ynglingen mere begjærlig end nogensinde efter at komme i Ydest hos hendes Fader. Henimod Aften gik han ind og spurgte, om de skulde følges ad.

„Ja, det var kjønneſt, at vi fulgtes ad", ſagde Jeremias, „ſaa kan Folk da ſe, at vi ikke er Uvenner, ſom han ſtødte paa, Ole Svendſen. Det er Skade, at jeg ſkal ud til Kragbjærg først. Dog ved du hvad! Vi kan mødes ved Rødebro. Jeg ſkal ſe at være der ved Lag Klokken ſex, og ſaa følges vi ad over til Træballe."

Jørgen lovede at indfinde ſig til rette Tid, og han holdt det ogſaa. Et Kvarter før ſex var han paa Pletten, og nu gik han frem og tilbage ad den ſnelagte Vej, vuggende ſig i ſmukke Drømme om et fremtidigt venligt Forhold til den gamle Degn og et endnu venligere og ømmere Forhold til hans yndige Datter. Disſe Drømme egnede ſig godt til at faa Tiden til at gaa, og han blev ogſaa ſelv ved at gaa, over Broen og et lille Stykke Vej paa den anden Side gik han, derpaa tilbage igjen og atter og atter ſamme Vej frem og tilbage.

„Han tøver længe, den gamle. Han maa være bleven opholdt længer, end han ventede", ſagde han. „Jeg kunde godt forſvare at gaa til Træballe og lade ham komme bag efter. Dog nej, det vil jeg ikke, da det var Aftalen, at vi ſkulde mødes her. Naar jeg venter efter ham i timevis i denne Hundekulde, ſaa kan han da ſe, at jeg ſætter Pris paa at ſtaa paa en god Fod med ham."

Og ſaa gav han ſig til at ſmaatrave for at holde Varmen.

Men Klokken var kun lidt over fem, da Dagnen indfandt ſig hos Ole Svendſens. Da man ſpurgte ham, om den unge Lærer ikke var med, ſvarede han:

„Nej; men jeg tænker, han kommer."

„Hvorfor fulgtes i saa ikke ad?“ spurgte Husmoderen.

„Ved det snart ikke. Jeg tror, han vilde prøve paa at fange en Svale.“

„Svaler paa den her Aarsens Tid! Hvordan skulde det gaa til?“

„Jo, Morlille, det kan lade sig gjøre, men det kan gjærne tage Tid.“

„Jeg har rigtig nok hørt,“ sagde Anders Østergaard, „at Svalerne om Vinteren ligger i Dvale i Kjær og Moser; men der er somme, der siger, at det er ikke sandt, og at de drager til andre Lande. Det kan han vel sige Besked paa, Degn!“

Ja, det kunde han da, men hans Forklaring blev saa lærd og saa langtrukken, at Bønderne hverken forstod den helt eller halvt. Med denne og anden lærd Passiar gik saa Tiden, og da Jørgen Kristensen endnu bestandig ikke kom, blev Maden sat paa Bordet.

Klokken var lige paa Slaget otte, da Ungersvenden, bleg og forfrossen, traadte ind i den festlig oplyste Stue, hvor det duftede af Steg og Kaal og Kakkelovnsvarme; for Bordenden sad Jeremias stor og bred og med Ansigtet glinsende af Mad og Brændevin og Velvære. Den nyskomne blev nu ogsaa sat til Bords, og Husmoderen og hendes tre Drenge kappedes om at forsyne ham med de gode Ting, der var levnet.

„Degnen siger,“ begyndte nu Jens Skov, „at du var gaaet efter at fange Svaler. Fik du nogen?“

„Ja, jeg gjorde; jeg blev ganske godt svalet,“ svarede han.

„Naa, det er saadan at forstaa,“ sagde Jens og skottede lidt slukøret til Degnen.

„Jeg ventede ved Rødebro," sagde Jørgen. „Degnen havde sagt, at vi skulde mødes der."

„Jeg kom til at gaa en anden Vej," undskyldte Jeremias.

„Havde jeg bare vidst det," raabte nu den største af Oles Drenge, „saa skulde jeg løbet ned til Broen og sagt, at Degnen var kommen."

„Ja, det kunde du gjort," tilstod Degnen. „Hvem der bare havde tænkt paa det! Ventede du længe ved Broen, Jørgen?"

„Nej, ikke ret længe," svarede Læreren, der ganske godt forstod, at den gamle Skjelm havde holdt ham for Nar.

Han var temmelig tavs; men da Degnen blev færdig med at tygge og fik Snakketøjet rigtig paa Gang, var han saa venlig, saa opmærksom mod den unge, at denne til sidst var uvis om, hvorvidt det skete var gjort med Vilje, eller om det var en Fejltagelse, som den gamle nu vilde gjøre godt igjen. Det lod til, som de var helt gode Venner, og som saadan sad de sammen paa Ole Svendsens Vogn, da Manden kjørte dem hjem ved Midnatstid. Men da de skiltes ad for hver at gaa til sin Dør, sagde Degnen i sin mest drillende Tone: „Nu, Rytterknægt! Hvor snart skal vi igjen mødes ved Rødebro for at følges ad til Gilde."

9.

Ondt og godt var blandet i Degnefamilien, hvilket da ogsaa var Tilfældet hos Degnen selv, der havde Dyder og Lyder og var baade agtet og frygtet. Det var en gængs Mening, at Konen var en ædlere og elskeligere Personlighed, og at nogle af Børnene for-

trinsvis lignede hende. Deriblandt var Jørgine, der havde arvet sin Moders fine og smukke Ungdomsskikkelse, og, som der mentes, tillige hendes godsindede Tænkemaade. Gitte antoges for at være den mindst elskværdige, saa meget mere, som hun til en vis Grad var Bussemand der hjemme i Huset, hvor hun dog syntes, at hun altid led Uret. Hun var den eneste, som turde trodse Faderen og ved Lejlighed lade ham høre hans Smaasynder. I øvrigt fandt der et godt og fredeligt Husliv Sted; thi Degnekonen agtede og elskede sin Mand, der da ogsaa paa sin Vis var en god Husfader; men hun saa godt hans Fejl. Hun vidste, at han ikke havde taget sig tilbørlig af Skolen, og at det for en stor Del var hans Skyld, at det gik galt med Peder Pisk. Hun fandt heller ikke, at det var rigtigt, saaledes som han optraadte mod den ny Lærer, der jo var uskyldig i Familiens Modgang, selv om hans Fader havde nogen Skyld deri.

Det gik nu saadan, at da Jørgine havde faaet skriftet for Jørgen det, som hun havde været undselig ved at aabenbare ham, forsvandt hendes tidligere Skyhed over for ham, saa nu undveg hun ham ikke længer saa kjendelig, men skiftede tit et Ord med ham i forbigaaende, og fra Ord kom det til lette Haandtryk og omsider til Samtaler i Enrum. Der kom, kort sagt, et lønligt Kjæresteforhold til Stede. Men hun følte sin Samvittighed besværet derved for det Fjendskabs Skyld, som fandt Sted, og derved dreves hun til at betro Hemmeligheden til sin Moder.

Hun fik hverken Skjænd eller Hug; thi Sagen rørte ved Moderens Ynglingstanke, at faa Degnekaldet til at gaa i Arv. Den unge Lærer var jo et flinkt Menneske, og igjennem Børnene vandt han efterhaanden

Yndest hos Befolkningen. Det gjaldt da kun om at overvinde Fædrenes Fjendskab, hvilket næppe vilde være let. Nu var Sagen om Mosestrimmelen bleven paakjendt ved Underretten, og Dommen var gaaet Degnen imod, hvorved han var bleven endnu mere gram i Hu.

„Den Køter af en Sognefoged har godt ved," sagde han, „at gaa og smiske for Øvrigheden her hjemme og bilde Dommeren ind, at han har Ret; men dermed nøjes jeg ikke. Jeg vil have Sagen paadømt ved Overretten."

„Kan det betale sig?" spurgte Degnekonen.

„Betale sig? Jh, nej min Sjæl kan det ej, for Sagen har allerede kostet mere, end de usle Mosetuer er værd; men jeg vil have min Ret. I det mindste kan jeg da skille den Sognefogedslyngel ved nogle Penge. Det skal blive ham et dyrt Stykke Jord, om han ogsaa til sidst kommer i Besiddelse af det."

Konen tav; men Degnen kom siden til at tænke over, at Retssagens videre Fremme ogsaa vilde koste ham selv Penge, og det ikke saa faa endda, og det endelige Udfald var højst usikkert; han fattede derfor den kloge Beslutning at lade den afsagte Dom gjælde. I det han omtalte dette Forsæt baade hjemme og ude, søgte han i vel valgte Ord at give det Skin af, at det var hans fredelige Sind og gode Hjerte, der havde faaet Overhaand.

Hist og her lod han sig forstaa med, at det var af Medynk, han ikke vilde volde Kristen Rytter mere Fortræd. Det stakkels Asen havde jo Sorg nok alligevel, da han havde kostet saa mange Penge paa Sønnen, for at han skulde blive Skolelærer, hvad han efter Jeremias Højers Forsikring aldeles ikke duede til.

Den Slags onde Sædekorn udsaaede han blot i Smug, og hvor han mente, Jordbunden var bekvem dertil. Hjemme kom han ikke frem med sligt, og Konen, der mente, at han virkelig var bleven venligere stemt mod Rytterfamilien, greb en Lejlighed, da han syntes at være i godt Lune, til at udtale som en Mulighed, at der kunde blive et Ægtepar af Jørgen og Jørgine.

„Det var da ogsaa en Dumhed at hitte paa," sagde han.

„Var det egentlig dummere end, at Peder Pisk fik Gitte?"

„Men det var jo ogsaa efter dit Ønske. Desuden var Peder Pisk en Karl, der kunde bestille noget. Han kan bruge Plejl og Plov."

„Det kan denne her maaske ogsaa, hvis det skal betyde noget. Han er jo da bondefød."

„Ja min Sjæl er han bondefød, hans Fader er saa vigtig en Bondeflab som nogen, og Sønnen ligner ham godt nok. Allerede for Familiens Skyld vil jeg ikke have ham til Svigerson."

„Vi ved jo ikke, om Peder Piks Slægtninger er bedre eller værre."

„De er i alt Fald langt borte, saa de ikke kommer og volder os Fortræd og Ærgrelse. Men hvorfor ligger det dig saa meget paa Sinde? Har du set, at de løber efter hinanden?"

„Jeg har set ham hilse venlig paa hende undertiden."

„Godt! Sig, at hun skal lade være at svare ham paa hans Hilsen. Mærker du dem ellers Kunster af, saa sig mig det. Jeg skal da nok skaffe hende andet at tænke paa. Er hun syg for at blive gift, skal der

nok blive Raad for det. Jeg kan skaffe saa mange Bejlere, at vi kunde fede vore Svin med dem Aar efter Aar."

Degnekonen opgav dog ikke Haabet, men sagde til Datteren, at de endelig skulde holde deres Forstaaelse godt dulgt og saa vente paa bedre Tider og Lejligheder. De fortsatte saa ogsaa deres Forhold, uden at hendes Fader mærkede noget. Degnen havde jo desuden saa mange andre Ting at tænke paa og var ofte fraværende.

En af de sidste Dage i April var Pastor Staal i Bøgtved Skole for at holde Examen. Da den var endt, gik Præsten om i Haven, hvor Jeremias var ved at saa' sig lidt Gulerødder.

„Jeg skrev Dem til i Morges og indbød Dem til at overvære Examenen," sagde Præsten.

„Ja, jeg takker for Indbydelsen; men jeg havde Ærende andensteds. Jeg er nylig kommen hjem Jeg har jo heller intet med Skolen at gjøre."

„Det er kjedeligt, De ikke kom alligevel. Det vilde vist glædet Dem at være til Stede. Børnene har i Løbet af Vinteren gjort en langt større Fremgang, end man billigvis kunde forlange."

„Det var jo rart," tilstod Degnen.

„Ja vist er det rart," bekræftede Præsten, „især da der gaar Rygter om, at den unge Lærer ikke duer. Der er endogsaa ligefrem blevet klaget til mig over hans Udueligheb, og der er Folk, som har ønsket at faa Peder Pisk igjen. Fra mine Skolebesøg vidste jeg længe, at de to ikke kunde sammenlignes som Lærere, og at Klagerne var aldeles ugrundede. Des værre siger man, at Rygtet stammer fra Dem, Hr. Højer."

„Da er det min Tro en uforskammet Usandhed."

„Det tænkte jeg nok, og det glæder mig. Saadanne usande og hadefulde Rygter kan jo skade en ung Mand i hans Kaldsgjerning. Var det en Mand i Deres Stilling, der udspredte slige Historier, maatte man jo tage dem alvorligere og strængere, end naar det er løs Tale uden Hjemmelsmand. Nu, god Lykke med Gulerodsfrøet! Farvel!"

Præsten gik, men Jeremias kastede alle Gulerodsfrøene fra sig paa en Gang og udbrød: „Gid Fanden havde ham!"

Pastor Staal, der netop var kommen forbi Hushjørnet, hørte Udraabet. Han vendte tilbage og spurgte: „Hvad var det, De sagde, Hr. Højer?"

„Hvem? Jeg! — Jeg sagde vist ikke noget."

„Det forekom mig dog, at De ønskede, at Fanden vilde tage en eller anden."

„Ja — ha — ha! Saadan kan der tages fejl. Nej, jeg tænkte netop paa, at Hr. Pastoren havde sagt noget om hadefulde Rygter, der var udspredte om Jørgen Kristensen, og som jeg skulde have udspredt. Saa kom jeg til at sige saadan for mig selv: „Gid Fanden hade ham!" Dermed mente jeg, at jeg ikke hader ham, det maa Fanden gjøre, han maa gjærne hade mig ogsaa, for han hader jo altid, hvad der er godt, det gjør Fanden."

„Ja, saa har jeg misforstaaet Dem," sagde Præsten med et Smil, i det han fjærnede sig.

Degnen søgte derimod at faa lidt Orden i sine Gulerodsfrø igjen.

Men Søndagen efter Examen, da Præsten, som Lovgivningen byder, fra Prædikestolen forestillede Menigheden Skolegangens Nytte og Nødvendighed, greb han Lejligheden til at holde en Tordentale mod

Rygtesmeddene, der vilde den unge Lærer til Livs. Han fremhævede Skolens gode Fremgang i det forløbne Halvaar og lagde Forældrene indtrængende paa Sinde, at de ikke maatte høre efter Øretudere, men søge at danne sig en sund Mening og dømme en retfærdig Dom.

Pastor Staals kraftige Optræden havde til Følge, at Piskepartiet stak Piben ind, og at Jørgen Kristensen vandt mere og mere Fodfæste i Menigheden. Selv Degnen viste sig fra nu af mindre fjendsk imod ham, og Øgenavnet: „Rytterknægten," som han havde opfundet til ham i Vinterens Løb, brugte han nu sjældnere.

Han var, som sagt, ofte fraværende, og i den nærmest følgende Tid var han jævnlig ovre i Jordrup, hvor han just havde kjøbt en anselig Bondegaard. Der var meget at ordne baade med Pengesager og Avlsbrug, og imidlertid blomstrede for Jørgen og Jørgine den første Kjærligheds Lykkedage under Moderens beskyttende Haand. Lønligt var det og skulde være for øvrigt, men dog blev de mindre forsigtige selv over for Søster Gitte, hvis spejdende og misundelige Øjne de forhen var bange for. Hun var i denne Tid mild og medgjørlig; thi hun haabede, at den nys kjøbte Gaard med det teglhængte Stuehus, de rummelige Værelser og de gode Marker maatte blive et Hjem for hende og hendes Mand, og det var et Sted, hvor hun havde Lyst til at bo og herske. Det var nemlig saa langt borte, at hun der vilde være saa temmelig uden for sin Faders Omraade, og Peder Pisk skulde hun nok holde under Pisken, saasom det jo var hende, der havde bedst Forstand og Evner til at staa for Styret.

Hen paa Sommeren indfaldt Vorbasse Marked, og da Jeremias havde en Ko, han skulde have solgt, men selv var optagen af sine andre Forretninger, sendte han Peder Pisk til Marked med Koen og foreskrev ham, til hvilken Priis den maatte sælges. Peder trak afsted med Dyret og fik det ogsaa solgt i god Tid, dog gik han ikke hjem, men ventede for at age med Svogeren fra Vogtvedlund, der var kjørende her over med sin Kone og Jørgine.

Det var et stort Marked med betydelige Mængder baade af Folk og Fæ. Helligkilden paa Kirkegaarden, der oprindelig har givet Anledning til Markedet, var allerede den Gang udtørret, og en græsgroet Fordybning betegnede Stedet; men et Par foretagsomme Fattighuskvinder havde om Morgenen været tidlig oppe og havde baaret adskillige Baljer Vand i Hullet. Nu stod de og udsolgte dette Helligkildevand paa Markedsdagen for 1 Skilling Potten. De havde god Afsætning; thi der var Folk, der paastod, at naar man vaskede sine Øjne i det Vand en Gang om Aaret, behøvede man ingen Briller.

Markedet holdtes ellers mest uden for Kirkegaarden og strakte sig vester paa til den Plads, hvortil det senere er helt henlagt. Egentlig Markedsgjøgl var der dog ikke meget af og saa at sige ikke andet end Taarup Skomager, der stod oppe ved Kirkegaardsdiget med sin Perspektivkasse; men han kunde ogsaa gjøre det af for en hel Del, og den lange Mand med de idelig blinkende Øjne og det utrættelige Snakketøj havde stadig omkring sig en Flok, der lo og spøgte og puffedes, uden at de just var særdeles forhippede paa at komme af med deres „Lybskskillinger" for at faa Lov til at kige i Kassen. Han sparede dog ikke paa op-

muntrende Tilraab og fristende Skildringer af de Herligheder, der var at se.

„En Lybsker, Folkens, kun en tynd Lybsker! Det gjør ikke noget, at en Jøde har klippet en Kant af den! I kan lige fuldt faa al Verdens Herlighed at se. Sligt har aldrig før været forevist paa Vorbasse Marked. Her ses nu den store Napoleon paa Sottesengen, og saa drejer jeg bare en Gang om, og saa ses han at spasere paa sin Grav. Begge disse Forestillinger ses for en — siger og skriver: En — lybsk — Skilling."

En halvvoxen Knøs træder hen til Ruden, og Skomageren trækker baade de to og flere Billeder frem, for, som han siger, Folk skal have godt Vederlag for deres Penge. Derefter begynder han igjen at raabe:

„Her ser I den russiske Kejsers Indtog i Berlin. Her er den kinesiske Kejsers Lysthave, hvori han spaserer hver Dag med sine Madammer. Han har 14 af den Slags, og de er Dronninger alle sammen, formedelst at han regerer over 14 Kongeriger."

Jørgine havde besørget et Markedsindkjøb for sin Moder, derpaa traf hun sammen med Jørgen Kristensen, som ogsaa var til Marked. De to drev op til Kirkegaarden med hinanden, og saa fik de Lyst til for Løjer at kaste et Blik i Skomagerens Billedkasse. Jørgen betalte, og de traadte begge hen til Kighullet, men da dette var lidet, maatte han holde sin venstre Kind tæt til hendes højre, og saa holdt han sit Lommetørklæde op for den Kind, der vendte bort fra hende. Om de drev lidt Abespil i Skjul af Tørklædet, skal lades usagt; men da de traadte bort, var Jørgine noget rødmusset, og Svenden saa temmelig polisk ud, i det

han forsikrede de omstaaende, at det var ærlig Pengene værd at komme til at titte i Skomagerens Kasse.

„En Lybsker! En Lybsker!“ lød det atter. „Her er den store Stad, Paris i Frankrig, og her er Kjøbenhavn! Er der ingen, der har Venner og Bekjendte i Kjøbenhavn, som der har Lyst til at se.“

En gammel, tarvelig klædt Kone traadte frem og sagde: „Jeg har en Søn, der er Soldat i Kjøbenhavn; men ham kan jeg vel ikke faa at se?“

„Jo, sandelig kan hun faa, Motter! Sæt Øjet til den lille Rude og se godt efter!“

Med glad Forventning præget paa sit gamle Ansigt havde hun fremrakt sin Skilling, men Ansigtet var betydelig forlænget, da hun traadte bort efter at have set lidt paa det Prospekt af Taarne og Huse, der var fremme.

„Saa hun ham, Motter?“ spurgte Skomageren.

„Nej, saamænd gjorde jeg ikke,“ sagde hun.

Der opstod en Mudren i Forsamlingen, og en Karl, der nys havde ofret sin Skilling, sagde lydelig:

„Giv hende Skillingen igjen! Det er en fattig Enke, og det er Synd at snyde hende,“

„Snyde! Hvem siger, jeg snyder?“ sagde Skomageren og klippede stærkt med Øjnene.

„Det gjør jeg,“ sagde Karlen.

„Det siger vi andre ogsaa,“ lød flere Stemmer. „Det er jo lutter Løgn, du har i din Kasse!“

Flere Flok stimlede til, og Skomageren, der begyndte at blive bange, fik Held til at dukke sin lange Skikkelse og forsvinde blandt Mængden; men som skudt op af Jorden, stod nu hans Kone ved Kassen og gav gode Ord og Undskyldninger.

„Niels vil ingen snyde,“ sagde hun; „men han

holder af Spøg, og saa kan fremmede Folk jo let for-nærmes. Men kom nu, Godtfolk og se i Kassen, mens jeg staar for den, saa skal I faa mange dejlige Ting at se, for jeg kan ikke nægte, at han har vist eder temmelig lidt for eders Penge."

Og saa besørgede hun Fremvisningen paa en mere beskeden og mere imødekommende Maade, men gjorde vel i Dagens Løb en ikke ringere Høst, end han vilde kunnet gjøre.

Paa Markedsdagen var hvert Hus i Byen et Be-værtningssted, og Taarup Skomager, der havde flere end en Næringsvej og gjærne drev paa alle de Nagler, som kunde glide, kom hen paa Eftermiddagen ind i et Hus ved Markedets Udkant og saa sig om, hvad der kunde være at fiske. I den forreste Stue sad Kvægdrivere og andre simple Markedsgjæster og spiste deres med-bragte Mad og kjøbte Dramme og Halvpægle at skylle den ned med; men Døren stod aaben til et bag ved liggende Kammer, og der inde var mere anselige Gjæster i Færd med at drikke Kaffe- og Kaffepunsche. Der gik Skomageren ind; thi han var jo en fin Mand, og oven i Kjøbet traf han Bekjendte der inde, som han strax kom i Samtale med om sin vel bekjendte Spaadomsgave.

Han kunde spaa baade af Folks Hænder og af Kort og af Kaffegrums. Det sidste Spaadomsmiddel var her nemmest for Haanden, og han kom strax til at begynde. Det Par Kjendinger, han havde truffet, spaaede han for intet, af andre tog han en lybsk Skil-ling, og saa maatte vedkommende bestille sig en Kop Kaffe med dygtig Grums i, drikke Kaffen ud og række Koppen med Bundfaldet til Niels, som saa efter nogen uhørlig Læsning og andre Dikkedarer hvælvede Koppen et Øjeblik, tog den derpaa op igjen og kunde nu ikke

alene forudsige vedkommendes Skæbne, men ogsaa vise sort paa hvidt for sit Udsagns Rigtighed i de Figurer, det sorte Bundfald havde tegnet i den hvide Fajancekop.

Det lod til at være lutter Lykkens udvalgte, der adspurgte hans Forudvidenhed; thi det var ypperlige Ting, han havde at forudsige dem: Heldige Giftermaal, Lykke i Handel og Vandel, og især Penge, mange Penge lod sig til Syne i de mørke Kaffelevninger. Han sagde selv, at han undrede paa, saa gode som Spaadommene faldt i denne Kreds. Ved at modtage en Kop med Bundfald af en lurvet klædt Yngling blev han endog synlig forbavset og spurgte Knøsen, om han spillede i Lotteriet, eller om han havde nogen stor Arv i Vente, da det ellers var ubegribeligt, hvorfra den styrtende Rigdom skulde komme, som laa antydet i det sorte Grums. Karlen sagde, at noget sligt ikke var Tilfældet, og saa forstod Skomageren det ikke, men Tiden vilde vise det, og Spaadommen kunde dog ikke lyve.

Der strømmede Kunder til fra Yderstuen og fra en Danseſtue i Nærheden; thi naar man en Gang havde taget sig for at slaa Gjækken løs, saa kunde man jo gjærne tage den Fornøjelse med at faae et Indblik i en lykkelig Fremtid. Prisen var jo ikke høj, da det kun kostede den lille Skilling til Spaamanden og Betalingen for en Kop grumset Cikorievand, som Værten havde givet Rang med Kaffe. Det lille Værelse fyldtes af Folk, og Spaamanden, der sad forskanset bag ved Bordet, kunde tage flere af dem i Øjesyn, medens han klippede med Øjnene og salvelsesfuldt fremsagde sine Forkyndelser.

„Skolemesteren skal ogsaa spaas," lød det henne ved Døren.

„Jeg bryder mig ikke om at blive spaaet; jeg er jo heller ikke Skolemester længer."

„Men du kan blive det igjen, eller ogsaa kan du blive noget andet. Det kan netop være rigtigt, at du faar at vide, hvad du skal blive til."

„Jo vist skal Peder Pisk spaas," raabtes der, og Selskabet, der synligt nok ikke var ganske fastende, skød den nævnte Karl frem imod Bordet. Skomageren hørte Navnet, tog Maal af den unge Mand med et hurtigt Blik, hvorpaa han blinkede og lod som ingen Ting.

Peder Pisk lod sig give en Kop Kaffe, drak det mest flydende deraf og rakte saa Koppen til Vismanden, der gjorde sine Kunster derover og saa lagde den omvendt paa Bordet. Han tog den dog snart op igjen; men da han kastede et Blik deri, blev han saa hentagen, at han tabte den af Haanden.

„Du er Peder Pisk," sagde han, „og du er min egen Kones kjødelige Søsterson."

„Jeg hedder rigtig nok Peder Pisk," lød Svaret, „men det andet —"

„Det er ogsaa rigtigt," afbrød den anden. „Eller hed din Moder muaske ikke Mette Marie?"

„Ja, men hun er død."

„Jeg ved det, og var hun ikke lille Larses Datter?"

„Jo, men han er ogsaa død."

„Men din Moster Grete er ikke død. Hun er her paa Markedet i Dag, og hun vil blive usigelig glad ved at se dig. Hun har saa tit talt om den lille Peder Pisk og vil blive højlig forundret, naar

hun ser, du er bleven saa stor en Karl. Skal vi gaa strax og søge hende op?"

Det var han villig til. Han var tidlig bleven forældreløs og var bleven opdraget af en Slægtning paa Faderens Side. Sine Frænder paa Mødreneside havde han aldrig set og meget sjælden hørt omtale.

De var inde i flere Huse og Beværtningstelte for at søge efter Moster Grete. De fleste Steder nød de noget. Skomageren betalte, hvilket Peder Pisk gjorde Indsigelse imod. Men Skomageren sagde: „Din Moster vilde synes ilde om, hvis jeg lod dig betale vor Fortæring, men ved du, hvad hun vilde synes godt om?"

„Nej, det ved jeg ikke."

„At hendes kjære Søsterson, som hun saa haardt har længtes efter, og som hun ikke vidste, om han var levende eller død, nu ved det første Møde vilde give hende en Markedsgave, en lille en saadan til en Erindring, for det er jo ikke Pengeværdien, det gjælder om."

Ja, det vilde Peder Pisk meget gjærne, og saa gik de op mellem Kramboderne for at vælge en Gave.

Peder Pisk havde gaaet og suppet lidt med gode Venner hele Dagen, og da han kom til at følges med sin ny opdagede Frænde, gik det endnu mere rask med Snapseriet, saa det snart blev til at kjende paa Peder. Nu kjøbte han Markedsgaver ikke blot til sin Moster, men ogsaa til dennes Børn, der ogsaa var til Stede paa Markedet. Det løb op til en fire eller fem Daler, og da Fyren ikke selv ejede saa mange Penge, brugte han af dem, han havde faaet for sin Svigerfaders Ko. Da Skomageren derefter traf et af sine Børn, sendte han dette med et Budskab afsted til dets Moder, som

derpaa lukkede Perspektivkassen, der nu desuden ikke var meget søgt i den frembrydende Aften. Hun satte den ind i det Hus, hvor de havde skaffet sig et midlertidigt Tilholdssted, saa længe Markedet varede, og saa fulgte hun med Barnet hen at hilse paa sin Søsterson.

Peder Pisk, der rigtig var oppe, satte sig nu til at svire med Frænderne, hvem han fortalte store Ting om sit Giftermaal med den rige Degns Datter, og at der nu var kjøbt dem en Bolig — vel ikke en Herregaard, men dog noget saa temmelig i Smag dermed. Skomagerfolkene pralede ikke mindre paa deres Vis, og alt var saa grumme deiligt. Sluttelig tog han det Løfte af dem, at de snareste muligt skulde besøge ham enten i Degneboligen eller i det ny Hjem i Jordrup, og dette Hjem, forsikrede han, at de nemt kunde finde, naar de kom der i Egnen, da Stuehuset var kjendeligt i lang Afstand paa det røde Tegltag. Saa betalte han Aftensmad til hele Slænget, og derefter brød man op. Den unge Mand kom ikke til at kjøre hjem med sin Svoger; thi Svogerens og alle Kjendingers Vogne var for længst borte fra Markedet, og saa maatte han drage af til Fods. Han havde en ret antagelig Bjørn at trække med, men han var ung og stærk, og jo længer han gik, jo mere medgjørlig blev Bjørnen, og da han naaede sit Hjem samtidig med, at Dagskjæret tændte sig i Østen, var den bleven ret skikkelig. Han lagde sig nu til Sengs og var ikke til at faa vaagen før langt op paa Formiddagen.

Men til samme Tid kom op ad Gaden et langstrakt Tog, bestaaende af Skomageren med Perspektivkassen og hans Kone med et Barn paa Ryggen, og bag efter: Trip, Trap, Træsko en Dragehale, bestaaende af fire større og mindre Børn i saadanne Af-

stande, som er ejendommelig for et Kjæltringefølge. Og dette Følge holdt sit Indtog i Degneboligen for at aflægge Peder Pisk det lovede Besøg og samtidig hilse paa hans Kone og Svigerforældre og øvrige Svogerskab.

Degnen var ikke hjemme, men Kvinderne var ikke særdeles glade ved det Besøg, og det var Peder Pisk heller ikke. Gitte var meget bister i Førstningen; men da hendes Moder gjorde gode Miner til slet Spil, tog hun sig ogsaa i det, navnlig efter at hun havde taget sin Mand for sig i Enrum og skjældt ham dygtig ud, og han saa havde ydmyget sig for hende.

Skomagerkonen fik strax en Fornemmelse af, at man ikke var rigtig velkommen, og hun vilde maaske helst været affted igjen med det samme, naar ikke netop en voldsom Regnbyge havde brudt løs og gjort det saare ønskeligt at blive i Husly, indtil den drev over. Skomageren var ikke forlegen, han var vant til at hjælpe sig i vanskelige Forhold, og han smiskede til Degnekonen og Gitte og bød til, at han vilde spaa dem, og han vilde vise dem alle de Herligheder, han havde i sin Kasse. De frabad sig dog hans Godhed, hvorimod de gav hele Familien Mad og Drikke. Men nu kom Jørgine ind, og saa troede Slyngelen at gjøre sine Sager rigtig godt — eller maaske troede han at spille et Puds — ved at række hende Haanden til „Tak for sidst" og fortælle, at han kjendte hende fra i Gaar, da hun og den slanke Yngling stak Næbbene sammen for paa en Gang at se de 14 kinesiske Dronninger i hans Kasse. Pigen var ikke fræk nok til at nægte det; men hun blev blussende rød og vidste ikke, hvor hun skulde gjøre af sig selv; dog, saa blev han drillende og gjækkede hende paa en nærgaaende Maade. Pigens

Moder lod som ingen Ting; men paa Gittes Aasyn bredte sig et skadefro Smil.

Regnen hørte op, og de fremmede fjærnede sig, efter at Manden uanmodet havde afgivet det Løfte at se ind en anden Gang, da det vilde være ham saadan en Fornøjelse at sige Goddag til Degnen og trykke hans ærværdige Haand.

11.

Jeremias Højer kom hjem ved Aftenstid, og da vidste han, hvilke Gjæster der havde været, han vidste ogsaa, at Peder Pisk paa Markedet havde gaaet fra den ene Beværtning til den anden og sviret med den lange Skomager, indtil han om Aftenen havde gjort Gilde for hele Familien, som han saa havde budt hjem til Degnens. Siden havde Selskabet været inde mange Steder i Sognet og alle Vegne rost sig af Slægtskabet med Degnefolkene for derved at skaffe sig en god Modtagelse i Bønderhusene. Degnen vidste endvidere, at hele Familien, skjønt Manden og Konen var stærke og arbejdsføre Folk, dog vandrede uafladelig dels i Flok og dels hver enkeltvis, og at de ansaas for et af de ubehageligste Kjæltringfølger i de mere folketomme Egne, som de plejede at gjæste, da de næsten var værre end selve Natmandsfolkene med Trusel og Selvtægt, hvor sligt kunde øves ustraffet. At Peder Pisk var i Slægt med Folkene, var vel nok Sandhed, og det kunde i saa Fald ikke ændres, men han burde dog holdt sig noget mere tilbage over for Mennesker, som han ikke kjendte det mindste til. Sket var dog nu en Gang sket; men saa var der en anden Sag: Han havde jo solgt Koen. Hvormeget havde han faaet for den?

Ja, han havde faaet 22 Daler, som det var foreskrevet ham; men det var rigtig nok saa uheldigt, at han i sin Ubetænksomhed havde brugt de fleste af Pengene.

Saa skar Degnen løs igjen, og det var ikke smaa Stumper, der faldt af; thi Pengeudgifter var hans ømme Sted, navnlig naar de gaves ud saa aldeles til Unytte, og naar Pengene ikke var Ødelandens egne. Over denne Sag var han nær ved at glemme den anden; men da han var færdig, tog Degnekonen fat. Hun var saa blid og sagtmodig til dagligdags; men hun kunde dog ogsaa sige et alvorligt Ord, og hendes Huses Ære og Agtelse var det Sted, hvor hun føleligst kunde saares.

Det var slemt nok med Pengene, sagde hun, men værre var det, at han havde været saa ubesindig at give sig af med Landstrygerne, og det saa aabenbart, at alle Egnens Folk havde set det og undret sig derover, og saa havde han oven i Kjøbet slæbt hele Slænget hjem til Degneboligen. Naar alt kom til alt, var Kjendskabet til de foregivne Frænder maaske ikke saa nyt, som det skulde have Udseende af. I det hele havde hun ikke den bedste Tro til sin Svigersøn, og det var ikke paa nogen smuk Maade, han og Gitte havde indledet deres Ægteskab. Maaske de ikke fandt noget uskjønt deri, men nu, da han ogsaa i andre Retninger tog saa lidt Hensyn, skulde det frem, at hun ikke fandt det i sin Orden at have et Barn i Vuggen to Maaneder efter Bryllupet. Hun for sit Vedkommende havde taget sig den Sag mere nær, end hun hidtil havde villet omtale,

Peder Pisk var gruelig forlegen ved disse Styrtninger; men han maatte love for Kone, han havde; thi

nu tog hun til Orde, ikke mod sin Fader, hvem hun ikke gjærne vilde bides med, men mod sin Moder.

„Det kan gjærne være, at baade jeg og Peder har baaret os urigtig ad i et og andet, men saa skal det ogsaa huskes, hvor lumpent det gik til med Degnekaldet, som var os lovet. Det er slet ikke umuligt, at min Moder allerede for et Aar siden har haft et andet Par bestemt til at blive Degn og Degnekone i Bøgtved."

„Hvad mener du med det?" udbrød Jeremias.

„Ja, det kan nu være det samme", svarede hun. „Men lad os tale lidt mere om Markedet i Gaar. Har Peder gjort os Skam, hvad jeg slet ikke synes, saa er han ikke den eneste. Han havde dog et vigtigt Ærende; men havde Jørgine noget Ærende! Ja, hun havde, hun skulde over at more sig med de unge Knægte, og at hun ikke drog forgjæves, det hørte vi af den fremmede Mand i Dag."

„Hvad hørte I da?" spurgte Degnen og aandede dybt.

„Vi hørte," vedblev hun, „at hun for alle Folks Øjne kom trækkende med en lang Knægt, og det gik saa hedt til, at de endelig paa en Gang skulde se i Perspektivkassen, der kun er indrettet for et Øje. De var jo saa nødte til at have deres Næser tæt sammen, og saa holdt han sit Lommetørklæde op for det Øje, der var nærmest Folkestimmelen, for at han bedre kunde se med det andet — eller for at andre ikke skulde se, hvad der foregik bag Tørklædet. Manden mente da, at der foregik noget, og Jørgine, der hørte hans Ord, modsagde dem ikke, men blev saa rød som en Valmue."

„Hvem var det, hun var sammen med?" lød Faderens næste Spørgsmaal.

„Det sagde Manden ikke," svarede hun; „men jeg ved det alligevel, og min Moder ved det ogsaa. Hun har vidst længe, at Jørgine løber gal efter vor værste Fjende, den dumme Dreng, hvis Fader har været snedig nok til at faa baade min Fader og min Mand fejet bort fra Kaldet. Men Jørgine er jo Kjælegrisen og skal raade sig selv. Om hun driver det saa vidt, at hun faar et Barn i Vuggen endogsaa før Brylluppet, saa er det vel endda, som det skal være."

„Du skulde skamme dig, Gitte!" udbrød Moderen forbitret.

„Det gjør jeg ogsaa," knebrede hun. „Jeg skammer mig baade paa min Moders og min Søsters Vegne."

„Nu holder du din Mund!" bød Jeremias.

„Det kan jeg gjærne; men jeg vil dog først gjøre et Forslag. Her vil nu ikke blive rart for mig og Peder at være, og du selv har jo klaget over, at du ingen paalidelige Folk har i den ny Gaard, du kjøbte ovre i Jordrup. Lad os drage der over, lige saa godt først som sidst. Du har jo dog lovet at hjælpe os, at vi kan faa et Hjem."

„Det vil jeg betænke mig paa, og nu vil jeg have Fred i Huset for i Aften."

Da Gitte ikke yderligere vilde opirre sin Fader og vel sagtens frygtede, at hun ikke kunde vedblive at holde Fred, naar Jørgine kom hjem fra Malkning i Vestergaarden, saa forlod hun Stuen, i det hun gav sin Mand et Vink om at følge med, og over ham udgød hun nu Bundfaldet af sin Vrede; thi hun vilde nok tage ham i Forsvar over for andre, men sig selv forbeholdt hun Ret til at udskjælde ham af Hjærtens Lyst.

Degnen fandt, at det var en ærgerlig Historie, hvis Jørgine for Alvor havde forelsket sig i Jørgen Kristensen, og at dette var saaledes, nægtede hans Kone lige saa lidt, som at hun længe havde været deres Medviderske, og at hun ikke med sin bedste Vilje kunde finde noget fordømmeligt deri. Det stemte jo overens med hendes Yndlingstanke om Degnekaldet som et Slags Stamgods, og den Tanke havde Jeremias jo før billiget. Det vilde da ogsaa være en passende Forsørgelse for deres Datter.

„Og", føjede hun til, „du vilde jo selv undt Peder Pisk Kaldet, og du billigede, at Gitte blev gift med ham. Jeg kan nu ikke skjønne, at Jørgen staar tilbage for Peder Pisk i andet, end at han er nogle Aar yngre, og hvis du synes, at han ikke i alle Maader er saa klog — —."

„Ikke saa klog som Peder Pisk? Jo, Gu' er han saa; det hører der ikke meget til. Men jeg har det imod ham, at han har trængt sig ind her og skubbet mig og min Svigerson til Side. Deri har han nu rigtig nok mindre Skyld end hans Fader, den Rævepels; men Knægten kan være dødelig forsikret om, at kan jeg faa Ram til ham og faa ham furet ud af Sognet, inden han bliver fast i Sadlen, saa skal der ingen Ulejlighed blive sparet fra min Side. Sea kan du da ogsaa vide, at han aldrig skal faa Jørgine med min gode Vilje."

„Jeg er meget kjed af det," sukkede Konen, „og det er vist syndigt saadan at bære Nag og tragte efter Hævn."

„Er det saa ikke syndigt, at du spiller under Dække med din Datter bag hendes Faders Ryg og styrker hende i hendes Ulydighed. Men det skal der

nu snart blive sat en Pind for, og da jeg ikke altid kan have hende under Øjne, og jeg ikke kan stole paa dig, saa skal hun ud af Huset."

„Jeg vil saa nødig skilles fra hende," sagde Madammen.

„Saa kan J min Sjæl faa eders Rejsepas begge to," forsikrede han, „dog, det kan vi nu betænke os paa til i Morgen."

Da de saa fik sig betænkt, toges den Bestemmelse, at Moder og Datter skulde drage over og tage Bopæl i den røde Gaard i Jordrup, hvor Husvæsenet kunde trænge til at komme i en anden Gænge end hidtil. Degnekonen havde hele Tiden følt Samvittighedsnag ved at dølge Datterens lønlige Kjærlighedsforhold, men Hensynet til hendes Ynglingstanke havde fristet hende saa haardt. Nu, da Aabenbarelsen var kommen uden hendes Medvirkning, følte hun sit Sind lettet for en tung Byrde. For at erholde sin Ægtefælles fuldstændige Tilgivelse gik hun villig ind paa at forlade sit Hjem midlertidig for paa den ny Ejendom at varetage det fælles Tarv, og hun lovede højtidelig, at hun skulde vogte nøje paa Datteren, søge at hindre enhver Sammenkomst mellem de unge, og hvis hun opdagede nogen Budsending eller Brevvexling, da at underrette sin Mand derom.

Kun for saa vidt brød hun sit Løfte, at hun hjalp det unge Par til at mødes i Løndom en Gang, før Afrejsen fandt Sted. Det blev da aftalt, at de fremdeles vilde holde fast ved deres Kjærlighed og taalmodig vente paa bedre Tider. Han kunde jo meget godt opsøge hende Tid efter anden, skjønt hun var et Par Mil borte, men det maatte han ikke, sagde hun; thi det vilde volde hendes Moder Fortræd. Det var

bedst, han aldrig kom ad den Kant; thi hendes Fader vilde med sine mange Forbindelser let kunne spore hans Veje. I hvert Fald havde hun lovet sin Moder fremdeles at sige hende ethvert Skridt, hun gjorde, og det maatte hun holde; thi Moderen havde lovet til Gjengjæld, at hun vilde staa dem bi, hvis der en Gang i Fremtiden skulde aabne sig en Udvej til deres Ønskes Fremme. Faderen vilde have dem fjærnet fra hinanden og stolede saa paa Ordsproget: Ude af Øje, ude af Sind; men det Ord troede Jørgine for sit Vedkommende ikke paa, og deri styrkede hendes Moder hende.

Saa kjørte Jeremias sin Kone og sin Datter over til det ny Hjem, hvorefter han selv vendte tilbage. Han lovede dog, at han jævnlig skulde komme over til dem og se, hvordan Sagerne gik, og det gjorde han ogsaa, da han jo førte Overtilsyn med Avlsbruget der ovre, ligesom han fremdeles agtede at gjøre det med Husvæsenet hjemme i Bøgtved. Husholdningen der skulde Gitte forestaa, og den førtes i Vestergaarden.

Det var nu godt nok, men Gitte var ikke tilfreds med Sagernes Gang. Jordrupgaarden var Degnens værdifuldeste Ejendom, og den ønskede hun nok at komme i Besiddelse af. Hun og hendes Ægtefælle vilde draget der over at bo, og de vilde taget Jørgine med sig. Gitte havde forsikret, at hun nok skulde holde hende i Tømme og holde den unge Laban borte fuldt saa godt, som hendes Moder kunde det. Den Forsikring troede Jeremias ikke paa. Han betvivlede ikke, at Gitte jo vilde tage tilstrækkelig haardhaandet paa Forholdet, men han mente, at hendes Bidskhed næppe vilde have saa god en Virkning som Moderens Mildhed, saa meget mere, som Jørgine over for sin Moder var en kjærlig og lydig Datter, medens hun maaske ikke

nærede mere Kjærlighed end til Husbehov til Søster Gitte.

Bestemmelsen var i alt Fald tagen og blev udført.

Peder Pisk og Gitte levede nu i Vestergaarden, men havde egentlig ikke Raadighed over nogen Ting, hvilket var ærgerligt, naar man havde haabet at blive Herskab i sin egen stolte Gaard. Degnen havde lovet, at han nok skulde se at skaffe dem et Hjem; men naar vilde det blive, og hvorledes vilde Hjemmet blive? Den unge Kone var nu betænkt paa at hjælpe lidt paa den usikre Fremtid ved for egen Regning og i Smug at sælge Smør og Uld og andre af Gaardens Frembringelser. Den gamle mærkede det og gjorde hende Bebrejdelser.

„Nej, jeg har ikke taget noget," sagde hun; „men jeg vil heller ikke være mistænkt. Lad os saa heller drage bort. Lad os faa et Hjem, der er vort eget."

„Jeg kan ikke nu skaffe eder en Gaard, uden at der vilde blive for store Renter at svare, og Peder Pisk egner sig maaske ikke endnu til at blive Gaardmand paa egen Haand."

„Peder Pisk", afbrød hun ham, „er lige saa god nu, som den Gang du selv kaarede ham til min Brudgom. Han baade vil og kan arbejde og er meget skikkelig i sin daglige Færd. Jeg skal nok sørge for at holde til Raade med Pengesagerne, saa for den Sags Skyld er der intet i Vejen."

„Der er ingen af de Gaarde, jeg nu har, jeg kan overlade eder," sagde han, „men jeg skal nok sørge for et Hjem til eder, og det er bedst, at det sker inden ret længe."

Hun fortalte siden sin Mand, at hun ingenlunde agtede at holde op med sine Tyverier, men vilde drive dem endnu stærkere og mere aabenlyst end hidtil for

derved at tvinge sin Fader til at skaffe dem en Bolig. „Han har tre Gaarde," sagde hun, „og han maa overlade os en af dem, for det staar vist saadan til med hans Pengevæsen for Øjeblikket, at han ikke kan kjøbe flere Ejendomme. Helst vilde jeg dog have Gaarden i Jordrup, for den er længst af Vejen."

„Det vilde jeg ogsaa," sagde Peder, „for jeg kom jo til at fortælle min Moster og hendes Mand, at jeg skulde have den Gaard."

„Gid Fanden havde taget din Moster og hendes Mand og alle deres skidne Unger, inden de kom i Kast med dig og fik dig til at gjøre Dumheder!" udbrød hun arrig. „Og det skal du vide, at hvor vi end kommer til at bo, vil jeg ikke have det Pak inden mine Døre. Havde du ikke været saa stort et Fjog, som du er, saa vilde du aldrig . . ."

Men inden hun havde faaet endt sin Tiltale, havde Manden med ludende Hoved og rappe Fjed sneget sig ud af Døren.

Det Frihandelssystem, Gitte fremdeles dyrkede med Hensyn til sin Faders Ejendele, mindede stadig den gamle om, at han helst maatte skaffe sig Datteren og Svigersønnen fra Halsen. Men det skulde ske paa en lempelig Maade. Han havde mere Gjæld paa sine Ejendomme, end han vilde omtale, og hans store Foretagsomhed og den almindelige Tillid, han nød i Pengesager, behøvedes for at holde Sagerne gaaende, og han troede, det vilde aldrig gaa godt at lade Peder Pist faa en af Gaardene med en tilbørlig Del af Gjælden. Hvad Gittes store Forstand og Dygtighed vedkom, saa mente han, at hun helst maatte øve sig i det smaa, inden hun fik noget stort paa sine egne Vegne, og da hun nu havde vist, at hun vilde stjæle fra sin

Fader, saa vilde han ikke betro hende til at raade over mere, end hun maatte beholde.

Og saa gik han hen og kjøbte til sin ældste Datter i Steden for den skjønne, teglhængte Gaard, som hun saa gjærne vilde haft, en Hedehytte ude i Vesterfognet. Den var ikke synderlig dyr, og det meste af Kjøbesummen skulde forrentes; men i Kjøbet medfulgte hele Kvægbesætningen, nemlig en Stud, en Ko og en Kalv samt fire Høns og en Hane. Gitte græd og bad og bandede saa vel over disse smaa Vilkaar som over det ringe Udstyr, hun fik med hjemme fra. Hun paastod, at hendes Moder skulde have Lov til at snakke med om den Ting, men hun var jo borte, og Jeremias vilde selv raade.

12.

En Decemberaften sad Peder Pisk ved Bordet i sin Husmandsstue, medens hans Kone syslede med Barnet og Buggen og af og til sendte sin Mand spørgende og æggende Blikke, som han søgte at undvige, i det han modfaldent bøjede Hovedet. Endelig brød hun Tavsheden, i det hun sagde:

„Nu er Klokken strax tolv."

„Jeg tør ikke," svarede han.

„Kyfekjælling!" udbrød hun „Var jeg saa sandt et Mandfolk, saa —"

„Ja, hvad saa? Du kan jo lige saa godt som jeg."

„I Storm og Mørke?"

„Ja, det er slemt Vejr. Det maa heller være til en anden Aften."

„Vejret er ikke saa slemt, og det kan ikke opsættes til en anden Aften," paastod hun. „Jeg ved med Vis-

heb, at han i Dag har været henne at hente de 800 Daler, som Kammerraaden har lovet at laane ham, og da det er paa den høje Tid, saa beholder han dem vist ikke i Huset flere Nætter. I Nat er der ogsaa mindre Fare ved det end ellers. Jørgen Rytter sover ikke i Skolen, han gaar altid hjem til sine Forældre Løverdag Aften. Min Fader er ene i Skolehuset, og han sover haardt. Det gjør han altid, naar han har været hos Kammeraadens om Aftenen, for der gaar det flot til med Mad og Drikke."

„Vilde du bare følge med, Gitte!"

„Er du tosset? Kan vi begge gaa fra Huset og Barnet ved Nattetid? Vær nu en Mand!" opmuntrede hun, i det hun satte en Flaske Brændevin for ham. „Drik dig en Taar for at holde Kulden ude! Drik, at du kan faa Mod! Tænk dig, naar vi faar de mange Penge, saa kan vi faa os en Stud og en Ko mere og mange andre Ting, som vi trænger til."

„Ja, det var rigtig nok en Skam, saa fattige som din Fader sendte os bort," sagde han og tog sig en Slurk af Flasken.

„Netop derfor er det ikke for meget, at han kommer til at spytte i Bossen for al den Uret, der er sket os. Og ved du hvad! Det er den soleklareste Ret af Verden, hvad jeg vil have dig til at gjøre. Da Søster Lise blev gift, blev hun udstyret baade godt og flot, og om hun ikke fik mange rede Penge, saa fik hun andre gode Ting, og mange Ting har hun siden efter faaet hjemme fra. Endnu i afvigte Sommer gav min Moder hende en Kyllingehøne med ti Kyllinger. Men hvad har jeg faaet? Jeg, der er den ældste, har gaaet hjemme i Slid og Slæb, medens den ene af mine Søstre har regeret i sin egen Gaard, og den anden

har leget med Dukker, indtil hun nu i den sidste Tid har begyndt at lege med opløbne Drenge. Ja, du, Peder, kan ogsaa rose dig af Herligheden. Det var lovet dig saa sikkert, at du skulde blive Degn i Bøgtved; men det er sluppet ud til, at du er bleven Husstodder her ude paa Vesterheden. Men du er ikke saadant et forbandet Fæ, at du vil finde dig deri, og nu er Lejligheden der. De 800 Daler er en kjøn Skilling, der kan komme os godt til Pas, og det er ikke mere, ikke en Gang saa meget, som vi med Rette kan tilkomme. Det er kun vort eget, vi tager."

„Men det er Selvtægt," indvendte han.

„Selvtægt kan være Nødværge, og Nødværge er ikke forbudt. Er du en Mand, vil du ikke lade din Kones Arv og Udstyr gaa i fremmede Hænder, nu da der er Lejlighed til at hente det."

„Ja, da du forsikrer, at vi er i vor gode Ret, saa kunde jeg ogsaa nok have Lyst. Men hvis nu Jørgen Rytter ikke er gaaet bort i Aften? Det er saa haardt Vejr, at man ikke gaar ud for bare Fornøjelse."

„Er han ikke borte, saa kan Mistanken saa meget lettere kastes paa ham, og hvem ved, hvad det kan føre til. Du behøver ikke at bryde dig om ham, for det hele kan gaa aldeles stille af, naar du bærer dig fornuftigt ad. Laasen paa Yderdøren forstaar du jo at behandle, og Nøglen til Skatollet er her. Han tror, den er bleven forlagt, og har ladet Smedden gjøre sig en anden. Drik en Gang til, inden du gaar! Bryd dig ikke om, at Vejret er strængt. Jeg skal kysse dig varm, naar du kommer med Pengene."

Nogle Minutter efter var Lyset i Husmandsstuen slukt, og Peder Pisk var ude paa Vejen. Mørket var

nu ikke længer saa tæt; thi den aftagende Maane var staaet op og legede Skjul med smaa, hvidlige Skyer, som Blæsten jog afsted i vild Flugt.

Den kloge Gitte havde regnet fejl i to Henseender. Den unge Lærer var ikke, som han ellers om Løverdagen plejede, gaaet hjem til sine Forældre, men laa i sin Seng i Skolestuen. Degnen sov heller ikke saa meget haardt, ja han sov maaske slet ikke, men laa og overvejede sine Pengesorger, som endnu stadig voldte ham Bryderier. Imidlertid ankom Tyven til Gjerningsstedet. Han satte sine Træsko, før han betraadte Stenbroen, og sneg sig frem paa Hosesokker. Yderdørens Laas, hvis Skrøbeligheder han kjendte, opholdt ham ikke længe, han kom lykkelig og vel ind og fik Nøglen anbragt i Skatolklappen; men lige i det han havde faaet Skuffen op og Brevtasken i Lommen, udstødte han et dæmpet Vræl; thi en kraftig Haand hagede sig bag fra fast i hans Halsklæde.

„Hjælp! Hjælp!“ brølte Jeremias; thi ham var det, der var kommen op af Sengen i bar Skjorte og havde grebet Tyven i Nakken. „Hjælp! Hjælp! — Hvem er du? Bekjend! Læg fra dig, hvad du har taget! Hjæ—lp! Hjæ—lp!“

Tyven svarede ikke et Muk, men arbejdede for at komme løs uden og dog at søge at tilføje sin Angriber nogen Overlast. Han var halvkvalt, inden han fik Held til at løse Knuden paa Halstørklædet, som Degnen saa beholdt i Haanden. Men den gamle havde allerede med den anden Haand haget sig fast i Kjolefligen, medens han afvexlende raabte om Hjælp og opfordrede Tyven til at give sig til Kjende og lægge Tyvekosterne fra sig.

Peder Pisk tav haardnakket, han strittede og strudede,

hans Kjole revnede med et stort Brag, og Degnen beholdt den afrevne Flig i Haanden.

„Hvem er du, der gaar i saadant usselt raaddent Tøj? spurgte den gamle, som dog nu havde faaet fat i Synderens Buxelinning og ingenlunde vilde slippe sit Tag. Degnen var endnu en haandfast Mand, men han var ikke aldeles sikker paa Benene. Det vidste Peder Pisk vist godt, og han vidste vel ogsaa, at han ved et vel rettet Slag kunde have befriet sig fra sin Fjende, men saasom der ikke egentlig var noget ondt Sind i Slyngelen, vilde han ikke tilføje sin Svigerfader nogen Overlast, men vilde bare undfly, og medens den gamle holdt ham fast med den ene Haand og knubsede ham dygtig med den anden, stred han sig nærmere og nærmere hen til Udgangen, i det han næsten slæbte Degnen, som stadig holdt fast i hans Buxelinning, uagtet Seleknapperne sprang, og Klædningsstykket lod sig trække ned over Lænden.

Det hele gik for sig under Degnens stadige Nødraab og i kortere Tid, end der behøves for at fortælle det, men Nødraabene havde vækket den unge Lærer, som i Hast fik lidt Klæder paa sig og skyndte sig om til Døren, netop som de to stridende havde naat den.

„Hvad er det, her gaar for sig?“ spurgte han.

Peder Pisk, der bag fra holdtes fast af en gammel, haandfast Mand og nu for fra fik en ung, kraftig Modstander, tabte strax Modet. Han rakte den stjaalne Brevtaske om til den gamle, og da han ikke fik Lov til at slippe dermed, gav han sig til Kjende, bad om godt Vejr og tilstod, at det var hans Kone, der havde sendt ham ud paa den natlige Pengeforretning.

Jeremias gjemte i Hast de gjenerhvervede Penge, hvorpaa han overvældet af Anstrængelse og Sinds-

bevægelse sank ned paa en Stol uden at svare paa Peder Pisks ynkelige Bønner om Naade. Jørgen havde ondt af Stymperen og traadte ind i Stuen, saa Udgangen var fri, men det ænsede Peder ikke i sin Forvirring, før den anden gav ham et ordentligt Skub, saa han som skudt ud af en Vindbøsse fløj ud ad Døren og med det samme forsvandt i Natten.

„Hvorfor lod du ham løbe?“ fo'r Jeremias op.

„Hvad kunde det nytte at beholde ham,“ svarede den anden. „Nu ved De dog, hvem det er. De hørte ogsaa, hvem han nævnte som Anstifter til Gjerningen, og det var vist nok Sandhed.“

„Ja, des værre,“ sukkede Degnen.

Hans Hoved sank ned paa Brystet, og han var øjensynlig meget ilde til Pas. Den unge mindede ham om, at han var upaaklædt, og Stuen var kold, saa forsøgte han at rejse sig, men kunde ikke. Jørgen løftede ham i sine Arme og fik ham bragt til Sengs, saa tændte han Lys, skaffede ham en Drik Vand og spurgte, om han ikke skulde gaa om i Vestergaarden og kalde ad nogen af hans Folk.

„Nej,“ svarede han. „Det er ikke værd at gjøre dem Uro. Lad Lyset brænde, og vil du være saa god og hente mig et Glas Vand endnu, saa skal du have Tak. For du skulde vel ikke være villig til at blive hos mig i Nat?“

„Det vil jeg meget gjærne, naar De ønsker det,“ svarede den unge. „Jeg maa kun først gaa om og laase Skoledøren.“

Da det var besørget, kom han tilbage og gik til Sengs i Degnens Kammer, og saa laa de og talte om alle Haande, kun ikke om Nattens ubehagelige Tildragelse, som Degnen med Flid undgik at berøre. Endelig sov

den unge, og da han vaagnede næste Morgen, var Jeremias allerede oppe.

„Har du taget nogen Bestemmelse for i Dag?“ spurgte han.

„Ikke videre, end at jeg har tænkt, at jeg vilde i Kirke. Ønsker De maaske, at jeg skal lede Kirkesangen, eller er der andet, hvori jeg kunde være Dem til Tjeneste?“

„Tak! Jeg synger selv i Kirken, som jeg plejer; men det er disse ulykkelige Penge, som jeg skulde have afleveret. Det er 1800 Daler, og havde jeg mistet dem, var jeg en ødelagt Mand. Og jeg kunde ikke have reddet dem, var du ikke kommen til Hjælp, for mine Kræfter var næsten forbi. Det er dig, jeg kan takke for, at jeg i Dag kan opfylde mine Forpligtelser.“

„Jeg er jo meget glad ved, at jeg har kunnet være Dem til Nytte, og at De har undgaaet det store Tab; men nogen Tak fortjener jeg ikke, for ethvert Menneske vilde jo da ile til, naar der raabes om Hjælp. Der er altsaa ellers ikke noget, jeg kan hjælpe Dem med?“

„Jo, der er! Vilde du være kjed af at bringe disse Penge over til min Kone? Du kan faa en Hest at ride paa.“

„Enten jeg skal ride eller gaa, vil jeg gjærne besørge det.“

„Du vil saa faa Lejlighed til at mødes med Jørgine,“ sagde den gamle.

„Og det har De saa ikke noget imod?“ spurgte den unge.

„En kan jo skifte Sind,“ svarede han med et Skuldertræk. „Sandt at sige, har jeg ingen Grund

til at være vred paa dig — med din Fader er det en anden Sag, men det kan vel ogsaa glemmes. Nu i Morges mens du laa og sov, kom jeg til at tænke mig om, ja, jeg har tænkt lige saadan før, men har ikke kunnet faa mig selv til at give efter. Det havde da heller ingen Hast, for der er jo nogle Aar endnu til du bliver Degn i Vogtved. Hvis du og Jørgine endnu holder af hinanden, naar den Tid kommer, saa skal jeg ikke have noget imod det."

„Det skal De ret have Tak for! Maa jeg sige Jørgine det?"

„Ja, aa ja! Naar du saa hverken siger hende eller hendes Moder, hvad her er sket i Nat. Jeg siger maaske selv min Kone det; men hun skulde ikke gjærne høre det af andres Mund først."

„Jeg skal nok tie med det."

„Det var ret, og heldigst var det maaske, at du heller ikke sagde det til andre. Saadanne sørgelige Familiehistorier er det stundum bedst at holde inden Døre. Aa, du forstaar mig nok! Jeg har i længere Tid, og siden jeg ret lærte dig at kjende, tænkt mig, at hvis det en Gang blev Alvor med dig og Jørgine, vilde jeg ikke sætte mig imod det; men det havde som sagt god Tid. At jeg allerede nu har sagt dig min Mening, kommer af, at jeg syntes, du saa havde en Grund mere til at tie med Peder Pisks Kjæltringstreg."

„Det har jeg, men selv uden denne Grund, vilde jeg have fortiet Sagen, hvis De ønskede det."

Den gamle gik nu om til Vestergaarden, hvorfra han vendte tilbage med en opsadlet Hest til Jørgen. „Du ser straalende ud," sagde han, „og det har du Grund til, for du vil jo sagtens bringe Glæde, hvor

du kommer, baade til Jørgine og hendes Moder. — Naar jeg nu har været i Kirken, skal jeg bort i et Ærende, der ikke er nær saa fornøjeligt, for jeg vil ud at tale et Alvorsord med Gitte og hendes Slyngel."

En Taare trængte sig frem i den gamle Mands Øjne, men det maatte ikke ses, og derfor gav han Hesten et Klask med den flade Haand, saa den fo'r af Sted med sin unge Rytter.

Efter den Tid lagde Degnen ikke an paa at drille den unge Lærer. Heller ikke hans Forældre; thi da disse havde lært Sønnens vakre Brud at kjende kom der let en Forsoning i Stand, og Jeremias nød siden mangt et godt Maaltid Mad i Kristen Rytters Hus.

Degnekonen fik aldrig noget at vide om Peder Pisks natlige Bedrift; men hun fandt ogsaa, at Gitte burde udstyres bedre, og da Degnen snart traf til at sælge Gaarden i Jordrup, fik han Raad til det. Dette saa vel som den Straffetale, Degnen holdt for dem, var maaske medvirkende til, at der siden ikke hørtes om saadanne Streger enten af Gitte eller Peder Pisk.

Indhold.

Side.

Hjemmekinesere. Fortælling af F. Krog ..... 3.

Hjærtensfryd. En Fortælling af Henrik Pontoppidan..... 71.

Mikkelsen. En Skitse af Edv. Egeberg..... 83.

En „klog" Mand. Skitse fra Almuelivet af Jens Kamp ..... 97.

Kommandantens Søn. Fortælling af G. Betzonich..... 117.

Hans Ingeborg. Folkelivsbillede af G. Aarslev. 137.

Som det gaar. Fortælling af Hans P. Lunde ... 193.

Skolemesterliv i gamle Dage. Af C. A. Thyregod 245.